ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ

ಸಂಸ
ಬರೆದುದು

ಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನಮಂದಿರ
ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಸಂಸ — ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಏಕಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡ ಕವಿ. ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ ನಷ್ಟವಾಗದೆ ನಿಂತಿರುವ ಆರು ಅಪೂರ್ವ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ 'ಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿ' ಕೊನೆಯದು.

ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು ಮೈಸೂರನ್ನು ದಳವಾಯಿ ವಿಕ್ರಮರಾಯನ ವಿಷಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ, ತಮಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಬಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರನ್ನೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಸಂಚುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿಯವರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಅಡಗಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು.

ದಿಕ್ಕುಕೆಟ್ಟ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ರಣಧೀರನು ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ, ಭಂಗಾರದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೂ ರಣಧೀರನಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಣಯಪ್ರಸಂಗವೂ ಈ ನಾಟಕದ ಇತರ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಅಂಗಗಳು.

[ಬೆಲೆ: ಮೂರೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ.

1·50

ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ

ಸಂಸ
ಬರೆದುದು

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನಮಂದಿರ
ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಕೈಬರೆಹದ ಪ್ರತಿ : ೧೯೩೯
ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೫೪

ಬೆಲೆ : ಮೂರೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ

ಮುದ್ರಣಕಾರರು :
ಎಂ. ಎಸ್. ಚೆಲುವಯ್ಯಂಗಾರ್,
ಸಿಟಿ ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು.

ಅರಿಕೆ

'ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮರಾಯ' ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸಂಸ ಅವರು ಅದೇ ಜಾತಿಯ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ದೊರಕಿರುವವು ಆರು ಮಾತ್ರ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ—ಬಿರುದಂತೆಂಬರ ಗಂಡ, ಸುಗುಣಗಂಭೀರ, ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು, ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹ, ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮರಾಯ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ. ಇವು ಆರು, ನಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಮಿಕ್ಕ ಹದಿನೇಳು, ಎಲ್ಲವೂ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕುರಿತವು.

ಪ್ರಕೃತವಾದ ಈ 'ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ' ನಾಟಕದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಅನಂತರ ಈಗ ಇದರ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಕಾಲಯೋಗ ಒದಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅಚ್ಚಿನ ಮನೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನನಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನ ಮಂದಿರದವರಿಗೆ ನಾನು ಋಣಿ.

ನಾಟಕಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸಂಸರು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಬಾಧಿತವಾಗಿ ನಡಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಊಹೆಯು ನಾವೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ದಿಕ್ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ನಡೆದದ್ದಲ್ಲ. ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅವರು ಎಷ್ಟು ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರು, ಎಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟರು, ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನ ಕಡತ ಮುಂತಾದವು ಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತೊಳಲಿದರು—ಎಂಬುದನ್ನು ಇದೇ ಪುಸ್ತಕದ ಕಡೆಯ ಪರಿ ಶಿಷ್ಟದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರಿಯಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಡು ವಲ್ಲಿ ಸಂಸರ ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ ಡಾ. ಎ. ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಎಂ. ಎ., ಎಲ್. ಟಿ., ಪಿಎಚ್. ಡಿ., ಅವರಿಂದ ಒದಗಿದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೃತ ಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂಸರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವಂತೆ, ಅವರ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗೆ ಚ-ಚು ತಪ್ಪದಂತೆ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೆಂದು ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಮಾಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ತಡೆದುನಿಂತಿತ್ತು. ಈಗ ಅವರ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದು ಮುದ್ರಿತವಾದರೂ ಅವರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗೆ ಇದು ಯಥಾವತ್ತಾದ 'ಪ್ರತಿ' ಯಾಗುವಂತೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು, ಕೈ ಕುಂಟದೆ, ತಿದ್ದಿ ತಿದ್ದಿ, ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಸಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಿಟಿ ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀ. ಎಂ. ಎಸ್. ಚಲುವಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು, ತಾವು ಉತ್ತಮ ನಟರಾದ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ, ಈ ಕೃತಿಯ ಮುದ್ರಣದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತಾವೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂತೋಷದ ಮುಂದೆ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಆಗುವುದು ಕೊಂಚವೇ.

ನಾಟಕದ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು 'ಅರ್ಥಕೋಶ' ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ, ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆಗೆ ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. '**ಸಂಸ ಕವಿ**' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಂಸರ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಅವರ ನಾಟಕಗಳ ಪರಿಚಯುವಿಮರ್ಶೆ, ಅವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳ ವರ್ಣನೆ–ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ನಾಟಕಗಳ ಪದಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಪೂರೈಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನವೆಂಬರ್, ೧೯೫೩
ಬೆಂಗಳೂರು

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ.

ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ

ಪಾತ್ರಪರಿಚಯ

ಶ್ರೀ ರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು—ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾರಾಜ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ—ಮಹೀಶೂರರಾಜ್ಯದ ದಳವಾಯಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ—ಬೇಹಿನಚಾವಡಿಯ ಗುರಿಕಾರ, ಮಹೀಶೂರರಾಜ್ಯದ ದಳವಾಯಿ.

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ—ಅರಮನೆಯ ಪುರೋಹಿತ, ಹಳೆಯಪಯಿಕದವರ ಪ್ರಧಾನ.

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ
ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸ —ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು.
ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ

ಮಲ್ಲಹನುಮ—ಮಹಾರಾಜನ ಕಿರಿಯಂದಿನ ಒಡನಾಡಿ, ಆಪ್ತ.

ಚೆನ್ನ
ರಂಗ —ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಆಪ್ತರಾದ ಅರಮನೆಯ ಊಳಿಗದವರು.

ಮಹೀಶೂರ ಆಸ್ಥಾನದ ಹಳೆಯಪಯಿಕದವರು; ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾಸೈನ್ಯದ ಸೇನಾಪತಿಗಳು, ಸೈನಿಕರು, ಹಬ್ಬಸಿಗ ಸೇನಾಪತಿಗಳು; ಬೇಹುಕಾರರು; ಅರಮನೆಯ ಊಳಿಗದಾಳ್ಗಳು; ರಾಯಸಿಗರು; ಮುದ್ರೆಯೂಳಿಗದವರು; ನೆತ್ತಿಕಾರರು; ಸೂಳಾಯ್ತರು; ಕಂಬಿಗರು; ವನ್ದಿಮಾಗಧರು.

ಕರುವಿಯನ್—ಮಧುರೆಯ ತಿರುಮಲನಾಯಕನ ಆಪ್ತನು; ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬದ್ಧವೈರದ ಗುಪ್ತಮನ್ತ್ರೋದ್ಯೋಗಿ.

ನಲ್ಲಂಬಿ
ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ —ಕರುವಿಯನ್ನನ ಕಯ್ಯೂಳಿಗದ ಆಪ್ತವೀರರು.

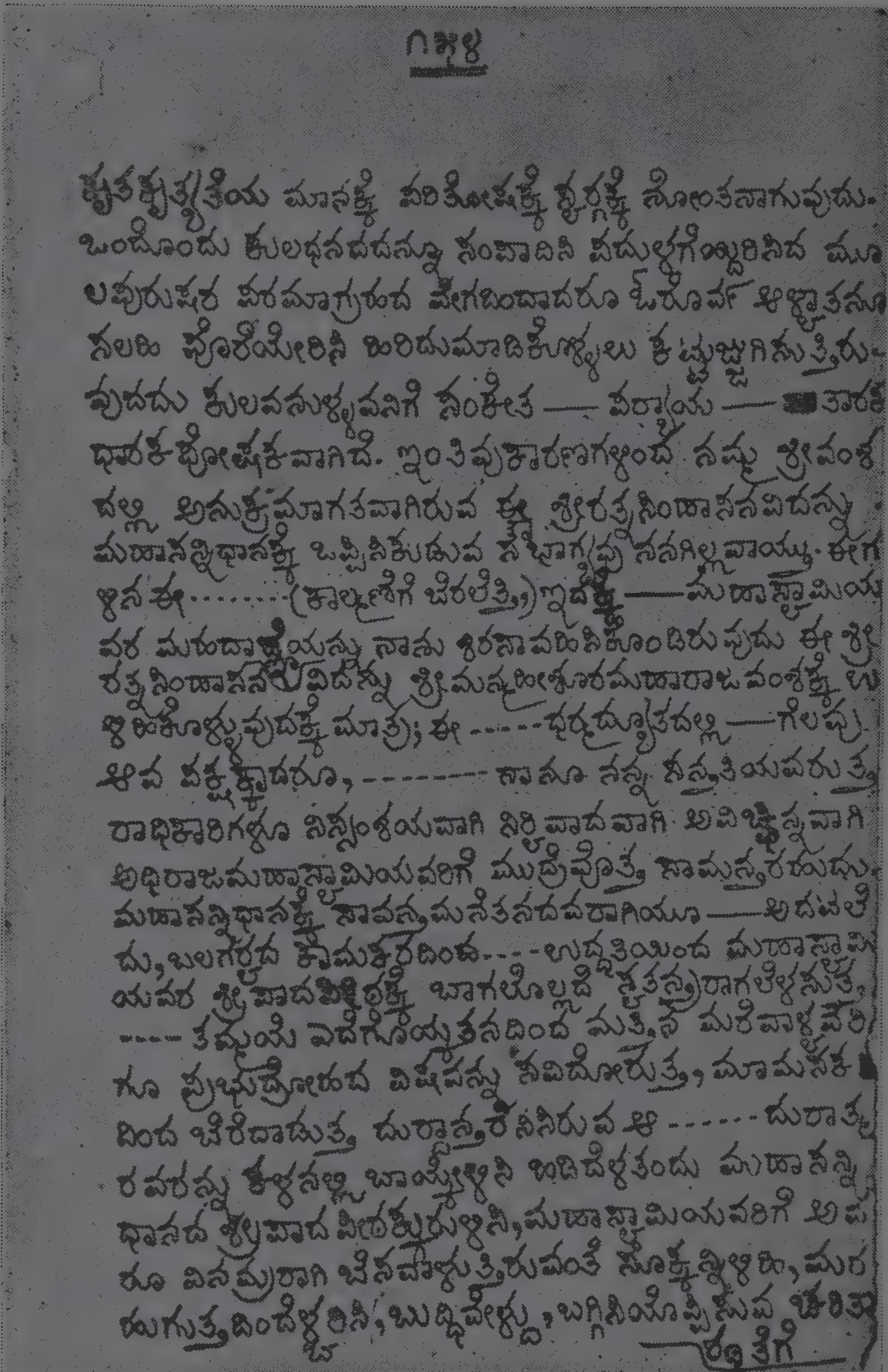
ಕರುವಿಯನ್ನನ ಕೂರಾಳ್ಗಳು.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ—ಕರುವಿಯನ್ನನ ನಿಯನ್ತ್ರಣದ ಸ್ವತನ್ತ್ರಮಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಜನ ವಿಶೇಷದ ಮೆಯ್ಗಾವಲಿಗ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ—ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದವಿಯ ಅಧಿರಾಜ.
ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ—ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಪ್ರಧಾನಕಾರ್ಯಕರ್ತ.
ಕುಚ್ಚಯ್ಯ—ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಆಪ್ತೋಪಜೀವಿ.
ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಪರಿಜನರು
ತೆಲುಂಗದಣ್ಣನಾಯಕ, ಸೇನಾಪತಿಗಳು.

ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯ—ಕೆಳದಿ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನ ರಾಯಭಾರಿ.
ಹೂವಯ್ಯನ ಪರಿವಾರದವರು, ಹೊರೆಯಾಳ್ಗಳು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ—ಭಂಗಾರ ದೊಡ್ಡಿ.
ನಾಗಳೆ
ಮಾದಾಯಿ } —ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಆಪ್ತಸಖಿಯರು.
ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮತ್ತಿನ ಗೆಳತಿಯರು.

೧೫೪

ಶ್ರುತಸ್ಮೃತ್ಯತಿಯ ಮಾನಕ್ಕೆ ಪರಿಶೋಷಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೋಂತನಾಗುವುದು.
ಒಂದೊಂದು ಕುಲಧನವದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪದುಳಗೊಳ್ಳಿರಿಸಿದ ಮೂ
ಲಪುರುಷರ ಪರಮಾಗ್ರಹದ ವೇಗಬಂದಾದರೂ ಓರೋರ್ವ ಅಜ್ಞಾತನೂ
ನಲಿದು ಪೊರೆಯೇರಿಸಿ ಹಿರಿದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಟ್ಟುಜ್ಜಗಿಸುತ್ತಿರು-
ವುದದು ಕುಲವನುಳ್ಳವನಿಗೆ ಸಂಕೇತ — ಪರ್ಯಾಯ — [illegible] ತಾರಕ
ಧಾರಕ-ಘೋಷಕವಾಗಿದೆ. ಇಂತಿವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀವಂಶ
ದಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮಾಗತವಾಗಿರುವ ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವಿದನ್ನು
ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ನನಗಿಲ್ಲವಾಯ್ತು. ಈಗ
ಳಿನ ಈ........(ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿಗೆ ಬೆರಳೆತ್ತಿ,) ಇದಕ್ಕೆ — ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ
ವರ ಮಹದಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಈ ಶ್ರೀ
ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವಿದನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಮಹಾರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಉ
ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ; ಈ .....ಧರ್ಮದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ — ಗೆಲವು
ಆವ ಪಕ್ಷಕ್ಕಾದರೂ, ——— ನಾನೂ ನನ್ನ ಸಂತತಿಯವರುತ್ತ
ರಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ
ಅಧಿರಾಜಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಮುದ್ರೆವೊತ್ತ ಸಾಮಂತರದುದು;
ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಾವನ್ನ ಮನೆತನದವರಾಗಿಯೂ — ಅದಟಲೆ
ದು, ಬಲಗರ್ವದ ಕಾಮುಕರದಿಂದ....ಉದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ
ಯವರ ಶ್ರೀಪಾದಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಾಗಲೊಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲೆಳಸುತ್ತ,
....ತಮ್ಮಯೆ ಎದೆಗೊಯ್ತನದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮರಿವಾಳ್ವೆರಿ
ಗೂ ಪ್ರಭುದ್ರೋಹದ ವಿಷವನ್ನು ಸವಿದೋರುತ್ತ, ಮಾಮಸಕ
ದಿಂದ ಬೆರೆದಾಡುತ್ತ ದುರ್ವಾತ್ತರ ಸಿಸಿರುವ ಆ .....ದುರಾತ್ಮ
ರವರನ್ನು ಕಾಳ್ಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ಕಳಿಸಿ ಹಿಡಿದೆಳತಂದು ಮಹಾಸನ್ನಿ
ಧಾನದ ಶ್ರೀಪಾದಪೀಠಕ್ಕುರುಳಿಸಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಅವ
ರೂ ವಿನಮ್ರರಾಗಿ ಬೆಸವೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸೊಕ್ಕನ್ನಿಳಿಸಿ, ಮರ
ಳುಗುತ್ತದಿಂದೆಳ್ಳರಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿವೇಳ್ದು, ಬಗ್ಗಿಸಿಯೊಪ್ಪಿಸುವ [illegible]
ಕೈತೆಗೆ

'ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ'—ಸಂಸರ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ.

(ಅಚ್ಚಿನ ಪುಟ ೧೭೪, ೧೭೫)

ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ

(ನಾನ್ದ್ಯನ್ತದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರನ ಪ್ರವೇಶ)

ಸೂತ್ರಧಾರ :— (ಸಭೆಗೆ ಕೆಯ್ಮುಗಿದು ಬಾಗಿ ವನ್ದಿಸಿ,)

ಶ್ರೀಪತಿ ಕಾಮನಂ ಪಡೆದ ಸುನ್ದರನಿನ್ನ ಜರಾಮರತ್ವಮಿಾ |
ರೂಪೆನಿಪಂ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವ ತನ್ನನೆಯಂತೊದೆದೆಳ್ಬಿದುಂಗುಟ ||
ಕ್ಕಾಪರಿಯೊಳ್ಪನಿಂ ಭೃಗುವನರ್ಚಿಸಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣಪ್ರಶಸ್ತಿಯಂ |
ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಮನ್ತ್ರಶಕ್ತಿಯನೆಲರ್ಚಿದನೋವುಗೆ ! ವೀರಭೂಪರಂ ||

ಸಿರಿವೋಲ್ ಕಾದಲ ಕಾಮಿನಿ |
ವರಿಪೊಡೆ ಸೆಳೆಮಿಂಚೆ ಮುಸುಳನಾದುದು ಮನ್ದಂ ||
ವೆರಮೆನಿಪರಕಟ ! ಬಗೆವರೆ |
ಅರಗಿರಮಂ ?— ತಗುವ ವರನೆ ಧನ್ಯಂ ದೇವಂ ||

(ಹೋಗುವನು)

ಪ್ರವೇಶ ೧

[ಸ್ಥಾನ:— ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಅರಮನೆಯ ನೆಲಮಾಳಿಗೆ, ರಾಯಸೊಮ್ಮಿನ ಒಳಭಂಡಾರ.]

(ಬಾಗಿಲ ಒಳಗುಹೊರಗುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಯುಧಸಜ್ಜಿತರಾದ ಸೈನಿಕರ ಕಡುಗಾವಲು. ಹಳೆಯುಪಯಿಕದವರೂ ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನೂ — ಓಲೆ ಕಡತ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತ ತನ್ಮಯರಾಗಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸ :— (ಹಿರಿಯ ಕಾಲ್ಮಣೆಯ ನಡುವಣ ಪುಟಿಕೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಪರಿಕಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಕತ್ತೆತ್ತಿನೋಡಿ, ಕಯ್ಯುತ್ತುದುಕಿ ಬಲ್ಪಿನಿಂದ ಅದನ್ನೆಳೆದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಭದ್ರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ,) ಪುನಃ ನಿಮ್ಮ ....

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಪುನಃ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನೊಡ್ಡಿ ಬಾಯ್ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಏನೊಂದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ; ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಆ ಸಂಪುಟದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಲಾಗದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ನಾವು ಹಳೆಯುಪಯ್ಕದವರು !

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಮತ್ತೆ ? — ಹುಂ, ಆಗಬಹುದು ; ಮಹಾರಾಜಮುದ್ರಾಧಿಕಾರವಿರುವುದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಇಂತಹ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಯ್ನೂರ್ವರ ನೊಸಲಕ್ಕರದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಪ್ರಳಯಾಧಿಕಾರವನ್ನಾಳುವ ದೇಶದಕ್ಷರು ನಾವು !

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಅದು ಅರುವತ್ತೆಪ್ಪತ್ತುವರುಷಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಣ ಮಾತು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಈಗಳೊ ?

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಈಗಳೆ ? .... ಆಸ್ಥಾನದ ವನ್ದಿಮಾಗಧರಂತೆ ನೆತ್ತಗಾರರಂತೆ ನಾವೀಹಳೆಯುಪೈಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯೂ ಅನಾದಿವಾರ್ತೆಯ—ಪೂರ್ವಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಭಾಲಂಕಾರವಿಶೇಷ, ಅಷ್ಟೆ.

ಗುಂಡಪ್ಪ:— ಹಾಗೆಯೆ!

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ:— ಅಹುದು, ಅಂತದು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ:— (ಸಿಡಿಲ್ದು,) ಸಾಕು!—ಹಾಗೆಂದೊಪ್ಪಿ, ಆ ವಿಷಮಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಪೆಂಪೆಂದುಕೊಂಡು ಹೆಕ್ಕಳಿಸಿ ಹಮ್ಮೇರಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿ, ಬೋಧಿಸುವ ನೀನು ಹಳೆಯಪಯ್ಯಕದವರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳ್ತನದ ಹಿರಿಯನು! ಪ್ರಧಾನ! — ನಿನಗೆ ನಾಚುಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇನು? .... ಕತ್ತೆಯೂ ಮುದಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ:— ಆಗುವುದುಂಟು; ಇತ್ತ, ಯುವ್ವನಿಗತನದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಜಾತಿಗೆ ರಾಸಭವೆಂದೇ ಅಭಿಧಾನವಹುದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ:— ಮುದುಗತ್ತೆಗಳೂ ಮೌನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ! .... ನಮ್ಮೀ ಹಳೆಯಪಯ್ಯಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರಗೌರವಪ್ರಭಾವಗಳ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೀ ಕಿಳ್ಳಗೆಯ ದಾಸಾನುದಾಸಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ಈ ಭಟ್ಟನಿಗಪ್ಪಯ್ಸಿಕೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ — ಪ್ರಧಾನ ಎಂದಾ ಪರಮಪಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೆಟ್ಟು ಹಾಳಾಗಿಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವಹುದು .... ಎಂತಹ ಪ್ರಧಾನನೀಪ್ರಾರಬ್ಧದ ಆಳ್ಕೆಗೆ ಬಿದ್ದು, ಈ ಕಿಟ್ಟಕೀಳ್ತೆರದ ಗಸಣಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡೆವು! ಅಯ್ಯೋ!

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— ಜೋಯಿಸರೆ, ಒಕ್ಕಲಿತಿಯರ ಬಯ್ದಾಟದ— ಇಂತಹ ಜಾಲ್ಮಜಲ್ಪಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೀವು ಪುನಃ ಕೇಳಿಸದಿರಬೇಕು.

ಗುಂಡಪ್ಪ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! .... ನಮ್ಮ ಸೂತ್ರಧಾರಿತ್ವದ ಕಟ್ಟಾಳ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕಾದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನೀನೊಬ್ಬ ಕೀಳೂಳಿಗದ ಕೀಟಕವು ಮಾತ್ರ; ಅಂತಹ ಬದಗನೀ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು — ಹಳೆಯಪಯ್ಯಕದವರನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿದ್ದುವ ಒದೆದೆಚ್ಚರಿಸುವ ಕೆಚ್ಚೆದೆ! .... ಹುಂ, ನಡೆಯಲಿ!

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:—(ಕೆರಳ್ದು, ನೆಗೆದೆದ್ದು, ಒರೆಯಖಡ್ಗವನ್ನೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ:— ನಂಜರಾಜ! .... ಏನಿದು? ....

ಇಲ್ಲಿಯ ಒಳಓವರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಆವುದಾದರೂ ಓಲೆ ಕಡತ ಶಾಸನ ಮೊದಲಾದುವು ಆರಸಿದವರ ಕಣ್ಣುಕಯ್ಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ನಂಬುಗೆಯೆ ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :—(ಆಯುಧವನ್ನು ಕೋಶಕ್ಕೆ ನೂಂಕಿಕೊಂಡು,) ಅಹುದು.

(ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನಿಗೆ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :—ಒಂದುವೇಳೆ, ಆ ವೇಂಕಟಪತಿರಾಯನು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ— ಈ ಪಟ್ಟಣದ ರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯ ಆರಸುತನವನ್ನು ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ವೇ ರಾಜಒಡೆಯನಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಪಳಿಹತ್ತ ಮಾಡಿ, ಮಾಣ್ಡಲಿಕ ಎಂದು ಮೇರೆಗಟ್ಟಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದರೆ ?

ಯಾವಜ್ಜನರೂ :— ....

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆಗಳ್ಗೆ ವೇಂಕಟಪತಿರಾಯನಾಗಲಿ, ಅವನ ಸನ್ತತಿಯವ ರಾಗಲಿ, ಈ ಮಣ್ಡಲೇಶ್ವರತ್ವವನ್ನೀಗ ಮರಳ್ಚಿ ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡ ಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮವನನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ಎಲ್ಲರೂ :— (ನೀರವ.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :—ಮೊದಲು ಆಭ್ಯಾಗತನಾಗಿ, ಈಗ ಆತಿಥಿಯೇ ಆಗಿ ಎಯ್ತು ರುತ್ತಿರುವ ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯನಾ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ಈ ಕರ್ಣ್ನಾಟ ದೇಶಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ತನಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕುಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಈ ನಮ್ಮಾತನನ್ನು ನಿರ್ಬನ್ಧಿಸದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ
ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ } :— (ಅನ್ಯೋನ್ಯರಿಗೆ ಮುಗುಳ್ನಗೆಗೊಳ್ವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಮುಳಿದೆದ್ದು,) ನೀವೀಗ ಹಲ್ಗಿರಿಯಬಹುದು ; ಈ ಮಹೀ ಶೂರಮಹಾರಾಜವಂಶದ ಮಹಾಸೈನ್ಯಗಳ ಪ್ರಜಾಲೋಕದ ಧೈರ್ಯ ಶೌರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳ ಕೆಚ್ಚುಗೆಂಪಿನ ಬಿಸುನೆತ್ತರನ್ನು ಬಸಿದು, ಕಯ್ಗೆ ಬಂದಂದಿನ ಸಡಿಲಾಳ್ಕೆಯ ಆ ಸಣ್ಣರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನುಮನೋಧನ ಸರ್ವಸ್ವಗಳ ಸೂರೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ನೇರ್ಪಿಗೇರಿಸಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಇಂದಿನ ಈ ಶ್ರೀರಾಮರಾಜ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನಾ ದೇಸಿಗ

ರಾಯನಿಗೆ ಕರುತ್ತೊಪ್ಪಿಸಿ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಯಾದವಪ್ರಭು ವಂಶವು ರಾಜಒಡೆಯನ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಆ— ಮೈಸೂರ ಪಾಳೆಯಪಟ್ಟನ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇಳಿಕೆವಿಳ್ದು ಬಾಳಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಮ್ಮ ಗುಪ್ತಮನ್ತ್ರವೇನು ?

ಸಕಲರೂ :— ....

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಸ್ವದೇಶಪ್ರೇಮ, ರಾಜಭಕ್ತಿ, ಜೋಳದ ಪಾಳಿ, ಆತ್ಮಾಭಿ ಮಾನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳೊಂದೂ ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆ?

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಕರ್ತ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಹತ ರಾಗಿರುವ ಆಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಹೇಗೆಯೂ ಎಡರಾಗದೆ, ರಾಜಾಜ್ಞಾಬದ್ಧತೆಯ ನಡೆವಳಿಗೇರಿ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಿರುವೆವು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಹೀಗೆ! .... ಧರ್ಮಗೊಡ್ಡಿನ ಹುಚ್ಚನೀ ನಮ್ಮ ವನ ಕಯ್ಗೆ ಈ ಶಾಸನವು ದೊರೆವಟ್ಟು, ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೆದರಿರು ವಂತೆ—ರಾಜಒಡೆಯನು ವೇಂಕಟಪತಿರಾಯನಿಗೆ ಆಗಳಿನ ಅವ ಸರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮಣ್ಡಲಿಕನಾಗಿ ನಿಯೋಜಿತನಾದನಷ್ಟೇ—ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಆಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಈ ಮಹಾರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ತಿರಿಕ .... ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಬಿಡದಿರನೆಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನವು ಭಯವು ನಿಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಾಗಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ನೀವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿರಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಆಕ್ರೋಶದಿಂದ,) ಹೇಗೆ ? ಆ ಅನರ್ಥವನಾಹುತದಿಂದ ನಿತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಹಾಳುಶಾಸನದ ವಸ್ತುವೊಕ್ಕಣೆಗಳನ್ನರಿವು ಗೊಳ್ಳಲಾಗದಂತೆ ನೀವೀ ಮೂರ್ಖರು ವಿಕಟವಿಘ್ನವಾಗಿ ಅಡ್ಡಯಿಸಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ !

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— (ದಯಾರ್ದ್ರನಾಗಿ,) ಜೋಯಿಸವರ್ಯ, ನೀವು ಸ್ವಯಂ ಕೃತ ನರಕದಲ್ಲಿ ಪರಿತಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಿ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಈ ಶಾಸನದ ರಾಯಸವನ್ನೋದಿದಪ್ಪರಿಂದ ಈ

ಸಿರ್ಕಿನ ಕಷ್ಟಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತಗುವ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನೊಡ್ಡಿ ಗೆಲ್ಲಲಾಗುವುದೇನು ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಆಶಾವೇಶದಿಂದ,) ಓಹೋ, ಆಗುವುದು !—ಈ ಶಾಸನವು ನಮ್ಮ ಭಯದಂತೆ ಅದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಇದನ್ನು ಮಾಂಜಿ ಲಯಮಾಡಿ ಇಲ್ಲವೆನಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ! (ಆ ಪುಟಿಕೆಗೆ ಕಯ್ನೀಡುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟನತ್ತ ನಿರುಕಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕಡುಗಟ್ಟಳೆಯಂತೆ— ಆ ಸಂಪುಟದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊಡೆಯುವುದು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಸಮುಖದ ಅವಸರದಲ್ಲಿ.

(ಲಿಂಗರಾಜನೊಡನೆ— ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರ ಕಣ್ಠೀರವ ನರಸರಾಜಒಡೆಯ ಪ್ರವೇಶ.)

ಸಮಸ್ತರೂ :— (ಏಳುವರು.)

ಸೈನಿಕರು, ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :—(ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಹಳೆಯಮಯಿಕದವರು : — (ಕಯ್ಮುಗಿ, ಮಹಾರಾಜಾಶೀರ್ವಾದವನ್ನುದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ರಣಧೀರ :— (ತಲೆವಾಗಿದ್ದು, ಹೋಗಿ ಸುಖಾಸನಾಸೀನನಾಗುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಕಯ್ತೋಪುವನು.)

ಹಳೆಯಮಯಿಕದವರು :— (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ವರು.)

ರಣಧೀರ :— ಆ ವಾಗ್ಯುದ್ಧದ ಕದಡು—ಅದೇನು ?

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಆಸ್ಥಾನದ ಉಪ್ಪಿನಿಂದ ಪರಿಪುಷ್ಟಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೌಭಾಗ್ಯರಿಗೆ ಸೇವಾನುಸನ್ಧಾನೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದ ಸೌಹಾರ್ದದ ಅಹಂಪೂರ್ವಿಕೆಯ ಕೋಲಾಹಲ.

ರಣಧೀರ :— (ನಕ್ಕು, ತಿರುಗುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.— ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಕಟ್ಟಾಣತಿಯಂತೆ ಅರಮನೆಯ ಬೊಕ್ಕಸ ಭಂಡಾರ ಉಗ್ರಾಣ

ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲ ಚಾವಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತ ಓಲೆಕಡತ ಶಾಸನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಳಿಯದಂತು ಆಸ್ಥಾನದ ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರೂ ನಾನೂ ಓದಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆವು; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವುದೂ — ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟಪತಿದೇವಮಹಾರಾಯರವರಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಯಾದವಮಹಾರಾಜಶ್ರೀವಂಶದ ಆವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ಆವ ಕೊಡಗೆಯನ್ನೂ ಸನ್ದರ್ಭಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ರಣಧೀರ:— ಹುಂ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— ಆಳಿದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅರುವಡಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾಮರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಕಯ್ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುತೆಯ ಕಟ್ಟಾಳ್ಕೆಗಾಗಿರುವ ಈ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕರಂಡಗೆಯೊಳಗಣ ಶಾಸನವಿದೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ನಿಳ್ಕಲಾರದಿರುವೆವು.

(ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಒಪ್ಪಿಸಹೋಗುವನು.)

ರಣಧೀರ:— (ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ,) ಓದು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:—ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಗವಸಣಿಗೆದುಡಿಸಿರುವುದೀ ಶತಚ್ಛಿದ್ರವಾಗಿರುವ ರಾಯಗೆಂಪಿನ ಚೀನಾಂಬರವೂ, ಕಗ್ಗಂಟುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿವಲೆಗಟ್ಟಾಗಿರುವ ಈ ದಾರವೂ, ಇದಕ್ಕೆ ತಗುಳಿಸಿರುವ ಕುತ್ತ್ರೋಲೆ ಮುರಿಯೂ ಧೂಳಿಯಿಡಿದ ಹಳೆಯವು. ಈ ಮುದ್ರೆಯ ಅರಗು ಮಾತ್ರ—ದೂಳ್ಮಿಂದಿರುವುದಾದರೂ—ಹೊಚ್ಚಹೊಸದಾಗಿದೆ;....

ಲಿಂಗರಾಜ:—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಆ ಶಾಸನವನ್ನೋದುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ—ಈ ಒಳಭಂಡಾರದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೋದಿಸಿ ಪದುಳ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— ಅದು ಅನಾವಶ್ಯಕ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ; ಏಕೆಂದರೆ....

ರಣಧೀರ:— ಓದು.

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— .... ಈ ಕುತ್ರೋಲೆಮುರಿಯಲ್ಲಿ "ಪ್ರಭುವಳಿತವಾದ ಕಟ್ಟುಂಬಳಿ" ಎಂಬ ಒಕ್ಕಣೆಯಿದೆ.

ರಣಧೀರ :— (ಬದ್ಧಭ್ರುಕುಟಿಯಾಗಿ, ಎವೆಯಿರಿದು, ಲಿಂಗರಾಜನತ್ತಣ್ಗಾಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ದಡದಡನೆ ಹೋಗಿ, ನಂಜರಾಜಯ್ಯನ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಆ ಪುಟಿಕೆಯನ್ನೆಳೆದೀಯಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕರವಾಳಿಂದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ದಾರಗಟ್ಟನ್ನು ಗವಸಣಿಕೆಯನ್ನು ಅರಿದುಬಿಸುಟ್ಟು, ಕಯ್ದುವ ನೊರೆಗೊಳಕೊಳಿಸಿ, ಮುಚ್ಚುಳ್ತೆರೆದು, ಒಳಗಣ ಕಿರುಗಡತವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಪುಟಿಕೆಯನ್ನಾ ಕಾಲ್ಮಣೆಯ ಮೇಗಣ್ಗಿಳಿಹುವನು.)

ಸರ್ವರೂ :— (ಏಳುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :—(ಪಠಿಸುವನು :)

ಓಂ ನಮಶ್ಶಿವಾಯ.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲೀವಾಹನಶಕವರುಷಂಗಳು ೧೫೬೦ಕ್ಕೆ ವರ್ತ್ತಮಾನವಾಗಿರುವ ಈಶ್ವರಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖ ಬಹುಳ ದ್ವಿತೀಯಾ ಸೋಮವಾರ ರಾತ್ರಿ ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲೂ— ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಬಿರುದಂತೆಂಬರಗಂಡ ಸುಗುಣಗಂಭೀರ ರಾಜಕನ್ದರ್ಪ ರಾಜಕುಲತಿಲಕ ರಾಜಮಾರ್ತ್ತಣ್ಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯರಯ್ಯರವರ ಪೌತ್ರರೂ, ಶ್ರೀನರಸರಾಜಒಡೆಯರಯ್ಯರವರ ಪುತ್ರರೂ, ಆಗಿರುವ ಅರುವಡಿ ಚಾಮರಾಜಒಡೆಯರಯ್ಯರಾಗಿರುವ ನಾವು ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿರುವ ಈಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವರುಚಿಯಿಂದ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಿಂದ ಬರೆದು ಮುದ್ರಿಸಿದ ಕಟ್ಟುಂಬಳಿಯ ಶಾಸನ ; ಏನೆಂದರೆ, ನಮಗೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ದಳವಾಯಿಯೂ ಪರಮಾಪ್ತನೂ ಶೂರಾಗ್ರೇಸರನೂ ನಿಷ್ಕಪಟಿಯೂ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠಾತ್ಮಕನೂ ಆಗಿದ್ದು, ಸ್ವಾರ್ಥಪರರಾದ ದುರ್ಜ್ಜನರ ಹಂದೆಗಳ ದ್ರೋಹಿಗಳ ಗುಪ್ತಾಲೋಚನೆಯ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ದಿಟ್ಟಧೂರ್ತ್ತನ ಒಳಸಂಚಿಗೆ ಬಲಿದುತ್ತಾಗಿಹೋದ ಸತ್ಪುರು

ಷನಾ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ಅರಸು ಪ್ರತಿನಾಮ ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು ಎನಿಸಿದ್ದಾತನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಉಳಿದಿರುವ ಕಿರುವರೆಯದ ಮರಿ ಚಾಮಪ್ಪನಿಗೆ ಮೈಸೂರ ಗಡಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಕೆಂಚಲಗೋಡುಗ್ರಾಮವನ್ನೂ, ಆ ಮರಿಚಾಮಪ್ಪನ ತಂಗೆ ಪುಟ್ಟಮ್ಮಣ್ಣಿಗೆ ಕೇತನಹಳ್ಳಿಯ ಗ್ರಾಮವನ್ನೂ ಪ್ರಭುಗೊಡಗೆಯ ಕಟ್ಟುಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಯಿರುವೆವು. ಸ್ವಯಂ ನಮಗೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಗೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ —ಪರಿಶುದ್ಧಾನ್ತಃಕರಣನಾಗಿ ಅತನ್ದ್ರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಸೇವೆಮಾಡಿ, ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಅಪಖ್ಯಾತಿಗೂ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೂ ಪಕ್ಕಾಗಿ ನಷ್ಟನಾಗಿಹೋದ ಆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಬೆಟ್ಟಪ್ಪನನ್ನು ಈಯಾಸ್ಥಾನದ ನಾಯ್ನರಿತೋಳಹದ್ದುಗಳಿಂದ ಸಲಹಿಕೊಳ್ಳುವ ಆರ್ಪನ್ನು ಶಕ್ತಿಯನು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಒಂದು ಬಾರಿಯೂ ನಮಗೆ ಕರುಣಿಸಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ನಾವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ನೊಂದು ಬೇಗುದಿಗುದಿದು, ಪುರುಳಿಂದ 'ಶರಣಾಗತಪರಿಪಾಲಕ'ನಾಗಲರಿಯದ ಆ ಮಹಾಪಾತಕಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿ, ಬೆಟ್ಟಪ್ಪನ ಆ ಹಸುಗೂಸುಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಬಟ್ಟೆಗಳಿಗಾದರೂ ನಿಶ್ಚಿನ್ತೆಯಾಗಿರಲೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಾಶೆಯಿಂದ ಈ ರಕ್ತಕೊಡಗೆಯನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವೆವು. ಆ ಕಂದರನ್ನು ಅರಸಿ, ಕರೆಯಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಮಾಡಿ, ಪೋಷಿಸಿ, ತಕ್ಕ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟಾಪೇಕ್ಷೆಯು ನಮ್ಮನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದುದಾದರೂ, ನಮ್ಮ ಅರಮನೆಯು ಆ ಪ್ರಕಾರದ ವೀರಧರ್ಮನ ಸನ್ತತಿಯ ಬಳವಿಗೆಗೆ ಯೋಗ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅನ್ತಃ ಅರಿತಿದ್ದೆವಾದುದರಿಂದಲೂ, ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜಾಶ್ರಯದ ಪೊರೆಪಿನಿಂದ ತೇಜವಡೆದರೆ ಆ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲೂ ದ್ವೇಷ ಹಿಂಸೆ ಪ್ರಾಣಸನ್ದೇಹಗಳು ತಪ್ಪದೆ ಅಡಸಲುಳ್ಳುವೆಂಬ ಭಯದಿಂದಲೂ ನಾವು ತಟಸ್ಥರಾಗಿದ್ದೆವಾಯಿತು. ಈಗ ನಾವು ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಗೆಮುಟ್ಟಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ

ಉಂಬಳಿಗೆಯನ್ನು ಅವರುಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡುಬರುವ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕುಡಬೇಕೆಂದೂ, ಎಲ್ಲಾ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆವಾಗಳೂ ಕಿತ್ತುತಿನ್ನುತ್ತ ಕೊಬ್ಬಿ ಕೆಲೆದು ವಿಸಟಂಬರಿವ ಸಾಯ್ನರಿತೋಳ ಹದ್ದುಗಳು ಹೇಗೆ ಇದ್ದಾವೋಹಾಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಮಸಗುತ್ತಿರುವ ದುಷ್ಟಮೃಗಗಳ ಆಳ್ಕೆಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿಯೂ ಆವ ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಡೆಗುಡದಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದಂದು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಬೆಟ್ಟಪ್ಪನ ಹಸುಳೆಗಳನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮರೆಗೊಟ್ಟು ಅಕ್ಕರಿಂದ ನಡಪಿ ಪರಮಾಭ್ಯುದಯಪರಂಪರೆಗೇರಿಸಿಕುಡಬೇಕೆಂದೂ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಅನನ್ತರದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರನ್ನು ಈ ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾವು ಮನಸಾ ಕಾಲ್ಮುಟ್ಟಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ ಕಯ್ಮುಗಿದು ಸೆರಗನೊಡ್ಡಿ, ಕಂಬನಿಯ ದೀನಗದ್ಗದವಾಣಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆವು. ... ...

ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ! ರಣಧೀರ ! ನೀವು ಇನ್ನಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಉದಾಸೀನಮಾಡಿ ದೂರೀಕರಿಸಿ ತೊರೆದಿರದೆ—ನನ್ನೀ ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯ ಮರಣಶಾಸನದ ಮನೋರಥವನ್ನು ಅಭ್ಯರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕುಡುವಿರೆಂದು ವಿಶ್ವಾಸವಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಿಶ್ಶಂಕೆಯಿಂದ ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ, ಪಯಣಮಾಡುವೆನು. ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮನ್ನಾದರೂ ನನ್ನೋಪಾದಿಯಲ್ಲದ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವಸಾರರನ್ನಾಗಿ ರಚಿಯಿಸಿ, ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯನ್ತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸಕಲಸನ್ತೋಷವನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನು ಜಯವನು ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಯನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಲಿ !

ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಅರಲ್ಬು, ಸ್ವಗತ,) ತಥಾಸ್ತು !

ಅಖಿಲರೂ :— (ಅವಾಙ್ಮುಖರಾಗಿ, ನಿಶ್ಶಬ್ಧ.)

ರಣಧೀರ :— (ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಶತಪದನಡೆದು, ಕೈಯ್ವಟ್ಟದಿಂದ ಕಣ್ಮೊಗಗಳನ್ನೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಿ ಸುಖಾಸನಸ್ಥನಾಗುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಪ್ರಕಾಶ.) ಆಳಿದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅನುತಾಪದ ಉಬ್ಬೆಗದ ಮೊರೆಯು ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ :— (ನಡುನಡುಗಿ, ಆತನನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆಳಿದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ....

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಸದ್ದು !

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಮೊಗಗೆಟ್ಟು, ಶಿರವಿಳಿಹುವನು.)

ರಣಧೀರ :— .... ಇನ್ನೇನದು ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಕೊಡಗೆ ಉಂಬಳಿ ದಾನ ಪಾರಿತೋಷಿಕ ಅಡಹು ಈ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗಮರ್ದ ಬೇರಾವ ಲೇಖನಪತ್ರಗಳೂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಹಳೆಯಪಯಿಕದವರು :— (ಉಪವಿಷ್ಟರಾಗುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಉದಾರಾತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಯಾಂತು ಹರಿತರುತ್ತಿರುವ ಆ ತಿರಿಕೂಳ ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯನಿಗೆ ಉತ್ತರವೇನೆಂಬುದನ್ನರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವೆಲ್ಲ ಅಡಹಡಿಸುತ್ತಿರುವೆವು.

ರಣಧೀರ :— ಅಂತದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಹುದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅವನು ಈ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನೋ ರೊಕ್ಕವನ್ನೋ ಸೈನ್ಯ ಸಹಾಯವನ್ನೋ ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ತಳಿದು ಯಾಚಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಪಡಿನುಡಿಯೇಸು ?

ರಣಧೀರ :—ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಸಾದದ ಮೇಲಣ ನವಕೋಟಿಕಲಶಗಳವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನವರಿಗೆ ಭೈಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಬಿಸುಟು, ಹೋಗೆಂದಟ್ಟಿಬಿಡಿರಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ! .... ಆ ಆಯ್ಕುಳಿರಾಯನಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನಿತ್ತ ತೆಂಕನಾಡಿನ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ದೇಶಕೋಶಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಚ್ಚಬರಿದಾಗಿ, ಅವರೂ ಅವನಂತೆಯೇ ನಾಡಾಡಿಗಳಾಗುವ ದುರ

ವಸ್ಥೆಗುರುಳ್ಳಿರುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ರಣಧೀರ:— ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ ಮಹಾರಾಯರವರು ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಅಧಿರಾಜ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರೆಂಬ—ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನವು ಮರೆಯದಿರಲಿ!

ಗುಂಡಪ್ಪ :—ಆದರೆ, ಅವನು ....

ರಣಧೀರ:— ಲಿಂಗರಾಜ, ಅರ್ಮೊಳಗಣ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ, ಬೇಹಿನ ಚಾವಡಿಯ ವಿಶ್ವಾವಿಶ್ವಾಸದ ತವಕದ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವದನ್ನು ಸಂತವಿಡು.

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಕಯ್ಯ ಕಡತವನ್ನು ಕಾಲ್ಮಣೆಗಿರಿಸಿ, ಕರವಾಲಗಿಳ್ತು, ಸನ್ನೆಗೆಯ್ವದ ಎಣ್ಬರು ಸೈನಿಕರನ್ನೊಡಂಗೊಂಡು, ಒಳಗಳಂತಿಗೆಗಳ್ಗೆ ಅಗ್ರಗಮನದಿಂದ ಹೋಗುವನು.)

ರಣಧೀರ :— ಬಿಜಯಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರ ಪರಿಜನರಿಗೂ ಮೆಯ್ಗಾವಲರ ಸೇನೆಗೂ ತಕ್ಕ ಬೀಡಾರಬೀಡಿಕೆಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಆದರೋಪಚಾರಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಎರವಿಲ್ಲದ ಗೌರವಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದ ಕಯ್ಗೂಡಿಸುತ್ತಿರು ; ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನಿದಿರ್ಗೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ — ಆಸ್ಥಾಯಿಕೆಯು ಇಳಿದಾಗದಂತೆ, ಈಗಳಿನ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮನಕತವದಡಸದಂತೆ — ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಂದ ಅಳೆದನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಿದ್ಧನಾಗಿರು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಬರುವ ಆ .... ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯರಿಗೆ ಈ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಬಿಟ್ಟುಕುಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆತನಿಗೆ ಒಂದೇ ಕಾಣೆಯ ಧನದಾನಕ್ಕೂ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮನಮಾಡಿ ಮೊದಲಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವಂತೆ ಹೇಗೆಯೂ ಎಡೆಗುಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರ ದೂಸರಿಂದ ಆವ ರಾಜನ್ಯ

ರೊಡನೆಯಾದರೂ ಸನ್ಧಿವಿಗ್ರಹಗಳ ಜಂಜಡಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ರವಣಿಸಿ ತೊಡರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ—ನಮಗೆ ಈಗ ಅಭಯವಾಗಲೆಬೇಕು.

ರಣಧೀರ :— ಅದಾರಿಗೆ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ನಮಗೆ ! ಹಳೆಯುಪಯ್ಕುದವರ ಮಹಾಸಭೆಗೆ!

ರಣಧೀರ :— (ತಿರುಗುವನು.)

ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ :— ಅಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ; ಕೌಶಿಕನ ಕಾವಳಿಸಿದ ಕಣ್ಗಳಿಂದ ಹರಳ್ಚುವ ಅಂಜನಾದ್ರಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆತ್ತಿ ಬೀಸಾಡಿಬಿಡದಿರೆನೆಂದು ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಆ ಪರಮಪಕ್ಷಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲೆಬೇಕು.

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— (ತಲೆದೂಗುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಕಗ್ಗನೆ ಕನಲ್ದು,) ಭಟ್ಟಾ ! .... ನಿನ್ನಂತಹ ಪ್ರಧಾನನಾದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಸಭೆಯೂ ದೀನದಾಸೇಯಸ್ತುತಿಪಾಠಕರ ಸಂತೆಯಾಗುವುದು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಜೋಯಿಸರೆ, ನೀವಿಂದಿನಿಂದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಮುಖದ ಅವಸರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದವರು, ತಕ್ಕವರಲ್ಲ-ಬಾಹಿರರು ಎಂಬ ಅರಮನೆಯ ಮುದ್ರೆಯ ನಿರೂಪವಾಗಿದೆ; ಹೊರಡಿರಿ .... ಹುಂ !

(ಒಳಗೆ) :— (ದೊಡ್ಡಬೊಬ್ಬೆಗಳು, ಶಸ್ತ್ರಯುದ್ಧದ ಪ್ರಬಲಶಬ್ದ.)

ನಿಖಿಳರೂ :— (ಏಳುವರು.)

(ಯುದ್ಧಮಲಿನರಾಗಿರುವ — ಲಿಂಗರಾಜನ, ಕರುವಿಯನ' ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯಂದಿರನ್ನು ಬಲ್ಪಂದಿಗೊಂಡೆಳೆತರುವ ಸೈನಿಕರ, ಪ್ರವೇಶ.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಈಯಿಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ—ಕದಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಿತಡಗಿರುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚರುಗೇಳಿರುವರು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :—ಶತ್ರುಗಳ ಗೂಢಚಾರರು ! ಈ ನೀಚರನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೇರಿಸಲೇಬೇಕು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅದೊಂದೇ ಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಮಾರ್ಗ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳಲೆಂಬಂತೆ ಕೆಂಡಗಣ್ಣಿಂದಿವರು ನಡೆದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು—ಇವರಿಗುಳ್ಳ ಪೂರ್ವಪರಿಚಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಿದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಮತ್ತೆ, ಇಬ್ಬರನ್ನು ನಿರಾಯುಧಮಾಡಿ ಸೆರೆಗೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನೀವಿನಿಬರೂ ಇಷ್ಟು ಮಸೆಗಾಯಗಳಿಗೆ ಮೈಯ್ಯಿತ್ತು, ಕುಡುತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಚಿಂದಿಸೀಳಿಸಿ ಹರಿಯಿಸಿಕೊಂಡು, ರಕ್ತಮಯರಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತೇನು ?

ರಣಧೀರ :— ಹಗೆವರ ಪ್ರಣಿಧಿಗಳನ್ನರಸಹೊರಟ ಬಣಗುಗಳಬಲರೀ ನಮ್ಮ ಊಳಿಗದಾಳ್ಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಏಕಾಂಗವೀರನು, ಬಲ್ಮೆಯ ಶೌರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಅಪ್ರತಿಹತನಾಗಿರುವ ಜಗಜಟ್ಟಿಯು, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೂ, ನೇತಾರನಗ್ರನಾಗದ ಸಹಾಯವದಕ್ಕೂ ಕಯ್ಯುದ್ಗೊಳ್ಳದ ತಮ್ಮ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ತಪ್ಪಿದರು, ದಳವಾಯಿವರ್ಯ; ಅವರ ಮಹಾಪರಾಧವದನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಉದ್ಧಾರಮಾಡು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಅಧೋವದನನಾಗಿರುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಆವೂರು ನೀನು ?

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಿರುತ್ತರ.)

ರಣಧೀರ :— ಇವರಿಗೆ ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಾಣಾಂತದಣ್ಡಣೆಯಾಗಲಿ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಖಡ್ಗವನ್ನುರ್ಚಿಕೊಂಡೆತ್ತಿ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆಮೀಸಿ, ರಣಧೀರನಿಗೆ ತುಳಿಲ್ಗೆಯ್ದು, ಬಂದಿಗಳೊಡನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಮೊದಲು ಆವರನ್ನು ಬೇಹಿನ ಚಾವಡಿಗುಯ್ದು, ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಒಳಗೋಣೆಯಲ್ಲಿ—ಹಿಂಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ರಣಧೀರ :— ಅದು ಬೇಡ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ಶತಪತಕ್ಕಾಗಿದ್ದು, ಜನಾಂತಿಕದಲ್ಲಿ) ಲಿಂಗರಾಜ, ಆಯಿರ್ವರೂ ಕಟಕರಿಂದ ಸೆರೆಯಿಂದ ಮೆಯ್ದಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಜನಾಂತಿಕದಲ್ಲಿ,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ಹೊರಟು,) ಆ .... ಶ್ರೀಮನ್ತ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ಅರಸಿನವರ ಕುಟುಂಬದವರು ಮರೆಗರೆದಿರುವ ನೆಲೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ— ನಿನ್ನ ಚಾವಡಿಯ ಬಲ್ಲಿದರಗ್ರಗಣ್ಯರನ್ನೇ ಆಯ್ದು, ನಮಗೆ ಕಾಣ್ಕೆಮಾಡಿಸು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಪ್ರವೇಶ ೨

[ಸ್ಥಾನ:— ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮನೆ.]

(ದೊಡ್ಡಮ್ಮನು ಕಾರಣೆಯನ್ನು ಬರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

(ಕೆರುವಿಯನ್' ಪ್ರವೇಶ.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹೋಗಿ ಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೊರಗಿ, ಉತ್ತರಿಗೆಯಿಂದ ತಲೆ ದೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಮಳೆಯೇನು ?

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅಹುದು, ತುಂತುರು ಹನಿಯುತ್ತಿದೆ .... ಇದೇನೀ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರಗೆಲಸ? ಕಣ್ಣಿಗೆ ಔಷಧವೆಂದೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕಿವುಡಿ.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣೆಮಾಡಿದರೆ, ಮನದನ್ನನ ಕೂಟ ವಾಗುವುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಮೊಗವೆತ್ತಿ,) ಇಂತಿದು ಈ ಮದನಯಾತ್ರೆಯ ನಿಮ್ಮ ಕಟ್ಟಾಸೆಗಾರಿಕೆಗೆ ಕರೆವಾಟದ ಕೆಣಕುವೇಟದ ಆದಿಮಂಗಳವೇನು? (ಕಳಕ್ಕಳಿಸಿ ನಗುತ್ತ, ಸಿಂಧೂರದಲ್ಲಿ ತೂಳಿಕೆಯನ್ನದ್ದಿ ಹದಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿರುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ನನಗೆ? ಈ ಕೆಳವೆಯ ಕಡೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ? — ನೀನು ಶುದ್ಧ ಪೋಕರಿಹುಡುಗಿ ! ತೊಂಡೆದ್ದ ದಿಂಡಿಗತನದ ಪುಂಡಹೆಣ್ಣು !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಏನೋ ? ಎಂತೋ ? .... ಆವ ಗಂಡುಸಿನ ಮಹಿಮೆಯು ಆವ ಆಳದ ಮಡುವೋ ? ಹೊಕ್ಕು ಬಲ್ಲವಳುಂಟೆ? (ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಾಗುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆ ಭಯದಿಂದಲೇಯೇನು, ನೀನಾ ಕೊಸವನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡಲೂ ಒಲ್ಲದೆ, ಹೀಗೆ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ತೂಳಿಕೆಯನ್ನು ಚನ್ದ್ರದ ಬಟ್ಟಲೆಗೆ ಬಿಸುಟು, ಮಟ್ಟಸವಣೆ ಯನ್ನು ರಭಸದಿಂದೆಳೆದು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡೇರಿಕುಳಿತು, ಎರ್ದೆಯ ಮೇಗೆ

ಕಯ್ಗಟ್ಟಿ,) ಹುಂ, ಆಗಲಿ, ದಿನದಪ್ಪದ ಗೊಣಗಿನ ಪುರಾಣದ ಪಾರಾಯಣ ; ಭಕ್ತಿಯ ಕಿವಿಯು ನಾನು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿನಗೆ ನಾನೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ, ಕೇವಲ— ಮಕ್ಕಳಾಟಿಕೆಯಾಗಿಹೋಗಿದೆ ! ಅಹುದು !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅಲ್ಲ, ಹೆಂಗಿನ ಹಗರಣ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿನ್ನನ್ನಾ ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಯ ತಿಪ್ಪೆಯಿಂದ ಈ ರಾಜಧಾನಿಯ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆದುತಂದು, ನೀನಾಯ್ದುಕೊಂಡ ಈ ನವ್ಯ ದಿವ್ಯಗಾನ್ಧರ್ವಭವನದಲ್ಲಿ ರಾಣಿಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಕೊಬ್ಬಿನ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಪತ್ರಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ, ಸಂಗೀತವಾದ್ಯಗಳಿಗೆ, ಈ ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದ ಸುಖಾಸನ ಶಯ್ಯೆ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಗಳಿಗೆ, ಆ ಮೆಟ್ಟಿಲಮಂಚಕ್ಕೆ, ಇಲ್ಲಿಯ ಉಪಸ್ಕರ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆಂದಾದ ಆ ದಾಸದಾಸಿಯರ ಹಿಂಡಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯ ಉಡುಗೆ ತುಡುಗೆ ಆಭರಣಗಳಿಗೆ, ಅನುದಿನದ ನಿನ್ನ ಒಯ್ಯಾರದ ಶೃಂಗಾರದ ಸೊಗಸಿನ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂವು ಪರಿಮಳ ಸಾಂದು ವೀಳೆಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ, ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚೆದ್ದಂತೆ ಮಸಗುವ ಮನೋರಂಜನದ ಆಟಾಳಿತನಕ್ಕೆ, ನಿನ್ನ ಅಂಕೆಯೆಲ್ಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ....

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಹ್ಞಾ ! .... ನೀವದೊಂದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರಿ !

ಕರುವಿಯನ್ :— ಏನದು ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಿನ್ನೆ .... (ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನೆನೆಪುಗೊಂಡು,) ಮಧ್ಯಾಹ್ನ .... ಅಹುದು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇಯೆ ! .... ನಾನು ಉಗುರಿಸಿ ಬಗಿದು ತೋಡಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಗೆ ಬಿಸುಟ್ಟುಕಳೆದು, ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ ನನ್ನ ಈ ಎಡಗಿವಿಯ ಆ—ಗುಗ್ಗೆ ! (ಗೆಲ್ಲದ ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಯ್ನೆಗಹಿ,) ನೋಡಿದಿರೋ !

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನೆಗೆದೆದ್ದು,) ನಿನಗೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಕಯ್ಯಾರೆ ತೆತ್ತಿರುವ ರೊಕ್ಕದಿಂದ, ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಚಣ್ಡಸಂಸಾರದ

ಸುಖೋಪಕರಣಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದ — ಈಗಲೂ ಕೊಳ್ಳೆಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ — ಬೊಕ್ಕಸದಿಂದ, ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು .... ಕುಬೇರನನ್ನೇ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಈ ಭೂಲೋಕದ ಕುಬೇರನನ್ನೂ, ಆತನಾಳ್ವ ಈ ಮಹೀಶೂರದೇಶವನ್ನೂ ಮಾರುಗೊಂಡಾಳುವಿರಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಎಂದಿಗೆ ? — ಎಂದಿಗೆ ? — ಎಂದಿಗೆ ? ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಹೊರಟು, ಉಳ್ಳುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಪೊಳ್ಳುನುಡಿಗಳ ಬಾಯ್ಗೆ ಸುರಿದು, ಹಾಳಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಹೋದ ಬಳಿಕವೇನು ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :—ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜುಗಿಸಲೆದೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸಾತ್ಮನು ಇಂತಹ ಕೋಟಿಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಯ್ಯಿಂದ ಸೂಸಿ ವ್ಯವಸಾಯಮಾಡಬೇಕು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಹೊನ್ನುಹಣಗಳನ್ನೀಂಬ ಕಾಮಧೇನುವು—ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅವೆಲ್ಲವೂ ರಣಧೀ — ಮಹೀಶೂರರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅರಮನೆಯ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿರುವುವು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅದಿನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗದಿರುವ ಈಗ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಿಮ್ಮ ಕರಣಿಕರನ್ನು ಲೆಕ್ಕಗೇಳುವುದು ಉತ್ತಮ — ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿನಗೆ ಹಣದ ಬೆಲೆಯೇ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಾನು ವೇಶ್ಯೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ‘ ನಾನು ವೇಶ್ಯೆ ! ನಾನು ಸೂಳೆ ! ’ ಎಂದು ಕಂಡಕಂಡವರೊಡನೆ ಸಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದಿದೊಂದು ದೊಡ್ಡತನವೇನು ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡಿತನ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅಲ್ಲ, ಹುಚ್ಚಿತನವಹುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಾನು ಮುದುಗುಂಟಣಿಯ ಮುದ್ದುಮಗಳು ; ಗರತಿಯಲ್ಲ, ಅನ್ತಃಪುರದ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಲ್ಲ.— ಮತ್ತೆ, ನಾನು ಹೆಸರ

ವೇಶ್ಯೆ ಸೂಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಡಂಗುರಿಸಿ ಬೀದಿಪಾತುಮಾಡಿ ಹರವಡಿ ಯಿಂದ ಹರೆಹದಿದ್ದರೆ, ರಣ — ನಿಮ್ಮ ಕೊಸವನನ್ನು ಕಣ್ದಿರಿಹಿ ಮರುಳ್ಮಾಡಿ ಎಳೆತಂದೊಪ್ಪಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ?

ಕರುವಿಯುನ್ :— (ತಲೆದೂಗಿ,) ನಿನ್ನ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ದರೆ, ನೀನಾ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿರುವೆಯೆನ್ನಲಾಗುವು ದಿಲ್ಲ. (ಶಯ್ಯಾಸ್ಥಿತನಾಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನೀವು ಕೊಸವನೆನ್ನುವ ಈ ಮಹೀಶೂರಮಹಾರಾಜನು ನನ್ನ ರೂಪ ಸೌನ್ದರ್ಯ ಯುವ್ವನಾಲಂಕಾರ ಶೃಂಗಾರ ಮದನಕಲೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನನಾಗಿ, ತನ್ನ ಬೊಕ್ಕಸ ಭಂಡಾರ ಅರಮನೆ ರಾಜ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ನನ್ನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮಾಳ್ಕೆಗೆ ಇಂಬುಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮ ಗೆರೆ ಯಾಜ್ಞೆಯೊಳಗೇ ಮಿಸುಕದಿರುವಂತೆ ಗರವುಗೊಳ್ಳಲಾಟಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀವು — ಹಗಲೆನ್ನದೆ ಇರುಳೆನ್ನದೆ ಬಂದುಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ಹಂಗಿಸಿ ಬಯ್ದು ಚುನ್ನವಾಡಿ ಜರೆದು ಕೊರಚಾಡಿ ಕೆಳದುರ್ಕದರ್ಥನದಿಂದ ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವೆಂದೆ? ಈ ದಿನಚರ್ಯೆಯ ಕಾಡಜರುಚಿನ ವಿಕಾರಪ್ರಕರಣಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಿಡುವಷ್ಟು ಬೇಸರಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಕುರಿತ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕುಡುವೆನೆಂದು ಆಣೆದೊಟ್ಟಿರುವವಳು ನಾನು ; ಈ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿ ಅಸಡ್ಡೆಯಾಗಲಿ ಅಸಮರ್ಥತೆಯಾಗಲಿ ತಲೆ ದೋರಿತೆಂದಾದರೆ, ಹೇಳಿರಿ ; ನನ್ನಾ ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಯ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಮಗುಳ್ದು ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಕರುವಿಯುನ್ :— ಅಲ್ಲ ! ಅಲ್ಲ ! — ನಾನು ಹಾಗೆಂದೆನೇನೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಮತ್ತೆ ಇದರರ್ಥವಿದೇನು ? ಮಹಾರಾಜಭೋಗವೈಭವ ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾವಂಶನೂ, ರಣಧೀರಶೂರನೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣಪ್ರಚಣ್ಡ ನೂ, ಅಶೇಷಕಲಾಪ್ರೌಢನೂ, ಗಂಭೀರಪ್ರಕೃತಿಯುವನೂ, ಅಚಲಾ ತ್ಮನೂ, ತನ್ನ ಧೀರೋದಾತ್ತರೀತಿನೀತಿಗಳಿಂದ-ಮಹೀಶೂರದೇಶಕ್ಕೆ

— ಈ ಪೃಥಿವಿಗೇ ಪರಮಾದರ್ಶನೂ ಕಾರಣಪುರುಷನೂ ಆಗಿರುವ ಆತನನ್ನು ನನ್ನ ಸಮ್ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಗುರಿಗೆಯ್ವುದೂ, ನನ ಗುರುಳ್ಚಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಸಿಂಗರವಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಳ್ವುದೂ.... ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿವರುವ ಅಳಿಗಜ್ಜವಲ್ಲ !

ಕರುವಿಯನ್ :— ನೀನು ಸೋಂಬೆಯೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಆಗಳ್ಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ.— ಇನ್ನೀಗಡಿನಿಂದ ಇಂತಹ ಕಲಹದ ವಿಲಗವು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಜೀವಗೊಳ್ಳದಿರಲಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನೀನೇ ಇದಿರಾಡಿ ಮಾತುಬಳೆಯಿಸಿ ರಗಳೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಗುಡುಗಿಗೆ ಮದ್ದು ಸಿಡಿಲು. (ನೆಲಕ್ಕೆ ತಿವಳ್ದು, ಆ ಮಣೆಯನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ಸಂದಿಸಿ, ತೂಳಿಕೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಇಳಿದುನಿಂತು,) ಇಂದೂ ಬರಿಯ ಸೂರ್ಯೋದಯಾಸ್ತಗಳೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :—ಚನ್ದ್ರನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳೂ ಗಾಳಿಮಳೆಗಳೂ ಉಂಟು :— ಮತ್ತೆ, ಶುಕ್ರವಾರ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಬಣ್ಣವಿಳಿದು, ತುಟಿಗಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಹೊರಡುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ರಂಗಧಾಮನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ; ಹೊಸದೇವಾರಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿದಾಗ ನಾನು ಗರುಡಗಂಬದ ನೆರೆಯ ಜನಸಂದಣಿಯ ಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ — ಕಣ್ಗೆ ಕಟ್ಟಿದಿರಾಗಿ—ವಿಟಪರಾಯಣತೆಯ ಉಜ್ಜ್ವಲಮೂರ್ತಿ.... ಪರಮಪ್ರತಿಭೆಯೇ ಆಗಿ ಪರಿರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಸಂಜೆಯ ಓಲಗದಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ .... ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಪಂಚದ ಈರ್ಷ್ಯಸೂಯೆಗಳೆಂಬ ಬೆಂಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೂ, ಪುರುಷಜಾತಿಯ ದೃಙ್ಮನೋಕಾಮವಿಕಾರಚೇಷ್ಟೆಗಳೆಂಬ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಧರಯಿಸಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ .... ನಾಯಿಕೆಯಾಗಿದ್ದೆನು.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಿಲ್ತು,) ಏನಾಯ್ತು ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಹುಂ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಊಹುಂ.

ಕರುವಿಯನ್ :— .... ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ರೂಪಸೌನ್ದರ್ಯಯುವ್ವನಶೃಂಗಾರಕಲೆಗಳಲ್ಲ ; ....

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:—ಆಗಲಿ, ವಿಧಿಸಿಬಿಡಿರಿ; ನಿಮ್ಮ ದಡ್ಡಸದ ಕುಡುಹಿನಾಣತಿಯಂತೆಯೇ ಗಳಿಗೂಸಾಡಲುಳ್ಳ ಡೊಂಬರ ಪೋರಿಯು ನಾನು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನೀನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಾಣೆಗೂ ಇಲ್ಲ; ಹೇಳಿರಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿನಗಿನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಿಸದಿರುವುದು — ಬಲ್ಲ ಬಲ್ಮೆಗಾರನ ಉತ್ಕಟೋಪಭೋಗದ ಪ್ರಥಮಸಮಾಗಮ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಮೊಗಗೆಂಪೆದ್ದು, ವ್ರೀಡಾವನತೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಮ್ಮನೆ,) ನೀವೇ ಇರುವಿರಲ್ಲ !

ಕರುವಿಯನ್ :— ಏಕಾಗಬಾರದು ? .... ನೋಡು, ನಾನು ....

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಈ ನನ್ನ ಕಟ್ಟುಗಡಸಿನ ಮೆಯ್ಯೆಂಬ ಹೊನಹಿನ ಪಾತರದಲ್ಲಿ ಎಸರಿಟ್ಟಿರುವ ರೂಪಸೌನ್ದರ್ಯಯುವ್ವನಶೃಂಗಾರಕಲೆಗಳೆಂಬ ಪಂಚಾಸವಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಿಸ್ರಸಾವೇಶದ ಅಂಗಜಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಹದಗಾಸಿ ತನಿಪಾಕಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸವಿನೋಡಿಯೇಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಮದನಾಗ್ರಹದ ಚಪಲಚ್ಛಲವು ನಿಮಗೆ!

ಕರುವಿಯನ್ :— ಏಕಾಗಬಾರದು ? .... ನಾನು ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದರೂ — ಮುದುಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ....

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಕೆಯ್ಪರೆಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದು, ಬೆರಳ್ವೆಣೆದುಕೊಂಡು, ಬಯ್ತಲೆವಣಿಗೆತ್ತಿ, ಊರ್ಧ್ವಮುಖಿಯಾಗಿ, ಗದ್ಗದಸ್ವರದಿಂದ,) ಹೇ ಮದನದೇವ, ನೀನು ವಿಶ್ವವಿಜಯಿಯು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದೆ ; ಇಂದೀಗ ವೃದ್ಧವಿಜಯಿಯೂ ಆಗಿ ಅಜಾತಶತ್ರುವಾದೆ ! (ಘೊಳ್ಳೆಂದು ನಕ್ಕು, ಲಲಿತಾಟ್ಟಹಾಸವನ್ನಾಲಾಪಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕಟ್ಬೊಟ್ಟನಲ್ಲು, ಸರಭಸವೋಗಿ, ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನೆಳೆದು ಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನಗುತನಗುತ ಬರ್ಚಣೆಗೆರಗುವಳು.)

(ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕ,)

(ಹೊರಗೆ) :— (ಕಕ್ಕಡವೆಳಗು ; ಏರುತ್ತಿರುವ ಬೊಂಬುಳಿಯ ಝುಲ್ಲಳಿಯ ಸಬಳಗೆಜ್ಜೆ ಗಳ, ತಳಾರಗೋಲ ಗಗ್ಗರಿಗಳ, ಚಾಜಣೆ ; ತರುವಾಯ,) ಯಾರು ಒಳಗೆ ? ಹೋ ! ಯಾರವ್ವಾ ಒಳಗೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಹೋ ! ಆರದು ?

(ಹೊರಗೆ) :— ನಾವು, ಬುದ್ಧಿ, ಬೀದಿಗಾವಲ ಪುರರಕ್ಷಕರು ಕಂದಾಚಾರದವರು ತಳವಾರರು ; ಗರಟಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಬಾಗಿಲ ಹಾಯ್ಕಿಕೊಳ್ಳಿ, ಅವ್ವ ; ಸರಿಹೊತ್ತಾಯ್ತು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಹುಂ, ಆಗಲಿ. ನೀವು ಹೋಗಿ, ನಾನಿರುವೆನು.

(ಹೊರಗೆ) :— ಹೀಂಗೆ ಬಾಗಿಲ ತೆರದಿರಬೇಡಿ, ಅವ್ವ. (ಆ ವಾದನಗಳೊಡನೆ ಹೋಗುವರು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಬಣ್ಣವಿಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸುವಳು.)

(ಹೊರಗೆ) :— (ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬಿರುಮಳೆ.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕೊರಲೆತ್ತಿ, ಆಲಯ್ಸುತ್ತಿರುವಳು.)

(ಮೊನೆಗಾರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು, ನೀರ್ದಾರೆಗಳ ಓಲೆಗೊಡೆಯನ್ನು ರತ್ನಕಂಬಳಕ್ಕಿಳಿಹಿಬಿಟ್ಟು, ಉತ್ತರಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕಾಲೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನೆಗೆದೆದ್ದೋಡಿಬಂದಾ ಸತ್ತಿಗೆಯುನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲತ್ತ ಙ್ಗುಯ್ಯುತ್ತಿರುವಳು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡಿ, ತಳಮುಳದಿಂದ ನಿಮಿರ್ದೆಳ್ದು ಹಾರಿಹೋಗಿ, ಅದರ ಕಾವಿನ ಕಲಶವನ್ನು ಬಲ್ವಿಡಿಗೊಳ್ವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ
ಮೊನೆಗಾರ } :— (ಆ ಛತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಪಿನಿಂದ ತಂತಮಗೆ ಎಳೆದಾಡುತ್ತಿರುವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಹವ್ವನೆ ಹೋಗವಿಟ್ಟು, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತು,) ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವ ಸಮುದಣ್ಡಿಯ ಭೀಮುಬಲವು ನ — ನಗಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದು, ಮೆಯ್ಯುಳಿಯ ಉಳಿಯ ಬಿನ್ನಣದಿಂದ ತುಪ್ಪುಳ್ಳೂರಾಗಿ ನಿಕ್ಕುಳಿಸಿ ನಿಂತು, ದುರದುರನೆ ಆತನನ್ನಾಪಾದಮಸ್ತಕವಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ಕಯ್ಯ ಆತಪತ್ರವನ್ನು ದೇಹಳಿಯ ಹೊರಗೆ ಕೊಡಕೊಡಹಿ, ಪುದಿಗೆ ಒರಗಿಸಿ ನಿಲಿಸಿ,) ಆ ರನ್ನಗಂಬಳಿಯುಂ ಕಾಲ್ದೊಡೆಯುವ ಹೊಸತಿಲ ಗೋಣಿಯಂತೆ ಸಾರಣೆವಟ್ಟೆಯಂತೆ ಕಣ್ಗೊಳ್ಳುವುದೆ ? .... ಅದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂರ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರಹಗಳ ಬೆಲೆ.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಓ !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಓ ? — ನಿಮಗೇನು ವರಹವೆಂದರೆ, ಕುರುಡುಕವಡೆಯೇನು ? .... ಬನ್ನಿ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ.

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಸುಖಾಸನಾಸೀನನಾಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಉಡಿಯಿಂದ ಕಿಗ್ಗಠಾರಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಒರೆಗಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಕಾಲ್ಮಣೆಯಮೇಲೆ — ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— .... ಅದೇತಕ್ಕೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅಬಲೆಯರ ಮಾನವನ್ನೊಳಕೊಂಡಿರುವ ದುರ್ಗ.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಅಬಲೆ ? (ಅರಸಿ,) ಅದಾರು ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಭೀಮನ ಬಲದ ಭಾಮಾಮಣಿ ; ಅಸಹಾಯಶೂರೆ.... ನೀವು ಆವೂರು ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಮಹೀಶೂರಪುರ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಇಲ್ಲಿಗೇನು ಬಂದಿರುವಿರಿ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕೇನ್ದ್ರ — ಅದು ಈ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿರುವುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಇಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಮನೆಮಟಗಳುಂಟೆ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಶಿರದೂಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಈಗಳೀ ರಾತ್ರಿಯ ಎಡಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಣ್ಗೆ —

ಸಂಚಾರ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಬಗೆಯತ್ತಣ ಬೇಂಟೆಗೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಹಾಗೆಂದರೇನು ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಹುಂ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— .... ಮಹಾನುಭಾವರ ಅಭಿಜಾತಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದ ಆವ ಶ್ರೀವಂಶವು ಧನ್ಯವಾಗಿದೆಯೊ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನ್ವಯ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನನಗದು ಹೊಸತೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಮೊನೆಗಾರ :— ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯುವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂಬಾತನು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ — ಅರಿಕೆನಾಯಕ — ಪ್ರಧಾನಪುರುಷನಾದನಾಗಿ, ಹೀಗಾಗಿದೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅಂತೆಂದು ನೀವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಗೊಣಗಬಾರದು .... ಇನ್ನು, ನಿಮ್ಮ ನಾಮಧೇಯುವೇನು ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಮೊನೆಗಾರ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಮೊನೆಗಾರನೆಂಬುದೆ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಅಲ್ಲ, ಮೊನೆಗಾರ — ಎಂಬ ಅದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಎಂದರೇನು ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ದೊಡ್ಡಮ್ಮಯ್ಯ ಎಂದರೇನು ? .... ದೊಡ್ಡಮ್ಮಯ್ಯ ! (ನಕ್ಕು,) ಅರಿಗೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :—(ಆತನಿಗೆ ಅನಿಮಿಷಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದು, ಹೋಗಿ ಸುಖೋಪವಿಷ್ಟೆಯಾಗಿ,) ಹಸುಳೆಯ ಸಂಸಾರದಾಟದ ನನ್ನ ಬೊಂಬೆಗಳಿಗೆ! .... ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿವುಗೊಟ್ಟವರಾರು ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅದೋಂದು ಒಗಟೆಯ ಕುಣಿಕೆಯೋ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಅಲ್ಲ ; ನೆರೆವೆರೆಯ ಸಾನ್ದ್ರಚನ್ದ್ರಿಕೆಯ ಲಲಿತಾವರಣವನ್ನು ಸಂತಸದಲಂಪಿನ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ರಂಗತ್ತರಂಗಗಳ

ಕಳಿತ ಕಳಕಳವು ಡಂಗುರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಾಡಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನೀವು ಕವಿಯೇನು ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಶ್ರೀಸರಸ್ವತಿಯ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವದನ್ನು ನಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಧನ್ಯನಾತನು ಕವಿಯಾಗದಿರಬಲ್ಲನೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನೀವು ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದ ಕಯ್ವಾರಿ — ಪರಮುವನ್ದಿಗಳ ಭಟ್ಟಜನದ ಓಳಿವಾಡಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರಾಗಿರಬೇಕು.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಅಹುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— .... ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾ ಹೊಸಮೇಘಡಂಬರವಿದ್ದೂ— ನಿಮ್ಮ ಪಾಗೂ ಕಿವಿಕತ್ತುಗಳೂ ಈ ಕವಚವೂ ಹೀಗೆ ನನೆದು ನೀರಿಳಿದಿರುವುದರ ಆನ್ತರ್ಯವೇನಿರಬಹುದೊ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಮಳೆತಳೆಗಳ ವೃತ್ತವರ್ತನಗಳವು ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗುವುದುಂಟು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅದು ನಿಶ್ಚಯ .... ಇದನ್ನಾವ ಮನೆಯೆಂದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರಿ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಸೋರದ ಸೂರನ್ನುಳ್ಳ, ದೀವಿಗೆಯದು ಪವಿತ್ರಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ಮಾನಸಗರುಳವರ, ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಯದ ನೆಲೆ—ಅದೆಂದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಇದು ಅಭ್ಯಾಗತಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯ ಬೀಡಾರವಲ್ಲ ; ವೇಶ್ಯಾಗೃಹ.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದಾಗಿರಬಹುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅಸಾಧ್ಯ ! (ಎದ್ದು) ನೋಡಿರಿ : ನಾನು ರೂಪಾಜೀವೆ, ಸೂಳೆ, ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು, ವಾರವಿಲಾಸಿನಿ ; ಹೊನ್ನಿತ್ತರೆ, ಉಗುಳ್ವ ಪುರುಷಶ್ವಾಪದಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಈ ನನ್ನ ಬೆಡಂಗಿನ ತನುಸಂಪತ್ತಿಯು ಸೌನ್ದರ್ಯಸೌಭಾಗ್ಯವು ಕಲಾಸಿದ್ಧಿಯು, ಯವ್ವನದ ವೇಗವು, ಪೆಣ್ತನದ ರಂಗವು — ಕಾಳಾಂಜಿ ಉಗುಳ್ಗುಪ್ಪೆಯು ಮಾತ್ರ. ಸೂಳೆಗೆಯ್ವಾವೇಶದ ಸೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಕೇವಲ ತನ್ವಿ ; ಆತ್ಮನಿಲ್ಲದ,

ದೈವದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳನ್ನರಿಯದ, ಆತ್ಮಗೌರವವಿರದ ಸ್ತ್ರೀಪಶು—ಬಹುಭೃಂಗಸಂಯೋಗಿನಿ.

ಮೊನೆಗಾರ:— ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹನ ಪಾದಪೂಜೆಗೆ ಸಲುವಳಿಯಾಗುವ ಪುಷ್ಪವದಾಗಬಾರದೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ? ಆರಾ—ಆತನು?

ಮೊನೆಗಾರ:— ಅಭಯಪ್ರತಾಪಾಧೀಶ್ವರ—ಶರಣಾಗತಪರಿಪಾಲಕ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ದಟ್ಟಡವಿಯ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಅಲರ್ದಿದ್ದರೆ?

ಮೊನೆಗಾರ:— ಸಾಲ್ವ ಅರ್ಚಕರನ್ನಟ್ಟಿ ಆ—ಬಿರಿಮುಗುಳನ್ನೇ ಆದರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ವಿಕೃಷ್ಟಪಹಸನವನ್ನು ಗಹಗಹಿಸಿ,) ಕಗ್ಗಾಡ ಮೊಗ್ಗೆಯನ್ನು? ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಭ್ರಮರಾತಪಾದಿಗಳಿಂದ ಮೇಯ್ದೋಲುತ್ತ ಬಾಡಿ ಮಲಿನವಾದ ತರುವಾಯೆ? ಅಹೋ! ಹೋ! ಹೋ!

ಮೊನೆಗಾರ:— ಅಮ್ಮಯ್ಯ, ಈ ನಿಮ್ಮ ಬಿರುಗಯ್ಪೆಯು ಬೆಟ್ಟಬೇಗುದಿಯು ಜುಗುಪ್ಸೆಯು, ನಿರಾಶೆಯು ಉತ್ಕಟಾವೇಶವು, ಜೀವನ ನಿಷ್ಠೆಯು ಪರಿಚಯವದಕ್ಕೇ ನೆರೆಯದಿರುವ ಈ ನಿಮ್ಮ—ಎಳೆವರಯದ ಇಂದಿಗೆ ಹಿತವಾದುದಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ನಿಮಿರ್ದೆಳ್ದು,) ನಾನೇನೂ ಮಗುವಲ್ಲ, ಇಪ್ಪತ್ತು ವಯಸ್ಸಿನ ಯುವತಿ!

ಮೊನೆಗಾರ:— (ನಕ್ಕು,) ನೀವು ಆ ಮುದುಪಿನ—ಅಜ್ಜಿ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಅರಿವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ನೀವು ಸಯ್ತಿಡುವ ಸಯ್ಪಿನ ಸಂತನಹುದು; ಮೊನೆಗಾರನಲ್ಲ.

ಮೊನೆಗಾರ:— (ಏಳುತ್ತ,) ಅಹುದು, ನಾನು ಮೊನೆಗಾರ... ನಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಆತನನ್ನ ಭೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕಿವಿಗೇಳ್ದು, ಬೀದಿಗೆ ಕಯ್ನೀಡಿ,) ಹೊರಡು, ವ್ಯಂಗ್ಯವಿದ್ಯಾತ್ಮಕಮಹಾಶಯ, ಈಗ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ

ವಿಟಕ್ರೀಡೆಗೆಂದು ಹರಿದೆಯ್ದಿವಂದ ಭೋಗಾತುರವಲ್ಲ; ಮದನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಬಿಗತನದ ಬರುಮಾತಾಳಿ. ಅಷ್ಟೆ.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಅಹುದು. (ತನ್ನ ಕೊಡೆಯನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಂವರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಅತ್ತ ನಡೆನೋಡುತ್ತಿದ್ದು,) ಸಾರಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ — ಆ ನಗೆ! .... ಮಾನವನು ಬಟ್ಟೆಕೂಂದಲ್ಗಳ ಆಧಾನೋದ್ಧಾರಗಳಿಂದ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವಂಚನೆಗರೆಯಿಸಬಹುದು ; ಆದರೆ, ನಗೆ — ನರಜಾತಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿರುವ ನಗೆ— ನಗುವ ನಗೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರನು, ... ಬಯ್ತಿಡಲಾರನು, ಬಿಸುಟುಕಳೆಯಲಾರನು. .... ತುಟಿಬಾಯ್ಗಳನ್ನೇ ಅನ್ಯರೂಪಗಳಿಗೆ ತೊಡರ್ಚಬಹುದು ; ಆದರೆ, ... ನಗೆ ! .... ಆ—ನಗೆ ! (ಜುಮ್ಮೆಂದರಲ್ಪು, ಪಾಟಲಿತಾಸ್ಯೆಯಾಗಿ, ತಲೆವಾಗಿದ್ದು,) ಅಹುದು ; ಆದರೂ, ...

ಪ್ರವೇಶ ೩

[ಸ್ಥಾನ:— ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಕರುವಿಯನ್ನನ ಮನೆ.]

(ಕರುವಿಯನ್‌ ಚಿನ್ತಾನ್ತರ್ಗತನಾಗಿರುವನು.)

(ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಯ ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಆಗತರು :— (ಕಯ್ಮುಗಿಯುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಶಿರವೆತ್ತಿ ನೋಡಿ,) ಬನ್ನಿ, ಕುಳ್ಳಿರಿ.

ಆಯಿಬ್ಬರು :— (ವೇತ್ರಾಸನಾಸೀನರಾಗುವರು.)

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ ತಮಿಳಲ್ಲಿ ವರದಿಯೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಎದ್ದು ಹೊರಡುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಇದೇಕೆ, ಅಯ್ಯರ್‌ವಾಳ್ ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಆರೂಢಕ್ರೋಧನಾಗಿ,) ಆವೊತ್ತೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ನಾನು —ನಾನಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ತಿಲ್ಲಾನತಿಗುಳಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಕೂಡದು ನೀವು ಎಂದು ; ಆದರೂ, ನಿಮ್ಮ ಕೊಂಗರ ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯು ದುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ನೀವು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಕೋಪವೆ? ಬನ್ನಿರಿ, ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಿ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಕುಳಿತು,) ಪುನಃ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ನೀವು, ಅಲ್ಲಿಂದಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸಕ್ಕೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ನಾನು ; ಆದು ಖಂಡಿತ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಇದೇನಿಷ್ಟು ಅಪನಂಬುಗೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಕಣವೆಯ ಕೆಳಗಣವರನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ ನಾವು.—

> ತಿಗುಳರಾ ಗೆಣೆಗಿಂತ ಬಗುಳುವಾ ಶುನಿ ಲೇಸು |
> ಮುಗುಳಿಯಾ ಮರದ ನೆಳಲಿಂದ ನುಂಗುವಾ |
> ನೆಗಳು ಲೇಸಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

— ಎನ್ನುತ್ತದೆ ನಮ್ಮ ಗಾದೆಯ ಪದ.

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟೆ :— (ಕನಲ್ಟು ಕತ್ತಿಯನ್ನೀಳ್ದುಕೊಳ್ವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಕುಟ್ಟೆ ! .... ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೇನು ? ಹ್ಞಾ ! ಹಾಗೆ ! .... ನಾವು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಣ ಈ ಸೀಮೆಯವರನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಬಯ್ದು, ಹೀಯ್ಯಾಳಿಸಿ, ಕುಹಕ ಕುಚೇಷ್ಟೆ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಗಳಿಗೊಡ್ಡುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಇವರೂ ಹಾಗೆಯೇ .... ನೆರೆಹೊರೆಯ ನಾಡಿನವರೆಂದರೆ, ಹಾಗೆ ವಕ್ರಿಸದ ಜನವೇ ಇಲ್ಲ ; ಇದ್ದರೆ, ಅವರು ಮನುಷ್ಯರೇ ಅಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. (ತಿರುಗಿ,) ಹುಂ, ಆಮೇಲೆ ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ವೋ ! ಇನ್ನೂ ಇದೆ ಅನಂತವಾಗಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಒಂದೆರಡನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಜಗಳವಾಗುತ್ತದೆ ; ಬೇಡ. — ನೀವೇನಾದರೂ ಬಾಯ್ತುಂಬ ತಂಬುಲವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವವರ ಹಾಗೆ ಬಾಯನ್ನು ಶತವಿಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, ತೊದಲುತೊದಲಾಗಿ — ಶಮೇಲ್ ಶೋರಾಕ್ಕ್, ತಿರುಪ್ಪಿಲ್ಲಾಣಿ, ಶೊನ್ನೇನ್, ತೆಪ್ಪ ಗೊಳತ್ತ್ತಾಯುಮಾನವರ್, ಪೋಘುಂಗಳ್, ಮುಖಾತೇವನ್, ಶುಟ್ರುವರಚ್ಚೊಲ್ಲು, ಮೂಕ್ಕರತ್ತುವಿಡುವಾನ್—ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕಚಾಪಿಚಾ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಹಾಳುಕಪಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಸದ್ದುಮಾಡ ತೊಡಗಿದರೆ ಪುನಃ, ಎದ್ದು ಹೊರಟೇಹೋಗುತ್ತೇನೆ ನಾನು ; ಆ ಮೇಲೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಗೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಯ್ವೆವೆಂದು ಶಂಕೆಯೇನು ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಅಲ್ಲ ; ನಾಯಿ ಬಗುಳಿಕೊಂಡರೆ ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ ದೇವಲೋಕ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಮತ್ತೆ ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಪರದೇಶಿಗಳು ನೀವು—ಕೊಂಗರು ; ಹೊನ್ನೇನೋ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ. ಅಯ್ಯನು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವ ಕಡವನ್ನು ತೀರಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಆಮೇಲೆ ಮದುವೆಮಾಡಿ

ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹರಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ನಾನು. ಹೊನ್ನಿನಾಸೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜತೆಸೇರಿಕೊಂಡು, ನೀವು ಜಗಜಟ್ಟಿಯೆಂದು ಹೊಗಳುವ ಆ ಕೊಸವ — ರಣಧೀರನೆಂಬ ದುಷ್ಟಕಳ್ಳನನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ, ಅದು ತಪ್ಪಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಯ್ಕಿಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ, ಅಂಗಯ್ಯುಮ್ಮಿಟ್ಟಿರುವವನು ನಾನು. ಈ ತಲೆ ಹೋಗುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಳೂ ಹಗಲುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ನೀವು; ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಓಡಾಟ. ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಬಿಡದೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾವಲಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವಿರಿ ನನ್ನನ್ನು. ಬಹಳ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ ಇದೆಲ್ಲಾ. ಇದು ಸಾಲದೆ, ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ನಿಮ್ಮ ಅರವಅಥ್ವಾನದ ಕಾಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೆದುರಿಗೇ ಮಾತಾಟಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನೀವು, ನನ್ನನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ತ್ರಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ನೀವು — ಎಂದು ಹೇಗೆ ನಚ್ಚಿಕೆ ನನಗೆ? ....

"ತಿಗುಳ ತಾನು ಕೆಡುತ್ತ ಏಳು ನೆರೆಯ ಕೆಡಿಸಿದನು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಮ್ಮತ್ತ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಕ್ಕು,) ನಿಮ್ಮ ಬಯ್ಗುಳ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬಡತನವಹುದು; ನಮ್ಮ ದೇಶದವರು ಈ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಸರಕುಗಳ ಕೋಟ್ಯಂಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಲೂ ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ. — ಮತ್ತೆ, ನಿಮಗೆ ಮದುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ, ಅದೆಂದು?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— (ಆರಕ್ತಪ್ರಫುಲ್ಲನಾಗಿ, ಬೆಳ್ತನದ ಹಲ್ನಗೆಯಿಂದ,) ವೋ! ಅದೇ? .... ಎರಡುಸಾವಿರವರಹಗಳ ಕಡವನ್ನು ತೀರಿಸಿದ ಆಮೇಲೆ ಅದು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಮದವನಿಗಿತ್ತಿಯು — ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವಾಗಿರುವುದೆ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಓಹೋ, ಆಗಿದೆ; ಗುಡಿಯ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿಬ್ಬಿಗ ಗುರುಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಹೆಣ್ಣು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಹೆಸರು ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ನಾಣ್ಮಸಗಿ, ಅವನತವಕ್ತ್ರನಾಗಿ,) ವೋ ! — ಬೇಡ ಅದು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರ ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ:—(ಕಯ್ಯನ್ನು ನಡುವಿಗಮರ್ಚಿಕೊಂಡು,) ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ, ಅಂದವಾಗಿ ಚೆಂದವಾಗಿ, ಆಟದ ಪಾಟದ, ಪ್ರಾಯದ ಮಾಯದ, ಸರಸದ ಹರುಸದ, ಹದವಾಗಿರುವ ಹುಡುಗಿ ! ಹೌದೋ ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಕೆಂಪೇರಿ,) ವೋ ! ಏನೋ ಇದ್ದಾಳೆ. — ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷ ವಯಸ್ಸು ಅವಳಿಗೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕೌತುಕದಿಂದ,) ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಲಿಸಿ ಕೆಡಹಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಮಗುವು — ಈ ನಿಮ್ಮ ಅದ್ಭುತಾಕಾರದ ಜಟ್ಟಿದೇಹದ, ಗರುಡಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯದ, ನೂರಾಳ್ಬಲದ ಆಶ್ಚರ್ಯಾವತಾರವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು, ಅಳೆದುನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವಳೆ ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಓಹೋ ! ಎಷ್ಟೋಬಾರಿ ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ ನನ್ನನ್ನು ; ನಾನೂ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಅವಳನ್ನು. —

ಕರುವಿಯನ್
ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ } :—(ತಮತಮಗೆ ಮುರಿಸೋಟವನ್ನಾಡಿಸಿ, ನಕ್ಕು ಬಿಡುವರು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಅಸಮಾಧಾನದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

(ನಲ್ಲಂಬಿಯ ಮಲ್ಲಹನುಮನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಆಗಸ್ತುಕರು :— (ಕರುವಿಯನ್ಗೆ ವನ್ದಿಸಿ, ಕುಳ್ಳಿರುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಏನಾಯ್ತು ?

ನಲ್ಲಂಬಿ : — ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ಬೊಮ್ಮೂರು. ಕೊಸವನು ಎರಡು ಮೂರುದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ, ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರು ಗರುಡಿಯಾಳುಗಳೊಡನೆ, ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವನು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆವ ದೇವಸ್ಥಾನ ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ದೇವಸ್ಥಾನವಲ್ಲ ; ಬೊಮ್ಮೂರಿಂದ ತೆಂಕಲ್ಗೆ, ಮೈಸೂರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ನೂರಾರುವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಭೂಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಜನರಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿ ; ಆ ದೇವರು ಈಗಲೂ ಬಹಳ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗುರಿತೇನುಂಟು ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಅವರೆಡೆಯ ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡರಂತೆ ತಲೆಹೊರೆಯ ಕಟ್ಟೆಗಳೂ, ದನಕರುಗಳ ನೀರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕಲ್ದೋಣಿಬಾನಿಗಳೂ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೊಲದ ಬೇಲಿಯೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಯ ಗುಡಿಸಿಲೂ ಇರುವುವು.

ಕರುವಿಯನ್— ಮರಗಳಿಲ್ಲವೆ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ದಟ್ಟಗೆ ಸಾಲುತೋಪುಗಳು.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಬಗೆಯುತಿದ್ದು,) ಕುಟ್ಟೆ, ನೀನೀ ಜಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಎಂಟು ಮಂದಿ ವೀರರನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಸಂಜೆಯಿಂದ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವವರೆಗೆ — ನಾಳಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರು. ಅವನು ಬಂದರೆ, ಕೊಲ್ಲದೆ ಸೆರೆಗೊಂಡು ಹಿಡಿದು ತರಬೇಕು. (ತಿರುಗಿ,) ನಿಮ್ಮ ಬಲ ಶಕ್ತಿ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸ ಗರುಡಿಯಕಲೆ —ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ರಣಧೀರನೆಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾಗಿ ಸೊಕ್ಕಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಆ ದುಷ್ಟಾಧಮನನ್ನು, ಆರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕದಿರುವ ಆ ದಾರಿಗಳ್ಳನನ್ನು, ಜೀವದೊಡನೆ ಹೆಡಗಟ್ಟುಗಟ್ಟಿ ತರಬೇಕು; ಅದು ಹೇಗೆಯೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮಾತ್ರ, ಆಕ್ಷಣವೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ತೀರಿಸಿಬಿಡಿರಿ; ಶಂಕೆ—ತಡಮಾಡಲಾಗದು. ಕೊಂದ ಕುರಿಪಿಗೆ ಅವನ ರುಣ್ಡವನ್ನು ತಂದು ತೋರಲೆಬೇಕು ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಿಮಗೆ ಹೊನ್ನು ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ .... ಆದರೆ, ಅವನನ್ನು

ಕೊಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಾಣಸಹಿತವಾಗಿ ಹಿಡಿತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದಿರಾದರೆ, ನಮು ನಮಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ .... ಒಂದುಸಾಯಿರ ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯರ್ಪಿಸಿ ಬಹುಮಾನಮಾಡುವೆವು .... ಯೋಚಿಸಿನೋಡಿರಿ, ಅಯ್ಯರ್‌ವಾಳ್ ; ಸಾವಿರ ವರಹಗಳಲ್ಲ — ಒಂದು .... ಸಾಯಿರ .... ಗದ್ಯಾಣಗಳು ! ಆದರೆ, ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತಲಾಭವು ನೀವಾ ಕೊಸವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ, ಬದುಕಿರುವಂತೆಯೇ ತಂದು ನಮ್ಮ ಕಯ್ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ! ಆಮೇಲೆ, ಒಡನೆಯೇ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಅಯ್ಯನು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವ ಎರಡುಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಗಳ ಕಡವನ್ನು ತೀರಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಆ ಚಿಬ್ಬಿಗ ಗುರುಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಮಗಳು, ನೀವು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಚೆಲುವೆ, ಆ ಪುಣ್ಯವನ್ತೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಸುಖದಿಂದಿರಬಹುದು.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಮನವುಬ್ಬಿ ಎದ್ದುನಿಂತು,) ಸಾವಿರ ಗದ್ಯಾಣಗಳು !— ಗದ್ಯಾಣಗಳು ! (ದಡದಡಿಯಿಂದ ಹೋಗಿ,) ಎಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಂದು ಅಂಗಯ್ಯುಮ್ಮಟ್ಟಬೇಕು ನೀವು. (ಕರತಲವನ್ನೊಡ್ಡುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕಯ್ಯೊವಯ್ದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು,) ಅಯ್ಯರ್‌ವಾಳ್, ನಾನು ಎಂತಹ ಏನೇ ಆಗಿರಬಹುದಾದರೂ, ಆಡಿತಪ್ಪುವ ಕ್ಷುದ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಕಿರುಕುಳನಲ್ಲ — ಮಾತುಗಳ್ಳನಲ್ಲ ; ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ನಿಶ್ಶಂಕೆಯಿಂದಿರಿ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ. (ಹೊರಡುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ನೀವಾ ಕೊಸವನನ್ನು ಇದಿರಾಗಿ ಕೆಣಕಬಾರದು ; ಅವನು ನೂರಾನೆಯ ಬಲವನ್ನುಳ್ಳ ರಾಕ್ಷಸ. ಆ ಬಳ್ಳಿಗತ್ತಿಯೇನಾದರೂ ಅವನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರೆ, ನೀವು .... ಅದು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬೆನ್ನಹಿಂದಣಿಂದಲೇ ಹೋಗಿ ಥಟ್ಟನೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ನಿಂತಿರುತ್ತ, ನಡುಗಿ, ತಲೆಯನ್ನಲ್ಲಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ,) ಇಲ್ಲ, ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದು ; ಗರುಡಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಸೇಮಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಆ ಹೇಡಿತನ .... ಹುಂ ! ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ನನಗೆ ; ಕಟ್ಟಿತಂದೊಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಅವನನ್ನು ನಿಮಗೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಮಂಡೆಯು ಗಟ್ಟಿಯೆಂದುಕೊಂಡು ಬಂಡೆಯನ್ನು ಹಾಯದಿರಿ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಹೊರಟುಹೋಗಿರುವನು.)

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಥಿಮ್ಮನೆದ್ದು ಬೆಂಬತ್ತಿರುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಇನ್ನು, ... ನೀವು ; (ಉಡೆಯಿಂದ ಮುದ್ರೆಯೋಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನೀಡುವನು.)

ಮಲ್ಲಹನುಮ :— (ಕೊಂಡು ಪರಿಕಿಸಿ,) ಈ ಮುದ್ರೆಯು ಕೃತಕವಾದುದು ; ಇದನ್ನು ಕಯ್ಕೊಳಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಅರಿಕುಠಾರದ ಠಾಣೆಯದಾರನು ನನ್ನನ್ನು ಗಿಡ್ಡಂಗಿಗೆ ನೂಕಿ, ಅರಮನೆಗೆ ವರದಿಮಾಡದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅಹುದು ; ಆದರೆ, ಅದು ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಚಾವಡಿಗೆಂದು ಸೃಷ್ಟನೆಯಾದುದಲ್ಲ — ಅರಿಕುಠಾರದ ಹೊಸಕೋಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಆ ತೆಲುಂಗರಾಯನ ಬೇಹಿನವರು ಭೇದಿಸಿ, ಸಾಹಸದಿಂದ ಕಳವುಮಾಡಿಕೊಂಡುಯ್ದು, ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲೆಬೇಕಾದುದು.

ಮಲ್ಲಹನುಮ :— ಹುಂ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅವರಾರಿಗೂ ಸನ್ದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗದಂತಹ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಅದು ನಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿರಿ.

ಮಲ್ಲಹನುಮ :— ಆಗಬಹುದು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆ ತೆಲುಂಗರಾಯನು ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಇಬ್ಬರೇ ಊಳಿಗದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಿಕೆಯಿಂದ ಬಹುದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಿರ್ಜನವಾಗಿರುವ ನೆಲಗಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಮಂತಣಗೊಳ್ಳುವುದು

ಬಳಿಕ ; ಆಗ ಅವರನ್ನು ಇರಿದಿಕ್ಕಿ ಅವರ ತಲೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ತಂದವರಿಗೆ ಹತ್ತುಸಹಸ್ರವರಹಗಳುಂಟು. — ಅವರ ಮೂರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಬೇಕು, ತಿಳಿಯಿತೆ?

ಮುಲ್ಲಹಸುಮ :— ಅರ್ಥವಾಯ್ತು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಪಯಣದ ನಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ತನ್ನ ಫೌಜಿನೊಂದಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ; ತನ್ನ ಆ ಇಬ್ಬರು ಆಪ್ತರೊಡನೆ ಮಾತ್ರ ಮುಂದುವರಿದು ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಪದ್ಧತಿ.

ಮುಲ್ಲಹಸುಮ :— ಹುಂ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಏನೇ ಆದರೂ, ಅವರನ್ನು ಬಂದಿಮಾಡಕೂಡದು ; ಕೊಲೆಗಡಿಕರನ್ನೇ ನಿಯಾಮಿಸಬೇಕು.

ಮುಲ್ಲಹಸುಮ :— ಸರಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಎಚ್ಚರಿಕ್ಕೆದಪ್ಪದ, ಸುರಿತು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವ ಹಳಬರನ್ನಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಮುಲ್ಲಹಸುಮ :— (ಶಿರದೊನೆದು, ಎದ್ದು, ಕರುವಿಯನ್ಗೆ ಕೈಮುಗಿದು, ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುವನು.)

ನಲ್ಲಂಬಿ :— (ಬಾಗಿಲನ್ನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ಇವನದು— ಅರೆಮನಸ್ಸಿನ ಉಪೇಕ್ಷೆಯು ಅನಾದರಣೆಯು ಅಸನ್ತುಷ್ಟಿಯು ದ್ರೋಹದ ಲಕ್ಷಣ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಬೆಸ್ಗೊರಗಿ, ನಕ್ಕು,) ಹೊರಗನ್ನು ಕಂಡು ಹುರುಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಪರದಾಡುವ ವಯಸ್ಸು ನಿನ್ನದು.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಎಂದರೆ ?

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆಡದೆಯೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಶೂರನ ಆಳಗುಡದ ಗಭೀರಗಾಂಭೀರ್ಯವದು. .... ಅಂಬಿ, ಅಷ್ಟು ವರುಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಅಣಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ಫಲಿಸುವ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿಹೋಗುವ, ವಿಷಮವೇಳೆಯು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ ; ಈ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಶತ್ರುತನ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನಷ್ಟನಾಗಿಹೋಗುವುದು ಅಸಂಭಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ, ಆ ಕ್ಷಣವೇ

ತಿರುಚ್ಚನಾಪ್ಪಳ್ಳಿಗೂ ಮಧುರೆಗೂ ಓಲೆಯನ್ನಟ್ಟಿ, ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿಗೆ ಕಯ್ಬಿಡದೆ, ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ವಾಗಿ ಬಲ್ಲ ನೀನೇ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು ; ಅವನು ಊಹಾ ಪೋಹವನ್ನರಿಯದ ತರಳನು ಮಾತ್ರ.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— (ಇಳಿಮೊಗವಾಗಿರುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ... ಆ ಜೋಯಿಸನಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕಳಿಹಿ ದೆಯ ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಹುಂ ; ಆವುದಕ್ಕೆ ಆದು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಏನು ಹೇಳಿದೆ ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ನಾವು ನಮ್ಮ ನಾಯಕರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಅಟ್ಟಿದ ಎಚ್ಚರಿಕ್ಕೆ ಯೋಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಕೊಸವನೊಡನೆ ವಾದಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ಬಿನ್ನಯ್ಸಿದೆನು.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ,) ನೀನು ಹಾಗೆನ್ನಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತು. — ಹುಂ, ಆಮೇಲೆ ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— (ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ,) ಆ ಮಂಕರಿ ಗೂಡೆ ತಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಯ್ಯಾರೆ ತಂದು ನಡುಬೀದಿಗೆ ಬೀಸಾಡಿ ಚೆಲ್ಲಿಬಿಟ್ಟು, ... “ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಮಹಾರಾಜ್ಯದ ಮಹಾಸ್ಥಾನದ ಹಳೆಯ ಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯ ಮಹಾಸಭಾಸದಮಹಾಜನರು ಇಂದಿನ ದಳವಾಯ ಚಾವಡಿಯವರಲ್ಲ ! ಜ್ಞಾಪಕವಿರಲಿ ! ಮರೆಯ ಬೇಡ ! ಹೋಗು ! ” .... ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು !

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಕ್ಕು,) .... ಹುಂ, ಹೋಗಲಿ, ಬಿಡು .... ಆ ಮಲೆನಾಡಿನವನ ರಾಯಭಾರವೆಲ್ಲಿದೆ ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಕಾಣಿಕಾರನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ ; ನಾಳೆ ಆಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಬರುವರು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಹುಂ.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಹಾರೋವಾಬರಸಯ್ಯನು ಬಳಸುದಾರಿಯ ಈ ಗುಪ್ತ ನಿಯೋಗವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲಾರನೆಂದೋ ಏನೋ, ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ—ಬೆಳಿಗಿ ಕೋನಪ್ಪಯ್ಯನೊಡನೆ ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯನು ಬಿದಿರೂರಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಧಾವಿಸಿಬಂದು, ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯ ! — ಆ ವೃದ್ಧಜಂಬುಕ !

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಅಹುದು.

ಕರುವಿಯನ್ :— .... ಈ — ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಅವರ ಬಿಡದಿಯೆಲ್ಲಿ ?

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಒಳಕೋಟೆಯ ಮರದಕೇರಿ ; ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ಪುರಜನರ ಕಂದಾಚಾರದವರ ಪುರರಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣುತಪ್ಪದ ಬೀದಿಯ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ; ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿಲ್ಲದ ಅದೊಂದು ಮುರುಕು ಮನೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಭಾವಿಸಿ,) ಅವರು ಬಂದಿಳಿದೊಡನೆಯೇ, ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯನು ಇಲ್ಲಿ — ಈ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ರಾಯ ಬೀಡಾರದೋಲಗದಿಂದ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಆ ರಾಯಭಾರ ವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು .... ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ಬೇಹು ಸಲ್ಲಲಿ.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಸಲ್ಲುವುದು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆ ಹೂವಯ್ಯನೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನಲ್ಲ, ಅಂಬಿ ; ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ, ಕೆಳದಿ ಬಿದಿರೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಾಧಿಸಿರುವ ರಾಜಕಾರ್ಯದ ಕೃತ್ರಿಮ ಸನ್ನಾಹನಗಳು ಕೌಟಿಲ್ಯನೆನಿಸಿದ ಆ ಮೂಲಚಾಣಕ್ಯನಿಗೇ ದಿಕ್ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಕವಾಗುವುವು. ಅವನಿರದಿದ್ದರೆ, ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಈವೊತ್ತಿಗೆ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿಹೋಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದುದರಿಂದ, ಜೋಕೆ ! .... ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಹೆಸರು —ಆಸೇತುಹಿಮಾಚಲಪರ್ಯನ್ತವಾಗಿ ಆಳುವ ಆಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ನಿದ್ದೆಗೆಡಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿ

ಭ್ರಮಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಅನವರತವೂ ಪ್ರಳಯವನ್ನೇ ಇದಿಗೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಸಗುತ್ತಿರುವುದು. ಜೋಕೆ! ಜೋಕೆ!

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಹುಂ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಈ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ — ಹೊಸತಿಲನ್ನು ದಾಟಿದೊಡನೆಯೇ ಆರಾಯಭಾರದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಒಂದು ಪಿಳ್ಳೆಯನ್ನೂ ಬಿಡದೆ, ಹೊಯ್ದುಕೊಂಡು, ಹಿತ್ತಿಲ ಹಾಳುಬಾವಿಗೆ ಹಾಯ್ಕಿ ಮಣ್ಣುತುಂಬಿಸಿಬಿಡಬೇಕು.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಆಗಲಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆ ತರುವಾಯ, ಆವಶ್ಯಕವಾದರೆ, ಅವರು ತರುವ ಓಲೆಯನ್ನು ಆ ಭಿಕಾರಿರಾಯನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಅವನನ್ನೂ ಎಳೆದುತಂದು, ಗೂವಯ್ಯನ ಹಿಮ್ಮೇಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಹಿಕುಡಬೇಕು— ಈ ರಾಯಭಾರದ ಸೂಚನೆಯೂ ಕೊಸವನಿಗಾಗಲಿ, ಈ ಅರಮನೆಗಾಗಲಿ ಸುಳಿವಾಗಬಾರದು.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಇಲ್ಲ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಜಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ನಕ್ಕು,) ಆ ವೋಲೆ! .... ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನು ಅರಿಕುಠಾರದ ಗಡಿಯ ಠಾಣೆಯವನಿಗೆ — ಆ ಭಿಕಾರಿರಾಯನನ್ನೂ, ಅವನ ಪರಿವಾರದವರು ಪೌಜಿನವರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ, ಸಮರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಕಗ್ಗೊಲೆಕೊಂದು ತೀರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ; ಅದು ಶಕ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಆ ತೆಲುಂಗರ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಗೂಡಾರದ ಗೂಟಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸೂರೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ; ಅನನ್ತರದಲ್ಲಿ ಆ ಕುರಿಗಳ ದೊಡ್ಡಿಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಈ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲೆಯಿಂದಾಚೆಗೆ ತಟಹಾಯಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ — ಕೊಸವನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ರಾಯಸ! ಅದನ್ನೋದಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ದೆವ್ವನಾ ಹೇಡಿನರಿ — ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನು ತನ್ನ ರಾಯನನ್ನು

ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡದೆ, ಪಲಾಯನಮಾಡದಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲ; .... ಒಮ್ಮೆಗೆ — ಅವನು ಧೈರ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಾಣದಾಶೆಯನ್ನು ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟು, ಇತ್ತ ಬರಹೊರಟರೆ, ಮಲ್ಲಹನುಮನ ಹೊನ್ನಿನಾಸೆಯ ಬಲೆಯ ಮೃತ್ಯುಮುಖಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗುವರು. ... ಒಂದುವೇಳೆ, ಅದರಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದು ಬರುವುದಾದರೆ, ಶ್ರೀಮನ್ತ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನ ದುಘುಂದಾಳಿಯ ಕೊಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಹೋಗುವರು.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಅದೇನು?

ಕರುವಿಯನ್ :— ಓಹೋ! ನಿನಗಿನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ!– ಶ್ರೀಮನ್ತರು ಒಂದು ಸಾಸಿರಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದ ಕಲ್ಮನದ ಆ ಹಬ್ಬಸಿಗ ಪಿಶಾಚಗಳ ಪೌಜನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಆ ಭಿಕಾರಿರಾಯನನ್ನೂ ಅವನ ಜನರನ್ನೂ ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ದಿಗ್ಬಲಿಗೆದರಿ, ಅಳ್ಳಾಡಿಸಿ, ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುವನು.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಅದು ಹೇಗೆ? ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಕೊಸವನ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ — ಅಲ್ಲವೆ?

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅಂಬಿ, ಹೊನ್ನೆನಿಸಿರುವುದರ ಬೆಲೆಯ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯ ಆಚಾರಧರ್ಮಗಳು ವಿಷಮವಿಹಾರಗಳು ನಿನಗಿನ್ನೂ ಕನಸಿನ ಕತೆಗಳಾಗಿರುವಂತಿದೆ. — ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನೆಂದರೆ, ಹಣಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ .... ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನೇ ವಿಕ್ರಯಮಾಡಿಬಿಡುವ ... ದುರ್ಲೋಭದ ಕೃಪಣತೆಯ ಕ್ರೂರಪಶು.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಆದರೆ, ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಲ್ಲಿ ಹಣವೇನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ; ಅವನು ...

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿನ್ನದು ತಪ್ಪುತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಅಂಬಿ ; ಪೆನುಗೊಂಡೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಸೀನರಾಗಿ ಈ ಪೃಥ್ವೀಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರೇತ್ಯಾದಿ

(ಹೊರಗೆ) :— (ಗಲಭೆ.)

ನಲ್ಲಂಬಿ :— (ನೆಗೆದೆದ್ದು, ಸೂನುಗಿಯನ್ನೊರೆಯುಗಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಂವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ದೀರ್ಘನಿಶ್ವಾಸಬಿಟ್ಟು, ಸಂಯಮಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.)

(ಕಿರಿದು ಹೊತ್ತಿನ ಅನನ್ತರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನರಂಗರೊಡನೆ ನಲ್ಲಂಬಿಯ ಪ್ರವೇಶ.)

ಚೆನ್ನ :— (ಒಳವರುತ್ತ,) ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಮ್ಮನ್ನ ಹೀಗೆ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟ ಬಾರದು ಎನ್ನುತ ನಿಮ್ಮ ಬಾಗಿಲ ಕಾವಲವರ್ಗೆ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿರ ಬೇಕು, ಬುದ್ಧಿ !

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ನಾನು ಹೇಳಿದ ಆಯಿಬ್ಬರಿವರು ; ಈತನು ಚೆನ್ನನಾಯಕ, ಈತನು ರಂಗನಾಯಕ.

ಚೆನ್ನ
ರಂಗ } :— (ಕರುವಿಯನ್ಗೆ ಕಯ್ಮುಗಿವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಿಮೀಲಿತಾಕ್ಷನಾಗಿದ್ದು,) ನಿಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆವು ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗಳಿನಿಂದ ಅರಮನೆಯ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹವನ್ನು ತೇದು, ಈ ಮಹಾರಾಜನಿಗೂ ಇವನ ಹಿಂದಣವರಿಗೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇರುಗಿಡಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕುರುಡತನವನ್ನು ಭಂಗಭಯಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯನಷ್ಟವನ್ನು ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು — ನಿಮ್ಮ ದಿಟ್ಟೆದೆಯ ಸಾಹಸದ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ— ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡುಬರುತ್ತ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಲೆಗಳಿಂದ ಧನ್ಯ .... ಪಾವನರಾಗಿರುವ ಶೂರರ ಮನೆತನದವರು ನೀವು.

ಚೆನ್ನ :— ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಲೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲವು, ಬುದ್ಧಿ ; ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿಮ್ಮಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಳಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಂತೆ ಸಮ್ಮಾನಿಸಿ, ನೀವೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಳದ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೆತ್ತ ತಂದೆಯಂತೆ ಪೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ನಿಮಗೆ ಆವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಮಾನ ಕಷ್ಟ ಹಿಂಸೆ ಸಂಕಟಗಳು ತಗುಳದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಲಹಿ

ಆಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತಾನೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ದೇವರು ಆ — ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಕರುಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಚೆನ್ನ :— ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮಾರಾಜರಲ್ಲವು ; ಮಾಸ್ವಾಮಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಇಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗೆ, ಸಾಧಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಷ್ಟು ಸೈನ್ಯಗಳ ನಡುವೆ, ನೋಟನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಪಟ್ಟಣಿಗರ ಇದಿರಿಗೆ, ನಿಮ್ಮ ನಂಟರು ಇಷ್ಟರು ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಮುಂದೆಯೂ, ಅಸಹಾಯರಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದಂತೆ — ಕೆಟ್ಟಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬಯ್ದು ಹೀನಯ್ಸಿ, ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಮೈಯ್ಮೊಕವೆನ್ನದೆ ಹೊಡೆಹೊಡೆದು, ಆ ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಲಾಯದಾಳ್ಗಳು ನಿಮ್ಮ ಹೆಗತ್ತಿಗೆ ಕಯ್ಯಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಗೆ ನೂಕಿಬಿಡುವಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸಿ, ಆ ಕೊಸವನು — ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಕಡಂಗಿ ಉರಿದಾಡಿದುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಬೇಕಾಗಿಬಂದು .... ವಿಷಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಚೆನ್ನ }
ರಂಗ } :— (ತಂತಮ್ಮ ಕೆಂಬಾಸುಳ್ಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿ, ಎಳವಿಎಳವಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅವನಂತಹ — ಆ ಕೊಸವನಂತಹ — ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನಂತಹ ಉಪಕಾರಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲದವನು, ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ರೋಷದಿಂದ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿ ಸೈರಿಸಲ್ಬಾರದ ಅನವಶ್ಯಕವಾದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ದಣ್ಡನೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಹಾಳುಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಮದಾನ್ಧನಾಗಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಿಯು, ಮಹಾರಾಜನೆನಿಸಿಕೊಂಡೂ ಕೆರಳಿದ ಹೊಲತಿಯರ ದುರ್ಭಾಷೆಯನ್ನರುಚುವ ....

ಚೆನ್ನ :— (ಕಳೆಗೆಟ್ಟು, ತುಟಿಗಚ್ಚಿ, ತನ್ನಂತಾಗಿರುವ ರಂಗನ ಕೊಂತಗಯ್ಯನ್ನು ತುಡುಕಿ ಸಂಗ್ರಾಹಗೊಂಡು,) ಹೌದು, ಬುದ್ಧಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆ ತುಚ್ಛಮನಸ್ಸಿನ ಕುತ್ಸಿತ! .... ಆ ನೀಚ! ....

ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟ! ... ಹೇಡಿ! ... ಧೂರ್ತಕ! ... ಆ ದ್ರೋಹಿ! ...

ಚೆನ್ನ :— (ರಂಗನನ್ನೆಳೆದು ನಿಲಿಸಿಕೊಂಡು,) ಬುದ್ಧಿ, ಆ ಮಾತನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ! ನಾವು ಈಗಳೇ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಕೋಪಬರುತ್ತದೆ ನಮಗೆ .... ನಾವು ಅಷ್ಟು ನೊಂದಿದ್ದೇವೆ, ಬುದ್ಧಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಅವರನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಊಳಿಗಕ್ಕೆಂದಲ್ಲವೆ, ನೀವು ಬಂದುದು ?

ಚೆನ್ನ :— ಇವರು ಹಾಂಗೆ ಎನ್ನುತ ಹೇಳಿ, ಬಾ ಎಂದರು, ಬುದ್ಧಿ. — ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿದವರ ಮೇಗೆ ಹಗೆತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಕಯ್ಮೆ ಕೊಡಿ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ; ನಾವು ಆಳುಗೆಲಸಗೆಯ್ದು — ತಿಂದ ಉಪ್ಪಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರುವೆ ತೆತ್ತು, ನಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿದವರು ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಂಗೆ ಬಂಟತನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಎಂದರೆ, ಸಂಬಳಸಾರಿಗೆಗಳೇನೂ ನಿಮಗೆ ಬೇಡವೆಂದಾಯ್ತು.

ಚೆನ್ನ :— ಆ್ಞ?.... ನಮ್ಮ ಕೋಪದ ಹಗೆತನಕ್ಕೆ ಬೇಡ, ಬುದ್ಧಿ; ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಬೇಕು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಕ್ಕು,) ಎಷ್ಟು ?

ಚೆನ್ನ :— ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹತ್ತೇ ವರಾ ಸಾಕು, ಬುದ್ಧಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಹತ್ತೇ ವರಹಗಳು! .... ಅರಮನೆಯ ಬೇಹಿನ ಚಾವಡಿಯ ಕರಣಿಕರ ಸಂಬಳವದು.

ಚೆನ್ನ :— ಮಾರಾಜರ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿ ಬಳೆದವರು ನಾವು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಒಂದು ವರುಷಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಬಹುದು.

ಚೆನ್ನ :— ಬುದ್ಧಿ, ನಾವು ಅರಮನೆ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು.

ನಾಲ್ವರೂ :— (ನಕ್ಕುಬಿಡುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅರಮನೆಯ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಎಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯ

ಉಗ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಿಲಗಳು, ಸುರಂಗಗಳು, ನೆಲವಾಳಿಗೆಯ ಗೋಡೆಯೊಳಗಣ ಗುಟ್ಟಿನ ದಾರಿಗಳು, ಸೋಪಾನಗಳು, ಗುಪ್ತ ದ್ವಾರಗಳು, ವಕ್ರದ್ವಾರಗಳು, — ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲಾ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.

ಚೆನ್ನ :— ಅರಮನೆಒಳಗೆ ಅಷ್ಟೇಯೆ ಏಕೆ, ಬುದ್ಧಿ ? ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಗುಡಿ, ಹಳೆಯ ಮನೆ, ಜಾನಸಾಲೆ, ಮದ್ದಿನ ಮನೆ, ಅಲಗಿನ ಚಾವಡಿ, ದಂಡಿನವರ ಬೀಡು, ಗಿಡ್ಡಂಗಿಗಳು, ಸುತ್ತುಗೋಂಟೆಯ ಗೋಡೆ — ಎಲ್ಲಾದರೊಳಗೂವೆ ಇರುವ ಹಗೇವು ನೆಲಮಾಳಿಗೆ ಸುರಂಗ ಕಣ್ಗಂಡಿ ಪಾವಟಿಗೆ ಗುಟ್ಟಿನ ಬಾಗಿಲು ಒಂದೊಂದನ್ನುವೆ ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ ; ಬೇಹಿನ ಚಾವಡಿಯವರು, ಕಂದಾಚಾರದವರು, ತಳವಾರರು, ಅರಮನೆ ಊಳಿಗದವರು, ದಳವಾಯಿಗಳು, ಮಾರಾಜರು — ಯಾರೂ ಅರಿಯದೇಯಿರುವ ಗುಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು, ಬುದ್ಧಿ .... ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿ ಊಳಿಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕುಳದವರು ನಾವಿಬ್ಬರುವೆ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು — ಈ ರಂಗ.

ಕರುಪಿಯುನ್ :— ಅರಮನೆಯ ನೆಲವಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನ ಒಳಭಂಡಾರದಿಂದ ಅವನು ನಿದ್ದೆವೋಗುವ ಕಲ್ಮಂಚವಿರುವ ಸಜ್ಜೆಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಗುಪ್ತಮಾರ್ಗದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲಿರೇನು ?

ಚೆನ್ನ
ರಂಗ } :— (ನಡನಡನೆ ನಡುಗಿ, ವಿಸ್ಫಾರಿತನೇತ್ರರಾಗಿ, ಮೊಗಬಾಡಿರುವರು.)

ಚೆನ್ನ :— (ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ,) ಹೌದು, ಬುದ್ಧಿ, ಬಲ್ಲೆವು.

ಕರುಪಿಯುನ್ :— (ನಿಬ್ಬರದಿಟ್ಟಿಯಿಂದ,) ಅವಕ್ಕೆ ಇರುವ ಒಳಗಣ ಹೊರಗಣ ಬಿಯ್ಯಗಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಚಾವಿ — ಬೀಗದಕಯ್ಗಳು ? ಅವು ಆರಾರ ವಶದಲ್ಲಿವೆ ?

ಮೂದಾಯಿ :— ಮನುಷ್ಯರು ಮೀನನ್ನು ಎಂದೂ ನುಂಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅಮ್ಮಯ್ಯ ; ಅಗಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಾರಂತೆ. ಮೀನನ್ನು ನುಂಗುತ್ತೇನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ನೀನು ಮೀನಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವಳಾಗಿರಬೇಕು. ; ಆಗಳ್ಗೆ, ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನೂ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರವನ್ನಂಗೀಕರಿಸಿ, ನಿನ್ನಂತಹ ಒಣರಗಳೆಯ ತಮೋಗುಣದ ಗೋಳುಮೀನನ್ನು ನುಣ್ಣಗೆ ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ.

ನಾಗಲೆ :— ಏನು ಬಾಯ್ಬಡಿಕ ಹೆಣ್ಣೆ ನೀನು, ಚೀರಿಲ್ಲಿ ಚೀಲಿ.

ಮೂದಾಯಿ :— ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ನುಂಗಿ ನೊಣೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಆ ಹೆಸರ ಹೆಮ್ಮೀನಾಗಿ ಹೆಮ್ಮಯ್ಸುವೆನು.

ನಾಗಲೆ :— ನನ್ನ ಕಟ್ಟಳತೆಯನ್ನು ನೀನರಿಯೆ, ನನ್ನ ಎರೆಯೆ ! — ನೂರುಯೋಜನವನುಳ್ಳ ನಾನು ತಿಮಿ.

ಮೂದಾಯಿ :— (ನಕ್ಕು,) ತಿಮಿಯಲ್ಲ, ನೀನು ತಿಮ್ಮಿ ! — ಒಂದು ವೇಳೆ, ನೀನು ತಿಮಿಯೆಂದಾದರೆ, ನಾನು ತಿಮಿಂಗಿಲವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವೆನು.

ನಾಗಲೆ :— (ಹಾಡುವಳು.)

.... ||
.... ತಿಮಿಯಂ ತಿಮಿಂಗಿಳನಡಂಗುವಿನಂ ತವೆ ನುಂಗೆ ಆ ತಿಮಿಂ |
ಗಿಳನುಮನೀ ತಿಮಿಂಗಿಳಗಿಳಂ ತವೆ ನುಂಗಿದೆನೊಂದೆ ತುತ್ತಿನೊಳ್ ||

ಮೂದಾಯಿ :— ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಾನು ತಿಮಿಂಗಿಲಗಿಲಗಿಲವಾಗಿದ್ದೆನು.

ನಾಗಲೆ :— ಇಸ್ಸಿವಾಣಿಯೇ, ನೀನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಮಿಂಗಿಲಗಿಲಗಿಲಗಿಲವಾಗಿ ವಿಹಾರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳಿಗೂ ಅಧೀಶ್ವರಿ.

ಮೂದಾಯಿ :— ಅಮ್ಮಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಹೆತ್ತವ್ವೆಯನ್ನು ಸೃಜಿಸುವುದೇ, ಬೇಡವೇ, ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸನ್ದೇಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ....

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ ವೀಣೆಯನ್ನು ಉತ್ಸಂಗಕ್ಕಿಳಿಹಿ, ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ

ನೀರವವಮಾಡಿಕೊಂಡು,) ನಾನೆಂದರೆ, ...(ನಿಡುಸುಯ್ಲುಗೊಂಡು,) ತಿಮಿಂಗಿಲ .... ಗಿಲ .... ಗಿಲ .... ಗಿಲ .... ಗಿಲ .... ಗಿಲ .... ಗಿಲ ಗಿಲ ... ಗಿಲ .... (ಉಸಿರಡಗುವ ವರೆಗೆ 'ಗಿಲ' ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇರಿಸುವಳು.)

ಸರ್ವರೂ :— (ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಅವಾಕ್ಕಾಗಿರುವರು.)

ನಾಗಲೆ :— (ಮೆಲ್ಲಗೆ,) ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೊಳಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅಗಲವೂ ಆಳವೂ ಆಗಿರುವ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಆದುಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವಕರ್ತೃವು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಅಳವಿನ ಲಲಿತಾಂಗಿ ಸೊಬಗೆಯ ಮುದ್ರೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ' ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ' ಎಂಬ ಅರಿಕೆಯ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಗೌರವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

ಎಲ್ಲರೂ :— (ನಕ್ಕುಬಿಡುವರು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಬಾಗಿ, ಆ ಬಂಚರವನ್ನೆತ್ತಿ ಮಿಾಂಟಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಸುತಿಮಾಡಿ, ನಾಗಲೆಯ ಕೆಯ್ಗಿತ್ತು, ಬೀಣೆಗೊಂಡು, ಸಜ್ಜಾದ ಮತ್ತಿನವರ್ಗೆ ಸನ್ನೆದೂಗಿ, ಬಣ್ಣವಾಡಿನ ರಸಗೇಯದ ರಾಗಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಸವಿಗರೆಯುವಳು.)

ನಾಗಲೆ :— (ಸಾಂಗೋಪಾಂಗ ನರ್ತನಕ್ಕಾರಂಭಿಸುವಳು.)

(ಅನತಿಕಾಲದ ಬಳಿಕ, ಕರುವಿಯನ್' ಪ್ರವೇಶ.)

ಕೆಳದಿಯರೆಲ್ಲ :— (ಎದ್ದು, ಆತನಿಗೆ ಕೆಯ್ಮುಗಿದು, ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ, ಕನಾಟವನ್ನೆಳೆದು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

(ಒಳಗೆ) :— (ತಾಳನ್ನೇರಿಸಿದ ಶಬ್ದ.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಸುಖಾಸನಸ್ಥನಾಗಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಮೆಯ್ಬರಿಹ,) ಇಂದಿದೇನೀ ಮೂರನೆಯ ಬಾರಿಯ— ಬೆಟ್ಟುಸಿರ ಕಟ್ಟುರವಣೆಯ ಥಾವನಾಗಮನವಿಶೇಷ ?

ಕರುವಿಯನ್ :— ಮುಚ್ಚಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಗುಡಿಯೊಳಗಿರುವ ಆ .... ಕೊಸವನ ಭಕ್ತವಿಗ್ರಹದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸಮಿಾಪಗಳಿಂದ, ದೂರಗಳಿಂದ, ಹತ್ತೂ ದೆಸೆಗಳಿಂದ, ಕಯ್ಮರೆಯ ಬೆರಳಳತೆಯ ಶತಭಾವಲೀಲೆಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ನೋಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ

ಸವಿದು ಆನನ್ದಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯೇ ಹೊರತಾಗಿ, ನವರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಮೂಲಪುರುಷನಿಗೆ ಮರುಳಿಕ್ಕಿ ಸೆಳೆದು ಕೆಡಹಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆನೆಯದಾದೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣದ ಆಕ್ರೋಶದ ಗಾಳಿವಾತಿನ ನಿಚ್ಚ ದೋಲಗವಾದ ಬಳಿಕ, ನಾಳೆ ಹಿಂಬಗಲವರೆಗೆ ಈ ಹರಿಬಕ್ಕೆ ನನ್ನತ್ತ ಉಸಿರೆತ್ತುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀವು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಈಗ ನನ್ನ ಮರುನುಡಿಯುಂಟು. (ಕಯ್ಯಾಂತು,) ಹುಂ ! ಎಲ್ಲಿ !

ಕರುವಿಯನ್ :— ನನ್ನ ಹಣದ ಹೊತ್ತನ್ನು ನೀನು ದುರ್ವ್ಯಯದಿಂದ ಸೂರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ .... ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ; ಅವನು ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಹಾರಾಜದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಪೊಲದಿಗಣ್ಣುಕೊಟ್ಟಾಗ, ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತರೂಪಸೌನ್ದರ್ಯಗಳ ಕಿರುಜವ್ವನದ ಅಂಗೋಪಾಂಗಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಹಾವ ಭಾವ ವಿಲಾಸ ವಿಭ್ರಮಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಬಗೆಗಲಂಕಿ ಅವನನ್ನು ಮುಂದಲೆವಿಡಿಯದೆ — ನೀನೇ ಸಿಗ್ಗಾಗಿ, ತಲೆವಾಗಿ, ಕಿರುನಡುಕದ ಬೆರಲುಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮೊಗರಾಗದ ಉದಯಾಸ್ತಗಳಿಗೆ ಬಾಳ್ವಲಿಯಾಗಿ, ಕಿರುಬೆಮರ ತಡೆಯುಸಿರ ಕರುಣಾಸ್ಪದೆಯಾಗಿ, ಮೇಲುದರ ಸೆರಂಗನ್ನು ಬಿಗಿವಿಡಿದು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಜಗ್ಗಿಜಗ್ಗಿ ಎಳೆದೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಅವನಿಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಲೂ ಆರದ ಬೆಬ್ಬಳಿಗಿತಿಯಾಗಿ, ಅಂತಹ ಸುಸಮಯವನ್ನು ಹಾಳೇರಿಸಿ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿಕಳೆದೆ !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಈ ಕೃತಿಚೌರ್ಯದ ಕೊಲೆಗೆಲಸದಿಂದ ಆವ ಗ್ರನ್ಥಕಾರನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರೆಂಬುದನ್ನು ದಿಟವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವಹುದು ; ಆದರೂ, ನೀವೀಗ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಬಾಯಪಾಠವು ಸರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. —ನಿಮ್ಮ ಈ ಪುಸ್ತಕದೋದಿನ ಬಿನ್ನಣದ ಬಣ್ಣನೆಗೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಮರುಳಾಗಿರುವೆನಹುದು ; ಆದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನೀವು ಚಿರನ್ತನಚೆಲುವ, ವಿಷಮಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಗೆ

ಚಿಲ್ಲಚಿನ್ತಾಮಣಿ, ...

ಕರುವಿಯನ್ :— ಈ ನಿನ್ನ ತೊಂಡುಬಳಿದಿರುವ ಎಮ್ಮೆಗೊಬ್ಬಿನ ಇಪ್ಪತ್ತುವರುಷಗಳ ಶರೀರಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ, ಸೂಳೆತನದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೀನಿನ್ನೂ ಕಣ್ದೆರೆಯದ ಹುಟ್ಟುಗೂಸಾಗಿರುವೆ — ಶುದ್ಧ ಅನಾಘ್ರಾತಕುಸುಮ !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನೆಗೆದೆದ್ದು ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿ, ಆತನ ಪಡಿಮೊಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಮುಖವನ್ನು ಸಾರ್ಚಿಯೊಡ್ಡಿ,) ಇದೆ! ನೀವು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿಬಿಡಿರಿ !

ಕರುವಿಯನ್ :— ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ದೇಹದ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ನಿಧಿಗೆ ವಶ್ಯದೀಪವನ್ನೆರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆನ್ತರಿಕಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವನಿಂದ — ಅನುಭವಗೊಂಡು ಒದವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೊಲ್ಲದೆ, ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ನೀನು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಪೆಡಮೆಟ್ಟಿನಿಂತು, ಆತನನ್ನು ಪರಿಕಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕಳ್ಕನೆ ಕಯ್ಯೇರಿಸಿ,) ಹೇ ಮಾರಮಹಿಮೋಜ್ಜ್ವಲ ! ಸ್ಮರಸಾರ ! — ನಿನ್ನೀ ಮದನಮಿಥ್ಯೆಯ ಸವ್ಯಸಿದ್ಧಾನ್ತಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಲಣಂಬೆಯ ಕಾನ್ತಾರದೊಳಗಣ ಮರ್ಕಟೀಪ್ರತಾನದಿಂದ ಹೊರಗಣ್ಗೆ ಬಂದು, ಈ ನಿನ್ನ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಪ್ರಬನ್ಧಗಳೆಂಬ ಮೋಹೋನ್ಮಾದಪ್ರಜಲ್ಪನದ ಅರಣ್ಯರೋದನವನ್ನು ಮೌನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕಿವಿಗಾದ ಕಟ್ಟೀವದಿಂದ ಕಂದಿ ಕರಂಗಿ ಸುರ್ಕಿ ಸಾವನ್ನಾಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿರುವ .... (ಸುತ್ತ ಅರಸಿ, ತೋರ್ವೆರಲನ್ನಿಳಿಹಿ,) ಆ — ನೊಣವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಉಳಿಹಿಕುಡು ! (ವೇಶ್ಯಾವಿಲಾಸದಿಂದ ಕಯ್ಮುಗಿದು, ಶಿರಬಾಗಿ, ಅವನಮ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು, ನಗುತನಗುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಶಯ್ಯೆಯನ್ನೇರಿ ಕುಳ್ಳಿರುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ನಿನ್ನ ಈ ಬಿರುಸಿನ ಗಡಸನ್ನು ಸೆಡಕನ್ನು ಬಲ್ಮೆಯಿಂದಿಳಿಹಿ, ಮನ್ಮಥನಿಗಲರಲೊಲ್ಲದ ನಿನ್ನ ಅಶಾಸಿತಯವ್ವನಕ್ಕುಳ್ಳ ದಿಟ್ಟಸೊಕ್ಕನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುರುಷಪರಿಚಯವೇ ಆಗಿಲ್ಲದಿರುವ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನಯೆ ಕುಲವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ

ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಸಿ, ...

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಎಕ್ಕೆಯುಂ ಸೌಸವವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕುಡುವಂತೆ?

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ,) ನಿನಗೆ ತೆತ್ತಿರುವ ಹತ್ತುಸಾಹಸ್ರ ಗದ್ಯಾಣಗಳಿಗೆ, ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಸುರಿದಿರುವ — ಈಗಳೂ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೂರಾರು ಸಾಯಿರ ವರಹಗಳಿಗೆ, ಕುರಿತ ಪ್ರತಿಫಲವು ನನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವ ಲಕ್ಷಣವದೇನೇನೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಅದರಿಂದ ....

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಅದರಿಂದ, ತೊಂಡುಬಳೆದಿರುವ ಎಮ್ಮೆಗೊಬ್ಬಿನ — ಅನಾಘ್ರಾತಕುಸುಮವೀ ನನ್ನ ಮೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮದನಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟಾದರೂ ಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗಲಿ, ಎಂಡೇನು?

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕೆಂಗಲಿಸಿ, ಅವಾಙ್ಮುಖನಾಗಿದ್ದು,) ನನ್ನ ಹಣವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಈಗ ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕುಣಿಯಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಚೆಲ್ಲವಾತಿನಿಂದ,) ನಾನು ವೇಶ್ಯೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕಾಹುರದಿಂದ ನೆಗೆದೆದ್ದು,) ಆಡೀ! (ಆಕೆಗೆ ಬಲ್ಮುಟ್ಟಿ ದಿರಿಹುವನು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಹಿಂದಣ ಮಲಂಗಸ್ನೊರಗಿ, ಸವಿನಗೆವೀರುತ್ತಿರುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕಟ್ಟದವಳಲಿಂದೆ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಹುಚ್ಚುನಾಯ್ಗೆ ಕೋಡಗತನವೂ, ಸುರಾಪಾನವೂ, ಚೇಳ ಬಾಲದ ಪ್ರಸಾದವೂ, ...

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹವ್ವಗೆ ನಿಂತು,) ನಿನ್ನ ಒಡಂಬಿಯುಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೊಂದು ಮೂಳೆಯುನ್ನೂ ಮುರಿಮುರಿದು ಪುಡಿಗುಟ್ಟಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕಾಗಿಬಂದರೂ, ...

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಘೊಳ್ಳೆಂದು ನಕ್ಕು,) ಓಹೋ! ಹೋಹೋ! ಮುದುಗಣ್ಣನದ ಮುದ್ದುಗೆಯ್ತುದ ರಮಣೀಯರಮಣ! .... ಮನೋಭವ ಮತಾಗಮ ದರ್ಶನಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ! .... ದರ್ಪಕೋಪಾಸಕರಿಗೆ ಅಯ್ಸರಲನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು, ಕಸ್ತುಕೈವಲ್ಯವನ್ನು, ಮದನಮುಕ್ತಿ

ಯನ್ನು ಸಾಧಕಮಾಡಿಸುವ ಲವಲವಿಕೆಯ ಗುರುವರೇಣ್ಯ ! .... ವಲ್ಲಭಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಮದನಾಭಿಚಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಮನ್ತ್ರವನ್ನುಪದೇಶಮಾಡಿ ದೀಕ್ಷೆಯಿಕ್ಕುವ ರತಿಲಾಲಿತರಸಿಕ ! .... ಚೆನ್ನಿಗಚೆನ್ನಪೊಂಗ ! ಕಾಮಿನೀಕುಲಚಿತ್ತಚೋರ ! .... ಪಡೆಮಾತಿನ ಬಡಿವಾರದ ಮಿಂಡರ ಮೊದಲಿಗ ! ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರನ ದೆಸೆಗಾರದ ಬೆಸೆಗಾರ ! .... ನೀನು ಮದನವ್ರತನಾಗಿ, ರತಿರಾಗಿಣಿಯರತ್ತ ಬಿರ್ದುಗೊಂಡಾಡುವ ನಸೆಯ ದಾಹದ ದೆಖ್ಖಾಳವು ಕಾಲರುದ್ರನ ಫಾಲಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿನೋದಬಾಷ್ಪವನ್ನೊರೆಯಿಸುವಂತಹ ವಿದೂಷಕಲೀಲೆಯಾಗಿದೆ ! .... ಕಾಮವೇಗದ ಬಿಸಿಲ್ಗುದುರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಯೇರಿ, ಮದನವಿಜ್ಞಾನದ ಆರೋಹಕಶ್ರಮದಿಂದ ಬಳಲ್ದಿರುವ ಬಿತ್ತಿಗನೀ ನಿನಗೆ — ಧಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಆಲಿಕಲ್ಗಳೊಟ್ಟಿಲೊಳಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಿಂದ ಸಂಚಿತವಾಗಿ ಕುಳಿರ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ತಣ್ಣಸಿಯ ಮಧುವನ್ನು ತಣ್ಣಿಸಿತಂದು ಒಳಲೆಯಿಂದೆರೆದು ; ಚನ್ದ್ರಕಾನ್ತದ ಸಣ್ಣಿಗೆಯೊರಲ್ಗೆ ಹಿಮಾಂಶುಮಣ್ಡಳವನ್ನು ಕುಂದಣಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಕಪ್ಪುರವಾಳೆಯ ದಿಂಡಿನಿಂದ ಮಾಗೆವೊಗಳ್ತೆಯ ಒನಕೆವಾಡಿನ ತಾಳಕ್ಕೆ ಕುಣುಕಿದ ಪುಡಿಗಪ್ಪುರದ ಕೈರದಂಬುಲವನ್ನು ಕರ್ನೆಯ್ದಿಲ ಪೊಸತೆಸಳ್ತ ದಳದಿಂದ ಎತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಆ ನಿನ್ನ ಬೋಡಬಾಯ್ಗೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಊಡಿ ; ತುಹಿನಪರ್ವತದ ಅಯ್ಕಿಲ್ದಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿ ರಾಯಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಆ ಧಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪನಿನೀರ ತುಂಬಿದ ಕುಂಬರವೆಸದ ಕಡಾಯಿಯೊಳಗೆ ಮೆಯ್ಮುಳುಂಕುಸಲಹುತ್ತಿರುವ ಶೀತಲಸ್ಪರ್ಗದ ನರುಗಂಪಿನ ಲಾಮಂಚದ ತಣ್ಗಾಳಿಯನ್ನು ಈ ನಳನಳಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲಾಂಗಗಳು ಬಾಡಿಹೋಗದಂತೆ ಮೆಲ್ಲಿತಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತ ; ಹೇಮನ್ತನೇ ಘಟ್ಟಿಮಗುಳ್ಚಿದ ಬಾವನ್ನದಣ್ಪಿನ ತಣ್ಪಿನ .... ಓ ! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಏಕೆಯೋ ? — ಕಡೆಗಾಲದ ಮುದುಪೆಂಬ ಮಾಗಿಯು, ಜರೆಯೆಂಬ ಶಿಶಿರವು,

ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆರೆನೆರೆದೊತ್ತರಿಸಿ ಕವಿದು ಕಟ್ಟಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಆತರ್ಾಳುತ್ತಿಲ್ಲವೆ? (ಕಲಕಲಿಸುತ್ತ, ಕರೆಯುಂಗಯ್ಗಳನ್ನು ಮುನ್ನೀಡಿ, ಲಲ್ಲಯ್ಸುವ ಕಾದಲೆಯ ಇಂಪಿನ ಅರುಮೆಯಿಂದ,) ಓ ನನ್ನ ಮನದನ್ನಾ! ಪಂಚಬಾಣಪ್ರಕರಣದ ಪರುಟವಣೆಯ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ! ನಿನಗೆ ವಿರಹಾಕುಲೆಯಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿ ನವೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ನನ್ನನ್ನು....

ಕರುವಿಯನ್ :— (ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ನುಗ್ಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ, ಉಡಿಯಿಂದ ಕಿಗ್ಗಠಾರಿಯನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಒರೆಯ ನ್ನೀಳ್ಪೀಡಾಡಿ, ಶಸ್ತ್ರವನ್ನೆತ್ತಿಹಿಡಿದು ಸನ್ನದ್ಧೆಯಾಗಿರುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕೀಲ್ಗೊಟ್ಟಂತೆ ನಿಂತು, ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನಗೆಮೊಗದಿಂದ,) ಕನ್ದರ್ಪಕಣ್ಟಕನಿಗೆ ರತಿಯ ಕಾಣ್ಕೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ, ಬಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. (ಕಯ್ಪುವನ್ನಾತನಿಗೆ ನಿವಾಳಿಸುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು, ಹುಸಿನಗೆ ನಕ್ಕು, ತಿರುಗಿ, ಶತಪತ ಕಾಕಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಶಯ್ಯೆಯನ್ನಾಂಕೆಗೊಂಡು ನಿಂತು, ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಿಂದ,) ವಯಸ್ಸೇರಿದಂತೆ ಜೀವದಾಸೆಯೂ ಲೋಭವೂ ತೇರಿ ಬಳೆಯುತ್ತಿರುವುವು; ನಾನು ಹೆಂಗುಸಾಗಿದ್ದರೂ ....

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಹಾರಿ, ಆಕೆಯ ಹಿಡಿಯಿಂದ ಆಯುಧವನ್ನು ರಭಸದಿಂದೆಳೆದು ದೂರಕ್ಕೆ ಬೀಸಾಡಿಬಿಟ್ಟು, ಕಂಪಿತಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಆಕೆಯ ಕೊರಲ್ಗಿತ್ತುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನಡುನಡುಗಿ, ಬಿಡುಗಣ್ಣಲರ್ದು, ಆತನ ಕಯ್ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಪ್ಪಳಿಸಿ ಬಾರಿಸಿ, ಮೆಯ್ನುಲಿದು ನುಣ್ಚಿ ಆತನ ತುಡುಕಿಗೆ ಸಿಲ್ಕದೆ ಜಾರಿಹೋಗಿ ಶಯ್ಯೆಯ ಹಿಂದಣ ತಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಆತನಿಗೆ ಇದಿರ್ನಿಂತು, ಚಾರುಹಾಸಿನಿಯಾಗಿ,) ನನಗೂ ಮೀಸೆಯಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ಮುರಿದು, ತಿದ್ದಿ, ಹುರಿ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಕುಡಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಹೀಗೆ ನಿಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು!

ಕರುವಿಯನ್ :— ಪಿಶಾಚಿ! (ಶಯ್ಯೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಆಕೆಗೆ ಮೇಲ್ವಾಯಲೆಯ್ದುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಓಡಿಹೋಗಿ, ಒಳವಾಗಿಲ ಕವಾಟವನ್ನು ತಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಗುದ್ದುತ್ತಿರುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಭರಭರನೆ ಹೋಗಿ, ಹೊರವಾಗಿಲ ಒಳಚಿಲುಕವನ್ನೆತ್ತಿ ಅದರ ಕೊಂಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟು, ಆಕೆಯ ದೆಸೆಗೆ ಧಾವಿಸುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಶಯ್ಯೆಯ ಹಿಂದಣ್ಗೋಡಿ ನಿಂತು,) ಶೂರ್ಪಕಮರ್ದನನ ಗರುಡಿಯ ಕೆಮ್ಮಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಫೊಣರ್ಕೆಗೆ ಮಲ್ಲದೇವತೆಯು ನಾನು ! ಇದಿರೊಡ್ಡಿ ಅದಟಲೆಯುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನಳವಿಯು ಕೆಸರಂಕನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತಗೀತವಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದಕ್ಕೇರಬೇಕೆಂಬ ಗಂಟಲತೀಟಿಯನ್ನು ಸಯ್ತಿಕ್ಕಿ, ಮಲ್ಲರಂಗಕ್ಕೆ ತಗುವ ಜಟ್ಟಿಗವಾತುಗಳಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಭುಜಾಸ್ಫಾಲನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮುಷ್ಟಾಮುಷ್ಟಿಯನ್ನಭಿನಯಿಸಿ, ಅಡ್ಡನಗೆಯಿಂದ,) ಬಾರಯ್ ಮಿಹಿಕಾಕ್ಷಮಲ್ಲ ! ಈ ಕಡ್ಡಿದೋಳ್ಗಳ ಬಟ್ಟಹೊಟ್ಟೆಯ ತೆರೆದೊಗಲ ಜೀರ್ಣಾಂಗದ ಗಡವಗರುಡಿಯ ನಿನ್ನ ಜಗಜಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಎಕ್ಕತುಳದಿಂದ ಸವಿಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ರಣರಣಿಕೆಯು ನನ್ನನ್ನೀ ವೀರತಾಣ್ಡವದಿಂದಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. (ನಾಟ್ಯವಿಡಂಬನಕ್ಕೆ ಮೊದಲ್ಗೆಯ್ವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹಲ್ಮೊರೆಯುತ್ತ ಆಕೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ
ಕರುವಿಯನ್ } :— (ಶಯ್ಯೆಯನ್ನು ಸುಖಾಸನಗಳನ್ನು ಕಾಲ್ಮಣೆಗಳನ್ನು ರಿಂಗಣಸುತ್ತುತ್ತ; ಅವನ್ನೆಳೆದೆಳೆದು ತಗಹಿಗೆ ಅಡ್ಡವಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಅತ್ತಿತ್ತ ನೂಕಿ ಮಗ್ಗುಲಿಕ್ಕಿಸಿ ಕವಿಚಿಕೆಡಹುತ್ತ ; ಬಾಗಿಲ ಗವಾಕ್ಷಗಳ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಮರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ಹಿಡಿದೀಳ್ದು ಜಗ್ಗಿ ಶಲಾಕೆಗಳಿಂದ ಹರಿದುಬಿಸುಡುತ್ತ ; ಸಂಗೀತವಾದ್ಯಗಳು ಕಿರುಸೆಜ್ಜೆಗಳು ಕವುಳುಡೆಗಳು ಆಲವಟ್ಟಗಳು ಹೂದಟ್ಟೆಗಳು ತಾಂಬೂಲದ ಮತ್ರಗಳು, ಗನ್ಧದ ಬಟ್ಟಲ್ಗಳು, ಊದುಬತ್ತಿಯ ಗಿಡ್ಡುಗಳು, ಕಯ್ಗನ್ನಡಿಗಳು, ಉಪಾಹಾರಫಲಪಾನಾದಿಪಾತ್ರಗಳು ಡವಕೆಗಳು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಎಡಹುತ್ತ, ಒದೆದುರುಳಿಸುತ್ತ, ತೊತ್ತಳದುಳಿಯುತ್ತ, ಮಣ್ಮಳಿಗಾಗಿಸುತ್ತ ; ರತ್ನಗಂಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆಮುಡಿಕೆಗಳನ್ನೆತ್ತುತ್ತ ; ಮೆಯ್ದಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮೇಲ್ವರಿಯುತ್ತ ; ಡಗೆಪೊಯ್ಯುತ್ತ ಪರಿದಾಡುತ್ತಿರುವರು.)

(ಒಳಗೆ) :— (ತಾಳ್ಗಿಳ್ತ ಶಬ್ದ.)

(ಕವಾಟವನ್ನು ತಳ್ಳಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು, ಸ್ತ್ರೀಜನರು ಓಡಿಬರುವರು.)

ಬಂದವರು :— (ಬೆಂಡುಬೆರಗಾಗಿ, ಬಣ್ಣಗೆಟ್ಟು, ಬಾಗಿಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಾಗಿ ನಿಂತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ನಾಗಲೆ :— (ಸಿಟ್ಟಾಗಿ, ದಿಟ್ಟನೆ ನುಗ್ಗಿಹೋಗಿ, ಕರುವಿಯನ್ನನ ಮುಮ್ಮೊಗಕ್ಕೆ ನುಸುಳ್ದು, ತೋಳ್ಗಳನ್ನು ಮಾರೊಡ್ಡಿ, ನಟ್ಟುನಿಲ್ವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ಬಯ್ಗಳನ್ನುಗುಳ್ದು, ರಟ್ಟೆವಿಡಿದಾಕೆಯನ್ನೀಳ್ದು ತನ್ನ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿಸುಟು, ದೊಡ್ಡಮ್ಮನತ್ತ ದಾಳಿವೋಗುವನು.)

ಸ್ತ್ರೀಜನರು :— (ಹೋಗಿ, ಆತನ ಮುಂದೆ ಮೋಹರಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ, ಬಯ್ಯುತ್ತ ಶಪಿಸುತ್ತ ಕೂಗಿಕ್ಕುತ್ತ ಪುಯ್ಯಲ್ಚುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ಗೋಳಿಡುತ್ತಿರುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಳನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಹಿಡಿದೆಳೆದೆಳೆದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಬಿಸಾಡುತ್ತಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಮಗ್ಗುಲ್ಪಿಳ್ದ ಶಯ್ಯೆಯನ್ನೊರಗಿನಿಂತು, ಏದುತ್ತೇದುತ್ತ ಸೇದ ನೀರಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಚೆಮ್ಮೊಗವನ್ನು ಚೇಲಾಂಚಲದಿಂದ ತೊಡೆದುಕೊಂಡು, ಕೊರಲೆತ್ತಿ ನೋಡಿ, ನಡುಗಿ, ತರಳತಾಮ್ರಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಮೆಯ್ನಿಮಿರ್ದೆಳ್ದು, ಆಕಸ್ಮಾತ, ಕಣ್ಬೊಳಸಾಗಿ, ಒಂದೆರಡು ಹಜ್ಜೆ ತೂರಾಡಿ, ತಾರಕಣ್ಠದಿಂದ,) ಮೊನೆಗಾರ ! ಮೊನೆಗಾರ ! ಮೊನೆಗಾರಾ ! ಮೊನೆಗಾರಾ ! (ಮೂರ್ಛಿತೆಯಾಗಿ ಬೀಳುವಳು.)

(ಹೊರವಾಗಿಲ ಒಳಚಿಲುಕವು ನಿಶ್ಶಿಲ್ಲನೆ ಮುರಿಯುವುದು ; ಕದವು ಸ್ರೌಳನೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂದಣ ಗೋಡೆಗೆ ಬಡಿಯುವುದು.)

(ಮೊನೆಗಾರ — ನೀಳ್ವಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ನುಗ್ಗಿಬರುವನು.)

[ಗಾಢನಿಶ್ಶಬ್ದತೆ.]

ಮೊನೆಗಾರ :— (ನಿಂತು, ಸುತ್ತ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ, ರಕ್ತಾವಿಳನೇತ್ರಗಳ ನಟ್ಟಾಲಿಗಳಿಂದ ಕರುವಿಯನ್ನನ್ನಿರಿಯುತ್ತಿರುವನು.)

ಸ್ತ್ರೀಜನರು :— (ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತೆಯರಾಗಿರುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ — (ಮಾರ್ದಿಟ್ಟಿಯನ್ನಾಂತು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕಣ್ಣುಮುಳ್ದು, ಎಡ

ಬಲಗೆಳನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅಧೋಮುಖನಾಗಿದ್ದು, ಮೊಗಕತ್ತುಗಳನ್ನೊರಸಿಕೊಂಡು, ಧಿಗ್ಗನೆ ಮೆಯ್ಯೆದ್ದು, ದರ್ಪದಿಂದ ಮುಮ್ಮೆಟ್ಟಿ,) ಆರು ನೀನು ? ಏನು ಬೇಕು ನಿನಗೆ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— . . . .

ಕರುವಿಯನ್ :— . . . ಇದು ನನ್ನ ಮನೆ; ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೇನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ; — (ಹೊರದೋರಿ,) ಹೊರಡು ! — ನಡೆ ! — ಹೊರಟುಹೋಗು !

ಮೊನೆಗಾರ :— . . . .

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಅಸಹಾಯನಾಗಿ ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ನಿರುಕಿಸಿ, ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ,) ಈಕ್ಷಣವೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀನು ತೊಲಗಿಹೋಗದಿದ್ದರೆ . . . . ತಳವರರನ್ನೂ ಕಂದಾಚಾರದವರನ್ನೂ ಪುರರಕ್ಷಕರ ಪೌಜನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು !

ಮೊನೆಗಾರ :— . . . .

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಆತನಿಗೆ ಬಿರುನೋಟವನ್ನೊಡ್ಡಿ ಅನಿಮೇಷನಾಗಿ, ತೇಜಗೆಟ್ಟು, ಟೆಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿ, ಬರತ ತುಟಗಳನ್ನರತ ನಾಲಗೆಯಿಂದಾರಯ್ದುಕೊಂಡು, ಹವ್ವನೆ ಕಣ್ಗೆಳ್ತಿತ್ತಿ, ದಶದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಬೆದಕಿನೋಡಿ ಸಂಶಯಾಪನ್ನನಾಗಿದ್ದು, ನಿಟ್ಟೋಟದಿಂದ ಪಲಾಯನಮಾಡುವನು.)

ಹಲವರು ತರುಣಿಯರು :— (ನಕ್ಕುಬಿಡುವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ತಿರುಗಿನೋಡುತ್ತಿದ್ದು, ಹೋಗಿ ಕದವುಚ್ಚಿ ಅಗುಳಿಯಿಂದ ಭದ್ರಮಾಡಿ, ಡೊಡ್ಡಮ್ಮನನ್ನೆಯ್ದಿ, ಎಚ್ಚರಿನ ಸುಕುಮಾರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡುಯ್ದು ಮೆಟ್ಟಿಲಮಂಚದ ಮೆಲ್ಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಲಗಿಸಿ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ತಿರುಗಿ,) ಸ್ವಲ್ಪ ತಣ್ಣೀರು, ಬೀಸಣಿಗೆ—ಅವನ್ನು ತನ್ನಿರಿ.

ಸ್ತ್ರೀಜನರು :— (ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಒಳವುಗುತ್ತಿರುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ ೫

[ಸ್ಥಾನ:— ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ. ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನ ಮನೆ.]

(ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರ ಸಮ್ಮೇಳನ.)

ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸ :— ಆ ಭಟ್ಟನು ಏನನ್ನೇ ಹೇಳಲಿ; ಹೇಗೆ ಹೇಗೆಯೇ ವಾದಿಸಿ, ಸಂತಯ್ಸುವ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಬೆದರಿಸಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಮರಹನ್ನಿಕ್ಕಲು ಮರುಳ್ಗೆಯ್ಯಲುಂ ಉಜ್ಜುಗಿಸಲಿ; ನಾವೆಲ್ಲ ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಈಗ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ—ಸಾಧಿಸಿಬಿಡಬೇಕು. ಒಬ್ಬರೂ ಮರೆಯುಬಾರದು.

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಆತನ ಪಕ್ಷವು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಸರ್ವಸಮರ್ಪಕವಾದ ವಿವೇಕವಾಗಿದ್ದರೆ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅಸಾಧ್ಯ !

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಒಂದುವೇಳೆ, ಆಗಿದ್ದರೊ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಹಾಗೆಂದೊಪ್ಪುವವರೂ ಹುಟ್ಟುಗುರುಡರ ಹೆಡ್ಡರ ಹುಚ್ಚರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಹುದು.

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— (ನಕ್ಕು,) ಹುಂ, ಸರಿ.

(ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ ದೇವರಾಚಾರ್ಯ ನಂಜರಾಜಯ್ಯ—ಸಂಭಾಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪ್ರವೇಶ.)

ಎಲ್ಲರೂ :— (ಎದ್ದು, ಆಗತರಿಗೆ ವನ್ದಿಸಿ, ಅವರೊಡನೆ ಆಸೀನರಾಗುವರು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಜೋಯಿಸವರ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಆಮನ್ತ್ರಣದಂತೆ ಕಟ್ಟಸವಸದಿಂದ ಇಂದೂ ಗುಟ್ಟುನೆರೆದಿರುವ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ನಿಮಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಎದ್ದು, ಕಯ್ಮುಗಿದು,) ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯಿಂತಿದು : .... ಈ ಇಂದಿನ ಮಹಾರಾಜನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಶಾನ್ತಿಯ ಅಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಅಮಂಗಳದ ಅಪರಾವತಾರನೆ ಆಗಿ, ಗರವೊಯ್ದಂತೆ ಅವಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಯಾದವ

ಪ್ರಭುವಂಶಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯ ಕಾವೆ ಆಗಿ, ಮಸಮಸಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಥಮತಃ ತನ್ನ ಹಿಂದಣ ಮಹಾರಾಜನೂ, ಅನನ್ತರದಲ್ಲಿ ಆ ಧೀರ ಸಮರ್ಥ ದಳವಾಯಿ ವಿಕ್ರಮರಾಯರೂ ಗುಟ್ಟುಗೊಲೆಯಾಗಿ, ಆ ಆದಿಮಂಗಳದ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ವಾಗಬೇಕಾಯ್ತು. ತರುವಾಯ, ಆ ವಿಕ್ರಮರಾಯರ ಭೀತಿಯಿಂದ ಮೆಯ್ಯುಡುಗಿ ಗುಪ್ತರಾಗಿ ಹೊಂಚುತ್ತಿದ್ದ ಒಳನಾಡಿನ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಣ ದೂರದೇಶಗಳ ರಾಜವೀರರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಳದುಳ ಗೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದು ನಮ್ಮ ಶೂರಪ್ರಜೆಗಳ ಭುಜಬಲದಿಂದ ನಿವಾರಿತವಾಗಿ, ನಾವು ತರಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿ ದಿರುವೆವು; ಇವನೆಂದರೆ, ಈ ಮಹಾರಾಜನೆಂದರೆ, ರಣಧೀರ — ಅಸಹಾಯಶೂರ — ಕಲಿಯುಗಭೀಮ ಎಂಬ ಈ ಬರುಬಿರುದು ಗಳ ಕಡ್ಡಕಡಗಳ ಡಂಬಗಾರನೆಂದರೆ, ಹೊರಗಣವರಿಗೂ ಆವೊಬ್ಬ ದಳವಾಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಯಗೌರವಗಳೂ ಇಲ್ಲ. — ಆ ತೂಕದ ಹುಲುಗಲಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ!

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ನಾರಾಯಣ ನಾರಾಯಣಾ !

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಇಂತಿವಾದಿಯಾದ ಇವನ ಅನೇಕ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಗಳನ್ನು ನಿನ್ನೆಯೇ ಈ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿಕೊಂಡೆ ನಾಯ್ತು.

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೆ ! .... ಓ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣಾ !

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆಸ್ಥಾನದ ಅರಮನೆಯ ಸೈನ್ಯದ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸಮಯಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನಗೆ ಪಿತ್ತವೇರಿದಂತೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಮಾರಂಕಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಆ ನೇಮಗಾರಿಕೆಯ ನವೋನವೀನಲೀಲೆ ಗಳ ವಿಕಾರವಿಪರೀತಗಳನಿತಕ್ಕೂ ಮಹಾರಾಜಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತಿ ಕೊಂಡು, ಅವನ್ನಾಚರಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಬಲಾತ್ಕಾರದ ವೇಗದಲ್ಲಿ

ಗನಹರನ್ನೂ ಗೌರವಗಿಡಿಸಿ ಆದರ್ಪಿಸಿ, ಒಳಗಣ ಹೊರಗಣ ಕಿರಿಯ ಹಿರಿಯ ಊಳಿಗಗಳ ನಂಬುಗೆಯ ಜನರೂ ಬೇಸತ್ತು ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ಜಾರಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವಂತೆ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರುವನು;— ಉದಾಹರಣೆಗೆಂದರೆ, ಈವೊತ್ತು, ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಸೈನ್ಯಗಳ ಶ್ರಮ ಸ್ಥಾನದ ಬಯಲಲ್ಲಿ, ತನ್ನದೊಂದು ಹೊಸಕಲ್ಪಿತದ ಸೇನಾನಿಯಮದಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಗೆ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ರೂಪಿಟ್ಟು ಹುಚ್ಚೆದ್ದು, ಆ ಚೆನ್ನ ರಂಗರನ್ನು ವಾಚಾಮಗೋಚರವಾಗಿ ಬಯ್ದು ಶಪಿಸಿ, ಕಯ್ಯ ಕಸಗೋಲಿಂದ ಬಡಿದು, ಮುಂದುರಿಗರಿಂದ ಹೊರಗಣ್ಗೆ ನೂಂಕಿಸಿಬಿಟ್ಟನು! ಚೆನ್ನರಂಗರು ಚುಂಚನ ಮಕ್ಕಳು! ಶತಪೌರುಷವಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ಒಳಊಳಿಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಳೆದು ಬಾಳಿದವರು! .... ಮತ್ತೆ, ಈಗ ಆಯ್ದಾರು ದಿನಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಹೊಸಬರು!

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ
ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ } :— (ಇತರೇತರರನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸುವರು.)

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ನಿಮ್ಮ ವಾದವಾಗ್ಮಿತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಮಾಡಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ದಯಕಾರರಾಗಬೇಕೆಂಬುದು — ಈ ಮಹಾಸಭೆಯ ಸವಿನಯಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ನಿಖಿಳರೂ :— (ನಕ್ಕುಬಿಡುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಮದ್ದು ಕಹಿಯಾದಷ್ಟೂ ಗುಳಿಗೆಯು ಸಣ್ಣಿತಾಗಿರಲೆಂಬುದು ರೋಗಿಯ ಹಂಬಲಹುದು.

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಆರೋಗದೃಢಕಾಯರಿಗೊ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆರವರು?

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— (ಪೂಥತ್ತಯ್ಯನಿಗೆ ಕಯ್ಸನ್ನೆಗಹಿ ನಿಶ್ಶಬ್ದಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನಿಗೆ ತಲೆದೂಗುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ... ಹೀಗೆ ಆಪ್ತಆಶ್ರಿತಹಿತಮಿತ್ರಉದಾಸೀನರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಗೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ; ಶತ್ರುಗಳನ್ನಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಬಲಮಾಡಿ

ಕೊಂಡು; ಈ ತನ್ನಯೆ ಮೂರ್ಖತೆಯ ದುರ್ನ್ಣಯದಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಮಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಣ್ಟಕರನ್ನಳ್ಳಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಮಹಾಸೈನ್ಯಗಳನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಬಲಿಗೊಲಿಸುತ್ತ; ಕೋಂಟೆಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನು ಹೊಸಹೊಸ ಭವ್ಯತೆಗಳ ಭ್ರಾನ್ತಿಯಿಂದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಟ್ಟುತ್ತ; ಆಯುಧಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮದ್ದಿನಮನೆಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಯಗಳನ್ನು—ಸೈನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅಮರಿಸಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ; ಈ ಸಮರಸನ್ನದ್ಧತೆಯ ಆಟ್ಟಾಸುರದ ಗಡಾವಣೆಗೆ ನೆರೆವೊರೆಯ ಬಲ್ಲಿದರು ಪೆಳರಿಯೋ ಕೆಣಕುವಟ್ಟೋ ತನಗೆ ನಡೆತಂದು ಕಳನ ಕಾಳೆಗವನ್ನೊಡ್ಡುವಂತೆ ಮಸಗಿಸುತ್ತ; ಈಯೆಲ್ಲ ವಿಲಗಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅರಮನೆಯ ಬೊಕ್ಕಸಭಂಡಾರಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಜಾಲೋಕದ .... ಗೌಡಂದಿರ ಸಂಪಾದನ ಸಂಚಿತಗಳನ್ನೂ ಸುಲಿಹಗೊಂಡು ಕೋಳ್ದಿರುತ್ತಿರುವನು.

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಆಯ್ತೆ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಇನ್ನು, ದಳವಾಯಿಗಳ ಗೋಳು ; ಹಿಂದಣ ದಳವಾಯ್ಗಳಿಗಿದ್ದಂತೆ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬನ್ಧಿಸಿದ ಮುಂದ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು ಈಗಳಿನವರಿಗೂ ಅನ್ಯೂನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ವೀರ ವಿಚಕ್ಷಣತೆಯಿಂದ ಆವುದಕ್ಕೂ ಆರದ ತನ್ನನ್ನು ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಎಡಮಾಡದಿರರೆಂಬ ಬರಡುಗುಣ್ಪಿನ ಆಳಿಗರುವಿಕೆಯ ಕರುಬಿನಿಂದ ಅವರ ಅಧಿಕಾರರಂಗವನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯವಿವರಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಿರಿದುಗೆಯ್ದು ತಿರುಳ್ಗಿಡಿಸಿ ಸುರುಣ್ಟಿಸಿ ಅವಸ್ತು ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವತನ್ತ್ರನಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ನೆಗೆದೆದ್ದು, ಕಟುಕಣ್ಠದಿಂದ,) ಸದ್ದು ! — ಈ ಅಸಂಬದ್ಧಪ್ರಲಾಪಗಳು ಸಾಕು ! .... ಇಂತಹ ಜರುಚಿನ ಗಳಪವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ದನಿಗುಡುವುದಿರಲಿ, ಮನದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಕೆಗೊಂಡರೇ

ಅದು ಮಹಾರಾಜದ್ರೋಹದ ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾದ — ಶೂಲದಣ್ಡನದ ಕಾಳ್ಗಿಯ್ತುವಾಗುವುದು ! ಜ್ಞಾನವಿರುವುದೆ ?

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಅವಧಾನ, ಶ್ರೀಮನ್ತರೆ, ಸಾವಧಾನ; ಆವ ಮಂತಣದವಸರಕ್ಕೆ ಆರು ಏನನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಮಾತುಗೊಳಿಸಿದರೂ, ಅದು ಆಕ್ಷೇಪಣೀಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ನಿಶ್ಚಯ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಮತ್ತೆ, ನಿನ್ನನ್ನಾಳುವ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮೇಲಾಳ್ತನದ ಮುದ್ರೆಯ ಶಿಖಾಪರವಾಗಿರುವ ಮಹತ್ಕರ್ತವ್ಯಭಾರಗಳ ಈ ಹಳೆಯ ಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯ ಸಭಾಸನ್ದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ದೆರೆದು, ನಾಲಗೆದೀಣ್ಟೆಗೆ ಬಗುಳ್ದಾಡುವ ನಿನ್ನ ಅವಿಧೇಯತೆಯು—ಮಂದಿವಾಳವು ಎದೆಗೊಬ್ಬು ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾಗಿದೆ, ದಳವಾಯಿವೆಸರ ಕೈಜೀತಗಾರನೆ !

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— (ನಂಜರಾಜಯ್ಯನಿಗೆ ಕಯ್ಸಾವಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಗುಂಡಪ್ಪ ಜೋಯಿಸನತ್ತಣ್ಗಾಗುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಗುಡುಗುಡಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— . . . . ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಮುದ್ರಾಧಿಕಾರವು ಇಂತಹ ಮೆಯ್ಯರಿಯದ ಮಹಾರಾಜನ ಕಪಿಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಮೂಢಾತ್ಮನ ಹುಚ್ಚನ ಹಮ್ಮಿನ ತಪ್ಪುದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ದಂದುಗದಿಂದ ಕಡೆಪಟ್ಟು ನಗೆಗೆಡೆಯಾಗಿ, ಇವನ ಪಡೆಪಿನ ಅನಾಹುತಗಳು ಈ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಗೆ ಅಡಿಗಿಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿವೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಗಳೆ ಸಾಕು . . . . ಮತ್ತೆ, ತನ್ನ ಧರ್ಮಗೊಡ್ಡಿನ ಪೇಂಕುಳಿಯಿಂದ ಸಾಮದಾನಭೇದಾತ್ಮಕವಾದ ಮನ್ತ್ರನೀತಿಯನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಒಪ್ಪದ ಕಟ್ಟೊರಟತನದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಬೇರೆ ! . . . . ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಇವನೂ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕಂತೆ ಆಳಲರಿಯದ ಅಶುಭಸ್ವರೂಪದ ಅಪಾಯನೆಂಬುದೂ, ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಬಲ್ಲವಿಕೆಯ ನಿಪುಣತೆಯ ಬುದ್ಧಿಯಾಗಿರು

ವವರ ಚೋದನದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ರಾಜ್ಯಸಂರಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದಿಗ್ವಿಜಯಗೊಂಡು ಬಾಳ್ತಿಗೇರಲಾರ್ಪ ಮೆಯ್ಗಲಿತನದ ರಣವಿದ್ಯೆಯು ಪ್ರಚಣ್ಡನೆಂಬುದೂ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು . . . . ಇತ್ಯಾದಿಕಾರಣಗಳಿಂದ — ಇವನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅಂದಿನ ಹಳೆಯ ಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದಿಳಿಯಿಸಿ ನಿರಪಾಯಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನುದ್ಧಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ — ಈ ಇಂದಿನ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ನಾವೂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಕಿತ್ತೆತ್ತಿಯುರುಳಿಸಿ ಬಿಸುಟು, ಬಂದಡಸಿ ಮೆಯ್ದೋರಿ ಮಸಗುತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟಾಪದ್ಗತಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಈ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಉಳಿಹಿಕೊಂಡು, ನಮಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಯ್ಯೆಡೆಗೊಟ್ಟು ನಂಬಿ ನಿಶ್ಚಿನ್ತವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಯಾದವ ಪ್ರಭುವಂಶದ ಆತ್ಮಕ್ಕೂ — ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಲೋಕಕ್ಕೂ ಪರಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ನಾವು ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠರಾಗಿ ದೇಶದಕ್ಷರಾಗಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. (ಕಯ್ಮುಗಿದು, ಆಸೀನನಾಗುವನು.)

(ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನೀರವ.)

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಒಂದುವೇಳೆ, ಆಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆಂದೇರಿಸಿ ನೀವು ಕಯ್ಗೆಯ್ದಿರುವ ಈ ಆರೋಪಣಗಳೆಲ್ಲ ಹುಳುತ ಹೊಲಸು ನೀರಲ್ಲಿ ಬಲ್ದೆರೆ ನೊರೆಸುಳಿಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮುಂಡಗಳ್ಳಿಯ ನೆಳಲುಗಳಲ್ಲವಾಗಿ, ...

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಕೆಳರ್ದು,) ಹಾಗೆಂದರೇನದು ?

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಅವೆಲ್ಲ ದಿಟವಹುದಾದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಸಿದ್ಧಾನ್ತವನ್ನೇ ಅನುವದಿಸಿ ಧರ್ಮಬದ್ಧವೆಂದೊಪ್ಪಿ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ಒಮ್ಮನದಿಂದ ಮುದ್ರೆಗೊಟ್ಟರೆ, ಇಂದಿನ ಆಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ . . . ಕಿತ್ತೆತ್ತಿಯುರುಳಿಸಿ ಬಿಸುಟುಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೂ ಒಂದಾದರೆ, ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ . . . ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಪಟ್ಟಕ್ಕೆ . . . ನಿಮ್ಮಾಯ್ಕೆ

ಯಿಂದೇರಲುಳ್ಳ ಸಮರ್ಥ, ರಣಧೀರ, ಅಸಹಾಯಶೂರ, ಕಲಿಯುಗ ಭೀಮ, ರಣವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಚಣ್ಡ — ಕೌಟಿಲ್ಯಕಾಮನ್ದಕಾವತಾರನೂ ಆಗಿರುವ ಆ . . . ಸನ್ಮಂಗಳದ ಪರಮಾವತಾರ ನಿರಪಾಯ ಶುಭಸ್ವರೂಪನದಾರು — ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುಬಹುದೆ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಈಗಳಿನ ಇವನ ಉಚ್ಚಾಟನವಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಅಂಶವು ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗುವುದು.

ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ :— ಆವ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನವೂ ಒಂದೇ ನಿಮೇಷ ಕಾಲವೂ ಬರಿದಾಗಿರಲಾಗದು ;—ಅಂತಿರುವುದು ಅಮಂಗಳಾತ್ಮಕ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧ, ಅಪಾಯಕರ — ಆಯ್ದೊಪ್ಪಿದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದೆಯಾದರೂ ಸನಾಥವಾಗಿರಲೆಬೇಕು.

ಧೇವರಾಚಾರ್ಯ :— ಮುಂದಣ ಹಜ್ಜೆಯನ್ನು ಊರಿ ಪದುಳಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹಿಂದಣದನ್ನು . . . ಕಿತ್ತೆತ್ತಿ ನಿಂತಿರಲಾಟಿಸುವ ಪಡೆಪು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಮಂಜಸ — ಕ್ಷೇಮಕರವೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅದನ್ನಾ ಬಳಿಕವೇ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುವುದು!

ಸರ್ವರೂ :— (ನಗುತ್ತಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಬಿಸುಗಣ್ಗೆದರಿ, ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿರುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— . . . . ಜೋಯಿಸವರ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಈ ಮಹಾಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಮುಂದಿಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯವು ಅತ್ಯನ್ತ ಗಭೀರ — ವಿಷಮ — ಗಹನವೆನ್ನದಿರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ; ಈಗ ಬಗೆಗಡಡಿನ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಂಚಳಿಸಿ, ಸನ್ತ್ರಾಸದ ಕಾಲಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಲ್ಕಿ, ದಿಕ್ಕುಗೇಡಿಗೆ ದಕ್ಕುಬಿದ್ದು, ಸುವ್ಯಕ್ತವೂ ಆವಶ್ಯಕವೂ ತಪ್ಪದುದೂ ಸುಲಭವೂ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗುವ ತೀರ್ಕಣೆಯನ್ನು ಬಾಯ್ದುಡುಕಿ, ಆವೊಣವುಲ್ಲೊಡನೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜವಂಶವೂ ಅರಮನೆಯೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ನಾವೂ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿ ಉಸಿರಳಿಯಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೂ ಈ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಅವಿನಯದ ಪುನರುಕ್ತವಹುದು. . . . . ಜೋಯಿಸವರ್ಯರ ವರ್ಣವಾದಗಳಂತೆ ಆ ಅಪಾಯವಿಪತ್ತುಗಳಡಸಿರು

ವುದುಂಟೇ, ಇಲ್ಲವೇ, ಎಂಬುದನ್ನೂ ; ಹಾಗೆ ಬಂದಿರುವುದುಂಟಾದರೆ, ಆ ಸಂದುಕಟ್ಟಿನ ತೊಡಕಿಗೆ ಸಮುಚಿತಪರಿಹಾರವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ; ಇದ್ದರೆ, ಆ ಪರಿಹಾರವು ಇದೀಗಳೇ ಆವಶ್ಯಕವೇ—ಮತ್ತೆ, ಅಂತದು ಈ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಳವೇ, ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ನಯಮಾರ್ಗಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ; ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸಿ ಒರೆನೋಡಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆಯ್ದು, ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ನಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರವು .... ನಮ್ಮ ಸಹೋದರರಾ ಪ್ರಜಾವಳಿಯ ಮಹಾಸಮ್ಮತದ ನೆಮ್ಮುಗೆಯ ರಕ್ಷೆಗೆ ಸಲ್ವಂತೆ .... ಪ್ರಮಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗದ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂದ .... ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ಆಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಭಾಸದರೊಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಶಾನ್ತರಾಗಿ ಏಕಾನ್ತದಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ತರಿಸಂದ ತಂತಮ್ಮ ಆಶಯಗಳನ್ನು ನಿಯತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ .... ಇಂದಿನ ಈ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ವಿರಾಮಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ಇನ್ನೆಂಟನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಈವೊತ್ತಿನಂತೆ ಹೀಗೆಯೇ ಅಶೇಷರೂ ಸಭೆಗೂಡಿ, ಈ ಉಕ್ತವಿಷಯವನ್ನು ತರ್ಕಿಸಿ ತೂಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ಮಹಾಸಭೆಗೆ ನನ್ನ ಸವಿನಯ ಸೂಚನೆ. (ಕೈಮುಗಿಯುವನು.)

ಅನೇಕರು :— (ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ನೆಗೆದೆದ್ದು,) ಇಲ್ಲ! ಅದಾಗುವುದಿಲ್ಲ ! — ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಕ್ಷಣವೇ ಅದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೇತೀರಬೇಕು !

ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ :— ಅದೇನಂತಹ ಕಟ್ಟಾಯದಾತುರತೆ, ಪ್ಲುತಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಉರವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿಲ್ಕುಗುದುರೆಯು — ಇರಿತದ ಕೂರ್ಮುಳ್ಗಳ ಲಾಳಗಳಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ? ಅಷ್ಟು ವರುಷಗಳಿಂದ ಅನಪಾಯಕರರಾಗಿದ್ದ ಆಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವ

ರಿಂದ ಇನ್ನೆಂಟುದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕಲ್ಪಾನ್ತಪ್ರಳಯವಾಗಿಹೋಗು ವುದೋ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅಹುದು ; ಹಾಗೆ ಪ್ರಳಯವೇ ಆಗಿಹೋಗುವುದು ! (ಇಂಗಿತದಿಂದ ತನ್ನ ನೆರೆಯವನನ್ನು ಹೊರಗಣ್ಗೆ ಕಳಿಹಿ,) ನಾಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೆಯ್ದಿರುವ ಬಿನ್ನಣದ ಭಿಕ್ಷುಕನಾ ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯನಿಗೆ ಈ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕಾಣಿಕೆ ಯೊಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೆಂದೇ ಈ ಅವಾಚ್ಯ ಜಂಬುಕನೀ ಭಟ್ಟನು ಇನ್ನೆಂಟುದಿನಗಳ ಗಡುವನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಈ ತನ್ನ ಗನ್ನಗತಕದ ಕುತನ್ತ್ರಗಾರಿಕೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಹೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಹಸಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅನಿಬರೂ :— (ಉಪಹಾಸವಾಗಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಆಕ್ರೋಶದಾವೇಶದಿಂದ,) ನಗಿ ! — ನಗಿರಿ ! — ಹಲ್ಗಿರಿ ಯಿರಿ ! .... ಕಾರ್ಯವು ಮಿಂಚಿಹೋಗಿ ಕಯ್ಗಳಿದ ತರುವಾಯೆ, ಈ ಮೇಳದ ಮಸಕವು — ಸರ್ವನಾಶದ ಬರುಮುರುಕವಾಗಿ, ಕಣ್ಗಳಿಂದ ನೆತ್ತರನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತ ಬಾಯಳಿಯಿಸುವ ಆಗ — ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಬೆಲೆಯು ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ! (ಗಮನಾಗಮನಕಾಕ್ಕಿದ್ದು,) ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ದೆವ್ವನಾರು ? ಅವನು ಎಂತಹವನು ? ಅವನ ಜೀವನದ ನೀತಿಯು ಆಶೋತ್ತರಗಳು ಗುರಿಯು ಪರಿಕರಗಳು ಸನ್ನಾಹನೋಪಾಯಗಳು ಏನು ? ಅವನ ಈವರಿನ ಅಚಾತುರ್ಯದ ದುರ್ಮಾರ್ಗದ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಅಭದ್ರಚರಿತ್ರೆಯು ಎಂತಹುದು ? .... ಮುಂತಾದುಪೇನನ್ನೂ ಅರಿಯದೆ ತಿಳಿಯಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನವನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದುಬಿಡುತ್ತ ಈ ಮೂರ್ಖತೆಯ ಗಹಗಹಿಕೆಯ ಮನ್ತ್ರವನ್ನಾದರ್ಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ !

ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ :— ಅದೇನಾ ಅಭದ್ರಚರಿತ್ರೆ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಏಕೆ ? ಏತಕ್ಕೆ ? ಈ ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಅನರ್ಥಕಾರಕದ

ವಿಕಾರಾಟ್ಟಹಾಸಗಳಿಗೆ ನಾಲಗೆಯ ನಾಟ್ಯವನ್ನೊದವಿಸಿ, ಕಣ್ಣಿ ಶೋಷಣಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕುಕ್ಕುಳಗುದಿಯಲೆಂದೇನು?

ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ :— ಅಲ್ಲ; ನೀವೀ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ತಂದಿರುವ ದೂರಿನ ಮೊದಲುಕಡೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತು ತಿಳಿದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ. — ಆದರೆ, ಕೃಪೆಗೆಯ್ದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಮಾಡಿ ಬಿಚ್ಚಳಿಸಬೇಕು!

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಗಂಟುಹುಬ್ಬಾಗಿ, ನಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಬಾಗಿಲ್ಗೆ ಕಣ್ಣುಳಿಯಿಸಿ,) ಬಿಜ್ಜಾನಗರಿಯ ದೊರೆತನವನ್ನಾಳ್ದ ತೆಲುಂಗರಾಯರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನೆನಿಸಿರುವವನು — ವೇಲೂರು ಚನ್ದ್ರಗಿರಿ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಕೋಂಟೆದುರ್ಗಗಳನ್ನು ತುರುಕರ್ಗೆ ಸೂರೆಗೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಪರಿಜನರೊಡನೆ ಹಿರಿಯ ತಿರಿಕುಳಿಯಾಗಿ, ಚೆಂಜಿ ತಂಜಾವೂರು ಮಧುರೆ ಈ ನಾಡುಗಳ ತನ್ನ ಸಾಮನ್ತನಾಮಕರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರೆದು, ಅವರಿತ್ತುದನ್ನೆಲ್ಲ ತುತ್ತಿ, ಅವರನ್ನೂ ತನ್ನ ವಸ್ಥೆಯ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಗೇ ಈಳ್ದಿಳಿಹಿ ಕೆಡಹಿ ತುಳಿದಾಡಿಬಿಟ್ಟು, ಆವರಿಗೆ ಕಾಲ್ಕೆರೆದು ಬೀದಿಗಲಹದ ಅಪಮಾನವನ್ನೂ ಪುದುಗೊಳಿಸಿ, ಆವರು ಹೊರಗಣ್ಗೊದೆಯಲು ಅತ್ತಣಿಂದೆಳ್ದು ಇತ್ತಲೂ ಅತ್ತಲೂ ಪರದಾಡಿ, ಎತ್ತಲೂ ನೆಲೆಗಾಣದೆ, ಈಗ ಈ ಧರ್ಮಗೊಡ್ಡಿನ ಹುಚ್ಚ ಮೂರ್ಖ — ಈ ನಮ್ಮವನನ್ನು ಸಾವನ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮನ್ನೂ ಮೆಟ್ಟಿ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೊಳ್ಳೆಯಿಂದ ಕೊಂಡು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿಬಿಡಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಗಾಳಿವರುತ್ತಿರುವನು.

ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ :— ಭಾಪು! ಬಹುಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿದೆ! — ಆದರೆ, ಇದೇ ಒಕ್ಕಣೆಯ ಓಲೆಯನ್ನು ಮೊನ್ನೆ, ಸಂಜೆಯ ಓಲಗದಲ್ಲಿ, ರಾಯಸದ ಕಾಳಯ್ಯನು ಗಮಕದಿಂದ ವಾಚಿಸಿದಂತೆ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ. (ತಿರುಗಿ,) ಅಲ್ಲವೇ .... ಹ್ಞಾ! — ಅಹುದು! ಆ .... ಮಧುರೆಯವನೇ ಅಟ್ಟಿದ ನೊಂದಾತನ ಭರತವಾಕ್ಯದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ!

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಸರ್ಪನು ಹಕ್ಕಿಯುನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಡೆದೂಗಿನ ವಿಷಮೋಹನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಡೆಗೆ ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ — ತಿರಿಕನಾ ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯುನು, ಪ್ರಭುದ್ರೋಹದ ಎರೆಗುಲಿತನದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತವಾ ಅಭದ್ರುವಂಶದ ಮುಳ್ಗಳಿಲೆಯು, ಈ ದುರ್ಬೋಧನೀ ನಮ್ಮವನನ್ನೂ ಆ ತೆಂಕನಾಡ ಅರಸುಗಳಿಗಾದ ಅಪಖ್ಯಾತಿದುರ್ಗತಿಗಳಿಗೆ ಸನ್ನಿಸದೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ;— ಅವನು ಅಂತಹ ವಿಷಪುರುಷ, ಕಾರ್ಕೋಟಕಾತ್ಮಕ, ಕಾಲಕೂಟಕರಣ, ಹಾಲಾಹಲಪ್ರಭು !

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಎದ್ದು,) ಪುರೋಹಿತರೆ, ಈವಗೆಯು ಕಾಳ್ಗಿಡೆಹಿನ ಸೊರಹುಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗುಡುತ್ತಿರುವುದೂ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ— ಅತ್ತ, ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರಿಗೆ — ದ್ರೋಹಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾತಕವಾಗಿರುವುದು ; ಇನ್ನಿದನ್ನು ಸೈರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ !—ಬೀಳ್ಗೊಳ್ಳುವೆನು. (ಕಯ್ಮುಗಿದು ಹೊರಡುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ನಂಜರಾಜ !

(ಹೊರವೋದ ಆ ಹಳೆಯಪಯಿಕದವನು ಓಡಿಬರುವನು ; ಸರ್ವಾಯುಧಸಜ್ಜಿತರಾದ ಕಿತ್ತಲಗಿನ ಕರುವಿಯನ್ನನ, ಚೆನ್ನರಂಗರ, ಭೀಷಣಾಕಾರರಾದ ಹದಿನಯ್ದಿಪ್ಪದಿಂಬರು ಕೂರಾಳ್ಗಳ — ಹಠಾತ್ಪ್ರವೇಶ.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ನಿಲ್ಲು, ಖಡ್ಗವನ್ನು ಜರಸೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಆಗನ್ತುಕರಿಗೆ ಕಣ್ಣಾಗಿರುವನು.)

ಯಾವಜ್ಜನರೂ:— (ಎದ್ದಿರುವರು.)

ಆ ಕೂರಾಳ್ಗಳು :— (ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸ ನಂಜರಾಜಯ್ಯರನ್ನುಳಿದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಂದಿವಿಡಿದಿರುವರು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಇದರರ್ಥವೇನಿದು ? ಈ ಕಟಕರ ದಾಳಿಗೆ ಮುಂದಾಳೊಬ್ಬನಿದ್ದರೆ, ಆರವನು ?

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಕ್ಕು,) ಇದರರ್ಥವನ್ನು ಕುರುಡಲ್ಲದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿವೆ ; ಮುಂದಾಳು — ನಾನು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ನಿಡುನಡೆಯಿಂದ ಮುಂಬರಿದು, ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ

ವನ್ನೆರಡೂ ಕೆಯ್ಗಳಿಂದೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಆತನ ವಕ್ಷಸ್ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಬಲದ ಅಂಗಾಲನ್ನೆತ್ತಿಯೊದೆದೊತ್ತಿ ನಿಂತು, ಆ ಜನ್ನಿವಾರವನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಜಗ್ಗುತ್ತಿರುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಹಾರಿಹೋಗಿ, ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನನ್ನು ರಭಸದಿಂದ ದೂರಕ್ಕೆಳೆದು ನಿಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವನ್ನಾತನ ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಹಾಯ್ಕಿ,) ಏನಿದು? ತಕ್ಕಳಿದ ಸೂಡುಪಾಡು! — ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು!

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ವಿಕಾರವಾಗಿ ಔಡುಗಚ್ಚುತ್ತ, ಮುರುಮುಗುಕುತ್ತ, ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ ನತ್ತ ನುಗ್ಗವೋಗುತ್ತ,) ದ್ರೋಹಿ! ಚಾಣ್ಡಾಲ! ದ್ರೋಹಿ! ದ್ರೋಹಿ! ಮಾದಿಗ! ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಸದ್ದು! (ಆತನನ್ನು ಬಲ್ಪಿನಿಂದೀಳ್ಪುಯ್ದು ಕೆಲರು ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರ ವಶವಾಡಿಬಿಟ್ಟು, ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತ ಆಗತರೊಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಬಂದು, ಚೆನ್ನರಂಗರಿಗೆ ನಿಷ್ಠುರದ ನಟ್ಟದಿಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವನು.)

ಚೆನ್ನ }
ರಂಗ } :— (ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸೇನಾನಿಯಮುದ ವೀರವನ್ನಾಸವನ್ನು ಮೆರೆದು, ನಿರ್ಲಜ್ಜಿಕೆಯ ನಗೆಮೊಗದಿಂದ — ಕೆಯ್ಯ ಕೆಯ್ಯುವನ್ನು ತಿರಿಹುತ್ತ, ಕೆರಳ್ಚುವ ಅವಿನೀತವಿವಾದದವತಾರರಾಗಿರುವರು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಏನಿದು?

ಚೆನ್ನ :— ಏನು ಏನು, ಬುದ್ಧಿ? — ಹೇಳಿ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ!

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :—ನೀವು! .... ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ... ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಯ್ವತ್ತುಸೈನಿಕರನ್ನಾಳ್ವ ಅಧಿಕಾರಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀವು! .... ಈ ದ್ರೋಹದ ಕಟಕರ .... ಈ ದಾಳಿಯ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ .... ನೀವು .... ಹೀಗೆ.... ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇನು?

ಕರುವಿಯನ್ :—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು, ಆವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಅವರನ್ನು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ತೆಗೆದು, ಅವರ ಕುಡುತೆಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು, ಅವರನ್ನೊದೆದು ಹೊರನೂಕಿಸಿಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ — ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿಕೆಗೆ, ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ಊಳಿಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಎಂದರೆ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಮಹಾಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ತಗದ ದುರುಳ ಅವಿನಯದ ನಿಯಮೋಲ್ಲಂಘನದ ಅನಾಚಾರದ ಸ್ವಯಂ ಕೃತಾಪರಾಧದಿಂದ ಒಪೆವಟ್ಟು ಬಾಹಿರರಾದ ಆ .... ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ — ತೋಳಗಳ ಹಿಂಡಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರೇನು?

ಚೆನ್ನ :— (ಉರಿದೆದ್ದು,) ನಮ್ಮದೇ ತಪ್ಪಾ, ಬುದ್ಧಿ? — ಒಳ್ಳೆ ನ್ಯಾಯ ಇದು! ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರಿಗೆ ಇದು ಬೆಣ್ಣೆಯಾ, ಇದು ಸುಣ್ಣವಾ, ಎನ್ನುತ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೇ ಇಲ್ಲವು! ದಂಡಿಗೆ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವು ನಾವು ಎನ್ನುತ ಕಾಲಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆವು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು — ಈ ರಂಗ. ಆದರೆ, ಬಿಟ್ಟರಾ, ಅವರು — ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರು? ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವು, ದಂಡಿಗೆ ಸೇರದೆಯಿದ್ದರೆ ಗಡಿಯಪಾರುಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ ಗುಡುಗಾಡಿದರು, ಬುದ್ಧಿ; ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ದಂಡಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಪಂತವನ್ನೇಯೆ ಭಳಿರೇಮಾಡಿಕೊಂಡರು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ. ನಮಗೆ, ನನಗೆ — ಈ ರಂಗನಿಗೆ, ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಇವರ ಕಾಟ, ಬುದ್ಧಿ; ದಂಡಿನಲ್ಲೇ ಊಳಿಗ ಮಾಡಬೇಕಾಯ್ತು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಹುಂ, ಹೇಳು.

ಚೆನ್ನ :— ದಂಡು ಎಂದರೆ, ಕತ್ತಿ ಕೊಂತ ಹಿಡಿದು ಕಯ್ಯಾಡುವ ಕಾದಾಟದ ಕಾಳಗದ ಸುದ್ದಿಯೇ ಇಲ್ಲವು, ಬುದ್ಧಿ! ಹಗೆತನದ ಗಂಡಾಳ್ಗಳನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಕರೆದು, ಅಬ್ಬರಿಸಿ ಅದ್ದರಿಸಿ, ಬಯ್ದು ಬರಿಸಿ, ಹೊಯ್ದು ಕೊಯ್ದು, ಇರಿದು ತರಿದು, ಬಡಿದು ಕಡಿದು, ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ, ಮಿದಿದು ಒದೆದು, ತಿವಿದು ಕಿವುಚಿ, ಸೀಳಿ ಗೀಳಿ, ಮುತ್ತಿ ಗುದ್ದಿ, ಕವಣೆಬೀರಿ, ಅಂಬನ್ನ ಗುಂಡನ್ನ ಹಾರಿಸಿ, ಕೊಲ್ಲುವ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲವು! ದಾಳಿ ನುಗ್ಗು, ನಡೆ, ಎನ್ನಲಿ; ಕೋಂಟೆಯ ಮುಂಗದವನ್ನು ಕಡಿಯೋಣ, ಬಾ, ಎನ್ನಲಿ; ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತು, ಅದೋ, ಎನ್ನಲಿ; ಸೂರೆಮಾಡು ಈ ಪಾಳೆಯವನ್ನು, ಎನ್ನಲಿ; ನಾವು ಸಂತೋಸವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ; ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರ

ದಂಡಿನಲ್ಲಿ .... ಹಾವುಗೆಯನ್ನ ಹೀಗೆಯೇ ಮೆಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಕುಡುತೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೇಯೇ ಮಡಿಕೆ ಕಾಣಬೇಕು; ಉತ್ತರಿಗೆಯ ಅಂಚನ್ನ ಹೀಗೆಯೇ ತಿರುಗಿಸಿ ನುಲಿದಿಕ್ಕಿ, ಆದರ ಸೆರಗನ್ನ ಎಂಟೇ ಬೆರಲುದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಮೊಕಕ್ಕೇಯೇ ಇಳಿಯಬಿಡಬೇಕು; ಉಕ್ಕಿನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಕುಣಿದಾಡುವ ಹಾಂಗೆ, ಈ ಮೂಲೆಗೇಯೆ ಓಲಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿರಬೇಕು; ಪಾಗನ್ನ ಇಷ್ಟೇಯೇ ಬಳಸಾಗಿ ಹೀಗೇಯೆ ಸುತ್ತಿ ಮೊಳಒಚ್ಚೋಟನ್ನೇಯೆ ಬೆನ್ಗೆ ಚಪ್ಪಟಿಗುಚ್ಚು ಬಿಡಬೇಕು; ಮೀಸೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೇಯೇ ಕೂದಲಿರ ಬೇಕು; ಮೀಸೆಯನ್ನ ಹೀಗೇಯೇ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು; ಎನ್ನುತ ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನು, ಬುದ್ದಿ? ಹೆಸರಿಗೆ ದಂಡು, ಹಣಿದಾಟ ಹೊಯ್ದಾಟ ಕೊಂದಾಟ ದಾಳಿ ಲಗ್ಗೆ ಸೂರೆ ಆದೊಂದನ್ನುವೆ ಕಲಿಸ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವು; ದಿನಬೆಳಗಾದರೆ, ಕುಡುತೆಯನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು — ಆಗಸರ ಹಾಂಗೆ, ಹಾರುವರ ಹಾಂಗೆ, ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳ ಹಾಂಗೆ! ಬಟ್ಟೆ ಆಗಸರ ಮಡಿಯ ಹಾಂಗೆ ಗರಗರನಾಗಿರದೇಯಿದ್ದರೆ, ಆದರ ಮೇಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರುವೆ ಮಾಸಲನ್ನ ಕರೆಯನ್ನ ಕಂಡರೆ, ಹಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಿಣಿ ಸುಳಿದರೆ, ಮೊಕದ ಮೇಗೆ ಕೆಲಸಿ ತರಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಗುರು ಕಣ್ಣು ಕಪ್ಪಾದರೆ, ಕಿವಿಯ ಚರ್ಮ ಹೊಳೆದರೆ — — ಮೀಯದೆ ಬಂದರೆ, ಅವನನ್ನ ಬಯ್ದು ಹೊಡೆದು ಬಂಗಪಡಿಸಿ ನಾಯ್ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರು; ಹೀಗೆ ಕೋಳಿಯು ಕೂಗಗೆ ಎದ್ದುಎದ್ದು, ಹಾರುವಯ್ಯಂದಿರ ಹಾಂಗೆ ಮಿಂದುಮಿಂದು, ಸೊಗಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮೇಕುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ದಂಡು ನಮ್ಮತ್ತೆಯ ಮನೆಯಾ, ಬುದ್ದಿ? ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಪರಿಸೆಯಾ? ಅಥವಾ, ಸೂಳೆಯರ ತಾಪೆಯಾ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ದಿನಬೆಳಗಾದರೆ, ನಮಗೇನು ಒಸಗೆಯಾ, ಯುಗಾದಿಯಾ, ದೀವಳಿಗೆಯಾ, ಮಾನೌಮಿಯ ಜಾತ್ರೆಯಾ, ಹೇಗೆ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ?

ಸಕಲರೂ :— (ಅವಿನಗೆಗಾಗಿರುವರು.)

ಚೆನ್ನ :— ಕತ್ತಿಕೊಂತದ ತಟ್ಟಿನ ಮೇಗೆ ಏನಾದರುವೆ ಚುಕ್ಕೆ ಕಂಡರೋ, ತೀರಿಹೋಯ್ತು ಅವನ ಬಾಳು; ನಾವೇನು ಕಮ್ಮಾರನ ಹಯ್ದಂದಿರಾ, ಬುದ್ದಿ, ಮೂರುಹೊತ್ತೂವೆ ಕೀಸಲಿಕ್ಕೆ ?–ಇನ್ನು ಮೇಲ್ಗೊಪ್ಪನ್ನೇಯೆ ಹೆಗಲ್ಗೇರಿಸಿ, ಸಿಂಗಾಡಿಯನ್ನ . . . .

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಈ ಸೇನಾನಿಯಮಂಗಳ ಕಟ್ಟುವಳಿಗಳ್ಗೆ ಬಾಗಲು ನಿಮಗೆ ಮನವಿಲ್ಲವೆಂದಾಯ್ತು. — ಹುಂ, ಬಳಿಕ?

ಚೆನ್ನ :— (ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ,) ಇಲ್ಲವ್ರು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ ! — ನಾವು ಅರಮನೆಯ ಊಳಿಗದ ಮರ್ಯಾದೆಯವರು, ಬುದ್ದಿ, ದಂಡಿನ ತುಂಟರಲ್ಲ !

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಎಲಾ !

ಚೆನ್ನ :— ನೀವು ದಳವಾಯಿಗಳು ಹೌದು, ಬುದ್ದಿ ; ಆದರೆ, ನಾವೀಗ ನಿಮ್ಮ ದಂಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲವ್ರು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ !

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಕಟುಕಣ್ಣಿಂದ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ....

ಚೆನ್ನ :— ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರ ಕುಳಕೆ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಅರಮನೆಯ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿ ಜೀತಗಾರರಾಗಿದ್ದವರು ನಾವು ! ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರು ಪಟ್ಟವನ್ನ ಕಾಣದೆ, ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಟಿಮಿಟಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ—ಆ ಬೂತನನ್ನ, ಆ ದಳವಾಯಿಯನ್ನ, ಆ ವಿಕ್ರಮರಾಯರನ್ನ, ಹೊಡೆದುಹಾಕಿ ತೀರಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಇವರಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದವರು ನಾವು, ನಾನು — ಈ ರಂಗ; ಈಗ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಹಂಗನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರು ಸೊಕ್ಕಾಗಿ ...

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅದರಿಂದ ?

ಚೆನ್ನ :— ಇಂದು ಹೊತ್ತರೆ, ಆ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ — ಅವನಾ ತಲೆಮಾತಿನ, ಮೀಸೆಬಾರದ, ಆ ಗೇಣುದ್ದದ ಗಂಡಿಗೆ ನಾವು — ಅರಮನೆಯ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿ ನರೆತಿರುವ ನಾವು ! ನಾವು ! .... ಈ ಕತ್ತಿಯನ್ನ ಹೀಗೇಯೇ ಎಳೆದುಕೊಂಡು, ಇದನ್ನ ಈ ಕಡೆಗೇಯೆ ತಿರುಗಿಸಿ

ಹೀಗೇಯೇ ಎತ್ತಿ, ಹಿಡಿಯ ಅಡಿಯನ್ನ ಹುಬ್ಬಿನ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೀಗೇಯೇ ಆನಿಸಿ ಅವುಂಕಿಕೊಂಡು, ತಲೆಯನ್ನ ಮಾತ್ರ ಇಷ್ಟೇಯೇ ಬಗ್ಗಿಸಿ, ಬೆನ್ನನ್ನ ಹಗರ ಹಾಂಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಗುರಿಸಿ, ಬಲದ ಹಜ್ಜೆಯನ್ನ ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿಸಿ, ಮಂಡಿಗಳನ್ನ ಹೀಗೇಯೇ ಇಷ್ಟೇಬೊಟ್ಟನ ಅಳತೆಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀಡಿ, ಶರಣುಹಾಡಬೇಕಂತೆ, ಬುದ್ದಿ, ನಾವು! ನಾವು! ನಾನು — ಈ ರಂಗ! .... ಇದುವೆ ಅಲ್ಲದೆ, ನಮಗೆ ಈ ಬಯಲಾಟದ ಹುಚ್ಚವೇಸವೆಲ್ಲಾ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ; ನಮ್ಮನ್ನ .... ಕಯ್ಮುಗಿ, ಎನ್ನಲಿ, ಕಯ್ಮುಗಿಯುತ್ತೇವೆ — ಅಡ್ಡಬೀಳು, ಎನ್ನಲಿ, ಅಡ್ಡಬೀಳುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ಈ ದಂಡಿನ ಬೊಂಬೆಯಾಟದ ಹೊಸಕುಣಿತವನ್ನ ನಾವು ಕುಣಿಯದೇ ಇದ್ದೆವು ಎನ್ನುತ, ನಿಮ್ಮ ಮಾರಾಜರು ನಮ್ಮ ಮೇಗೆ ಉರಿದು ಬಿದ್ದು, ಕೆಟ್ಟಕೆಟ್ಟ ಬಯ್ಗಳನ್ನ ಬಯ್ದು, ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಗಟ್ಟಿಸಿ, ಲದ್ದಿಯನ್ನ ಗೋರುವ ಆ ಸಾಹಣಿಹುಳುಗಳು ನಮ್ಮ ಹೆಕ್ಕತ್ತಿಗೆ ಕಯ್ಯಿತ್ತಿ ತಳ್ಳುವ ಹಾಂಗೆ ಕೂಗಾಡಿದರಲ್ಲ, ಬುದ್ದಿ! ಅವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಕುದುರೆಯ ಮೇಗೆಯೇ ಇದ್ದು, ನೀವೂ ಕಂಡಿರಲ್ಲ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ!

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಅಕ್ಷಮನಾಗಿ,) ಈಗ ?

ಚೆನ್ನ :— (ಕಡಂಗಿ ಕಿಡಿಗುಟ್ಟುತ್ತ ತಾರೋಗ್ರಕಣ್ಮದಿಂದ,) ಹಗೆತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ! ಅವನನ್ನ .... ಅವನನ್ನ .... ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು; ಅವನ ಕತ್ತನ್ನ ಹೀಗೆ ಕಿಮುಚಿ — ಕುರಿಯನ್ನ ಕೊಯ್ಯುವ ಹಾಂಗೆ ಕರಕರನೆ ಕೊಯ್ದುಕೊಯ್ದು; ಅವನ ಮೂಗನ್ನ ಕತ್ತರಿಸಿ; ಎದೆಮೆಟ್ಟ; ಅವನ ಕಯ್ಯನ್ನ ಕಾಲನ್ನ ಕಿತ್ತುಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿ; ಅವನ ಚರ್ಮವನ್ನ ಸುಲಿದು; ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನ ಬಗಿದು; ಖಂಡವನ್ನ ಕಚ್ಚಿಕಚ್ಚಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಅಗಿದು ಅಗಿದು ನುಂಗಿ; ಅವನ ಆ — ನೆತ್ತರನ್ನ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ! (ಹಲ್ಮಸೆಯುತ್ತ, ಕಟ್ಟೆಗುರ್ಬಿನ ವಿಕಟಾಟೋಪವಿಕಾರನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ
ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ } :— (ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಚೋದ್ಯವಡುತ್ತಿರುವರು.)

ಅನ್ಯರೆಲ್ಲ:— (ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಚೆನ್ನ :— (ಗದ್ಗದಿಕೆಯಿಂದ,) ಅವನನ್ನ .... ಆ ಬೂತನನ್ನ ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಸದ್ದು ! (ನಿಟ್ಟಡಿಯಿಂದ ಹೋಗಿ, ಚೆನ್ನನಿಗೆ ನಿಂತು, ಆತನಿಗೆ ನಡುಗಣ್ಣಾಗಿದ್ದು, ಮಿಕ್ಕಿನವರ್ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಕಿಸಿ, ಖಡ್ಗವನ್ನೊರೆಗೆ ನೂಂಕಿಕೊಂಡು,) ಧನಂಜಯನ ಕೊತ್ತಳವನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ ?

ಚೆನ್ನ :— (ತಲೆದೂಗಿ, ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ, ದೀರ್ಘನಿಶ್ವಾಸಬಿಡುವನು.)

ರಂಗ :— (ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ,) ಹೌದು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ ; ಕೋಟಿನಲ್ಲೂರನ ಮನೆಯ ಹಿಂದೆ ಇದೆ. — ಅದರೊಳಗೆ ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಬೆರಲೆತ್ತಿ,) ಸಾಕು ! (ಮೆಯ್ಸಿರಿಹಿ, ಸನ್ನೆಗೆಯ್ವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ
ದೇವರಾಚಾರ್ಯ } :— (ಸಾರೆವರುವರು.)
ಪೂಥತ್ತಯ್ಯ

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅದರ ಕೀಳ್ಕೆಳಗಣ ಕಲ್ಲೋವರಿಯಲ್ಲಿ — ಈ ಮೂವರನ್ನೂ ಹಾಯ್ಕಿ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮೇಲ್ಗೋಣೆಯ ಬೆಳಗಂಡಿ ಯೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಯಾಗಿ, ತಪ್ಪದ ಕಡುಗಾವಲ್ಗೆಡುತ್ತಿರಿ.

ಚೆನ್ನ :— (ಕಟ್ಟಲರ್ದು,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಬುದ್ಧಿ.

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ನಂಜರಾಜ !

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಡೆದು,) ನಿಮ್ಮಾಳ್ಗಳಾರೂ ಇವರೊಡನೆ ಹೋಗಲಾಗದು. — ಇನ್ನೀ ನಿಮ್ಮ ಕಟಕರ ಮುಂದೆಯು ನಿರ್ಗಮಿಸಲಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅದೇಕೆ ? ನಾನು ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅಂತೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಕಠಿನಾಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ !

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಕ್ಕು,) ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಬಂದಿಗಳಾಗಿರುವುದ

ನ್ನರಿಯದೆ, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಹೀಗೆ ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ವಿದ್ಯುದ್ವೇಗದಿಂದ — ಖಡ್ಗವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಹಾಯ್ದು ಹೋಗಿ, ಕರುವಿಯನ್ನನ ಹೆಡಕಿಗೆ ಅಲಗನ್ನು ಸಂಧಿಸಿನಿಂತು, ಕಟುಕಣ್ಣದಿಂದ,) ನಿನ್ನ ಈ ಕುನ್ನಿಗಳು ಇನ್ನರೆನಿಮಿಷದೊಳಗಾಗಿ ತೊಲಗಿಹೋಗಿರದಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಯಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಗಿರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಖಂಡಿತ!

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಡುಗುಂಪೆಣನಾಗಿ, ತನ್ನವರ್ಗೆ ಕಯ್ಯಾಣತಿದೋರುವನು.)

ಆ ಕೂರಾಳ್ಗಳು :— (ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

ಚೆನ್ನ :— (ಹೋಗಿ, ಬಾಗಿಲಿಂದ ನಿಳ್ಕಿನೋಡಿ, ಹಿಂಬರುತ್ತ,) ಬೀದಿಯ ಮೂಡಮೂಲೆಯನ್ನ ತಿರುಗಿಹೋದರು, ಬುದ್ಧಿ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಕರುವಿಯನ್ನನ ಕಯ್ದುವನ್ನಾಕೋಶದಿಂದೆಳೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿ ಇಳಿಹಿ,) ನೀನಿನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆ!

ಚೆನ್ನ :— ಇಲ್ಲವು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ; ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ನೆಳಲು ಇದು!

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಸುಖಾಸನಸ್ಥಿತನಾಗಿ,) ನಿಮ್ಮ ಹಳೆಯುಪಯಿಕದವರ ಮುದ್ರಾಧಿಕಾರದ ನಿರ್ಣಯದಂತೆ ಈ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನಚ್ಯುತಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ....

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟನತ್ತ ನಿರುಕಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ನಂಜರಾಜ!

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಚೆನ್ನ!

ಚೆನ್ನ :— ಓ! .... ಏನು, ಬುದ್ಧಿ? .... ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ.

ಚೆನ್ನ
ರಂಗ } :— (ಆ ಮೂವರನ್ನೂ ಗಜರಿ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಗಳ ಭಯೋತ್ಪಾದನದಿಂದ ಉಸಿಕನಾಗಿಸಿ, ಹಿಡಿದೆಳೆದಾಡಿ, ಬಯ್ಯುತ್ತ ನೂಂಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಇವರು ತಂತಮ್ಮ ಉಂಬಳಿಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ತಳರ್ದರೆಂಬ ಪ್ರವಾದವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಹಬ್ಬಿಸಿ ತಳಿರಿಸಿ ಅರಲ್ಚಿ ಮಿಡಿಮಾಡಿ ಫಲೀನವೆಸಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಇತರರತ್ತಣ್ಣಾಗುವರು.)
ಅವರೆಲ್ಲ :— (ಸಮ್ಮತಿಸುವರು.)
ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಈಗಳಿಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿದ ನಡೆಸುಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ — ನಿಮ್ಮನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವೋಪಾಸನಗಳಿಗುಳ್ಳ ಬೀಜಮನ್ತ್ರಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೆಂಬಂತೆ — ಗುಟ್ಟುಗಟ್ಟಿ, ಮಾತುಬರೆಹಗಳರಿವಾಗದ ಎಚ್ಚರದ ನಿಚ್ಚಟರಾಗಿರಿ.
ಅಖಿಲರೂ :— (ಒಪ್ಪಾಗುವರು.)
ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ನಾಳೆ ಇದೇ ಜಾವಕ್ಕೆ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನೆರೆಯುವುದು. .... ಇನ್ನು ನೀವಿಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾಗಬೇಕು.
ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅಹುದು.
ಆ ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು :— (ನಂಜರಾಜಯ್ಯನಿಗೆ ವನ್ದಿಸಿ, ಹೊರಟ ಹೋಗುವರು.)
ಕರುವಿಯನ್ :— (ಸುಖೋಪವಿಷ್ಟನಾಗಿರುವನು.)
ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಸೂಚಿತವಾದ ಕಟ್ಟಳೆಯು ನಿನಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು.
ಕರುವಿಯನ್ :— (ನಸುನಗೆಯಿಂದ,) ಇಲ್ಲ, ನಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತ ! (ಖಡ್ಗವನ್ನು ಬರೆತೆಗೆದುಕೊಳ್ವನು.)
ಕರುವಿಯನ್ :— (ಬೆಳ್ಳನಾಗುತ್ತ,), ನಾನು ತೆತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷಾನ್ತರ ವರಹಗಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರವು ನನ್ನದು.
ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ನೀನಿಲ್ಲಿ ಬೇರಿಳಿಯಲುದ್ಯಮಿಸಿ ಹಟದೊಟ್ಟು, ಪ್ರೇತನಾಗಿ ?
ಕರುವಿಯನ್ :— (ಕ್ರುದ್ಧತೆಗುದಿಯುತ್ತ,) ಲಂಚಗೊಳ್ಳುವ ಸೂರೆಕಾರರ ನ್ಯಾಯನೀತಿಗಳೇ ಹೀಗೆ ! .... ಅಲ್ಲವೆ ?
ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ತಿರುವಾತನ ಸ್ವಾನುಭವದ ಉತ್ಕೋಚಪಾಣ್ಡಿತ್ಯವು ನಮಗೆ ಅಭಾವ, ಅನವಶ್ಯವಹುದು. — ಹುಂ ! ಹೊರಡು !
(ಖಡ್ಗವನ್ನೇರೆತ್ತಿ ಏಳುತ್ತಿರುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ನೆಗೆದೆದ್ದು ಅಪಯಾನದಿಂದ ನಿರ್ಗತನಾಗುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಕುಳಿತು,) ಮುಂದೆ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಆಸೀನನಾಗಿ,) ನಾಳೆಗೆ ಬಂದಡಸುವ ಆಯ್ಕುಳಿಯಾ ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯನು ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಆ ತೆಲುಂಗರಾಯನು ಈ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ; ನೀವು ನಿಶ್ಶಂಕೆಯಿಂದಿರಬಹುದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅವನು ಅರಿಕುಠಾರದಿಂದ ಹೊರಟಾಯ್ತೆಂದೂ, ...

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅವನ ಹರಿಬವನ್ನು ಮರೆತು, — ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಈಗ ನಾವು ಉಳಿದುಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಈ ನಮ್ಮವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೇಬೇಕು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಬಿರುವಿಸಿಲನ್ನು ಬೆಳಗುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸೊಡರನ್ನು ಪೊತ್ತಿಸುವ ಶ್ರಮೆಯು ಬೇಡ. — ಆ ಬಳಿಕಿನ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಗಳ ಸಮಕಟ್ಟಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪರಿಸ್ಫುಟವಾಗಲಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಮುಂದಣ ಮಹಾರಾಜನ ಹೆಸರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಹಳೆಯ ಪಯ್ಕವರ ಮಹಾಸಭೆಯು ಕಟ್ಟಾಳುವರು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅವನದಾರು ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ....

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಹುಂ! ಆರದು ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— .... ಮುಪ್ಪಿನ ದೇವರಾಜನ ಸನ್ತತಿಯಲ್ಲಿ — ಅರು ದಿಂಗಳ ಮಗು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ದಳವಾಯಿ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಇಲ್ಲ; .... ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯು ಮಾತ್ರ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಹುಂ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಿಯುಕ್ತಮಾಡಿ, ಉಳಿಹಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿದೆ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ನಕ್ಕು ಬಿಡುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಏಕೆ ? ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪುಗೆಯಿಲ್ಲವೇನು ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಸೇನಾಬಲವು ರಾಜ್ಯದ ಜೀವನಾಡಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ, ತನಗದನ್ನು ವಶವರ್ತಿಗೊಂಡಿರುವಾತನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ, ಜನ್ನದಾರದ ಭೋಜನಶೂರರು ತಿಳಿದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯೆ ? — ನೀವೆ ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಅವುದಾಕ್ಷೇಪಣೆ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ವಿಕ್ರಮರಾಯರಂತೆ !

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಆತನಿಗೆ ಅಂಗರಗಣ್ಣಾಗಿರುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— .... ವಿಕ್ರಮರಾಯರು ಮಹಾರಾಜಂದಿರನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಹಾಗೆ ಬಿಗಿದಾಳುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಗೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ .... ಅನ್ಯಾಯ ವಂಚನೆ ದ್ರೋಹಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಾದಪಿ ಒಪ್ಪಿದವರಲ್ಲ; —ನೀವೊ ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಕಟುಕಣ್ಣಿಂದ,) ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದೊಳಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೊಪ್ಪಿದ ಹಳೆಯುಪಯಿಕದವರ ಮುದ್ರೆಯೋಲೆಯು ನಮ್ಮ ಕಯ್ಸೇರಿರದಿದ್ದರೆ, ಇಂದಿಲ್ಲಿ ಸಾಧಿತವಾದ ಕಾಪೇಯವೀ ದೊಂಬರಾಟವಿದನ್ನೆಲ್ಲ — ನಿಮ್ಮ ಮಹಾಸಭೆಯ ಉಪಧಾಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಈ ವೇಷಭಾಷೆಗಳಿಗಾದ — ದಳವಾಯ್ತನವು ಆಳುವ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿ ತೀರುವುದು. (ಏಳುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಹಾಗೆಯೆ ! (ಹಿಂದಣ್ಗೊರಗಿ, ಮುಖವೆತ್ತಿ ಕಹಕಹಿಸಿ ನಗುತ್ತಿರುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಏನಿದು ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— .... ಓ ! .... ಅದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪಾಯದಿಂದ ದಳ

ವಾಯ್ತನದ ಉಪಧಾಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹಳೆಯುಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾ ಸಭೆಯು ಒರೆಗಲ್ಲೆಗೆ ವೇಳೆಗೊಟ್ಟರಬಾರದೆಂದೇನು ? — ಅವು ದಾಕ್ಷೇಪಣೆ ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ನಡುಗಿ, ಕೀಳ್ಮೊಗನಾಗಿದ್ದು,) ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವದೇನು ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ನೆಟ್ಟನೆ ಕುಳಿತು,) ಹಳೆಯುಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಎಲ್ಲ ತೆರಗಳಿಂದಲೂ ಆಜೀವನವೂ ಅನುನಯದಿಂದ ಬಾಗಿ, ಅವರು ವಿಧಾಯಕಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತ ಜೀವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ನೀವು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಬರೆದೊಪ್ಪಿಸಿದರೆ, ಆ ತರುವಾಯೆ ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ನಿಯನ್ತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಮ್ಮ ಮುದ್ರೆಯೋಲೆಯು ಅವತರಿಸುವುದು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— .... ಹುಂ, ಆಗಲಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ನಿಮ್ಮ ಆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಿಕೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಹರದೊಳಗಾಗಿ ನಮಗೆ ಹಸ್ತಗತವಾಗಿರಲೆಬೇಕು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಆಗಿರುವುದು. (ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೬

[ಸ್ಥಾನ :— ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮನೆ.]

(ಮೊನೆಗಾರ — ಸುಖಾಸನದೊಳಗೆ ನಿದ್ರಾಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವನು.)

(ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಪ್ರವೇಶ.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಹೊಸಂತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಸೊರ್ಕಾನೆವಿಂಡು ವಿಸಟಂಬರಿದ ಹೂದೋಂಟವನ್ನಾ ತನ್ನ ಶೃಂಗಾರಶಾಲೆಯನ್ನು ವಿಷಣ್ಣತೆಯ ದುಗುಡದಿಂದ ಸುತ್ತ ಅಭೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಮೊನೆಗಾರನನ್ನು ಕೆಂಡು, ಕಣ್ಣರಲ್ಚಿ,) ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ! (ಸ್ತಬ್ಧೆಯಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಕಿಗ್ಗಠಾರಿಯನ್ನೂ ಒರೆಯನ್ನೂ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗಣ್ಣೊಂದಿಸಿ ಉಡಿಗೆ ಸೆಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿನಿಂತು, ಆತನಿಗೆ ರಪ್ಪೆಯಿಕ್ಕದಿದ್ದು, ಮೊಗದಿಳಿದು, ಕುಚೇಷ್ಟಿಕದ ಚಿಯ್ಯಾಟದ ಮುಗುಳ್ನಗೆವೆತ್ತು, ಹಿಂದಿರುಗಿನೋಡಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಯ್ಪರೆಗುಟ್ಟುವಳು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಎವೆಗೊಂಕದಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸಿ, ಮುಂಚಿ — ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನಿಂತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಸನ್ನಿಗ್ಧಯಾನದಿಂದ ಆತನ ಪೊರ್ದುಗೆಗಾಗಿ ಪರಿಕಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ಎಂತಹ ಮೆಯ್ಕಟ್ಟು ! ದ್ವಾಪರದ ಭೀಮಸೇನನ ಆ .... ಪುರಾಣದ ವೀರ ವಜ್ರಾಂಗವನ್ನಗ್ಗಲಿಸಿ, ಕಲಿಯುಗದ ಈ ಭೀಮನ ಮಲ್ಲಗಂಡಿಕೆಯ ಮೆಯ್ಸಿರಿಯಲ್ಲಿ ಅಳಿದರಿಕೆಗೊಳ್ಳಬಹುದಹುದು. ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದೂ ಪೊಂಗಡಲ ನುಣ್ದೆರೆಗಳ ಬಿಣ್ಪಿನ ಮೆಲ್ದೆರಳ್ಕೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಚಳಚಳಿಸುತ್ತ, ಮೂಳೆಯೇ ತನಗಿಲ್ಲವೆನಿಸುವಂತೆ, ಬಾನ್ಗೆ ತೂಂಕುವೋಗುತ್ತಿರುವ ಉಳಿಯ ಭಾಸದ ಈ ಪರಮದೇಹದಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕತೆಯ ಪಾತಕಕ್ಕಾದ ಏನೊಂದಕ್ಕೂ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಕಿರುಜವ್ವನದ ಕನ್ನೆವೆಣ್ಣ ದುಂಡಿಸಿದ ನುಣ್ಪಿನ ಮೆಯ್ಸೊಬಗು. ತೋಳ್ತೊಡೆಕಣಕಾಲ್ಗಳೆಂದರೆ, ಮಹತ್ತ್ವಮಸ್ಥೂಲತೆಗೆ ಬೀಗಿ, ವೀರಗಂಭಗಳಂತಿರುವುವಾದರೂ — ಹೊಟ್ಟೆಯು

ದೊಳ್ಳು ನೂಕಿಲ್ಲ, ಬೊಜ್ಜಿನ ಹೆಸರಿಲ್ಲ; ಶುಭಾಂಗಿಯ ತೆಳ್ವಸಿರ ತನುತೆಯನ್ನಣಕವಾಡಿ ಇಳಿಹುತ್ತಿದೆ .... ಏನು ಮೆಯ್ವಳಿ! .... ಮತ್ತೆ, ಈ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬಲವತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಮೆಯ್ವಸಕ್ಕೆ ಸೌಷ್ಠವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂದದ ರೂಪು, ಸೌನ್ದರ್ಯ .... ಕಾದಲ ಪರಮಾವೇಶದಿಂದ ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿದ ನಳಿತೋಳ್ಗಳ ಮದನಮಣ್ಡಲಕ್ಕೆ ಹಿಗ್ಗಿನ ಪರಿತುಷ್ಟಿಯ ಕೃತಾರ್ಥತೆಯ ಸ್ವರ್ಗೋತ್ಸವವನ್ನು ತುಂಬುಗುಡುವ ಈ ನೆರೆನೆರೆದ ಬಲ್ಮೆಯ ಮೆಯ್ಯ ಪೌರುಷದೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ನೋಂತ ಪದೆಪುಗಾರ್ತಿ ಕಾಮಿನಿಯವಳು ಮಾತ್ರವೇ ಧನ್ಯೆ — ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆ .... ಇಂತಹ ಈ ಪುರುಷಸಿಂಹನ ಗಾಢಾಲಿಂಗನದಲ್ಲಿಯೇ ಸನ್ತತವೂ ಜೀವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪುಣ್ಯವು ನನಗೊಲ್ದು ಸಿದ್ಧಿಸಬಾರದೆ! (ತಳ್ಕೆಗಯ್ಗಳನ್ನಾತನಿಗೆ ಸಾರ್ಚಿ ಬಾಗಿ, ತಟ್ಟನೆ ತಡೆವಟ್ಟು, ಮೊಗಗೆಂಪಾಗಿ ನೇರೆದ್ದು ನಿಂತು, ರಾಗಾಂಬಕಗಳಿಂದೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿಳಿವಟ್ಟು, ನಸುನಕ್ಕು, ಸುತ್ತ ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಕಣ್ಣಾಗಿ, ಹವ್ವನೆ ಮೆಯ್ಮಿಮಿರಿ ಮುಂದಣ್ಗೆ ಬಾಗಿ ನೀಡುಂನೋಡಿ, ಋಜುವೆಳ್ದು, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ, ನಕ್ಕು,) ವಿಧಾತ್ರನದು ಎಂತಹ ವಿಚಿತ್ರಸೃಷ್ಟಿ! ಇಂತಹ ದಿವ್ಯಾದ್ಭುತಪುಣ್ಯಶರೀರವನ್ನಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಕುಶಾಗ್ರೀಯಬುದ್ಧಿಸಂಪತ್ತಿಯೆಂದು ಕರ್ಜೇಡಿಯ ಹೆಂಟೆಯನ್ನೀ ತಲೆಗೆ ತುರುಕಿರುವನು! .... ಬೇಂಟದ ಸುಳಿವಿಲ್ಲದೆ — ಕಲಾವಿಹೀನತೆಯಿಂದ ಮೆಯ್ದ್ದೀಂಟೆಯನ್ನು ಮಸಗಿಸಿ ತುರಿಸಿ ತೀರ್ಚುವ ಮೃಗವೇ ಹೊರತಾಗಿ, ಕಾದಲ್ಮೆಯನ್ನು ಮೂಲಕಲುಷತೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಿಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ, ಹೃನ್ಮನಗಳಿಗೆ ಪರಿಪಕ್ವತೆಯನ್ನೊದವಿಸಿ ಒಣರಿಸಿ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಡಗೊಂಡುಯ್ದು, ಪರಮಪವಿತ್ರತೆಗೇರಿಸಿ, ಆ ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ನಿಳ್ಕಿಸಿಕುಡುವ ಸಂಸ್ಕಾರಕಾರಕನಲ್ಲವಹುದು; ಸನ್ದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ .... ಎಗ್ಗನ ಗಾಂಪಿನ ಹೆಡ್ಡತನದ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ — ಜಡಮೂರ್ಖಮೂಢತೆಗಳ ತಮಸ್ಸು

ಆ ಮುಖದಿಂದ ಗಾಳಿದ್ದು ಕವಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ! .... ಆದರೆ, ಇಂತಹ ಈ ಪರಮದೇಹಕ್ಕೆ ತಗುವ ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ಕಲಾ ಪ್ರಗಲ್ಭತೆಯನ್ನು, ಔದಾರ್ಯದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಧೀರೋದಾತ್ತಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಒಗ್ಗಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮತೆಗೆ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅನುಗುಡದಿರುವ — ಆ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಜಡತ್ವವು ಧೃಷ್ಟತೆಯು ದುಷ್ಕೃತವು, ಚಾಂಬನೆನಿಸಿರುವನಾದರೂ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಪುಷ್ಪಾಸ್ತ್ರನಿಗೆ ಕಾಮಿನೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ — ಈ ಗಂಡಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಏಳಿದಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಕಟವನ್ನು ಸಮನಿಸಿಯೊಡ್ಡಲು ಪರಮೇಷ್ಠಿಯೂ ಹೆದರಬೇಡವೆ? ವಿಶ್ವಕರ್ತಾರನ ಕಯ್ಗುಣಕ್ಕೂ ವಿವೇಕಕ್ಕೂ ಅಂತಹ ವೈರಾನ್ಧಕಾರದ ಅಷ್ಟು ದೂರದ ಅನ್ತರವುಂಟೆ? .... ಇಲ್ಲ, ಇರಲಾರದು, ಅಸಾಧ್ಯ! .... ಆದರೆ ಈ ಮುಖ! (ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ಹ್ಞಾ! ಆ ಗಡ್ಡ! (ತನ್ನ ನುಣ್ಗಲ್ಲವನ್ನೆಳವಿನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು,) ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಮುಖದ ಲಕ್ಷಣವು ಹೀಗೆ ವಿಪರ್ಯಯವಾಗಿರಬೇಕು! ಅಹುದು, ಪಾತಾಳದಡಿಯ ದಟ್ಟ ಗತ್ತಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಸತ್ಯಲೋಕದ ಪಾವಟಿಗೆಗೆ ಹೊದೆಯಿಸಿದಂತಿದೆ! (ಮೆಲ್ನಡೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ ಆತನಿದಿರ ಸುಖಾಸನವನ್ನೆತ್ತಿ ನಿಲಿಸಿ ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ,) ಗಂಡುಸರು ದಿಟವಾಗಿ ವಿಲಕ್ಷಣಪ್ರಾಣಿಗಳು! ದಾಡಿಯನ್ನು, ವಾರ್ಧಕವಡಸದಾಗಳೂ, ಯತ್ನದಿಂದ ಅಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ನಲವೇರ್ಚಿ ನಲಿದಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲ! .... ಅದರಲ್ಲಿ ಏನು ಸೌನ್ದರ್ಯವೋ, ಎಂತಹ ಸುಖವೋ, ಎಲ್ಲಿಯ ಗೌರವವೋ, ಆವ ಸುವ್ರತವೊ, ...ಶ್ಮಶ್ರುದೇವತೆಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು! (ಥಟಾರನೆ ನಿಂತು,) ಅಥವಾ, ತಮ್ಮ ಆನ್ತರ್ಯಗಳು ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಹೆಂಗುಸರಿಗೆ ನಿಳ್ಕದಿರಲೆಂದಾ ಮೊಗವಾಡದ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಾಯವನ್ನು ಹೂಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ? (ದರಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ, ಕುಳಿತು ಅಭೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಪ್ರದೇಶಿನಿಯನ್ನು ನೀಡಿ,) ಅದು— ಎಂತಹ ಗಡ್ಡವನ್ನಾದರೂ ಒಲ್ಲೆನೆಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ

ದಂಗೆಯೇಳುವ ಶ್ರೀಮುಖವಹುದು ... ಕೆಲವಾತಗಳ ಮುಖಗಳಿಗೆ ಗಡ್ಡ ಬವರಿ ಮೀಸೆ ಜುಲ್ಫಿ ಹಣೆಯ ಉಂಗುರಗುರುಳು — ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೋ ಕೆಲವೋ ಅನಿತುವೋ ಇದ್ದರೆಯೇ ಸಲಕ್ಷಣ ಸೌನ್ದರ್ಯ; ಮತ್ತಿನವುಗಳಿಗೆ ಅವೇನನ್ನಾದರೂ ತಗುಳ್ಚಿದರೆ, ವಿಲಕ್ಷಣ ವಿಕಾರ .... ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. .... ಈ ಮುಖಕ್ಕೆ ಶ್ಮಶ್ರುವಿರದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ಮತ್ಸರದಿಂದ ಅನಂಗನನ್ನು ಕುದಿಯಿಸಿ, ಶರೀರಸಂಪಾದನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆ .... ದರ್ಪಕನನ್ನೂ ಅರೆವೆಣ್ಣಿನ ವರಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ .... ತಪಸ್ಸಿಗಟ್ಟುವಂತಹುದಹುದು .... ಕಾನ್ತಾಸನ್ತೋಷಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಭದ್ರಾಕರಣಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಗಂಡುಗತನದ ವೀರವರ್ಚಸಕ್ಕೆ ಮೀಸೆವೊತ್ತು, ಕಣ್ಣ ಬೀರಗೆಂಪಿನ ಬಾಳ್ಗಿರೆವೆಳಗನ್ನು ಉತ್ಕಟಮಾಡಿ ಕುರುಪಿಟ್ಟುತೋರಲು ಕುಡುವುರ್ಬುವಡೆದು, ಲಲಾಟಮಣ್ಡಳದ ಅರೆವೆರೆಯನ್ನು ಕರೆನೆರೆಯಿಸಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಲು ಭ್ರಮರಕಗಳನ್ನಿಳಿಹಿ ನಿಲಿಸಿ, ಸುನ್ದರತೆಯಿಂದಿರುವ ಈ ಮುದ್ದುಮೊಗವು ಆ ಹಾಳುದಾಡಿಯಿಂದ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ ! ಗಡ್ಡವಿಲ್ಲದಾಗ ಈ ಮುಖದ ಮೊಗವರಿಕೆಯು ನನಗಿಲ್ಲದಿದ್ದಿರಬಹುದಾದರೂ, ಇದಕ್ಕೆ ದಾಡಿಯು ನಿಚ್ಚಸಿಂಗರವಲ್ಲವೆಂದು ಆಣೆಗೆಯ್ದು, ಪಂತಮಾಡಿ, ಪಣವೊಡ್ಡಿ — ಗೆಲ್ಲಲು ನಾನು ಸನ್ನದ್ಧೆಯಾಗಿರುವೆನು. ಏಕೆ? ಈ ವದನಮಣ್ಡಲದ ದ್ಯುತಿಯು ಪ್ರತಿಭೆಯು ತನಗಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಗಡ್ಡದ ಭಾರದ ಅಪಮಾನದಿಂದ ನೊಂದು ಕಳವಳಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಕಟ್ಟುರಿದೆದ್ದು, ಈ ಅನವಶ್ಯತೆಯ ಬೇಡವಾದ ಸಲ್ಲದ ಪೊಲ್ಲದ ಲಂಬಕೂರ್ಚದ ಅವಿನೀತಿಯ ಅವಲಕ್ಷಣದ ಆಳ್ಕೆಯಿಂದ ತನಗೆ ವಿಮೋಚನವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿಕುಡಬೇಕೆಂದು ಸೌನ್ದರ್ಯಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗೆ — ರತಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದೆ — ಅರಸಿಂಗನ ಗಂಡಕೇಸರದ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯಿಂದ ಧನ್ಯವಾಗಿರುವ ಈ ವಿಶಾಲಭಾಳದ ಸುಳಿಗುರುಳ್ದೊಂಗಲ್ಗಳೆತ್ತ ! ಮುದು

ಪೇರಿದ ಮುಸುವಿನ, ಕಪ್ಪುಹೋತಿನ, ಕರ್ಗಡ್ಡದ ವಿಲಗವೀ ದಾಡಿಯ ಧೃಷ್ಟಕವೆತ್ತ ! .... ಕರ್ಗಾಳಿಕೆಯ ಕಾರ್ಬೊನ್ನ ಕೇವಣದಲ್ಲಿಯ ಜೀವರತ್ನದಂತೆ ಈ ಬಲ್ಗಡ್ಡದ ಬಣ್ಣಾಟದೊಳಗೆ ಸಿಲ್ಕಿಬಿದ್ದು ಈ ಮುಖಸಂಪದವು ಮಮ್ಮಲನೆ ಮರುಗುತ್ತಿರುವುದು !.... ಕಾರ್ಮೋಡದಿಂದ ಮೆಯ್ಮನಗಳುರಿಯೆಳ್ದು, ಬೆಟ್ಟದವಳಲಿಂದ ಅಳವಳಿದಿರುವ ಚಕ್ರವಾಕಿಯಂತೆ ನನಗಾಗಿದೆ. — ಏಕೆ ? ....

(ಎದ್ದುಹೋಗಿ ಬೊಂಬಾಳವತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದುಮಾಡಿ, ಆತನ ಸಾರ್ಕೆಗೆಯ್ದು, ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ಮನ್ದವೂ ತೆಳ್ಳಿತೂ ಅಲ್ಲದ ಈ ಸಿರಿಮೀಸೆಯ ತಕ್ಕುಮೆಯನ್ನು — ತೆಲ್ಲಯಿಸ್ಸ ನಾಭಿಗಿಳಿದಿರುವ ನೀಳ್ಪಿನ ಈ ದಾಂಡಿಗದಾಡಿಯು ಕಿರೀಟಗೊಂಡಿರುವುದು—-ಫಣಾರತ್ನವನ್ನುಳ್ಳ ಕಾಳಸರ್ಪನ ಸನ್ದರ್ಭವನ್ನು ಕಣ್ಗಾಣಿಸುತ್ತಿರುವುದು .... ಮತ್ತೆ, ಈ ಗಡ್ಡವು ಕಾರಿದ್ದಲ ಬಾಳ್ಗೊಗರ ಅವತಾರ ; ಈ ಚುಂಚುಮೀಸೆಯೂ ಪಟ್ಟೋಷ್ಣೀಷದಡಿಯ ನೊಸಲವೇಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಗಳಂತೆ ಸೂಸುವೆತ್ತಿರುವ ಅಲಕಗಳೂ, ... ಈ ಮೇಗಯ್ಯ ಗಂಡದುಪ್ಪುಳೂ ಕರ್ಗೆಂಪಿನ ಬೀರವಣ್ಣ. ದಾಡಿಯಲ್ಲದ ಕೂದಲನಿತೂ ಓರಂತೆ ಅತಿಮೃದು ಸುಸ್ನಿಗ್ಧ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ — ಮಿಂಚಿನ ಮಿರುಗಿನಿಂದ ನಾನೆನ್ನುತ್ತಿದೆ ; ಇದೀ ಶ್ಮಶ್ರುಸಂಕಟವಾದರೋ, ವಿಪರೀತವಾಗಿ, ಕರಿಯಚಾಮರದ ಚವುರಿಯ ತುರುಗುಂಗೂದಲಂತೆ — ಕರಂಗಿ ಕಳ್ಗಿದ ಕದಬೆಯ ಗುಂಜಿನಂತೆ — ರೂಕ್ಷತೆಯ ಕಡುಗಪ್ಪಾಗಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿರುವುದು. .... ಹೀಗೆ ಈ ಕರ್ರನೆ ಮಸಗುತ್ತಿರುವ ಇಂತಹ ದಾಡಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಮಾಡಿ ಬಳೆಯಿಸಿ, ಲೋಕದ ಕಣ್ಗಳನ್ನಿರಿಯಲು ಎದೆಗೊಳ್ಳುವಾತನಿಗೆ ಆವುದಾದರೊಂದು ದೀಕ್ಷೆಯಿರಲೇಬೇಕು .... ದೀಕ್ಷೆ ! .... ಮತ್ತೆ, ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧತೆ ; ಹದವಡೆದ ಬೀರಮೀಸೆಗೂ, ನಿರಿನಿರಿಗೊಳಿಸಿರುವ ಚೂರ್ಣಕುನ್ತಲಕ್ಕೂ — ಪರಮನಾಪಿತವ್ರತ ! ಅಲ್ಲವೆ ? .... ದೀಕ್ಷೆ !

(ಕ್ರುದ್ಧೆ—ದಷ್ಟಾಧರೆಯಾಗಿ, ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು, ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ದೀಕ್ಷೆ !

.... ಈ — ಇವನಿಗುಂಟಾಗಿರುವುದು ಒಂದೆ — ಶೈಲೂಷದೀಕ್ಷೆ ! .... ಆ ದಾಡಿಯು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಕೃತಕವಹುದು ! (ಉಮ್ಮಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ... ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಬಗೆಮುಟ್ಟಿಯೇ ಈ ಜೋಹದ ಜೋಹರವೊ ? ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ? .... ಹಾಗಾಗಿದ್ದರೆ, ... (ಕೆಚ್ಚನೆ ಅರಲ್ದು,) ಆಹಾ ! ಮೊನೆಗಾರ—ನಲ್ಲ ! ನಲ್ಲರ ನಾಯಕ ! ನಿನ್ನ ಮನದನ್ನತನದ ಮೋಹನಮನ್ತ್ರವು, ಬಲ್ಲ ವಲ್ಲಭಕೇಳಿಯ ಅಲ್ಲಣಿಗೆಯು, ಪರಮಪ್ರಣಯದ ಲಲಿತನೀತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ದಿಟವಾಗಿಯೂ ಕದಡಿ ಕಾಡಿತು. .... ಆದರೆ, ಇದು ನ್ಯಾಯವೆ ? — ಈ ಪಾತ್ರಪರೀಕ್ಷೆ ? ಅದೂ ಈ ಸ್ವರೂಪವಂಚನೆಯ ಟಕ್ಕಿನಿಂದ ! .... ಏತಕ್ಕೇ ಆದರೂ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಸುನ್ದರ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣತೆಯ ಮೊಗಸಿರಿಯನ್ನು, ತನ್ನ ಪ್ರಚಣ್ಡತೇಜದ ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು, ಹೀಗೆ ಕೀಳಿಲ್ಗೊದೆದು ಪರಾಭವಿಸಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಅಂತಹ ಸುಲಭ — ಸೂನೃತ — ಕ್ಷಮ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೀ ದುರುಳನಿಗೆ ಕಯ್ದೋರಿ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸಲೇಬೇಕು ! ಮತ್ತೆ, ಲೋಕ ಜನವು — (ನೆಗೆದೆದ್ದು,) ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು — ನಾನು — ಕುರುಡಿಯೆಂದು ಮನ್ದಮತಿಯೆಂದು ಮರುಳೆಯೆಂದು, ಈ ಇವನ ವಿಸ್ಪಷ್ಟಕಲ್ಪನೆಯ ಜತ್ತಕವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅರಿಯಲಾರೆನೆಂದು, ಭ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು — ಈ ಪೊದರ್ಗಡ್ಡದ ನಾಟ್ಯಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಾಡುತ್ತಿರುವನು ! — ಎಲಾ ! ಧೂರ್ತ ! ಮಾಯಾವಿ ! .... ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ತೀವ್ರತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಲಾವಿದತೆಯನ್ನು ನೀನರಿತಿಲ್ಲ, ಮಿತ್ರನೆ ! ಆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಓದಲಿಡುವೆನು, ನನ್ನ ಕಂದ ! .... ಆ ದಾಡಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಳೆದು ಕಳೆಯಲೇಬೇಕು ! ಆದರೆ, ಹೇಗೆ ? ... ಹೇಗೆ ? .... ಹೇಗೆ ? (ತವಕದ ಅಸಹಾಯತೆಯ ಸಂಜ್ವರದಿಂದ ನಡೆದಾಡುತ್ತ,) ಬೇಳುವೆಯ ಬೂದಿಯೂ ಇಲ್ಲ ! .... (ಹವ್ವನೆ ನಿಂತು,) ನಾನೇ ಈ ನನ್ನ ಎರಡೂ ಕಯ್ಗ

ಳಿಂದಲೇ ಹಿಡಿದೀಳ್ದು ಬಿಸುಟ್ಟುಬಿಡುವೆನು! .... (ರಂಗಾಗಿ, ಆತನನ್ನು ನೀಣ್ದಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) ಆ ಗಡ್ಡವು ಅವನದೇ ಆಗಿದ್ದರೊ? ಸೃಷ್ಟಿಯ ಶರೀರದ ಸಹಜಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಹುದಾದರೂ, ಆ ಸವಿಗೋಂಚಲ ನರಕವು ನಿಜದಿಂದ ಗಲ್ಲಗ್ರಹಚಾರವಾಗಿರಬಾರದೆ? (ಮೆಯ್ನಡುಗಿ,) ಆಗಳ್ಗೆ, ಅದನ್ನು ಕಯ್ಸುತ್ತಡುಕಿ ಜಗ್ಗಿ ಎಳೆದಾಡಿದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ನೋವಾಗುವುದು! .... ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಅವನು ಥಿಗ್ಗನೆಚ್ಚತ್ತು ನೆಗೆದೆದ್ದು ಮೆಯ್ಗ್ಗೆದರಿ, ಆ ವೇದನೆಯಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ, ಹಾರಿಹಾರಿ ಹಾಯ್ದುಹಾಯ್ದು ಜೀರೆಳ್ದು ಕೂಗಿಡುತ್ತ ಕುಣಿಕುಣಿದಾಡುವನು! (ಪ್ರಸ್ಫುರಿತಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಚೆಲ್ಲದಿಂದ ಪಳಚ್ಚನೆ ನಕ್ಕು,) ಓ! ಅವನ ಕೋಪ ಆಕ್ರೋಶ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ನಾನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ! — ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ! .... ಆದರೆ, ಆ ನೋವು! .... ಅದಾಗದು! ಊಹುಂ! .... ಅದು ಬೇಡ! (ಬವಣಿವೋಗುತ್ತಿದ್ದು,) ಮತ್ತೆ, ಹಿಡಿದೆಳೆದ ಸೆಳೆತದಿಂದ ಏಚ್ಚರೆದ್ದು, ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಿವೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡರೆ, ನನ್ನ ಉತ್ತರವೇನು? ಏನೆಂದು ಸಯ್ಸುತ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? .... (ಬಾಷ್ಪಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಕಿರುದನಿಯಿಂದ,) ನಾನು ಗಣಿಕೆಯಲ್ಲವೆ? — ವೇಶ್ಯಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಶಂಕೆಯಿಂದ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವಾತನು ಸೂಳೆವೇಂಟದ ಅಂತಹ ಗ್ರಾಮ್ಯ— ಪಾಮರಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನೇ ಆದರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನಲ್ಲ; ಅಹುದು, ಕಾಮುಕಿಯ ಜಗದಿಟ್ಟತನವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ. (ತೆಪ್ಪತ್ತು, ಅಸಂತುಷ್ಟಿಯಿಂದಾತನತ್ತಣ್ಗೆ ತಿರುಗಿ — ವಜ್ರನಿರ್ಘಾತೆಯಂತಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಗೆದಿಳಿದು, ಮೆಲ್ಲಾಗಿ, ಕರಗಿ, ಕಣ್ಬನಿತುಂಬಿ, ಕ್ಷೀಣಕಂಪಿತಸ್ವರದಿಂದ,) ಅಹುದು, ರಣಧೀರದೇವ, ನೀನು ಮೊನೆಗಾರನೂ ನಲ್ಲನೂ ಅಹುದು! (ದೀರ್ಘಾಲೋಕನದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕವರ್ತೆಗೊಳುತ್ತ,) ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಯ ಜೀವಮಾನಕ್ಕುಳ್ಳ ಇಚ್ಛಾವತಿಯರೆಲ್ಲರ ಪರಮಗುಣದ ಆಶಾಭಿಲಾಷೆಗಳ ಸಾರಸತ್ತ್ವವು, ಲಲಿತಕಲಾಪ್ರೌಢಿಯ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೋಪಾಸನದಿಂದ ಪರಿಪಾಕವಾಗಿ, ಮೃದು

ಮಧುರಮೋಹನದ ಈ ಕಮನೀಯನಾಯಕರತ್ನನಾಗಿದೆ! .... ಕನ್ಯಾಕಾಮಿನಿಯರನ್ನು ನಿರನ್ತರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿನಿರ್ಮಿಸಿ, ತತ್ಪರಿತೋಷದ ಚರಿತಾರ್ಥತೆಗೆ ನೋನುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಚತುರಾಸ್ಯನು ಧನ್ಯೋತ್ಸಾಹದುತ್ಸವದಿಂದ ಕಯ್ಗೆಗಳಿ, ಛಲವೇದವನ್ನು ಕೆಲೆಕೆಲೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಭಾಪೇಳ್ವಂತೆ — ಲಲನಾಪ್ರಪಂಚವನ್ನಾಕರ್ಷಿಸುವ ಲಲಿತಚುಂಬಕವಾಗಿ; ಆಕೆಗಳ ತನುಶ್ರೀಯನ್ನು ಹೃನ್ಮನಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳರಲಿಸಿ, ನಿನ್ನ ದೂಸರಿನ ಪರಮಸ್ವಪ್ನಯೋಗಗಳ ಸಿದ್ಧರಸದಿಂದ ಅವರ ಯವ್ವನವನ್ನು ಶೃಂಗಾರಗದಡನ್ನು ತಿಳಿಯಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ; ಮೆಯ್ಯಂಟಿನ ವಿಷಯವ್ಯಸನಗಳ ಭಾವೋದಯವೂ ಎಟ್ಟಲಾರದಂತಹ ಪುಣ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೇರಿಸಿಕೊಂಡು ; ಈ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯು ಪಾವನಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು....ಹೇ ಲಲಿತಾಂಗ ವಲ್ಲಭ, ಸ್ವರ್ಗಾವತಾರ! ನಾನೀ ಕಲುಷಿತವಂಶದ ಅಳಿವೆಣ್ಣೊಡಲಾಗಿ ಜನ್ಮಿಸಿರುವ ನನ್ನ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನನಗೆ ನಣ್ಪಾಗಿ ಆದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯೂ ಮಯ್ಲಿಗೆಗೆ — ಹೊಲೆಗಿಡದಂತೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ! .... ನಾನು ಅಂತಹ ಕೀಳ್ವಳಿಯ ಮಲಿನಾಂಗನೆ, ಹೊಲಸುವಗೆಯ ಪಾಪಾತ್ಮಿಕೆ .... ಆದರೆ, ... ಆದರೆ, ... ರಣಧೀರ, ನಾನು ನಿನಗೆ ದಾಸ್ಯಾನುದಾಸಿಯಾಗಿ; ನಿನ್ನ ಗಂಡಗಾಡಿಯ ಶೂರಶರೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರೌಢಸೌನ್ದರ್ಯವಾಗಿ; ಕಳನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಾಪಿಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೊಲ್ದಿರುವ ಗೆಲ್ಲನೆಣ್ಣಾಕೆಯನ್ನು ಇದಿರ್ಗೊಂಡಾದರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪರಮಾಲಿಂಗನಕ್ಕಮರ್ಚಿಯೊಪ್ಪಿಸಿಕುಡುವ ಸಂಚಾರಿಕೆಯಾಗಿ; ನಿನ್ನ ಪರಿಜನರ ಸೇವೆಯಾಗಿ; ನೀನಾಳ್ವ ಮಹಾರಾಜಚಿಹ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಶಿಖಾಸರಗಳಾಗಿ; ನಿನ್ನ ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹನ ಸವಡಿಧಾರೆಗಳಿಗೆ ಕುಂದದಕೂರ್ಪಾಗಿ; ನಿನ್ನ ಭುಜಾಗ್ರಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯರಮೆಯಾಗಿ, ತೋಳ್ಗಳಿಗೆ ವಿಜಯಶ್ರೀ

ಯಾಗಿ, ವಿಶಾಲವಕ್ಷಃಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿ; ನಿನ್ನ ಪ್ರಭು ವೀರಮಂತ್ರಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯಾಗಿ; ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯ ವಾಳ್ಕೆಗೆ ಸುಖಸಂತೋಷಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ; ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರಸವಾಗಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭಾವವಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬೋಧವಾಗಿ; ನೀನೆಂಬ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ; ನೀನೀ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮ ನಾಗಿ; ನಿನ್ನುಳ್ಳ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಸಾರೂಪ್ಯ ಸಾಲೋಕ್ಯ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಾಯುಜ್ಯ ಸಪರ್ಯೆಗಳಾಗಿ; ನೀನೆನಿಸಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಈ ನಾನೂ ಆಹುದೆಂಬ ಉಳ್ಳರಿತದ ಸಾರಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಮಾಯಾಮುಕ್ತಿ ಯಾಗಿ; ನೀನಾಗಿರುವ ಸಚ್ಚಿದಾನನ್ದವಾಗಿ .... (ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಾಙ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ನೀರವವಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವಳು.)

(ಹೊರಗೆ) :-- (ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕೊರಲೆತ್ತಿ, ಅರೆಯೆಳ್ಚರಿನ ಕನಸುಂಗಣ್ಣಳಿಂದ ಅತ್ತ ನಿಟ್ಟಿಸು ತ್ತಿರುವಳು.)

(ಹೊರಗೆ) :— (ಕದದ ಮೇಲೆ ರೂಪಕತಾಳದ ಬಾಜಣೆ.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನಡುಗಿ, ಕೈಗ್ಗಳನ್ನು ಬೀಳಲ್ಬಿಟ್ಟು, ಬೀರಮುಂಡಿಯಿಂದ ನೆಗೆ ದೆದ್ದು, ಸುತ್ತ ನಿರುಕಿಸಿ, ಆ ಕವಾಟಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಕ್ಕಿ,) ಆ ತಮಿಳನಾಗಿರ ಬೇಕು! .... ಅವನು ಈ .... ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ವೇಷದ ಈ .... ರಣಧೀರನನ್ನು ಕಂಡರೆ, ... (ಮೈನ್ನಡುಗಿ,) ಅಯ್ಯೋ! (ತವಕದಾ ಗ್ರಹದಿಂದ ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಆರಯ್ದು, ಬಗ್ಗಿ ಆ ದಾಡಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಅನುಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಅದನ್ನಾತನಿಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ,ತಟ್ಟನೆ ಮೊಗರಾಗತೆಯುಜ್ಜಳಿಸಿ, ಕರವಿಳಿಹಿ, ..ಅದನ್ನು ಸುಖಾಸನದ ಬಲದೋಳಮೇಲಿರಿಸಿ, ನಡೆದೆಯ್ದಿ ಕವಿಚುಂ ಮರ್ದಳೆಯನ್ನುರುಳ್ಚಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಒಳವಾಗಿಲ ಜವನಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆವೊಕ್ಕು, ವಾದ್ಯವನ್ನು ದಡಬಡನೆ ಬಡಿದು ಬಾಜಿಸಿ — ದಢಮ್ಮನೆ ದೇಹಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಟ್ಟಿಬಿಡುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಎವೆಯಾಡಿ, ಕಣ್ಬಿಟ್ಟು, ಅತ್ತಿತ್ತ ಈಕ್ಷಿಸಿ, ಎದ್ದು, ಮೆಯ್ಮುರಿದು, ಕಯ್ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುಳಿಸಿ, ಚಮತ್ಕೃತನಾಗಿ, ಕಪೋಲಚಿವುಕಗಳನ್ನು ಸಮರಿ

ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಕಣ್ಣಿಳಿಹಿ, ಶ್ರೀಮದ್ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಬಾಗಿ, ಗಡ್ಡವನ್ನೆತ್ತಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಜವನಿಕೆಯೊಳಗಿಂದ ಹಣುಗಿನೋಡುತ್ತಾ ನಕ್ಕು,) ನಟರಾಜ ಶಿಖಾಮಣಿ!

(ಹೊರಗೆ) :— (ಪಡಿಯು ಮೇಗೆ ರೂಪಕತಾಳದ ವಾದನ.)

ರಣಧೀರ :— (ತಿರುಗಿನೋಡಿ, ಅನ್ತರ್ದ್ವಾರದತ್ತ ಕೊನೆಗಣ್ಣಿ, ತಟ್ಟಂಗದವಿಗೆ ಹೊರಡುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಹೊರಗಣ್ಗೆ ತೇಂಕಿನಿಂತು, ಬೆರಲ್ಮಿಡಿಯುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಅತ್ತ ಮೊಗವಾಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ತನಿತ ಅಳ್ಕರಿನ ಮಧುರ ವಿನೋದದಿಂದ,) ಆಹಾ ! (ಕಣ್ಮೊಗಗಳರಲ್ಲು, ಸಂರಕ್ತರಂಜಿತೆಯಾಗಿ, ರಂಯ್ಯನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಓಡಿಹೋಗುವಳು.)

(ಹೊರಗೆ) :— (ಆ ಸಂಕೇತದವಸರ.)

ರಣಧೀರ :— (ಹೋಗಿ, ಅಗುಳಿಯನ್ನಿಳಿಹಿ, ಬಾಗಿಲನ್ನೆಳೆದು ತೆರೆಯುವನು.)

(ಲಿಂಗರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಚಿಕ್ಕಸವನ್ನೊಳಸೋರ್ಚಿಕೊಂಡು, ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ಬಾಗಿ ವನ್ದಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಹೋಗಿ, ಸುಖಾಸನಸ್ಥಿತನಾಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಸನಿಹಕ್ಕೈಯ್ದಿ, ಉಡಿಯಿಂದ ಕಡತದ ಸುರುಳಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಒಪ್ಪಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಅದನ್ನೋದಿಕೊಂಡು, ಆತನ ಒಡ್ಡುಂಗಯ್ಗಿರಿಸಿ,) ಹುಂ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಕಿಳ್ಸರದಿಂದ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ದ್ರೋಹಿಗಳಾ ಚೆನ್ನರಂಗರು ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಮೂರ್ತಿ ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ ದೇವರಾಚಾರ್ಯ ಪೂಧತ್ತ್ರಯ್ಯಂದಿರನ್ನು ಕಡುಗಾವಲ ಬಂದಿಗೊಂಡು, ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಮೂರ್ತಿ ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯಿಂದ — ಧನಂಜಯನ ಕೊತ್ತಲಕ್ಕೆಂದು ಹೊರವಟ್ಟು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ .... ಕಿರಿಯರಮನೆಯ ಹೊಸಹಟ್ಟಿಯ ಹಿಂದೆ .... ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಗೋಚರರಾಗಿಹೋದರು ;

ಆವಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅರಸಿದರೂ, ಆ ಅಯ್ವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ದೊರೆ ವಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ರಣಧೀರ :— ಬಳಿಕ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಕೆಳದಿಯ ರಾಯಭಾರವು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರಿಯ ದಿಡ್ಡಿಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಬಸವನಗುಡಿಗಿದಿರಾಗಿ ಬೀಡಾರ ಗೊಂಡಿರುವುದು.

ರಣಧೀರ :— ಆರಾರು ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯ, ಹಾರೋವಾಬರಸಯ್ಯ, ಬಿಳಿಗಿ ಕೋನಪ್ಪಯ್ಯ, ಪಟ್ಟಣಸೆಟ್ಟಿ ; ಅರುವರು ಪರಿಜನರು, ಹದಿನೆಣ್ಬರು ಮೆಯ್ಗಾಹಿನ ವೀರರು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ಹುಂ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಶ್ರೀಮನ್ತರು .... ತಮ್ಮ ನಚ್ಚಿನ ಹಬ್ಬಸಿಗರ ಸಾಸಿರ ದಿನ್ನೂರ ಕಟ್ಟಾಳ್ಗಳ ರಾವುತದಳವನ್ನೂ ಕಗ್ಗೊಲೆಯ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ, ಮುಂದಣ ಯಾಮದೊಳಗಾಗಿ, ಸಜ್ಜಾಗಿರಬೇಕೆಂದೆಚ್ಚರಿಸಿ, ಗೋಳಾಯಿಲರೆಲ್ಲ ಇಮ್ಮೆಯ್ಜೋಡನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಲೋಹ ವಕ್ಕರೆ ಉಕ್ಕಿನ ಮೊಗರಂಬಗಳನ್ನೂ, ಧರಿಯಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ, ... ಇದಿರಾಂತ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪಿಳ್ಳೆಯನ್ನೂ ಬದುಕಬಿಡಲಾಗದೆಂದೂ, ಸೇನಾನಿಯಮುದ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ — ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯನ್ನಾದಳದ ದಣ್ಡನಾಯಕನಿಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ರಾಯಸಗೊಟ್ಟಿರುವರು, ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ಹುಂ, ಹೇಳು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬಸಿಗರ ದಳವು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಶೌರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಹೇಗೆಯೂ ಸೋಲಲಾರದ ಪ್ರಚಣ್ಡರೆಂದು, ಪರಮನಿರ್ಘೃಣರೆಂದು, ದ್ರೋಹದೆಣಿಕೆಯನ್ನರಿಯದ ಒಲ್ಲದ ಸರಳಾತ್ಮಕರೆಂದು, ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರು

ವುದನ್ನೂ; ಕಾಳಿಗದ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಈಯಿವರನ್ನು ಮುಂಗುಡಿಗೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಒಡ್ಡಿ ಕದನವಿಡುವ ತಪ್ಪದ ಭದ್ರತೆಯನ್ನೂ; ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರರಿಗೆ ಅಸದಳವೆಂದು ತೋರುವ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ, ನಿಶ್ಶೇಷಮಾರಣೆ ಗಳಿಗೂ, ಇವರನ್ನಾಯ್ದು ಕಯ್ವಾಳಿಯಗುಡುವುದನ್ನೂ ; .... ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ನಾನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಾ ವಶ್ಯಕವಾದ ....

ರಣಧೀರ :— (ಉನ್ಮೀಲಿತ ನೇತ್ರನಾಗಿ,) ಏತಕ್ಕೆ ಈ ಬಿತ್ತರದ ಪೀಠಿಕೆ ಯಿದು ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಬಣ್ಣಗಿಡುತ್ತ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮಯ ನಿರೂಪ ದಂತೆ ಸನ್ನದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಹಬ್ಬಸಿಗರ ಪಡೆಯನ್ನೊಡ ಗೊಂಡು, ಶ್ರೀಮನ್ತರು — ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರ ಮೇಶ್ವರ ವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವ ರನ್ನು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಆಜ್ಞಾಮುದ್ರೆಯಿಂದ, ಇದಿರ್ವೋಗಿ ಬಾಗಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡುಬರಲು ಹೊರಡಲನುವಾಗಿರುವರು.

ರಣಧೀರ :— (ಕಳೆಯಿಳಿದು,) ಹೇಳು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಈ ಸ್ವಾಗತಯಾತ್ರೆಗೆ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಆಜ್ಞಾ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಇಂಬುಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಸಮು ಖದ ಅವಸರವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಈ ಬೀದಿಯ ಮೂಡಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ತರು ಸಪರಿವಾರರಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ಬದ್ಧಭ್ರುಕುಟಿಯಾಗಿ,) ಇಲ್ಲಿಗೆ ? .... ಹುಂ, ಬರಲಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಸ್ವಪಕ್ಷದ ಆಪ್ತರಾಗಿರುವ ಕಿಳ್ಕಯ್ದಿನ ನಾಲ್ವರು — ಆ ಹಬ್ಬಸಿಗದಳದ — ವೀರಸೇನಾಪತಿಗಳೊಡನೆಯೇ ಶ್ರೀಮನ್ತರು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಬೇಕೆನ್ನು ವರು.

ರಣಧೀರ:— ಆಗಬಹುದು.

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ!

ರಣಧೀರ:— ಅವರನ್ನು ಬರಮಾಡು.

ಲಿಂಗರಾಜ:—ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಹಿಂದಣಂತೆ ವನ್ದಿಸಿ, ಹೋಗುವನು.)

(ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಪ್ರವೇಶ.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಮುಗುಳ್ನಗೆವೆರಸು, ಮೆಟ್ಟುಂಗುಟದ ಮೆಲ್ಲಿತ್ತಾದ ಮೃದುಳ ಯಾನದಿಂದ ಬಂದು, ಅರೆನೋಟದಿಂದ ರಣಧೀರನನ್ನು ಕಂಡು, ಜವನಿಕೆಯ ಹಿಂದಣ್ಗೆ ತೇಲ್ದುಹೋಗಿ, ಹುದುಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

(ಕಿರಿದುಹೊತ್ತಿನ ಅನನ್ತರದಲ್ಲಿ, ಬಿಚ್ಚಲಗಿನ — ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯ ನಂಜ ರಾಜಯ್ಯ, ಸರ್ವಾಯುಧಸಜ್ಜಿತರಾದ ನಾಲ್ವರು ಸೇನಾಪತಿಗಳು — ಪ್ರವೇಶ.)

ಆಗತರು:— (ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವರು.)

ರಣಧೀರ:— ಏನದು?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಆಜ್ಞಾಪನ ದಂತೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವ ರನ್ನು ತಕ್ಕಂತೆ ಇದಿರ್ಗೊಂಡು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡುಬರಲು ಸರ್ವೋಪಕರಣಸನ್ನಾಹಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ರಣಧೀರ:— ಹುಂ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— ಆದರಿಂದ ಈ ನಿಮಿಷವೇ ಹೊರಟು, ಶ್ರೀಮದ್ರಾ ಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರಿಗೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ವರ ಮಹಾಮುದ್ರೆಯ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ವಾಗತದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನೊ ಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ತರಲು — ನನಗೆ ಮಹಾಸನ್ನಿ ಧಾನದ ಶ್ರೀನಿರೂಪವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ:— ಈಗ? ಈ ನಟ್ಟಿರುಳಲ್ಲಿ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯಮಹಾರಾಯರವರು ಇಂದು ಪೂರ್ವಾಹ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅಕಸ್ಮಾ

ತ್ತಾಗಿ ಆರಿಕುಠಾರದಿಂದ ತಳರ್ದು, ತುರಿಪವಯಣವೆಂದು, ಇಳಿ ಪೊತ್ತಿಗೆ ಮಹೀಶೂರಪುರವನ್ನಡರಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸನ್ದರ್ಶನಾನನ್ತರದಲ್ಲಿ ತೆರಳ್ದು, ಪಂಜುಗಳ ದಾರಿ ವೆಳಗಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿರುವುದು.

ರಣಧೀರ :— ಹೇಳು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :—ಅದರಿಂದ, ನಾನು ತಳ್ವದೆ ಹೊರಟು, ಸ್ವಲ್ಪದೂರದ ಬೊಮ್ಮೂರಬಳಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯಮಹಾರಾಯರವರನ್ನು ಇದಿರೊಂದಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ನಾವಿಲ್ಲದೆ ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಹಗಲಾಳ್ಕಿಯ ಪುರಪ್ರವೇಶೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನವು ...

ರಣಧೀರ :— ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯವಾದಬಳಿಕ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರು ನಮ್ಮ ನಾಳ್ಳುವ ಅಧಿರಾಜರವರಲ್ಲವೇನು ?

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ಮುಖವಳಿದು,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— .... ಹೀಗೆ, ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯ ಮಹಾರಾಯರವರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಇದಿರೆಯ್ದಲು ಮಹಾಸನ್ನಿ ಧಾನದ ಅಂಗರಕ್ಷಕರ ರಾಯದಳವು ಸಾಕೆಂದೂ ; ಸನ್ನಾಹ್ಯವಾಗು ತ್ತಿರುವ ಈ ಹಬ್ಬಸಿಗಜನಂ ಸೈನ್ಯವು ಪಯಣದ ಸಜ್ಜಿನುಜ್ಜುಗ ವನ್ನುಮಾಣ್ದು ಸೇನಾಗಾರದಲ್ಲಿಯೇ— ಹೊತ್ತಾರೆಯ ಸಾಧಕದ ವೇಳೆಯವರೆಗೆ — ನೆಲೆಯಾಗಿ, ಹೊರಗಣ್ಗೆ ಕಾಲ್ದೆಗೆಯದಿರ ಬೇಕೆಂದೂ ; ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಸೇನಾನಿಯಮದ ಕಟ್ಟಾ ಣತಿಗಟ್ಟಾಗಿರುವುದು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ !

ರಣಧೀರ :— (ತಲೆದೂಗುವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಹಬ್ಬಸಿದಳವು ಈಗಾಗಲೇ ಸರ್ವಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿ, ಹೊರಡಲಣಿಯಾಗಿರುವುದು!

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಮೆಯ್ಗಾವಲರ ಪಡೆಯು ಹತ್ತುದಿನಗಳಿಂದ ಎಂತಹ ಸನ್ನಿಗಾದರೂ ಸನ್ನಣಗೊಂಡು, ಹಗಲಿರುಳೂ ತವಕಿಸುತ್ತಿರುವರಾಗಿದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಸೇನಾಪತಿಗಳು :— (ಸಾಕ್ಷಿ ತೆಗುಡುವರು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಹಗೆಕಾರರ ಕುಟಿಲೋಪಾಯ ತನ್ತ್ರಗಳ ಬಾಳ್ಕಣನಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಆ—ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯುಮಹಾರಾಯರವರನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈಗ ಈ ನಿಶೀಥದಲ್ಲಿ, ಸಲಹಿ ಉಳಿಹಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಹಬ್ಬಸಿದಳವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಈ ಮಹಾರಾಜ್ಯದ ತೂರಲ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನೊಳವೊಕ್ಕ ಬಳಿಕವೂ — ಈ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನೆಯ್ದಿ ಬಿಜಯಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೆಗಣ ಈಗಳೂ — ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯುಮಹಾರಾಯರವರು ಆವ ಅಹಿತನ ಎಂತಹ ಕೇಡಾಳಿತನದ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ ನಿಳ್ಕದಿರುವುದು .... ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾ ಸೈನ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ನಕ್ಕು,) ಲಿಂಗರಾಜ, ನೀನು ಈ ಹೀಗೆ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಔಚಿತ್ಯವಿವೇಕಿತೆಗಳವನ್ನು ವೃಥಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ; ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯುಮಹಾರಾಯರವರ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿ ಝಣಝಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೊಕ್ಕಸ ಭಂಡಾರಗಳ ತುಂಬುಗೋಡಿಯ ಮಹಾನಿಧಿಯದನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆ ಬೆಳ್ಪಳಿಯ ಅರಿವು ನಿನಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲ.

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಇಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— (ಮೆಯ್ನಿಮಿರಿ, ನಟ್ಟಕೆಂಗಣ್ಣನಾಗಿ, ಕರ್ಕ್ಕರನೆ ಔಡುಗಚ್ಚುತ್ತ, ಕರದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಝಳಪಿಸಿಯೆತ್ತಿ, ರಣಧೀರನಿಗೆ ನುಗ್ಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ:— (ಸಿದ್ಧತೆಯ ಲಾಘವದಿಂದ ಹೊಳೆದುಹಾಯುತ್ತ — ಕಯ್ಯ ಕರವಾಳವನ್ನು ಮುಂಗುರುಳ್ಚಿ ಬಿನ್ನಣದಿಂದ ಆತನ ಆಯುಧವನ್ನು ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಆತನಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನಡ್ಡವೊಡ್ಡಿ, ಎಡಗೆಯ್ಯಿಂದ ಕೊರಲ್ವಿಡಿದೌಂಕಿ ನಿಲಿಸಿಕೊಳ್ವನು.)

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ:— (ನಡುಪಟ್ಟಿಯ ವಾಮಪಾರ್ಶ್ವದ ಕಿರುಗೇಣನ್ನೀಳ್ದುಕೊಂಡು ಲಿಂಗರಾಜನನ್ನು ಪೇಡೆಯಿರಿಯಲ್ಪೋಗುವನು.)

ಸೇನಾಪತಿಗಳು:— (ಮುಂಬರಿದಾ ಕಯ್ಸುವನ್ನು ಬಲ್ಪಿನಿಂದಿಳ್ಕುಳಿಗೊಂಡು, ಆತನನ್ನು ಮೆಯ್ಸೆರೆಗೆ ಬಳಸುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಕಿಗ್ಗಠಾರಿಯನ್ನೆಳೆದು ಬಲ್ವಿಡಿಗೊಂಡುಹೊರಟು, ಕಳ್ಕನೆ ನಿಂತು, ಶಿರವನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪೆರವೋಗಿ, ಸಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

ಲಿಂಗರಾಜ:— (ಗೆಂಟುವಿಳ್ದ ಆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಗೌರವದಿಂದೆತ್ತಿತಂದು, ರಣಧೀರನ ಪಾದಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ, ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ:— ನಂಜರಾಜ, ಎಂತಹ ಮನ್ದಮಾರುತನಾದರೂ ಕವಿದಾಡುವ ಬೆಂಬೊಗೆಯನ್ನು ಚೆದರಿಸುವಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. .... ಮತ್ತೆ, ಈ ದಳವಾಯ್ತನದ ಪಟ್ಟಖಡ್ಗವಿದನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಧನ್ಯಮಾಡಿದೆ! .... ಹುಂ .... ಶ್ರೀಮನ್ಮಾತ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮತ್ರಿನ ಚಿಹ್ನಗಳ ಭಾರದಿಂದಲೂ ಆತನಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಲಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಹೋಗಿ, ನಂಜರಾಜಯ್ಯನ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತವನ್ನೆತ್ತಿ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಕಳಲ್ಚಿ; ಆತನ ಹೊನ್ನಕಟಿಬನ್ಧವನ್ನು ಕೀಲ್ಬಿರುಪಿ; ಅಧಿಕಾರಮುದ್ರಾಪದಕದ ವಜ್ರದ ವೀರಕಣ್ಠಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ; ನವರತ್ನಮಯವಾದ ಭುಜಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಉಷ್ಣೀಷದ ಬಟ್ಟಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿ; ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡುಯ್ದು ಆ ಖಡ್ಗದ ಜತೆಗಿರಿಸಿ ಹಿಂದಣಂತೆ ತುಳಿಲ್ಗೆಯ್ದು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ರಣಧೀರ:— ನಂಜರಾಜಯ್ಯ, ಆಯ್ದಾರುವರುಷಗಳಿಂದ ಅರಮನೆಯು ನಮ್ಮ ಕಟ್ಟೊಳಿಗದ ಅತನ್ದ್ರಪ್ರಯಾಸದ ಆಯಾಸವದಕ್ಕಾಗಿರುವೆ ಯುಹುದು; ಆ ಬಳಲ್ಕೆಗಳೆದು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ, ಅರಮನೆಯು ಊಳಿಗದವರಿಗೆ ಕರಣಿಕರಿಗೆ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ಬೊಕ್ಕಸ ಭಂಡಾರ ಉಗ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಲಂಚವಣಿಗತನದಿಂದ ನೀನು ಕೋಳ್ಪಡೆದು ಗಳಿಸಿ ರಾಸಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಧನಕನಕವಸ್ತುಗಳೊಡನೆ ಅವುಗಳ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸನೆದು ನಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕುಡುವ ಸಂವಿಧಾನಗಳವನ್ನು ತೆರಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ, ಅನುವೇರುವಂತೆ, ಈ ನಾಲ್ವರು ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೋಪಾಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯನ ಕೊತ್ತಳದ ಪಾತಾಳಗೃಹವದರೊಳಗೆ ಏಕಾನ್ತವಾಗಿರು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ನಡುಗಿ, ಕಣ್ಣೀರಾಗಿ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ!

ರಣಧೀರ :— ನಿನ್ನ ಭಾವಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಸಾಧನೆಗೆ ನಿರ್ವಹಣಕ್ಕೆ ನೀನು ಕಟ್ಟಿರುವ ಜನರು, ನಿನ್ನ ಒಲವರದ ಪೆರವರು, ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ — ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೂ—ಹೇಗೆಯೇ ಆದರೂ ಅರಮನೆಗೆ ಇದಿರ್ವಿಳ್ದು ಕಯ್ದುಗೊಂಡರೆ; ಧನಂಜಯನ ಕೊತ್ತಲವಲ್ಲಿ ನೀನಾಳಲುಳ್ಳ ತಪೋರಾಜ್ಯವದು ವಸ್ತುತಃ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ; ನಿನ್ನವರಾರಾದರೂ ಆ ಕೊತ್ತಳದತ್ತಣ್ಗೆ ಮೊಗವಿಕ್ಕಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರವಂದರೆ ; — ಆಕ್ಷಣವೇ ನಿನಗೂ ಶಿರಚ್ಛೇದನವಾಗುವುದು.

ನಂಜರಾಜಯ್ಯ :— (ನೆಲವನ್ನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ: — ನೀವು ನಾಲ್ವರೂ ಹಬ್ಬಸಿಗಜನದ ಸಾರವೀರದ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರತೆಯ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆಯೂ ಭಂಗವಡಸದಂತೆ ಆ ಕೊತ್ತಲದ ಮೇಲ್ಗೋಣೆಯ ಬೆಳಗುಡಿಯೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಯಾಗಿ,

ತಪ್ಪದ ಕಡುಗಾವಲುಗ್ಗಡುತ್ತಿರಿ — ಏನೇ ಆದರೂ, ಹೊರವಾರದೆ, ಎಚ್ಚರಿಂದಿರಬೇಕು.

ಹಿರಿಯ ಸೇನಾಪತಿ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ರಣಧೀರನಿಗೆ ಒಮ್ಮಿನ ಮೆಚ್ಚನ್ನೀವಳು.)

ರಣಧೀರ:— ಇಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮನಿಬರಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ — ಬೇರಾರಿಗೂ ಆತನ ಈ ಚರಿತ್ರವಿದು ಅರಿವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅದು ನಿಮಗೆ ಮರೆವಾಗದಿರಬೇಕು. (ಜವನಿಕೆಗೆ ತಿರುಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಹಿಂಜರಿದು, ಆನನ್ದದಿಂದರ್ಧಲ್ಲ, ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಆ ಸೇನಾಪತಿ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ:— (ಕೈಯ್ವಾಸುವನು.)

ಸೇನಾಪತಿಗಳು:— (ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ನಂಜರಾಜಯ್ಯನನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಮೆಯ್ಯಾಗಿ ಒರೆಯುನ್ನೆತ್ತಿ ಕಿಗ್ಗಠಾರಿಯನ್ನದಕ್ಕೆ ನೂಂಕಿ, ಉಡಿಗಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ರಣಧೀರ:— ಇನ್ನೀಗ .... ಅವಸರದ ಪರಿಪಾಟಿಯದೇನು?

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಆ ಹಬ್ಬಸಿಗಜನರ ....

ರಣಧೀರ:— ಏಕೆ, ಲಿಂಗರಾಜ? ಎಲ್ಲಿಯದು ಶಂಕೆ? ರಾಜ್ಯದ ಅರಮನೆಯ ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯಗಳಿಗೆ ಸೊಮ್ಮಿನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಹರಕೆಗಟ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನಂತಹ ಉಪಧಾಶುದ್ಧನೂ, ಆಪ್ತಹಿತವನೂ, ಬಲ್ಲ ಕಟ್ಟಾರ್ಪಿನ ಶೂರನೂ, ನೀತಿನಿಷ್ಣಾತನೂ, ನಮ್ಮ ಬಗೆಯ ನೆಲೆಯನ್ನರಿತ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಪರಮಕಾರ್ಯಾತ್ಮಕನೂ ಆಗಿರುವಾತನು—ನಾವು ಮಂತಣಗೇಳ್ವಾಗ ನಿನ್ನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಯ್ತಿಡಬಾರದು, ಸನ್ದೇಹಿಸದೆ ಖಚಿತೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅರಿಕೆಗುಡಬೇಕು.

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಧನ್ಯನಾದೆನು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯ್ತು. (ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ :— ಹುಂ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಆವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ?

ರಣಧೀರ :— ದಳವಾಯ್ತನವನ್ನು ತಕ್ಕಂತೆ ನೆರೆವಣಿಗೆಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಕಟ್ಟಂಕದ ಮುಂದಣ ಆತನಾರದು ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಕೊರಲ್ವಾಗುವನು.)

ರಣಧೀರ :— ಹೇಳು !

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಮೊಗವೆತ್ತಿ,) ನಾನು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ಕಯ್ಮೊಗನಾಗಿದ್ದು,) ಲಿಂಗರಾಜ, ಈ ನಿನ್ನ ಸರಳಭಾವದ ಸತ್ತ್ವಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಿರಿಯಂದಿನ ಆ — ಸಹಪಾಠಿಗಳ ಒಡನಾಡಿಗಳ ನೇಹಿಗರ .... ದಿವ್ಯಮೈತ್ರಿಯ .... ನೆನೆಹು .... ನಮ್ಮನ್ನು .... ಆ ಅಂದಿನ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇರಿಸಿ ಅರಲಿಸಿಕೊಂಡುದು.... ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹನು ಈ ನಿನ್ನನ್ನಾದರೂ—ಆತನ ತಕ್ಕುಮೆಗೆ ನೋನಿಸಿ, ಆತನ ಆತ್ಮದಿಂದ ಸಾರಸಮಗ್ರಮಾಡಿ, ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಧನ್ಯ ಮಂಗಳವದನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಲಿ !

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ನತಶಿರನಾಗಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಅಶ್ರುಕಣಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಮಿಡಿದು, ದೃಢಕಂಠದಿಂದ,) ಇಲ್ಲಿ ಬಾ .... (ಎದ್ದು, ದಳವಾಯ್ತನದ ಪಟ್ಟಚಿಹ್ನಗಳೊಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಲಿಂಗರಾಜನಿಗೆ ತುಡಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿ, ಆತನ ಮುಯ್ಪಿಗೆ ಕರತಲವನ್ನಿರಿಸಿ,) ಶ್ರೀಮನ್ತ್ರವರ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ ಐಶ್ವರ್ಯಪದವಿಗಳ ಗೌರವದೆಳ್ತರಕ್ಕೇರಲಾರ್ತ ಚಲದಂಕಕಾರನು ಪ್ರಭುನಿಷ್ಠೆಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನದಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಸಗುತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠುರದುಃಖಾಹಿತಗಳವನ್ನು ಬಲ್ಲಂತೆ ಬಾರಿಸಿ ತಳ್ಳಿಸಿ ಪರಿಹರಿಸಿ, ಹಲವು ಬನ್ನಗಳ ಜಂಜಡದ ಸುಚರಿತ — ಶಿಷ್ಟಜನತೆಗೆ, ಅವರು ಬಯಸಿದ ತಂತಮ್ಮ ಅನ್ತರಗಳ ಸುಖ ಸನ್ತೋಷಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿಸಿ ಒದವಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕುಡುವುದು ಪರಮ ಲಕ್ಷ್ಯ—ಮೂಲಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆಯೂ ಮರೆಯದಿರು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಮುಕುಳಿತಾಂಜಲಿಯೂ ವಿನಮಿತನೂ ಆಗಿರುತ್ತ,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ವಿಮನಸ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವಗತ,) ಆವನೊ, ಆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ — ಬಿಡದ ಜಿಗುಳೆ .... ಮೂಳಮುರುವ!

ರಣಧೀರ :— (ಹೊರಟು, ನಿಂತು,) ಆ ಹಬ್ಬಸಿಗ ಜನರ ದಣ್ಡನಾಯಕ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಅರಮನೆಯ ಒಳಓಲಗಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿಸಿ, ಸಮ್ಮುಖದ ಮಂತಣವಾದಲ್ಲದೆ ಹೊರವಡಲಾಗದೆಂದು ಬನ್ಧಿಸಿಡು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ಮತ್ತೆ, ಈ ಮನೆಗೆ ಸುತ್ತಣ ಕಡುಗಾವಲನ್ನು ಕಡಿದು — ಬೆಟ್ಟಿತು — ಬಿಗಿಮಾಡಿರು ; ಆವ ಗಂಡುಸಿಗೂ ಪ್ರವೇಶವಿರದಂತೆ ದುರ್ಗವಾಗಿರಲಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಿನಗೊ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ?

ರಣಧೀರ :— ನಮ್ಮಯೆ ಮಾರಾಣತಿಯವರೆಗೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಬೆಚ್ಚಿ, ಮಲಮುಲರ್ದ ಚಕಿತಹರಿಣಾಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ನಿರುಕಿಸುತ್ತ ಸಿಡಿ ಮಿಡಿಗೊಂಡು, ... ಕಡೆಗೆ ದರಹಸಿತವದನಾರವಿಂದೆಯಾಗಿ, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಜವನಿಕೆ ಯೊಳಗೆ ಅನ್ತರ್ಹಿತೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವಳು.)

(ಬೇಹುಕಾರನು ಓಡಿಬರುವನು.)

ಬೇಹುಕಾರ :— (ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಅಳ್ಳೆವೊಯ್ಯುತ್ತ, ಅಡ್ಡಬಿದ್ದೆದ್ದು, ಘರ್ಮಜಲ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕಾದ ಕಣ್ನೊಸಲ್ಗಳನ್ನಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ತೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿ ಲಿಂಗರಾಜನನ್ನು ಕಯ್ಯುತ್ತುಡುಕಿಕೊಂಡು ದೂರದ ಮೂಲೆಗೆಳೆದುಯ್ದು ಬರಿಪೊಡೆ ಯೆದೆಗಳನ್ನೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕಟ್ಟುಬ್ಬಸದ ಕಿಳ್ದನಿಯ ಉಗ್ಗುವಾತುಗಳಿಂದ ಬೇಹುಗುಡುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಪಚುರ್ಸುತಿದ್ದು, ಆತನನ್ನು ಹೊರಗಣ್ಗೆ ಕೈಯ್ಯಾಪಿಸಿ, ದ್ರುತಗತಿಯಿಂದ ರಣಧೀರನ ಬೆನ್ಗಯ್ದಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಬೇಹುಕಾರ :— (ದಣ್ಡಪ್ರಣಾಮಗೆಯ್ದು ಎದ್ದು ಓಡಿಹೋಗುವನು.)

ರಣಧೀರ :— ಹೇಳು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಉತ್ತರಿಗೆಯ ಸೆರಗಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ ವರದಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ವಿವರ್ಣನಾಗಿ, ನೀಳ್ವಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಹೊರಡುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೭

[ಸ್ಥಾನ:— ಕರುವಿಯನ್ನನ ಮನೆ.]

(ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನ ಪಟ್ಟೆಯುದ ಕಡುಗಾವಲಲ್ಲಿ — ಹಿಂಗಟ್ಟುಮುಂಗಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟುವಡೆದ ಮೂವರು ಬೆನ್ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವರು.)

(ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಯ ಪ್ರವೇಶ.)

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಸುತ್ತ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಹೋಗಿ, ತೂಗುಂಜೊಡರ್ಗಳನ್ನು ಕಂಭದೀವಿಗೆಗಳನ್ನು ಬತ್ತಿವೊತ್ತಿಸಿ, ಕೆಂದೆರೆಯನ್ನು ಸಲಗೆವಳಿಗಳ ಬಿಡುಗಾವರದಿಂದ ಒಕ್ಕೆಲಕ್ಕೆಳಿದೋಸರಿಸಿ, — ಚೆಂಬಾಳೆಗಂಬಗಳು, ಬಿಂಬಾದಿರಕ್ತ ಫಲಾವಳಿಗಳು, ಅಚ್ಚಗೆಂಪಿನ ತೋರಣಗಳು, ಶೋಣಮಣಿಯ ಸೂಸಕಗಳು, ಜಾದುಗಲ್ಲ ಜಲ್ಲರಿಗಳು, ಕೆಂಕವಿಟ್ಟಳಿಸಿದ ಕುಚ್ಚುಗಳು, ಕುಸುಂಬೆವಟ್ಟೆಯ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟುಗಳು, ಜಪಾರುದ್ರಾದಿಯಾದ ಕೇಸಲರ ನಿಡುದಂಡೆಗಳು, ಸುಲುಗಳಸ, ಕಿಸುಗೊಡೆ, ತನಿಸಂಜೆವಣ್ಣದ ಪಳಯಿಗೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವ ... ನೆತ್ತರ್ಗೊಗರ ಬೇಗಡೆಯ ಪಳದಾಮ್ರದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಹೊರಮೆಯ್ಯ ಅತ್ಯುನ್ನತವಿಮಾನದೊಳಗಣ ನರಶರಭನಲೋಹಿತಾಂಗದ ತುಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ; ವಿಮಾನದ ಕೇಸರಂಕೆಗಳತ್ತಣ ದೀಪಗಳನ್ನೂ, ಚಿಮ್ಮಗಿಲ್ಗಳ ಹಲವುಸಾಲ್ಗಳ ಹಣತೆಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗಿ; ಕೆಂಗಲ್ವಣ್ಣದ ಬಲಿಗೊರಡನ್ನೆಳೆದುಯ್ದು ನರಶರಭನ ದೃಷ್ಟಿಗನ್ವಯಿಸಿ ಎತ್ತಿ ನಿಲಿಸಿ ; ಕಣ್ಣೋರಯ್ನುವಂತೆ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಬಾಳ್ಗೆಂಡಗಳನ್ನು ತೋರಗಿಡಿಗಳನ್ನು ದೀಪಕೆಳಿಕೆಗಳ ಅಲೆಪದಿಂದ ಕೆಚ್ಚಕೆಚ್ಚನೆ ಕೆದಕೆದರುತ್ತಿರುವ ಕೆಮ್ಮಿಂಚುಗಳ ಆ ವಿಮಾನಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ, ರಕ್ತಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಗನ್ಧಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ತೊಳೆಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ತಾಮ್ರದ ತಟ್ಟೆಬಟ್ಟಲ್ತಳಿಗೆಗಳ ನಟ್ಟನಡುವಣ ಕುಂಕುಮದ ರಾಶಿಯನ್ನೂ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ; ಕೆಲವ ವೇತ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಣ್ಮುಗಿದಿರುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಕಯ್ಮರೆದು, ನಿಂತು ನೀಂಟಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

(ನಲ್ಲಂಬಿಯೊಡನೆ ಕರುವಿಯನ್ ಪ್ರವೇಶ.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹೊಸಂತಿಲ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು, ಸೆರೆಗಟ್ಟಿನ ಮೂವರನ್ನೂ ದಿಟ್ಟಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ,) ಕುಟ್ಟಿ !

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಕಣ್ತೆರೆಯುತ್ತ, ನೆಗೆದೇಳುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಈ ಇವರಾರೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯ ?

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದವರು.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಹಾಗೆಂಬುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರೇನು ?

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ; ಕುದಿರೆಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಯನ್ನು ಅಡ್ಡಹಿಡಿದು ಅವು ಮುಗ್ಗುರಿಸಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಎಳೆದು, ಇವರನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಕೆಡವಿಕೊಂಡು, ಬಾಯ್ಗೆ ಬಟ್ಟೆಯುಂಡೆಗಳನ್ನು ಗಿಡಿದು, ಮೊಕಕ್ಕೆ ಚೀಲಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಕತ್ತುಕಟ್ಟಿ, ಕಯ್ಕಾಲು ಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕುರಂಗುಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಿಗಿದು, ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದೆವು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆದುದು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಎತ್ತಣಿಂದ ಬಂದರು ?

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— ಕಿಳಕ್ಕು — ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಅಲ್ಲ. ; ತೆಂಕಲಿಂದ ಬಂದರು ಅವರು.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಚಡುವುಡನೆ ಹೋಗಿ, ಸಮಪಾದಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕುರಿಸಿ, ಬಂದಿಗಳೋರೊರ್ವನನ್ನೂ ಬೆನ್ಗೆ ಹೊರಳಿಸಿ, ಉದ್ವಿಗ್ನಾಂಗುಳಿಗಳಿಂದ ಕೊರಲ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕಳೆದು, ಮುಖಾವರಣದ ಚೀಲಗಳನ್ನೀಳ್ದೀಳ್ದು ಬಿಸಾಡುತ್ತ,) ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ ! .... ಕುಚ್ಚಯ್ಯ ! .... ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ !

(ನೆಗೆದೆದ್ದು, ರೋಷಾವೇಶದ ವಿಕಟಗದ್ಗದಕಣ್ಠದಿಂದ,) ಅಡಾ ! ....

(ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ತಮಿಳಲ್ಲಿ, ಮಿಶ್ರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲಕ್ಷುದ್ರ ಗ್ರಾಮ್ಯಧರ್ಮದ ಅಬದ್ಧಮುಖದಿಂದ ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನನ್ನೂ ಬಯ್ದು ಶಪಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ,) ' ಅಡ ಅಡಾ ಎಂಬವನನ್ನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ನೀಗು ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಮ್ಮತ್ತ ; ಸುಮ್ಮಗೆ ಅಲ್ಲ ಅದು.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು, ಅಧೋವದನನಾಗಿ, ನಿಡುಸುಯ್ದು, ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕತಿಯಿಳಿಹಿಕೊಂಡು, ಪಕ್ಕದ ವೇತ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ಕಡೆಗೆ ಕತ್ತೆತ್ತಿ,) ಕುಟ್ಟಿ, ಆ .... ಕೊಸವನೆಂದು ಈ .... ಇವನನ್ನು,

ದೇಶಕೋಶಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ನಾಡಾಡಿಗ ಈ ಭಿಕಾರಿರಾಯನನ್ನು, ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರದ ಬಿಟ್ಟೆಯನ್ನದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ — ಈ ಮೈಸೂರ ಅರಮನೆಯ ರಸಕವಳವನ್ನೂ ರುಚಿನೋಡಿಕೊಂಡು, ಈ ಕೊಸವನನ್ನೂ ಹುರಿದೆಬ್ಬಿಸಿ ಬೆನ್ನುತಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ ನಾಯಕರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಸಿ ಮೈಸೂರು ಮಧುರೆಗಳನ್ನು .... ಈ ಯೆರಡು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮಶಾನಮಾಡಿಬಿಡಲು — ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕದ್ದುಬಂದಿರುವ ಈ ಸಾಮನ್ತರ ಹೃದಯಶೂಲವಾಗಿರುವ ಈ ಪಿಶಾಚನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಂದಿರುವೆ! ಮತ್ತೆ, ಆ ಮಲೆನಾಡಿನವನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಅಳುವೋಲೆಯನ್ನಟ್ಟಿ, ಅವನನ್ನೂ ತನ್ನ ಬೀಸುವಲೆಗೆ ಕೆಡಹಿಕೊಂಡು — ಅವನನ್ನೂ ಯುದ್ಧ ದೇಶಕ್ಷೋಭೆ ಅಪಮಾನ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಕುಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ಉತ್ತರದೋಲೆಯು ರಾಯಭಾರವಿದೀ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದುಸೇರಿದ ಬೇಹುಸಂದೊಡನೆಯೇ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಓಡಿಬಂದಿರುವನು! .... ಈಗ .... ಈಗ!....ಆಪ್ತುವರುಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಎಚ್ಚರಿಕ್ಕೆಯಿಂದ ಅಣಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ನಮಗೇ ಅಪಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಶದಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಾಣುವಂತೆ ನೀನು — ಕುಟ್ಟೆಯು ಎಡಹಿಬಿದ್ದು, ಈ ತೊಡಂಕನ್ನು ತಂಡೊಡ್ಡಿ ಸಿಲ್ಕಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆ.

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟೆ :— ಇವನು ಆ ....

ಕರುವಿಯನ್ :— ಈ ಬಿಚ್ಚೆಕಾರ ಭಿಕಾರಿರಾಯ, ಇಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಕೊಸವ, ಅತ್ತಣವರಾ ಮಲೆನಾಡಿನವನ ವೃದ್ಧಜಂಬುಕ — ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಆರಿಬ್ಬರೂ, ಅಥವಾ ಆನಿಬರೂ ಸಂಧಿಸದಂತೆ ತಳಿಗಟ್ಟಿ ಆಗಲಿಸಿಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದೂ; ಹಾಗೆ ಆವರವರಿಗೆ ಮುಖದರ್ಶನವಾದರೂ ತಮತಮಗೆ ಸನ್ನಿಧಿಕಾರ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ, ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು, ನಮ್ಮ ನಾಯಕರನ್ನು .... ಮಧುರೆಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ನಿರ್ನಾಮಮಾಡಿಬಿಡದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ; ಮೊದಲಿಂದ ನಿಮು

ಗಿಬ್ಬರಿಗೂ — ಗಿಳಿಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ — ನಾನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇವಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಹೋಯ್ತು.

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— ಆದರೆ, ಆ ....

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆ ಮಲೆನಾಡಿನವನ ರಾಯಭಾರವು ಈ ಪಿಶಾಚ ರಾಯನ ರಾಯಬೇಡಾರದೋಲಗದಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ತವ್ಮ ಓಲೆವತ್ತಳೆ ಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ — ಈ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ — ಈ ಹಜಾ ರಕ್ಕೇ ಇನ್ನೊಂದರೆಗಳಿಗೆಯೊಳಗಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರುವರು; ನೀವೀ ದೆವ್ವನನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೇ ತಂದು ಅಸ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ.

ನಲ್ಲಂಬಿ :— ಈಗಳೂ ....

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಥಿಮ್ಮನೆದ್ದು, ಕಡುಕಣ್ಮದಿಂದ,) ನಲ್ಲಂಬಿ, ನೀನೀ ನಿಮಿಷವೇ ಹೋಗಿ, ಆ ಮಲೆಯವರಿಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ನೆವವ ನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಅವರಿತ್ತಣ್ಗೆ — ಉಷಃಕಾಲದವರೆಗೆ ಹೊರಡದಂತೆ ತಡ ಮಾಡಿರು. ಹೋಗು! — ಹುಂ! — ಹೋಗು! ಹೋಗು! (ಆತನನ್ನು ರಟ್ಟೆವಿಡಿದೆಳೆದುಯ್ದು ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗಣ್ಗೆ ನೂಂಕಿಬಿಟ್ಟು, ಪಡಿಯ ನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಹಿಂದಿರುಗಿ,) ಕುಟ್ಟಿ, ನೀನಾ ಭಿಕಾರಿರಾಯನನ್ನೂ, ಆ ರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಬಲಿಮರಕ್ಕೆಳೆದು — ನಮ್ಮ ನಾಯಕರಿಗೆ .... ನರಶರಭನಿಗೆ ಅರ್ಪಣಮಾಡಿಬಿಡು; ಈ ಮೂರು ಮಂದಿಯೂ ಆ ಕೊಸವನಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನೂ ಈ ಬಲಿಮರವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ನೂರೆನೆತ್ತರ ಸೂಸುವಿಾಹದಿಂದ ತೊಳೆ ತೊಳೆದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರಲಿ! — ಹುಂ! (ಹೋಗಿ ವೇತ್ರಾಸನಸ್ಥಿತನಾಗುವನು.)

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಮುಂದುವರಿದು ಬಗ್ಗಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಕಯ್ಗಟ್ಟನಗ ರಣೆಯ ಎಳಲುಂಗೊನೆಯನ್ನು ತುಡುಂಕಿಕೊಂಡು, ಆತನನ್ನು ದರದರನೆ ಈಳ್ದುಯ್ದು, ಆತನ ಹೆಡಕನ್ನು ಬಲಿಗೊರಡಿನ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿ ನಿಲಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ, ನಿಡುಮೆಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಮುಂಚಿ, ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಯ ಕಟ್ಟದಿರ್ಗೆ ನಿಂತು,) ಏನು ಇದು?

ಕರುವಿಯನ್ :— ಅಯ್ಯರ್‌ವಾಳ್ !

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಇವನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ನೀನು ?

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಕಯ್ಯುಬ್ಬಗಯ್ಯ ಬಲ್ದೋಳಿಂದ ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನನ್ನು ಬಲಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟು, ನರಶರಭನಿಗೆ ಕುಂಬಿಟ್ಟು, ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತುವನು.)

(ಕದವನ್ನೆಳೆದು ತೆರೆದುಕೊಂಡು — ರಣಧೀರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಗಾಯಗೊಂಡ ಕಣ್ಠೀರವನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿ ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾರಿ ಆತನ ಆಯುಧಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೋಹಳದಡಿಯಿಂದ ಗುದ್ದಿ, ಕತ್ತಿಯನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಆತನ ಆ ಮಣಿಗಟ್ಟನ್ನೆಡಗಯ್ಯಿಂ ಬಲ್ಪಿಡಿಗೊಂಡು, ರಂಯ್ಯನೆಳೆದು ತಿರುಗಿಸಿ ನಿಲಿಸಿಕೊಂಡು,) **ಕೊಂಗರ ಹೇಡಿಯಾಟ ಇದು ! — ಈ ಸೂನೆಯ ಕೊಲೆ !**

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಎದ್ದು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದು, ರಣಧೀರನನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು, ಕೃಪಾಣವನ್ನು ಬರಸೆಳೆದುಕೊಂಡಾತನ ವಕ್ಷಸ್ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಮೊನೆಯೊಡ್ಡಿ ಹಿಡಿದು, ಆಕುಂಚಿತಗಾತ್ರನಾಗಿ ಹವ್ವನೆ ಶರವೇಗದಿಂದ ಹಾಯುತ್ತಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ತಟ್ಟನೆ ಬಲಕ್ಕೆ ಒರ್ವಜ್ಜೆ ತೆರಳ್ದು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹೋಗಿ ಗೋಡೆಗೆ ನೆತ್ತಿಯಪ್ಪಳಿಸಿ, ಧೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದು, ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟನಾಗುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನತ್ತಣ್ಗೆ ಹೊರಡುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಪಟ್ಟಿಯುವನ್ನೆತ್ತಿ ಎಡದ ಕೌಂಕುಳಲ್ಲಿರಿಸಿ ಇರುಂಕಿಕೊಂಡು, ಮೊಯ್ಕಯ್ಯಗ್ಗಳಿಂದೆಳೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಯ ಹೆಗ್ಗತ್ತಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತವನ್ನೆತ್ತಿ ಬಿನ್ನಣದಿಂದವುಂಕಿ, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿ ದಿಂಡುಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಕಯ್ಯುತ್ತಡುಕಿ ಹಿಡಿದು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬೆನ್ಗೆ ಮಲಗಿಸಿ, ಎದ್ದು,) ಮನ್ನಳಿಪಟ್ಟು ಆದು.

ರಣಧೀರ :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆತ್ತಿ ಇಳಿಹಿ, ಆತನ ಚಿಂದಿಯ ಬಾಯ್ಗಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಸುಟು, ಗಿಡಿವಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯುರುಳಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಬಿಸಾಡಿ, ಕಯ್ಕಾಲ್ಗಳ ಬಿರುಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಎವೆದೆರೆವನು.)

(ನಲ್ಲಂಬಿಯನ್ನು ಕಯ್ಸೆರೆಗೊಂಡಿರುವ ಮುಕ್ತಶಸ್ತ್ರಗಳ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ— ಬೇಹಿನವರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಕುಡುತೆಯಲ್ಲಿ — ಲಿಂಗರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ಕಕ್ಷದ ಪಟ್ಟಿಯವನ್ನು ಕಯ್ಗೊಂಡು,) ಯಾರು ನೀವು? ಏನು ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ?

ಆಗಸ್ತು ಕರೆಲ್ಲ :— (ರಣಧೀರನಿಗೆ ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವರು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಬಿಕವಂದದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿರುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಕರುವಿಯನ್ನೂ ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಗೂ ನಾಲ್ನಾಲ್ವರು ಸೈನಿಕರ ಕಡುಗಾವಲನ್ನೊಡ್ಡುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ವೇತ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಸೀನಮಾಡಿ, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ, ಆತನಿಗೆ ಮಹಾರಾಜವಂಶದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ
ಸೈನಿಕರು } :— (ಹಿಂದಣಂತೆ ತುಳಿಲ್ಗೆಯ್ವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— ಕಣ್ಬನಿದುಂಬಿ, ಆನತಶಿರನಾಗಿದ್ದು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು, ರಣಧೀರನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮಾಲಿಂಗನವೀವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ
ಸೈನಿಕರು } :— (ಪುನಃ ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ರಣಧೀರನನ್ನು ಕರವಿಡಿದುಯ್ದು ಅಪಸವ್ಯದ ವೇತ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ಬಲಗಯ್ಯ ಪ್ರಾದೇಶದೊಳಗೆ ಕಣ್ಗಳನ್ನೊತ್ತಿಕೊಂಡು ತಲೆವಾಗಿರುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಸೈನಿಕರಿರ್ವರನ್ನೊಡಂಗೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ ಕುಚ್ಚಯ್ಯಂದಿರನ್ನು ಸೆರೆಗಳೆಯುತ್ತಿರುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಕರುವಿಯನ' ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ ನಲ್ಲಂಬಿಗಳನ್ನು ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು,) 'ಮರಗಿಣಿಯ ಕೂಡಹೋಗಿ, ಅರಗಿಳಿಯು ಕೆಟ್ಟಿತು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ — ನಮ್ಮ ಗುರು; ಹಾಗಾಯಿತು ನನ್ನ ಬಾಳು.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಕಯ್ಯಿಳಿಹಿ ಸಂವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಹಾಡತೊಡಗುವನು.)

ಕಾಳಕೂಟದ ವಿಷವು ಚೇಳು ನಂಬಿದ ಹಗೆಯು !
ಹಾಳೂರು ಕುರುಚಿ ನಸುಗುನ್ನಿ ತಿಗುಳರಾ |
ಗಾಳಿ ಬೇಡೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

(ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ
ರಣಧೀರ } :— (ಪರಸ್ಪರ ಅಭೀಕ್ಷಿಸಿ, ನಕ್ಕುಬಿಡುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಕುಪಿತನಾಗಿ, ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಚ್ಚಯ್ಯನನ್ನು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು, ನಿಡುವಜ್ಜೆಗಳಿಂದೆಯ್ದಿ, ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನಿಗೆ ಮೊಗವೊಕ್ಕು ನಿಂತು, ಕಟು ಕಣ್ಣಿಂದ,) ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಗಳ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸೊಲ್ಲಾಡಕೂಡದು.

ರಣಧೀರ :— ಲಿಂಗರಾಜ !

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಪೆಡಮ್ಮೆಟ್ಟುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಕೆರಳ್ದು, ಪಟ್ಟೆಯವನ್ನೆತ್ತಿ ಜಡಿಯುತ್ತ,) ಯಾರೆಲಾ ನೀನು ? ಹರಟುತ್ತಿರುವೆ ಅಂಕೆಯನ್ನು ನನಗೆ !

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ
ಕುಚ್ಚಯ್ಯ } :— (ದೇಹವನ್ನಾಳ್ಕೆಗೊಂಡು, ತಂತಮ್ಮ ಉಡುಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ದೂಳ್ಪೊಡೆದು ಎಳೆದು ಎಳವಿ ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂಚಿ, ರಣಧೀರನಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವನ್ದಿಸಿ, ಹೋಗಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯುನ ವೇತ್ರಾಸನದ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲುವರು.)

ರಣಧೀರ :— ಅತ್ಯದ್ಭುತಬಲದ ಮೆಯ್ಯಾಳ್ತನದ ಮಲ್ಲಬಿನ್ನಣದ ಜಗಜಟ್ಟಿಗನೀ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳವಾವುದು ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— .... ನಿಜಗುಣಪುರ ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟೂರು.

ರಣಧೀರ :— ಇತ್ತ ಇದೆಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಅಯ್ಯನು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವ ಎರಡುಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಗಳ ಕಡವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ನಾನು.

ರಣಧೀರ :— ಈ .... ಇವರು ನಿಮ್ಮ ಸಾಲಿಗರೇನು ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಅಲ್ಲ; ಎರಡು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನು — ಒಂದು ಸಾವಿರ ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನೂ — ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅಂಗಯ್ಯುಮಿಟ್ಟದವರು ಇವರು; ಸಂಬಳವಾಗಿ ನನಗೆ.

ರಣಧೀರ :— ನೀವು ಇವರ ಊಳಿಗದವರೇನು ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— (ಕನಲ್ದು.) ಅಲ್ಲ ! — ಕೊಂಗರಿಗೆ ಊಳಿಗವಾಡುವುದಿಲ್ಲ ನಾನು !

ರಣಧೀರ :— ಮತ್ತೆ, ಸಂಬಳವದು ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಇವರು ಜಗಜಟ್ಟಿಯೆಂದು ಹೊಗಳುವ ಕೊಸವ— ರಣಧೀರ ಎಂಬ ಆ ದುಷ್ಟಕಳ್ಳನನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ, ಅದು ತಪ್ಪಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಯ್ಕಿಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಮುಗುಳ್ನಗೆಯನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ರಣಧೀರ :— ಆ ಸಂಬಳದ ಸಮ್ಮಾನವು ಕಾಣಿಕೆಯ ಬಹುಮಾನವು ನಿಮಗೆ ಕಯ್ಸಪಟ್ಟುದಷ್ಟೆ ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಇಲ್ಲ ! — ಅವನನ್ನು ತೋರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ ಇವರು ನನಗೆ.

ರಣಧೀರ :— ಒಮ್ಮೆಯೂ ?

ತೊಟ್ಟೆಲಯ್ಯ :— ಇಲ್ಲ .... ಬರುತ್ತಾನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ, ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ, ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಎಳೆದಾಡಿ ಅಲೆಯಿಸಿ, ಸಂದುಗೊಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡುದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈವೂರ ಅರಮನೆಯ ಹತ್ತಿರೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಾಯಿಸಿ, ಪರದಾಟವಾಡಿಸಿದರು ನನ್ನನ್ನು; ಬೇಜಾರಾಗಿಹೋಗಿದೆ ನನಗೆ.

ರಣಧೀರ :— ಹುಂ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಈವೊತ್ತು, ಆ — ಬೊಮ್ಮನ ಗುಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಅವನು — ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ನನ್ನನ್ನು, ಕಾಯಿಸಿ, (ಕಯ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನತ್ತ ಗುರಿಯಿರಿಸು,) ತೋರಿಸಿದರು ಅವನನ್ನು .... ಆ ಕೊಸವ ರಣಧೀರನೆಂದು ; ಇದಿರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ನಾನು, ಕೆಣಕಿ ತೋಳುತಟ್ಟಿ ಸನ್ನೆಗರೆದು ಅವನನ್ನು, ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು ಹೋರಾಡಿ ಹೆಣಗಿ ಬೆನ್ಮಾಡಿ ಸೋಲಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಸೆರೆಗಟ್ಟು ವುದಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ....

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಗಂಭೀರನಾಗಿ,) ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹ !

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ,) ಹಾಗೆಂದರೇನು ?

ರಣಧೀರ :— ಆಬಳಿಕ ? .... ಹೇಳಿರಿ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— .... ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಹಿ, ಹಿಡಿದು ಚೀಲಗಳನ್ನು ಮೊಗಮುಸುಕಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತುತಂದರು ಅವರವರೇ ಈ ಮೂರು ಮಂದಿಯನ್ನೂ (ಪಟ್ಟಿಯವನ್ನಾತಂಗಳ್ಗೆ ಬೀಸಿ,) — ಜಟ್ಟಿಗಾಳೆಗಕ್ಕೆ ಸಮಯವನ್ನೇ ಕೊಡದೆ ಇವರಿಗೆ ; ಗರುಡಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ನೇಮಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ ಅದು .... ಆ ಕೊಂಗರ ಹೇಡಿತನ !

ರಣಧೀರ :— ಹುಂ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ... (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನನ್ನು ಕೊರ್ಗಣ್ಣಿಂದಾಪಾದಮಸ್ತಕವಾಗಿ ಅಳೆದಳೆದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ,) ಆ ಜಗಜಟ್ಟಿ, ಆ ಕೊಸವ — ರಣಧೀರನಲ್ಲ ಇವನು ; ದುಷ್ಟಕಳ್ಳನೂ ಅಲ್ಲ ; .... ಹೌದು, ನಿಶ್ಚಯ ಅದು.

ರಣಧೀರ :— ಇನ್ನೀಗಳೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವಿರಿ ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ನಡೆಸೋಡುತ್ತಿರುವ ಕರುವಿಯನ್ನೆ ತಿರುಗಿ, ಸಂಖಿನ್ನನಾಗಿ,) ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. —

ಹಾಸಿಲ್ಲದಾ ನಿದ್ರೆ ಪೂಸಿ ತೊಳೆಯದ ಮಾಹ |
ಬಾಸೆಯಿಲ್ಲದನ ಒಡನಾಟ ಮೋಟಗಯ |
ಬೀಸಿ ಕರೆದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ರಣಧೀರ :— ಹೊತ್ತ ಭಾಷೆಗೆ ಬೀಯಮಾಡದವರಲ್ಲಿ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವಿರೇನು ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಕಣವೆಯ ಕೆಳಗಣವರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು, ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬೇಡ ನನಗೆ !

ರಣಧೀರ :— ನಮ್ಮಲ್ಲಿ.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಯಾರು ನೀವು ? — ಅಂಗಯ್ಯುಮ್ಮಟ್ಟಬೇಕು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ವೀರ ಶೂರ, ಮಲೆವರ ಗಂಡ, ಅಭಯಪ್ರತಾಪಾಧೀಶ್ವರ ಅಸಹಾಯಶೂರ ಕಲಿಯುಗಭೀಮ ಶ್ರೀ ರಣಧೀರ ಕಣ್ಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ; — ಪಟ್ಟಣದ ಮಹಾರಾಜರು.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಕಲಿಯುಗಭೀಮ ! (ಉಳ್ಳಲರ್ದ ಭಕ್ತಿಯ ಸಯ್ಪಿನಿಂದ ನಿಟ್ಟಿಸಿ, ಮಲ್ಲಮಂಗಳದ ಠೀವಿಯಿಂದ ಬಾಗಿ ಅಭಿವನ್ದಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ :— ಏನು ?

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ... ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ನೀವು ನಮ್ಮ ವಿಶೇಷದ ಮೆಯ್ಗಾವಲಿಗರಾಗಿ, ತಪ್ಪದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು.

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಪಟ್ಟೆಯವನ್ನು ಹೆಗಲ್ಗೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೋಗಿ ರಣಧೀರನ ವೇತ್ರಾಸನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ನರಶರಭನಿಗೆ ವಿಚಾರಣಾಕ್ಷನಾಗಿದ್ದು, ರಣಧೀರನಿಗದನ್ನು ಕಯ್ತೋರ್ಕೆಗುಡುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ }
ರಣಧೀರ } :— (ಅದನ್ನು ಪರಿಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು.)

ರಣಧೀರ :— ವಿಕಾರಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಸಂಭವದ ಜನ್ತುವೀ ರೌದ್ರಾಕೃತಿಯಿದೊಂದು ಗಹನಸಮಸ್ಯೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— ಇದು ನರಶರಭ, ಮಹಾರಾಜ; ನೋಡಿರಿ — ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಶಿರಸ್ಸು ಶರಭನದಾಗಿರುವುದಾದರೂ, ನಮ್ಮ ತಿರುಮಲನಾಯಕರ ಮುಖಚ್ಛಾಯೆಯು ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ರಣಧೀರ :— ಆದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಮನಗಳಿವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನ್ದವೇಗಕ್ಕಾಗಿ, ಮೋಡದ ಮರುಕುಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಯಿಸ್ಸಿರಬೇಕು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ನಕ್ಕು,) ಮೈಸೂರ ರಣಧೀರ ಕಣ್ಠೀರವ ನರಸಿಂಹರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ಈ ನರಶರಭಾವತಾರದ ಮಧುರೆಯ ತಿರುಮಲನಾಯಕರಿಗೆ ಬಲಿದುತ್ತಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಮೂಲಭಾವವಾಗಿರಬಹುದೆ ?

ರಣಧೀರ :— ಅಲ್ಲವೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ರೋಷೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಹಲ್ಲಡಿದು ಸೀವರಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ ನತ್ತಣ್ಗೆ ನೆಗೆದೇಳುವನು.)

ಕಾವಲ ಸೈನಿಕರು :— (ಆತನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ರಣಧೀರ :— (ತಿರುಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಪವಿತ್ರಾಂಗುಲಿಯ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಕಳಲ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಆದನ್ನು ಕರುವಿಯನ್ನನ ಕಣ್ಗೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು, ಖಡ್ಗವನ್ನೀಳ್ಕೊಳಿದುಕೊಂಡಾತನ ಗುಂಡಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಪೂರಿ, ಕಟುಕಣ್ಣಿಂದ,) ಆವುದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಪ್ರತಿರೂಪ ?

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಮೆಯ್ನಡುಗುತ್ತ ಕಣ್ಗಳನ್ನೊರಸಿಕೊಂಡು, ಬಗ್ಗಿ, ರಪ್ಪೆ ಮಿಡುಕದೆ,) .... ಮೈಸೂರ ಸಿಂಹಾಸನ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅದರ ಮೇಲೆ ?

ಕರುವಿಯನ್ :— .... ಭೇರುಣ್ಡಪಕ್ಷಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ — ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾರಾಜ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಉದ್ದಂಡಧ್ವಜದ ಗಂಡಚಿಹ್ನವದು.

(ಬೇಹುಕಾರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಲಿಂಗರಾಜ:— (ವಿಮಾನವನ್ನೆಯ್ದುತ್ತಿರುವನು.)

ಬೇಹುಕಾರ:— (ಪೊಡೆವಟ್ಟೆದ್ದು, ದ್ವಾರಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ:— (ನರಶರಭವಾಮಾಂಘ್ರಿ ಮೌಳಿಯಾಗಿರುವ ನೃಸಿಂಹನನ್ನು ಬಿದಿರ್ಚಿ, ನೇತ್ರ ನಿಟಿಲ ಮೂರ್ಧಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ದೂರಕ್ಕಿರಿಸಿ, ನರಶರಭನ ಆ ನೀಟದೆಡಗಾಲನ್ನು ತುಂಡಿಸಿ ಕೆಡಹಿ, ಖಡ್ಗವನ್ನೊರೆಗೆ ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ನೂಂಕಿಕೊಂಡು, ಬಾಗಿ ರಕ್ತಚಂದನದ್ರವದ ಬಟ್ಟಲನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಆ ವಿಗ್ರಹದ ಪೀಠವನ್ನೇರಿ ನಿಂತು ಆದರ ತರ್ಜದ್ಬಾಹುವಿನ ಮೇಲೆ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯನ್ನು ಸಿರಿಸಿ, ಗನ್ಧರಸವನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಮುದ್ರಿಕೆಗೆ ಅಣ್ಕೆಗೆಯ್ಯುತ್ತೆ, ನರಶರಭನ ಕಣ್ಗಳಿಗೆ ಎದೆಗೆ ತೋಳ್ದಲೆಗಳಿಗೆ ತಿಲಕಕ್ಕೆ — ತೊಡೆಗೇರಿ ಪೌರುಷದ ಹಸ್ತಪುಟದಿಂದ ಕಿರೀಟವನ್ನೆಳೆದುರುಳ್ಚಿ — ನಡುನೆತ್ತಿಗೆ ... ಮಹೀಶೂರಧ್ವಜದ ಗಣ್ಡಭೇರುಣ್ಡನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತಿ, ಇಳಿದು ನಿಂತು, ಆ ನೃಸಿಂಹನ ಅರ್ಚಾಕೃತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನ ಕೆಯ್ಗಿತ್ತು, ಖಡ್ಗವನ್ನುರ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಿರುಗಿ, ರಣಧೀರನಿಗೆ ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಬೇಹುಕಾರ:— (ಮುಂದುವಟ್ಟು, ಲಿಂಗರಾಜನಿಗೆ ಗುಟ್ಟಿನ ವರದಿಯನ್ನು ಕಿವಿಗೇಳಿಸತೊಡಗುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ:— (ಶೀರ್ಷವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುದೂಗಿ,) ಮಹಾರಾಜ, ಮಹೀಶೂರಧ್ವಜದ ಪ್ರಚಣ್ಡಪ್ರಭಾವವು ಈ ಊಳಿಗದೋಜೆಯಿಂದ — ಆದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ — ಸಾರ್ಥಕವಾಯ್ತು.

ರಣಧೀರ:— ಅಡಿವಣಿಯ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಗೆಂದು .... ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನವದರ ಕಾರ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ:— (ನಕ್ಕುಬಿಡುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ:— (ಬೇಹುಕಾರನನ್ನು ಹೊರಗಳಿಹಿ, ಖಡ್ಗವನ್ನೊರೆಗೆ ಹಾಯ್ಕಿ, ಬಾಗಿಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸಿ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಪಾದಪೀಠಕ್ಕೆ — ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಾಸಾವನ್ತ ಶ್ರೀಮದಿಕ್ಕೇರಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀಮದೆಡವಮುರಾರಿ ಕೋಟೆಕೋಲಾಹಲ

ವೈರಿಸಪ್ತಾಂಗಹರಣ ಏಕಾಂಗವೀರ ಬಲವಂತ ದೋನೇಜ ದೋ ಖಂಡೆರಾಯ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರಾಧೀಶ್ವರ ವಿಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾನ್ತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಸೂರಿನಿಕರಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಗೋದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಪಾಲಕ ಶಿವಗುರುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣ ರಾಜಮುದ್ರಾಧಿಕಾರಧುರನ್ಧರ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀಶಿವಪ್ಪನಾಯಕಪ್ರಭುಗಳವರಿಂದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯೋಲೆಯ ನಿಯೋಗದ ರಾಯಭಾರವು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಸಮ್ಮುಖದ ಅವಸರಕ್ಕೆ ಎಯ್ತುರುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಕರುವಿಯನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ,) ಆ ಮಲೆನಾಡಿನವನ ರಾಯಭಾರ !

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಆ ನಿಯೋಗಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಾಳೆ — ಅಪರಾಹ್ಣಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಹಿಬಿಡಿರಿ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ರಂಹಸ್ಸಿನೆ ಮೆಯ್ದಿರುಪಿ, ಆತನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ತಿರುಗಿ,) ಈಗಳೇ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. (ಬೆನ್ನೊರಗಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಕುನುಂಗಿ, ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕಿವಿಗಚ್ಚಿನ ವಿತರ್ಕವಾಗಿರುವನು.)

(ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಮುಂದುಗತನದಲ್ಲಿ — ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಯಭಾರದ ಪ್ರವೇಶ.)

ಆಗತರೆಲ್ಲ :— (ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುವರು.)

ಹೂವಯ್ಯ :— (ರಣಧೀರನನ್ನು ಕಂಡು ನಡುಗಿ, ಬೆಳ್ಳನಾಗಿರುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಪೇರೋಲಗದ ರಾಯಗಾಣ್ಕೆಯ ಕಟ್ಟೊಟ್ಟಕ್ಕಣಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಳಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ನೈಷೇಧಿಕ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನೆಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಹೊರೆಯಾಳ್ಗಳು :— (ತಂದ — ಧನಕನಕವಸ್ತ್ರರತ್ನಭೂಷಣಛತ್ರಚಾಮರ ಪಾದುಕಾದಿಗಳನ್ನು, ಗನ್ಧಪುಷ್ಪತಾಂಬೂಲಫಲ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು, ಮತ್ತಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಮುಮ್ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಇಳಿಹಿ, ಅಡ್ಡಗೆಡೆದೆದ್ದು ಕಯ್ಮುಗಿದು ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಮೊಗಗಪ್ಪಾಗಿ, ತಮಿಳಲ್ಲಿ ಮುಖರಭಾಷೆಯಿಂದ ಕೊರಲ್ಕಿಯೊಳರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಕಟವಾಯಲ್ಲಿ ನೊರೆಗಟ್ಟಿ, ಮುಚ್ಚೆವೋಗಿ — ಮಲಗಿಸಲ್ಪಡುವನು.)

ಹೂವಯ್ಯ :— (ಮುಂದೆಯ್ದಿ, ಬಲದ ಮಂಡಿಯೂರಿ, ಕಯ್ಯ ಪ್ರಸೂನಮಾಲಾಬನ್ಧಗಳನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಪಾದಗಳ್ಗೆ ಪೂಜಿಸಿ — ರಾಜಜಂಬೀರಫಲವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ಎದ್ದು, ಆ ತಟ್ಟೆ ಪರಿಯಣಗಳಿಂದ ಕುಸುಮಹಾರಗಳನ್ನೂ ಅರಸುವಣ್ಣನ್ನೂ ರಣಧೀರನಿಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿ, ಪೆರವೋಗಿ ತನ್ನವರ ಚೂಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು,) ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಗಳ ಓಲಗದ ಸನ್ದರ್ಶನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮವು ಪುನೀತವಾದುವು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನಾವೆಲ್ಲ ಧನ್ಯರಾದೆವು !

ರಾಯಭಾರದವರೆಲ್ಲ :— (ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— .... ತರುವಾಯ ?

ಹೂವಯ್ಯ :— ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರಿಕರಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಪಯಣಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭು — ಕೆಳದಿಯ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀಶಿವಪ್ಪನಾಯಕಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಾಮನ್ತಿಕೆಯ ಮಕುಟಮಣಿಮಯೂಖಗಳನ್ನು ದಿವ್ಯಮಾಡಿ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಮತ್ಸಾರ್ವಭೌಮ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ರತ್ನಪಾದುಕಾಪ್ರಭಾಮಣ್ಡಲವು ಈ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ — ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿರುವ ಶುಭವಾರ್ತೆಯ ದೇವದುನ್ದುಭಿಯನ್ನು ಕಿವಿಗೊಂಡು, ಆ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವನ್ನೀಗ ಹೀಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— ಆಮೇಲೆ ?

ಹೂವಯ್ಯ :— ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಕಟ್ಟಳೆಯಾದಂತೆ ಜನ್ಮ

ಸಾರ್ಥಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವೆಲ್ಲ ತಹತಹಪಡುತ್ತಿರುವೆವು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತಃ ಉದಾರಿಗಳಾಗಬಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರರವರು ಒಂದೊಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಾದರೂ—ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಲೆಂದು .... ಇನ್ನೀಗಳಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವತವಾತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆವು.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯು :— (ಮನ್ದಸ್ಮಿತನಾಗಿ,) ಅಹುದು.

ಹೂವಯ್ಯ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನೀರ್ಗೆಸರಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆಯುವ ಮುಳ್ಳೊಡಲ ಪೊಳ್ಳುಬಸಿರ ಮೃಣಾಳವು—ಸಿರಿಯ ಕರುಮಾಡವಾ ಹೊಂದಾವರೆಯೆಂಬ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತಲೆವೊತ್ತು, ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಿಂದ ಧನ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯು :— .... ಹುಂ, ಎಲ್ಲಿ ?

ಹೂವಯ್ಯ :— ಏನು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ?

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯು :— ಆವೋಲೆ !

ಹೂವಯ್ಯ :— ಆವ ಓಲೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ?

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— ಓಲೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. — ಇರಲಾರದು. — ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯು :— ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ?

ರಣಧೀರ :— ಹಾಗೆ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಮೀಸಲ್ಗಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಗುಟ್ಟು — ಅದನ್ನು ಬಲವನ್ತದಿಂದ ಬಯಲ್ಪಡಿಸುವುದು ವಿಹಿತವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯು :— (ಹರವಸದ ಕೆರುವಿಯನ್ನಭಿಮುಖನಾಗಿ, ಒಗಂಟುವಟ್ಟಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— .... ಲಿಂಗರಾಜ, ಈ ವಿಷಮಸಂಶಯದ ಸನ್ನಿಧಿಯಿದರಲ್ಲಿ — ನಿನಗೇನಾದರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ... ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹದಾಜ್ಞೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬದ್ಧರಹುದು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ತಿಳಿದಿದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, (ತನ್ನ ಒಳಅಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ, ಕಿರುಗಡತವನ್ನು ಕುರಿಪುಗಂಡೆತ್ತಿ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು, ಓದುವನು.)

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ, ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀವೀರಪ್ರತಾಪ ಘನಗಿರಿಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢರಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಪ್ರಚಣ್ಡಪ್ರತಾಪಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀಶ್ರೀರಂಗರಾಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪಾದಪದ್ಮಂಗಳಿಗೆ .... ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮುದ್ರೆವೊತ್ತು ಆಶ್ರಿತನಾಗಿರುವ ಕೆಳದಿಯ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಗಳು.... ಆದಾಗಿ ಉಭಯಕುಶಲೋಪರಿ ಸಾಂಪ್ರತ .... ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಧಾರಾಪುರದ ಬೀಡಿಕೆಯಿಂದ ಅಟ್ಟಿದ ರಾಯಸವನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಕೊಂಡು, ನನ್ನಂತೆಯೇ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಮುದ್ರೆವೊತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಾನ್ತ್ಯದ ಐಗೂರು ತರಿಯಕೆರೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಚಿಂತನಕಲ್ ಮದ್ದಗಿರಿ ಸೋದೆ ಬಿಳಿಗಿ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ತುಳುವ ಕೊಂಕಣ ಕೊಡಗು ಮಲೆಯಾಳ ಈ ನಾಡುಗಳ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಆಜ್ಞಪ್ತಿಯ ಸನ್ದರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವೆವೆಂದು ಒರ್ಕ್ಕೊರಲಿಂದ ಕಟ್ಟೋಲೆಗಳನ್ನಟ್ಟಿ ನಂಬುಗೆಗೊಟ್ಟಿರುವರು. ನಾವಿನಿಬರೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗುತ್ತಿರುವೆವು. ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿ, ನಮಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧೈರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಸನ್ದೇಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಲಬರು ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ, ಅವಿನಯದಿಂದ ಉದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಶ್ರೀಪಾದಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಾಗಲೊಲ್ಲದೆ ಎರಡೆಣಿಸಿ ಸ್ವತನ್ತ್ರರಾಗಲೆಳಸುತ್ತಿರುವ ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಭಯವಿವೇಕಗಳನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿ — ಬಾಸೆದೊಟ್ಟಿರುವ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನೋಭೀಷ್ಟದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ದೀನಪ್ರಾರ್ಥನೆ

.... ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಿರುವ ಈಗಳಿನ ಹೂಡೆಯುದ ಸುತ್ತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಲ್ಲಕೋಟೆಯನ್ನು — ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರವಾಗಿ — ಕಟ್ಟಿಸಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ ದುರ್ಗ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಕೇನ್ದ್ರಶಿಬಿರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆ ಬಳಿಕ ಇತ್ತಣ ಪೆನುಕೊಂಡೆಯನ್ನು ಬಸಗೆಯ್ದು, ತರುವಾಯ ಅತ್ತಣ ಮಧುರೆ ತಂಜಾವೂರು ಚೆಂಜಿ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿ, ವನ್ದಿಕೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಂವಿಧಾನವಾಗಿರುವುದು. .... ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಹಿರಿಯರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ — ನೆರೆಯ ರಾಜಒಡೆಯನನ್ನು — ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಹಸ್ತವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡುದು ಲೋಕವಿದಿತವಾಗಿರುವುದಾದರೂ, ಆ ರಾಜಒಡೆಯನ ಮನೆತನದ ಇಂದಿನ ಮಹಾರಾಜನೆನಿಸಿರುವವನು — 'ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಿರಿಯಪ್ಪಾಜಿಯವರು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿಕೊಂಡರು' — ಎಂದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿ, ನಾವೀ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯ ಸನ್ಧಾನಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮೈಸೂರವನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ, ಎಟ್ಟಿಗೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ .... ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಇತ್ತಣ್ಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡುವಾಗ — ಅವನದೆನಿಸಿರುವ ಗಡಿಗಳನ್ನು ದಾಂಟಲೆ ಬೇಕಾಗಿಬಂದಾಗಳೂ — ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆಯೂ ಓಲಗಗುಡದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸವಿನಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. .... ಈ ಮೈಸೂರವನ ಹರಿಬವನ್ನೂ, ಮತ್ತಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಶ್ರೀ ಪಾವಕ್ಕೆ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚತವಾಗಿ ಬಿನ್ನಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. .... ಏನೇ ಆವರೂ, ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ತರುಂಬುವಡದೆ ಜಡಿತಿಯಾಗಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಬೆಸಕಯ್ಸಿಕೊಂಡು, ಬರವಸಿಗರೀ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ... .

ಇಂತು ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಶ್ರೀ ಶಿವ.

(ಸಾನ್ದ್ರನಿಶ್ಶಬ್ದತೆ.)

ಸಮಸ್ತರೂ :— (ಅಧೋವದನರಾಗಿರುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— .... ಆ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕಪ್ರಭುಗಳವರೇ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಿಂದ ಒರೆದುದಾಗಿ, ಒಕ್ಕಣೆಯು ಹೀಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಲ್ಗೆಯಿಂದಿದೆ.

ರಣಧೀರ :— (ಬದ್ಧಭ್ರುಕುಟಿಯಾಗಿ, ಕಟುಕಣ್ಣಿಂದ,) ಸದ್ದು !

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ವ್ಯಸ್ತನಾಗುವನು.)

ಹೂವಯ್ಯ :— (ತನ್ನ ಹಿಂದಣಾಳನ ಬಗಸೆಯ ಹೊಂಗರಡಗೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಣದೆರೆದು, ಒಳಗಣ ಓಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಲಾಕ್ಷಾಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಪರಿಕಿಸಿ, ಹೋಗಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಹಿಂಚಿ ತನ್ನೆಡೆಗಾಗುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಸಾದರವಿಂದ ಲಿಂಗರಾಜನ ಅಂಜಲಿಗೆ ಅದನ್ನಿರಿಸುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊಡೆದು, ಓಲೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಸೇರ್ಪಡಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಹಿಂದಣ್ಗೆ ಸಿಲ್ವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಓದಿಕೊಂಡು, ತಲೆದೂಗುವನು.)

ಹೂವಯ್ಯ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಬಿಲಜೀವಿ — ಮಣ್ಣುಳಿಗನೀ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೀರವ ವಜ್ರಾಯುಧಪ್ರಯೋಗವು ಹೀಗೆ ಅವತರಿಸಿದುದು ಸನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಲ್ಲದಿಲ್ಲ.

ರಣಧೀರ :— (ತಿರುಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಇವರು ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯನವರು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ನಿಮ್ಮ ಈ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪರಿಚಯವಾದುದು ನಮಗೆ ಸನ್ತೋಷದ ಸುದಿವಸವಿದಹುದು.

ಹೂವಯ್ಯ :— ರಾಜನೀತಿಯ ಪರಮಾವತಾರವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾ

ಸ್ವಾಮಿಯವರೆಂಬ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ನೆಳಲಲ್ಲಿ, ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಪಾದಪೀಠವಾಗಿರುವ ಮನ್ತ್ರವಿಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಸಾಲ್ತು, ಏರಿ ನಿಳ್ಕಿ, ನಾನಾರ್ಪ ಒಂದೆರಡು ಅಮೃತಕಣಗಳನ್ನಾಸ್ವಾದನಮಾಡಿಕೊಂಡು — ಆ ಸಂಜೀವನದಿಂದ — ಪೆರರಿಗೆ ಅಪ್ರತಿಹತನಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪದವು ನನ್ನದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ:— (ನಕ್ಕು,) ನೀವು ! .... ಲಿಂಗರಾಜ, ಈಯಿವರನ್ನು ಬೀಡಾರಕ್ಕುಯ್ದು, ಎಚ್ಚರುದಪ್ಪದೆ ಸಂಭಾವಿಸುತ್ತಿರು.

ಲಿಂಗರಾಜ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ:— ಈ ಬಿನ್ನತಿವತ್ತಳೆಗೆ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಸಮುಖದ ಅವಸರದ ಆಜ್ಞಾಪನವವಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ — ಒಳಓಲಗದಲ್ಲಿ, ಮಂತಣದ ಸಜ್ಜೆಯ ಅನ್ತರ್ಗೃಹದೊಳಗೆ, ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ರಾಯಭಾರಕ್ಕೆ ಆಳುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ರಾಯಸವಾಗುವುದು.

ಹೂವಯ್ಯ:— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ, **ರಣಧೀರ** :— (ಏಳುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ:— (ಖಡ್ಗವನ್ನುಗಿಮುಕೊಂಡು, ಸೆರೆಕಾರರಲ್ಲದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಧ್ವಿದಳಗೆಯ್ದು, ಮುಂದಣ ಮೆಯ್ಗಾಹಿಗೊಂದನ್ನು ಕಯ್ಬೀಸಿ ಹೊರನಡೆಯಿಸಿ, ಬಂದಿಗಾವಲರಿಗೆ ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ ಬೆಸಗುಡುತ್ತಿರುವನು.)

(ಹೊರಗೆ) :— (ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸೈನ್ಯದ ಅರಮನೆಯ ಮಹಾವಾದ್ಯಗಳು ಸೊಳಯ್ಸತೊಡಗುವವು.)

ಹೂವಯ್ಯ :— (ಸಯ್ಪೆರಗಾಗಿ ಬಾಗಿಲತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು, ತಿರುಗುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಹೊರಟರುವನು.)

ಕುಚ್ಚಯ್ಯ :— (ಆತನ ಹಿಂಬೆವೆತಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಬಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಜ್ಜೆಯ ಹಿಂದೆಣನಾಗಿ, ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನ ಬೆಂಗಾವಲಲ್ಲಿ, ಹೊರಡುವನು.)

ರಾಯಭಾರದವರೆಲ್ಲ :— (ಮಣಿದು ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಹೋಗಿ ಆ ಕಾಣ್ಕೆಯ ಪ್ರಾಭೃತದ್ರವ್ಯಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೮

[ಸ್ಥಾನ:— ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನ ಮನೆ.]

(ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರ ಸಮ್ಮೇಳನ; ನಲ್ಲಂಬಿಯೊಡನೆ ಕರುವಿಯನ್ ಇರುವನು)

ಒಬ್ಬ ಹಳೆಯಪಯಿಕದವನು :— ಇದೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಶಂಕಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ.

ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸ :— ತೂಂಕಡದ ಮೆಯ್ಯಲಿಸಿನಿಂದೇಳಲೊಲ್ಲದೆ, ಹೊರಗಣ .... ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಚೆಂಬಿಸಿಲ ಪ್ರಭಾಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತೆರೆದರಲ್ದು ಪದಂಪಿನ ಪೊಂಪುಳಿಯು ಸೋಂಪಿನಿಂದ ಚಿಲಿಮಿಲಿಸುತ್ತಿರುವ ತನ್ನವರ ಗಜಬಜಕ್ಕೆ — ಗಿಡುಗನೋ ಬೇಡರೋ ಸವ್ವದೆಯವರೋ ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚೋ ಕಾರಣವೆಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ಕಾತಳಿಗತನದ ಕಳವಳಿಕೆಯಿಂದ ತಲ್ಲಳಿಸುತ್ತ ಗೋಳ್ಗರೆವ ಊಳಿಗವಕ್ಕಿಯ ವಂಗಿಯಾಗಿರುವಿರಿ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬನು :— ನಿಮ್ಮ ವಾಗ್ವೈಖರಿಯ ವೇಗವು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಸೈರಣೆಗೆಟ್ಟು,) ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಿಂದ ನಡುವಿರುಳವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಬೆಳಕ್ಕೆರಗದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಪಾಯಕ್ಕೀಡಾಗಿ — ಸತ್ತೇ ಹೋದರೆಂಬುದು ಏಕಗ್ರಾಹಿಗಳೇ ನಿಮ್ಮ ಅನುವಾಕವೇನು ?

ಮೊದಲಾತನು :— ಅಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಈ ದಳವಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆಯೇ ಆಹುದು — ಅದೂ ಇಂದಿನ ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ಗುಪ್ತ ಸನ್ದರ್ಭದಲ್ಲಿ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬನು :— ಹೊತ್ತುಮೂಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಮನ್ತರ ಹರ್ಮ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಆ ಕಾಳಪಣ್ಡಿತನೂ — ಇನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯವನು :— ಮತ್ತೆ, ಸಂಜರಾಜನು ತಾನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಹೊತ್ತಿನ ಅವಸರಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ — ಹೀಗೆ ತಪ್ಪುವವನಲ್ಲ.

(ಮೊನೆಗಾರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಗುಂಡಪ್ಪ:— (ನೆಗೆದೆದ್ದು,) ಆರು ನೀನು?

ನಿಖಿಲರೂ:— (ಎದ್ದಿರುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್:— (ಕಳೆಯುಳ್ಳಗತ್ತ,), ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವನು!

ಮೊನೆಗಾರ:— (ಹೋಗಿ ಸುಖಾಸನಸ್ಥನಾಗಿ,) ಇಲ್ಲಿ ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸ ಗದಾರು?

ಗುಂಡಪ್ಪ:— ಏಕೆ?

ಮೊನೆಗಾರ:— ಆರದು?

ಗುಂಡಪ್ಪ:— ನಾನು.

ಮೊನೆಗಾರ:— (ಪೆರವಂಗೆ ಕಿಗ್ಗಣ್ಣಿಕ್ಕುವನು.)

ಎಲ್ಲರೂ:-- (ಕಲಿದೂಕದಿಂದ ಅಹುವೆನ್ನುವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ:— (ಕಯ್ಬಿಚ್ಚಿ, ಚುಲಕದ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನಾತನಿಗೆ ನೀಡುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ:— (ಹೋಗಿ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರಿಕೆಮಾಡಿ, ತಿರುಗಿ,) ಇವರು ಶ್ರೀಮನ್ತರ ನಂಬುಗೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಗೂಢಪುರುಷರಹುದು.

ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು:— (ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು,) ಆ ಮುದ್ರಾಂಗುಲೀಯಕವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ:— ಹಳೆಯ ಪಕ್ಕದವರಲ್ಲದವರಾರಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಟೇನು?

ಸರ್ವರೂ:— (ಕರುವಿಯನ್ ನಲ್ಲಂಬಿಗಳತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ:— ಅವನ್ನುವರು ಮುಟ್ಟಲಾಗದೆಂದು — ಅಂತೆಂಬುದು ಕಠಿನಾಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ.

ಕರುವಿಯನ್:— (ನಗುತ್ತ ಕುಳಿತು,) ಏಕೆ? ಅವು ಕೃತಕವೆಂದೋ, ಕಳ್ಳೊಡವೆಯೆಂದೋ, ಭೇದಿಸಿ ತಿಳಿದು ನಾವು ಹೊರಗೆಡಹಿಬಿಡುವೆವೆಂದೋ?

ಮೊನೆಗಾರ:— (ಪೊಡೆಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಓಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನೆಗಹಿ,) ಈ ಮಹಾರಾಜನ ಪತನ — ಕೊಲೆಯಾದ ಕ್ಷಣದಿಂದ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಗಳನ್ನು ನಡೆ

ಯಿಸಲು ನಂಜರಾಜಯ್ಯನವರನ್ನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ನಿಯನ್ತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಳಿಯಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯ ಮುದ್ರೆಯೋಲೆಯಿದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :—(ಮುಂದುರುಗಯ್ಯಿಂದ ಅದನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಎದ್ದು, ಕಯ್ನೀಡಿ ಆ ಮುದ್ದಿಗೆಯನ್ನು ಹಸ್ತಗತಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಿರುಗುತ್ತ ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನ ಒರಲ್ಗೆಯಿಂದ ಬಾಸವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಚಟಕ್ಕನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಉಪವಿಷ್ಟನಾಗುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ ; ಅದು ನಮ್ಮ ಮುದ್ರಾಪತ್ರಿಕೆ.

ಕರುವಿಯನ್ :— ಆದೂ ಆ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರದಂತೆಯೇ ಚೋರಚರಿತ್ರೆಯ ಫಲವಾಗಿರಬಾರದೆ?

ಮೊನೆಗಾರ:— ಮುಂದಣ ಮಹಾರಾಜನ ಹೆಸರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಹಳಿಯ ಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯು ಕಟ್ಟಾಳುವುದಕ್ಕೆ — ಮುಪ್ಪಿನದೇವರಾಜನ ಸನ್ತತಿಯಲ್ಲಿ — ಆರುದಿಂಗಳ ....

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ನಡುಗಿ, ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ,) ಸದ್ದು! — ಸಾಕು! (ಇತರರಿಗೆ ಕಯ್ಸಾಸಿ, ತಾನೂ ಕುಳಿತು,) ಶ್ರೀಮನ್ತರ ಸನ್ದೇಶವೇನು?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಮಹಾರಾಜನು ಇಂದಿನ ಹಿಂಬಗಲಿಂದ ಆ ಹೊರಕೇರಿಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೊಸಬಳಾವೇಶ್ಯೆಯ ಬಿಡುವನೆಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿದ್ದನೆಂದೂ, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ದೊಡ್ಡಿಯೆಂದೂ, ಆತನು ಪುನಃಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಪತಂಗಮಣಿದೀಪಿಕಾನ್ಯಾಯವೆಂದೂ, ಕರುವಿಯನ್ ಎಂಬ ಆತನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿಬಿಡಬೇಕು.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಸಂತಸದುಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿರುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅನನ್ತರ?

ಮೊನೆಗಾರ:— ಇಲ್ಲಿ .... ಈ ಮಹಾಸಭೆಯ ಇಂದಿನ ಈ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಅರಿವುಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆ ಬಳಿಕ್ಕ ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಅಷ್ಟೆ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಎದ್ದು, ಮೊಗಸನ್ನೆಯಿಂದ ಹಳೆಯಪಯಿಕದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಡವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಮೂರದ ಮೂಲೆಯನ್ನೊತ್ತುಗೊಂಡು, ಜಿನುಂಗಿನಿಂದ ಮನ್ತ್ರಣ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಮೊನೆಗಾರನನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಸ್ಮರಣಾತ್ಮಕಸ್ವರದಿಂದ,) ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡಿದಂತಿದೆ ; ಥಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗಲೊಲ್ಲದು.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನೆಲೆಗೆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ.

ಕರುವಿಯನ್ :— .... ಅಲ್ಲ, ಆ — ದೊಡ್ಡಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ ; ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೋ ಮೊಗವರಿತವಾಗಿದೆ. .... ನಿಮ್ಮ ಮುಖಚರ್ಯೆ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳು ನಡೆನುಡಿಗಳು ಅಂಗಹಾರಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದುವು ; ಆದರೆ, ಎಂದು ? ಆವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ? ಆರು ? ಎಂಬುದೇನೊಂದೂ ಛಾಯೆದೋರದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಮಂಜು ಮುಗಿಲ್ಗಳೊಳಗೆ ಮಾಸರವಾಗಿರುವ ಏನನ್ನೋ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ— ಜನರು ಹಾಗೆ ಮೂಲಬಿಂಬವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗುವುದು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಆತನಿಗೆ ನಿರ್ಭರಾಲೋಕನನಾಗಿರುವನು.)

ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು :— (ಕಡೆಗೆ, ಪೆರವಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಎದ್ದು, ಕಯ್ಮುಗಿದು,) ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾರಾಜ್ಯದ ಮಹಾಸ್ಥಾನದ ಹಳೆಯಪಯ್ಕದವರ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿಂತಿದು : ನಾಳೆ — ಬೆಳಗಾಗುವ ಜಾವಕ್ಕೆ ಅವನ ಗರುಡಿಯೊಳಗೆಯೂ, ಮುಂಬಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಗಳ ಶ್ರಮಸ್ಥಾನದ ಬಯಲಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊಸದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿಚ್ಚದ ಯಾತ್ರೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಜ್ಜನದ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಆರೋಗಣೆಗಳ ಆಗಳೂ, ಬಯ್ಗಿನ ವೈಹಾಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಸನ್ದರ್ಭ

ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಆ ವೈಹ್ಯಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಆ ವೇಶ್ಯೆ .... ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹಾನಿಶೆಗೆ ಸೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ... ಈ ಇಂದಿನ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇರ್ಪಟ್ಟು ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿವೆ; ಇಷ್ಟು ಸನ್ನಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಕುರಿತ ಫಲ ವನ್ನು ಕಯ್ಗೂಡಿಸಿಕುಡದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಾದಕ್ಷಣವೇ, ಆ ಮುಪ್ಪಿನ ದೇವರಾಜನ .... ಮುಂದಣ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿ, ತಗೆ ವಡದೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀಮನ್ನ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನವ ರನ್ನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಮಾಡಿ ನಿಯನ್ತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅತಿಥಿವಂದಿರುವ ಆ ತಿರಿಕೊರೆ — ಆ ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯನನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ಯೆಲ್ಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗಣ್ಗೆ ಎಳಹೂಟಹೂಡಿಸಿ ತೊಲಗಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಸಡಿಲ್ದು ಅನಾಯಕವಾಗುತ್ತಿರುವ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಿಗಿಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಾಳ್ಕೆಗೊಂಡು ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಈ ಮಹಾ ಸಭೆಯು ರೂಢಯ್ಸಿಕೊಳ್ಳುವರು .... ಇತ್ತ, ಒಂದುವೇಳೆ, ನಾಳಿನ ಉಕ್ತಪ್ರಯತ್ನಗಳನಿತೂ ಬಂಜೆಯಾಗುವುದೇ ಆದರೆ, ...ಮೊದಲು — ನಾಡಿದು ಅರುಣೋದಯದೊಳಗಾಗಿ — ಅರಮನೆಯ ಮತ್ತೆ ಸೇನಾಗಾರಗಳ ಅಲಗಿನ ಚಾವಡಿ, ಜಾನಸಾಲೆ, ಮದ್ದಿನ ಮನೆ, ಸೈನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಅಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ....

ಎರಡನೆಯವನು :— ಅದೇಕೆ? ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಗೆ ಹಾಗೆ ಅಷ್ಟು ನಷ್ಟಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನೆಂಬುದು ಇನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಲಿಲ್ಲ. — ಮತ್ತೆ, ಈ .... ಮಹಾರಾಜನ ಮರಣವಾದ ಬಳಿಕ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನೂ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳನ್ನೂ ಕಯ್ಮಾರದಂತೆ ಕರವರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತುಗಳ ಸುಯ್ದಾ ನವು ಬೇಡವೇನು?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ನಕ್ಕು,) ನಮಗಿಂತ ಸಾಸಿರ್ಮಡಿಯ ಮುಂತರಿತವುಳ್ಳಾ ತನೂ, ಎಂತಹ ವಿಷಮಸನ್ನಿಧಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ಬಗ್ಗಿಸಿ

ಜಯಿಸಿ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲ ಧೀರ ಶೂರ ವಿಚಕ್ಷಣನೂ, ಆಗಿರುವ ಆ — ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀಮನ್ತ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕರಣ ವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ನಿಶ್ಶಂಕೆಯ ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತ ದಿಂದಿರಬಹುದೆಂಬುದು ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ .... ಆತನು — ಆಗಳ್ಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಸಮರಸನ್ನದ್ಧತೆಯ ಸನ್ನಣದ ಸಂಭಾರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೆಡೆಯ ಪನದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಜ್ಜಾಗಿರುವನು.

ಎರಡನೆಯವನು :— ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಸರಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಈ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮವನು ಕೊಲೆಗಾದ ಬಳಿಕ ಕೆರಳ್ದು ಕಡಂಗಿ ನಿಪ್ಪಸರಿಸುವ ಕಡುಪಿನ ಆವನ ಪಕ್ಷದವರ ಮನ್ತ್ರತನ್ತ್ರ ಗಳು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೇರಿಬಂದು ಆರಿಗೂ ಉಪದ್ರವವಾಗದಂತೆ ಆ ಅಲಗಿನ ಚಾವಡಿ, ಜಾನಸಾಲೆ, ಮದ್ದಿನ ಮನೆ, ಸೈನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣ ಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಬಾಳ್ತಿಗಿಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಅವರ್ಗಳನ್ನ ಸಹಾಯತೆಯ ಕಗ್ಗಪ್ಪಿಗೊದೆದುರುಳಿಸಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮವನ ಪಕ್ಕೂವಣಿತನಕ್ಕಾಗಿರುವ ಸೈನ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಸೇನಾ ಗಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೆರೆಗಾವಲ್ಗೊಳಕೊಳಿಸಿ, ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶ್ರೀಮನ್ತ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನವರ ವಿಶ್ವಸ್ತವೀರ ರನ್ನಾಯ್ದು ಪಟ್ಟಣದ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ — ಅರಮನೆಯೊಳ ಗೆಯೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಭದ್ರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತರುವಾಯ — ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ಈ ನಮ್ಮ ...ಇಂದಿನವನನ್ನು ಹತಮಾಡಿ ತೀರಿಸಿಬಿಡಬೇಕು. .... ತದನಂತರದಲ್ಲಿ, ಯಥಾಪ್ರಕಾರ, ಮುಂದಣ ಮಹಾರಾಜ ನನ್ನು ಬರವುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗುವುದು. .... ನಂಜರಾಜಯ್ಯ ನವರ ಗುಪ್ತಸಂವಿಧಾನವಿದನ್ನಾದ್ಯನ್ತವಾಗಿ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ಬಗೆದಂದು ಒಪ್ಪುಗೊಂಡು ಮುದ್ರೆಗೊಟ್ಟು ಅಧಿಕಾರಿಕಮಾಡಿರುವ ರೆಂದು ಶ್ರೀಮನ್ತರಿಗೆ ನೀವು ಪರದಿಗುಡಬೇಕು.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಪರದಿಗುಡುವೆವು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಮತ್ತೆ, ಅಂಬು ಅಲಗುಗಳು ಬಿಲ್ಲುಪಾಕಿಗಳು ಮದ್ದು ಗುಂಡುಗಳು ಮತ್ತಿನ ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮೊದಲಾದುವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಗೆ ನಿಸ್ಸಾರ — ಬರಿದುಗೆಯ್ವ ಹವಣು ಕಷ್ಟಕರವಾಗದಂತೆ, ಈಗಳಿನಿಂದಲೇ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯು ಅನುಗಯ್ಯಾಗಿರುವುದಳವಡು ವಂತೆ, ... ಅಲಗಿನ ಚಾವಡಿ, ಜಾನಸಾಲೆ, ಮದ್ದಿನ ಮನೆ, ಸೈನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಈ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಬಿಯ್ಯಗದ ಕೀಲಿಗಳನ್ನು ವಿಳಂಬಮಾಡದೆ — ಈ ಕ್ಷಣವೇ ನಮಗೆ ಕಳಿಹಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕುಡಲೆ ಬೇಕೆಂಬ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯ ಮಹಾಮುದ್ರೆಯ ವಿಧಾಯಕವಿಧಿ ಯನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ತರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿರಿ.

ಮೊನೆಗಾರ :— ಎಚ್ಚರಿಸುವೆವು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಆಸೀನನಾಗುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ದೊಡ್ಡಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಸವನನ್ನು — ಎಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು — ಹೊಡೆದು ಕತ್ತರಿಸಿ ಸೀಳ್ದು ತೋರಣ ಗಟ್ಟಿ ತೀರಿಸಿಬಿಡುವ ಆ ಪ್ರಯತ್ನ ....

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಈಗಾಗಳೇ ನಮ್ಮ ಜನರು ....

ಕರುವಿಯನ್ :— ನೀವದನ್ನು ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕುಡಲೇಬೇಕು !

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಸುತ್ತಣವರ್ಗೆ ದಿಟ್ಟಿಗೆಯ್ದು,) ಹುಂ, ಆಗಬಹುದು. — ಅವನು ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮವರೆಗೆ ಉಳಿದು .... ಬದುಕಿಬರುವುದೊಂದಾ ದರೆ, ನೀವೂ ತಪ್ಪಿ ತಲೆಮುಟ್ಟು ಹಾಳಾಗಿಹೋಗದೆ, ನೀವು ಕೂರದ ಹಳಗಾಲದ ಶತ್ರುವವನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಲೇಬೇಕು.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಚಣ್ಣಾಭೀಳನಾಗಿ,) ಆ ಭಾರವು ನನ್ನದಾಗಿರಲಿ !

ಗುಂಡಪ್ಪ
ಅನ್ಯರು } :— (ಏಳುವರು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— ಮತ್ತೆ, ಆ ಭಿಕಾರಿ — ತೆಲುಂಗರಾಯನಿಗೆ ನೀವೀ ಮೈಸೂರವರು ಹೇಗೆಯೇ ಆದರೂ ಅವಮನ್ನಣೆಮಾಡಿ ಭಂಗಿಸಿ

ದರೆ, ಅವನ ಇತರ ಸಾಮನ್ತರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ದ್ವೇಷವಡಸದಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ಲೋಕಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಪಯಣಮಾಡಿಸಿ, ಈ ಕೋಟೆಯಿಂದ ಹೊರವಡಿಸಿ ತೊಲಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆಮೇಲೆ?

ಕರುವಿಯನ್:— ಆಮೇಲೆಯೆ? .... ಆ ಕ್ರಿಮಿಯು ಏರುಂಬಿಸಿಲ ಹಿಮದ ಹನಿಯಂತೆ ನುಣ್ಣಗೆ ಬತ್ತಿ, ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿನ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗುವನು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ನೀವೀ ಸಕಲಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀಮನ್ತರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವರದಿಗುಡಬೇಕು.

ಮೊನೆಗಾರ :.... ಅವಶ್ಯವಾಗಿ. (ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೯

[ಸ್ಥಾನ:— ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮನೆ.]

(ಕಿರಿದುಹೊತ್ತಿನ ತರುವಾಯ, ಗೆಳತಿಯರೊಡನೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಎಲ್ಲರೂ :— (ಸೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ವರು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಅವನತಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದು,) ಆಹುದು, ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಅದಿರಿಸುತ್ತ ಉಯ್ಯಾಲಾಡಿಸುತ್ತ ಹಜ್ಜೆಹಜ್ಜೆಗೂ ಭೂದೇವತೆಯ ಧಾರಣಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ಷಮಾಗುಣವನ್ನು ಅಳೆದಳೆದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವಂತಹ ರಾಯಭಾರವಣೆಯ ಗಂಭೀರಗಮನ; ಪುಷ್ಪವನ್ತರು ಕೆಂದಾಮರೆಯ ದಳಗಳಾಗಿ ಅವತರಿಸಿಬಂದು, ಭ್ರಮಣೋಪರಾಗಗಳ ಮೊಯ್ಯುಂದಿನ ದಂದುಗಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು, ತಮ್ಮ ಹೊಸನೆಲೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತೇಜಸ್ವತಿತ್ವದ ಸೌಮ್ಯತೆಯ ಒಳವೆರಕೆಯ ಪುದುವಾಳ್ಕೆಗಾಗಿ, ಜವಳಿಮೊಯ್ಯ ಒಮರ್ಣನದ ಪದುಳದಿಂದ ಈ ಭೂಭುವನವನ್ನರಸಾಳುತ್ತಿರುವ ಮಹಾರಾಜದೃಷ್ಟಿ; ಕಣ್ಣೀರವನ ವಾಚಸ್ಪತಿಯ ವೇದಗರ್ಭನ ವಸನ್ತೋದ್ಯಾನದ ಪ್ರಣಯಪ್ರತಿಭೆಯ ಗಾನಯೋಗಗಳನ್ನು ತನ್ತ್ರಿಸಿ ವಿಪಂಚಿಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾಜತ್ವದ ಗಂಡಗುಣವು ಸೂಳ್ನುಡಿಯಿಸುವ ಜೀವಸ್ವರ; ತಲೆದೂಗುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಭಾಳಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ; ... .

ನಾಗಲೆ:— ಅಮ್ಮಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ವಿರಹಜ್ವರವು ಪುನಃ ವಿಷಮಿಸಿಕೊಂಡಿತು !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಸುತ್ತ ನಿರುಕಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

ನಾಗಲೆ:— .... ಪುಣ್ಯವನ್ತನಾ ವರನಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚನೆದೋರುವಷ್ಟಾದರೂ ಕೃಪೆಮಾಡಿದರೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾನೇ ದೂದವಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಆತನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಂಡುಬಂದು ಈ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಧಿಸಿ

ಕುಡುವೆನು; ಅವನು ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರಲಿ, ಆವನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ!

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಕೆಂಚುವೆತ್ತು,) ಸುಮ್ಮಗಿರು, ಮಾತಿನ ಮಲ್ಲೆ; ಆತನೊಬ್ಬನಿರುವುದೊಂದುಂಟಾದರೆ, ಆತ್ಮಣ್ಣೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಲೂ ಆರದೆ ನೀನು ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ನಾಗಲೆ:— ಆಹ್ಹಾ .... ಹಾಗಾದರೆ, (ಎದ್ದು ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿನಿಂತು,) ಆ ದಟ್ಟದಾಡಿಯ ದಡಿಗನೇ ಆಗಿರಬೇಕು!

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಜ್ವಲಿತಲೋಹಿತಮುಖಿಯಾಗಿ,) ಆಗಲಿ!

ನಾಗಲೆ:— (ಹಾಡುವಳು.)

ಗತಿವಿಹೀನರಿಗಕಟ! ನೀನೇ।
ಗತಿಯೆಲ್ಯೆ ಬಲುದಾಡಿ! ರಿಪುಬಾ।
ಧಿತರಿಗಬಲರಿಗಾರ್ತರಿಗೆ ನೀ ಪರಮಬನ್ಧುವಲಾ!॥

ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ:— (ಘೊಳ್ಳೆಂದು ನಕ್ಕು, ಕಳಕಳಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಮೊಗಗದಡಿ, ತಟ್ಟೆಗಳ ಹೂದಂಡೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿ ನಾಗಲೆಗೆ ಸೆಂಡುವೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಳು.)

ನಾಗಲೆ:— ಗತಿವಿಹೀನರಿಗಕಟ! ನೀನೇ।
ಗತಿಯೆಲ್ಯೆ ಬಲುದಾಡಿ! ರಿಪುಬಾ।
ಧಿತರಿಗಬಲರಿಗಾರ್ತರಿಗೆ ನೀ ಪರಮಬನ್ಧುವಲಾ!॥

* * * *

ನಾಥರಿಲ್ಲದ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ನೀ।
ನಾಥನೈ ಬಲುದಾಡಿ,।
ಮಾಥಕಿದೆ ವಿಧಿ ಬಿಸುಟ ತರುಣಿಗೆ ಕೃಪೆಯು ನೀ ಮಾಡೈ॥
ನಾಥರಿಲ್ಲೆನಗಿಂದು ದೀನಾ।
ನಾಥಬಾನ್ಧವ ನೀನೆಲ್ಯೆ ವರ।
ನಾಥ ದಾಡಿಯೆ, ಮನ್ನಿಸೆಂದೊರಲಿದಳು ತರಳಾಕ್ಷಿ॥

* * * *

ನೊಂದೆನ್ನೈ ನುಗ್ಗಾಡೆನ್ನೈ ಜವ |
ದಿಂದ ಕೃಪೆಮಾಡಕಟಿನುತ ಪೂ |
ರ್ಣೇಂದುಮುಖಿ ಹಲುಬಿದಳು ಬಲುತೆರದಿಂದ ದಾಡಿಯನು ||

* * * *

ಪಟುತರಜ್ವಾಲೆಯಲಿ ಪಟಪಟ |
ಪಟನೆಯೊಡೆದುದು ಕದವು ನಾಸಾ |
ಪುಟದ ಫೂತ್ಕಾರದಲಿ ಪೊಗೆಯಂಬರವ ಚುಂಬಿಸಲು ||

* * * *

ಪೊಗೆದುದು ಪೊತ್ತಿದತ್ತು ಕಿಡಿಯಿಟ್ಟುದು ನಾಲ್ದಿಸೆದೋರಿದತ್ತು ಬಾ
ನ್ಗೊಗೆದುದು ನಿಂದು ಕೆಂಬೆಳಗುಮಂ ಪರೆಪುತ್ತದು ಧಂಧಗಿಲ್ಧಗಿ ||
ಲ್ಧಗಿಲೆನುತಟ್ಟೆತಟ್ಟಿದುದು ಮುಟ್ಟಿತು ಮುಟ್ಟಿತು ತಿಂದು ತೇಗಿದ |
ತ್ತಗಿಯದೆ ನಿಂದ ... ಆ ತಿಗುಳನಂ ಬಿಡುಗಣ್ಣುರಿ ದಟ್ಟದಾಡಿಯಾ ||

* * * *

ಲೋಲಕಟಾಕ್ಷಮಾಲೆ ಮುಳಿಸಾರಿಪ ಚನ್ದ್ರಿಕೆಯಾಗೆ ಕಯ್ಯ ಪೂ |
ಮಾಲೆಗೆ ಭೃಂಗಮಾಲೆ ಮೊರೆದೆಯ್ದೆ ಶಿರೀಷದ ಮಾಲೆಯಂ ಪ್ರಭಾ |
ಮಾಲೆಯನೇಳಿಸುತ್ತಿರೆ ಭುಜಂ ನಖಮಾಲೆ ಮಯೂಖಮಾಲೆಯಂ |
ಸಾಲಿಡೆ ಬಾಲೆ ಬಂದು ಬಲುದಾಡಿಗೆ ಮಾಲೆಯನೊಲ್ದು ಸೂಡಿದಳ್ ||

(ರಣಧೀರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಸಮಸ್ತರೂ :— (ನಡುಗಿ ಧಿಗ್ಗನೆದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು.)

ಗೆಳತಿಯರು :— (ಕಯ್ಮುಗಿದು ನಮಿಸಿ, ಒಳವಾಗಿಲೆಡೆಗೆಯ್ದಿ ಸಂದಣಿಗೊಂಡಿರುವರು.)

ರಣಧೀರ :— .... ಆರೂ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಸ್ತ್ರೀಜನರು :— (ಶಿರವೆತ್ತದೆ, ನೀರವ.)

ರಣಧೀರ :— .... ಆವನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೇನು ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕುಪಿತೆಯಾಗಿ, ಮಯ್ನಿಮಿರ್ದೆಳ್ದು, ದರ್ಪದಿಂದ ಕೊರಲೆತ್ತಿ, ತಟ್ಟನೆ ಅವಾಜ್ಮುಖಿಯಾಗುವಳು.)

ನಾಗಲೆ :— (ಇತರೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ, ಮೆಲ್ಪನಿಯಿಂದ,) ಇಲ್ಲ.

ರಣಧೀರ :— .... (ತಲೆವಾಗಿ, ಶತಪಥಕ್ಕಾಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಈಸತ್ತಾಕಲದ ಬಳಿಕ, ಕುಡುದಿಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಳದಿಯರನ್ನು ಮಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಶಿರಸ್ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹೋಗೊಳಿಸಿ, ಆತನತ್ತ ಕಡೆಗಣ್ಣಾಡಿಸಿ, ಬಿರ್ರನೆ ಹಾಯ್ದುಹೋಗಿ ಒಳವಾಗಿಲ ಕವಾಟವನ್ನೆಳೆದು ಮುಚ್ಚಿ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ಬನ್ಧಿಸಿ, ದಡದಡನೆ ನುಗ್ಗಿಹೋಗಿ ಬೀದಿವಾಗಿಲ ಕದವನ್ನೀಳ್ದು ನೂಂಕಿ ಅಗುಳಿಯನ್ನೇರಿಸಿ, ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪಡಿಯನ್ನೊರಗಿ — ಕೆಯ್ಯುಳಗಳಿಂದ ದಾರವಂದದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನ ವುಂಕಿಕೊಂಡು — ನಿಂತು, ವಿಸ್ಫಾರಿತಲೋಲಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಪುಲಕದ ಕಿರುನಡುಕದ ತಡೆಯುಸಿರ ಕಿರುಬೆಮರ ಮೊಗರಾಗದುದಯಾಸ್ತಗಳ ದಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಮುಗ್ಧಾಯತ ಪ್ರೌಢಿಯ ಇದಿರ್ನೋಟವನ್ನೊಡ್ಡಿರುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ನಿಂತು ಅಭೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಓರಿರ್ಮೆ ಯಾತಾಯಾತವೋಗಿ, ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹನ ಕಟಿಬನ್ಧದೊರೆಯನ್ನು ಕಳಲ್ಚಿ, ಪುದಿಯ ಗೋಡೆಯ ನಿಟ್ಟಾಣಿಗೆ ನೇಲ್ದುಗುಳ್ಚಿ, ಅವನತಶೀರ್ಷನಾಗಿ, ಮೆಲ್ನಡೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮಂಚವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತು, ತನ್ನೊತ್ತಿನ ಮಲಂಗನ್ನಾಕೆಗೆ ಆಹ್ವಾನದೋರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಬಗೆವೊಂಗಿ, ಉಜ್ವಲರಕ್ತವದನೆಯಾಗಿ, ಕಡುನಾಣ್ಚಿ ಕತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿ, ಕೆಯ್ಗಳನ್ನಿಳಿವಿಟ್ಟು, ಬೆರಲ್ವಿಣೆದು ಬಿರ್ಚುವ ಕೋಟಲೆಗಾಗಿರುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— ಹುಂ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಮೊಗವೆತ್ತಿ, ಚೆಲ್ಲದ ಅರೆಗಣ್ಬೇರಿ, ಪ್ರಣಯೋಲ್ಲಾಸದ ತೇಂಕಿನಿಂದ ಪದವಿಡುತ್ತ — ದ್ರುತಗತಿಯಿಂದೆಯ್ದಿ ಮಂಚದಂಚನ್ನಂಟಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತ ನಿಂತು ತಲೆಗುತ್ತಿರುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಚೆಕ್ಕನೆ ಮುಂದುವಾಗಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ತೋಳ್ತುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಲ್ಪಿನಿಂದ ಹಿನ್ನೂಂಕಿ, ಪಾವಟಿಗೆಯನ್ನೇರಿಸಿ, ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

(ಆ ಸೋಪಾನದ ಹಿಂದಣ ಮರ್ಬುಗಳ್ತಲೆಯಿಂದ ಕಿತ್ತಲಗುವಿಡಿದ ಕರುವಿಯನ್ ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ ನಲ್ಲಂಬಿ — ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾಗಿ ತೆವಳ್ದುಬರುವರು.)

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಕತ್ತಿಯನ್ನನುವಿಡಿದು, ಹೊರಗಣ್ಗೆ ಹಾರಲು ಮೆಯ್ಯುಗ್ಗುರ್ವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದುಕೊಂಡು ತಡೆಸನ್ನೆಗುಡುತ್ತಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಕೆಡಂಗಿ ಮದನರಾಗಾವಿಷ್ಟತೆಯ ಬಿರುಬಿನಿಂದ ಅಂಗಯ್ಗಳನ್ನು ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಚುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಮೆಲ್ವಾಸಿನ ಮೇಗೆ ತೆವತೆವಳ್ದು,

ಚಪೇಟಗಳ ಮೇಲೆದ್ದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ, ಹಚ್ಚಡವನ್ನು ಶಾಲನ್ನು ಮಂಚತಟದಿಂದ ಜೋಲ್ಬಿಟ್ಟೆಳೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಪಕ್ಕೆಯನ್ನೊರ್ಮೆ ತಟ್ಟತಟ್ಟ ಗುದ್ದಿಗುದ್ದಿ ಘಟ್ಟಿಸಿಘಟ್ಟಸಿ ಒದೆದೊದೆದು, ತಲೆಗಿಂಬಿನ ಮತ್ತಿನ ಕವುಳುಡೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೀಡಾಡಿ, ಬಲ್ಮೆವನ್ತನ ಮುದ್ದುನುಡಿಗಳ ಕಟ್ಟಳಸಿನ ತುಮುಲಕೋಲಾಹಲದ ವಿಕಾರಾಭಾಸವನ್ನು ಸೂಳಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದು, ತಟ್ಟನೆ ಗುರುಗುಮ್ಮಗೆ ಉಸಿಕನಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಮೆಯ್ಯೊಡ್ಗಿಗೆ ಮಂಚವನ್ನೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆತೊನೆಯಿಸುತ್ತ ರತೋತ್ಸವದ ಉತ್ಕಟಾವೇಶದ ಲಲ್ಲೆಯಿಂದ,) ಭಾಮಾಮಣೀ ! .... ಹಾ ! .... ಭಾಮಾ ! .... ಹೂಂ ! .... (ಪುನಃ ತನ್ನ ಪಾಣಿತಳಗಳಿಗೆ ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಮುತ್ತಿಡುತ್ತಿರುವನು.)

ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ :— (ಪ್ರಹಸಿತನಾಗಿ, ಅಶ್ಲೀಲಮಾನಸಿಕೆಯ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಾಗಿ, ನಲ್ಲಂಬಿಗೆ ಪುರ್ಬನುರ್ಬಿ ಕಣ್ಣೆಸಗುತ್ತಿರುವನು.)

ನಲ್ಲಂಬಿ :— (ಗಂಭೀರನಾಗಿರುವನು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಅಧೋವದನನಾಗಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನಡನಡನೆ ನಡುಗಿ, ಕಳೆಗೆಟ್ಟು, ಬಿಚ್ಚನೆ ಬಿಟ್ಟರಲ್ದ ಬಿರುಗಣ್ಗಳಿಂದ ರಣಧೀರನ ಚೇಷ್ಟಾವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಥಟಕ್ಕನೆ ಜೀವಗೊಂಡು ದೆಸೆವೆಸೆಗಳನ್ನಾರಯ್ದು, ಪಲಾಯನಕ್ಕೆ ಮೆಯ್ದೆಗೆದು ಸರಿದೇಳುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಆಕೆಯುನ್ನು ಕಯ್ವಿಡಿದೀಳ್ದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸನ್ತೋಷೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ,) ಭಾಮಾಮಣೀ, ನಿನಗೆ ಗರ್ಭೋತ್ಸವವಾಯ್ತು !

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಬೆಬ್ಬಳೆವೋಗಿ, ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ,) ಗರ್ಭೋತ್ಸವವೆ ?

ರಣಧೀರ :— ಅಹುದು ; ಈಗ ನಿನಗೆ ಅಯ್ದನೆಯ ತಿಂಗಳು .... ಹೂಮುಡಿಯಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಏನು !

ರಣಧೀರ :— ಬಳೆಯುನ್ನು ತುಡಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಈಗಾಗಳೇ ?

ರಣಧೀರ :— ಸೀಮನ್ತಪ್ರಸ್ತದ ವೀಣಾವೇದವನ್ನು ಬಸಿರಿಯು ಕಿವಿಯಾರೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅಹುದು. (ಕಯ್ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ನೆಟ್ಟನೆ ಕುಳಿತು, ಲಲಾಮಕೆ ವನ್ನೋಸರಿಸಿ ಸೆಂದುರದ ಚೂಳಯವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಉಗುರಿಸಿ ನೇವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ,) ಕುಮಾರನಿಗೂ ಕರ್ಣರಸಾಯನವಾಯ್ತು.

ರಣಧೀರ :— ಗರ್ಭಸಂಸ್ಕಾರವು ನೆರವೇರಿತು. ...ಭಾವಾ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪರಾತ್ಪರಪವಿತ್ರಸೌಭಾಗ್ಯವು ಮೆಯ್ವಡೆಯಲು ಅವತರಿಸುವುದಾದರೆ, ಅಂತದು ಪೂರ್ಣ್ಣಗರ್ಭಿಣಿಯ ಶ್ರೀರೂಪವದಕ್ಕೆ ಸೋನುವ ಸಯ್ಪಿಗೇ ಸಾಲ್ತು ಏರಬೇಕು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕಸಿಕನಿತು,) ನಿಶ್ಚಯ.

ರಣಧೀರ :— ಮತ್ತೆ, ನೀನು ದೋಹದವತಿಯಲ್ಲವೆ? — ಏನದು ನಿನ್ನ ಬಯಕೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ, ಅಶ್ರುವೊಸರುತ್ತಿರುವ ನಟ್ಟಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ, ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ವರದಿಂದ,) ನನ್ನ ಕಂದನ ತಂದೆಗೆ ತನುಮನಗಳ ಚಿರಾಯುರಾರೋಗ್ಯಐಶ್ವರ್ಯಮಂಗಳವನ್ನು ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ! — ಎಂಬುದು.

ರಣಧೀರ :— (ನತಶಿರನಾಗಿದ್ದು,) ಹುಂ. — ಪ್ರಸವವೇದನೆಯು ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಚೇಲಾಂಚಲದಿಂದ ಕಣ್ಗಳನ್ನೊರಸಿಕೊಂಡು, ಮುಲುಕನ್ನಭಿನಯಿಸಲಾರಂಭಿಸುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಎಡದಿರುಗಿ,) ನೀನೀಗ ಬೆಸಲೆಯಾದೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ತಟ್ಟನೆ ಲಜ್ಜಾತ್ಮಿಕೆಯಾಗಿ, ಮುಂಜೆರಂಗನ್ನೀಳ್ದು ವಾಮಭುಜಾಗ್ರಕ್ಕೆ ಬಿಗಿನಿಡಿದು, ಎಡಗಯ್ಯಿಂದ ಉಡುಗೆತುಡುಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಳೆದೆಳೆದು ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— .... ಏಕೆ? ಹಿಂಸೆಯೇನು? ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯು ಬೇಡವಷ್ಟೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಭೂಪತನವಾದ ಶಿಶುವಿನ ಮೊದಲಳ್ಕೆಯನ್ನು ಅನುಕರಣವೊಪ್ಪಿಸುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— .... ಎಂತಹುದು, ಭಾವಾ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರ ಕಣ್ಠೀರವ ನರಸರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಪುತ್ರೋತ್ಸವವಾಯ್ತು.

ರಣಧೀರ:— (ವಿವರ್ಣನಾಗಿ,) ಸುಮುಹೂರ್ತ, ಮಂಗಳಯೋಗ; ಜಾತಕರ್ಮವೂ, ಏಳನೆಯ ದಿವಸದ ಪೊನ್ನ ಕಾಲ್ಗಡಗದ ಕಾಪೂ ಸಮಸಂದುವು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಮಗುವೂ ಬಾಣಂತಿಯೂ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. — ಮತ್ತೆ, (ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂದ,) ಹೆರುಗೆಯ ಸೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡುಸರಿಗೇನವಸರ? — ಇಳಿದು ನಡೆಯಿರಿ! (ಬಾಗಿಲ್ಗೆ ತರ್ಜನಿಯನ್ನು ನೀಡಿ,) ಹುಂ!

ರಣಧೀರ:— (ಆಕೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೇನು? .... ನಾನಿನ್ನು ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕರೆದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ!

ರಣಧೀರ:— ನಾಮಕರಣ ಮಹೋತ್ಸವದ ಒಡ್ಡೋಲಗದಲ್ಲಿ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಓ! .... ನನ್ನ ಕಂದನ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ವೇಗವು — ಅಗ್ಗವಾಗುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ.

ರಣಧೀರ:— ಕುಮಾರನನ್ನು, ಆವ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಗೌರವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— (ಯೋಚಿಸಿ,) ಕಪಟನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿ.

ರಣಧೀರ:— ಬಹಳ ಉದ್ದವಾಯ್ತುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಹಾಗೆಂದಾದರೆ, ... ಹ್ಞಾ! ಅಹುದು, ... ಗಗನಾರವಿನ್ದ. — ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾನವತೀಮಾತೃಪರೀಕ್ಷಕ.

ರಣಧೀರ:— ಅವು ಅಪಸ್ವರವನ್ನೊಳಕೊಂಡುವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ:— ಗಡ್ಡದಯ್ಯನೊ?

ರಣಧೀರ:— ಹಸುಗೂಸಿಗೆ? .... ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಮನ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಸೇಸೆಗೊಂಡ ಹೆಸರು — ಶ್ರೀಮನ್ತ.

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಹೆಂಗುಸರ ಬಾಳೇ ಹೀಗೆ!

ರಣಧೀರ :— ಇಂದು ಕುಮಾರನು ಮಗ್ಗುಲಿಕ್ಕಲು ....

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಏನಿದು ? ಮಗುವಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲಿಡುವುದೇ ಬೇಡವೆ ? ಅದು ಹೆಂಗುಸರ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದೇನೊ — ಈ ಉಪೇಕ್ಷೆ ?

ರಣಧೀರ :— ಆಗಬಹುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಹೊಂದೊಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕೆಂಬರಲ್ದಿಂಗಣಿಗೆ ಛತ್ತೀಸಗೊಂಡೆಗುಚ್ಛಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಸೀಮಂತ್ರಿನ ಪುಟ್ಟ ಝುಲ್ಲಿಯನ್ನಳವಡಿಸಿಕುಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದೆನಲ್ಲ! — ಅದೆಲ್ಲಿ ?

ರಣಧೀರ :— ಈಗ ಕುಮಾರನಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷ; ಸಾಮನ್ತ ಕುಲೀನಾಪ್ತಹಿತಮಿತ್ರಬನ್ಧುಬಾನ್ಧವರ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಹೊರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಚಿಣ್ಣರಾಟಕ್ಕೆ ಕೂರ್ತು, ಆ ಉತ್ಸಾಹದ ಆನನ್ದದ ಸುಗ್ಗಿಯದರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗಿಹೋಗಿರುವನು; — ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹನ ಸನ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಅಹುದು. ಕಂದನನ್ನು ತರವೇಳ್ದು ಗೌಡಿ — ಅವ್ವೆಯನ್ನು ಕಳಿಹುವೆನು. (ತಿರುಗಿ,) ನಾಗಲೆ!

ರಣಧೀರ :— ಬೇಡ, ಭಾಮಾ; ಕುಮಾರನನ್ನು ನೀನೆ ಬಾಯಾರೆ ಕರೆಯುವ ವತ್ಸಲಾಗೀತದ ಮಾತೃವೇದವದನ್ನು ಕಿವಿಗೇಳ್ದು ಎಷ್ಟೋ ಯುಗಾನ್ತರಗಳಾದಂತಿದೆ. — ಈಗ ಆ ಪುಣ್ಯಾಮೃತವು ದೊರೆಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕರಗಿ, ಕೊರಲ ಸೆರೆಬಿಗಿದು, ಬಾಷ್ಪದರ್ಬಿಗಳಿಳಿಯುತ್ತಿರಲು, ಹೊರವಾಗಿಲತ್ತಿದಿರಾಗಿ, ಅಸ್ಪಷ್ಟಗದ್ಗದದಿಂದ,) ಶ್ರೀಮನ್ತ!

ರಣಧೀರ :— ... ಆ ಕದವಿಂದತ್ತಲಾಗಿ — ದೂರದಲ್ಲಿ ಖೇಲನಮಗ್ನನಾಗಿ ಮೈಮ್ಮರೆತಿರುವ ಆ ತುಂಟನವನಿಗೆ ಈ ನಿನ್ನ ಸಣ್ಣಿಂಚರವು ಕೇಳಿಸುವುದುಂಟೆ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕಣ್ಣೊಡೆದುಕೊಂಡು, ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು,)

ಶ್ರೀಮನ್ತ! .... ಶ್ರೀಮನ್ತ! ....

ರಣಧೀರ :— ಸಾಲದು, ಸಾಲದು; ಸ್ವರವು ಕಣ್ಠವಾಗಬೇಕು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕನಲ್ದು, ತಾರಯ್ಸಿ,) ಶ್ರೀಮನ್ತಾ! — ಶ್ರೀಮನ್ತಾ! — ಶ್ರೀಮನ್ತಾ! — ಓ ಶ್ರೀಮನ್ತಾ! —

(ಹೊರಗೆ) :— (ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ
ಕರುವಿಯನ್
ನಲ್ಲಂಬಿ
ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿ } :— (ಬರಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಗಿರುವರು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಚಿತ್ತಭ್ರಮಣದ ಮಂಕಿನಿಂದ ಬಾನಲಾಗಿ, ರಣಧೀರನಿಗೆ ಅನಿಮಿಷಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವಳು.)

ಕರುವಿಯನ್ :— (ಹೊರಗಣ್ಗೆ ನಸುನೀಡಿದ ತೋಂಡಾಂಗುಟ್ಟಿಯ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಯ್ಪಿಡಿದು ಒಳಸೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನೂ ನಲ್ಲಂಬಿಯನ್ನೂ ಇಂಗಿತದಿಂದ ಒಡಗೊಂಡು, ಸೋಪಾನದಡಿಯ ಮಬ್ಬುಗಳ್ತಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಅಗೋಚರನಾಗಿ ಹೋಗುವನು.)

(ಹೊರಗೆ) :— (ಪಡಿಯನ್ನು ಕುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಶಬ್ದ.)

ರಣಧೀರ :— ಏಕೆ, ಭಾವಾ? ಹೀಗೆ ಬಾಗಿಲ್ದೆರೆಯದೆ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಮನೋಗ್ಲಾನಿಯನ್ನು ಸಂಕಟವದನ್ನೊಡ್ಡಿರುವ ಈ — ಇದು ನ್ಯಾಯವೇ? ಈ ಪುತ್ರಪರೀಕ್ಷೆ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ಮೆಟ್ಟಡಿಗಳನ್ನಿಳಿಯುತ್ತಿರುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚೆಳ್ಸು, ಮಂಚದಂಚಿನಲ್ಲಿ — ಆಕ್ರಮಣದ ತೇಂಗುಹಕ್ಕೆ ಬಾಹುದೇಹಗಳನ್ನು ಲುಳಿಯೊಡ್ಡಿ ಸಜ್ಜಾಗಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ನಿದ್ದೆನಡೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ, ಬೀದಿವಾಗಿಲ ಅಗುಳಿಯನ್ನಿಳಿಹುವಳು.)

(ಕದಹನ್ನು ರಭಸದಿಂದ ನೂಂಕಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು, ಸರ್ವಾಯುಧಸನ್ನದ್ಧರಾದ ಬಿಚ್ಚಲಗಿನ ಸೈನಿಕಸೇನಾಪತಿಗಳೊಡನೆ, ಲಿಂಗರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ.)

ರಣಧೀರ :— (ಹವ್ವನೆ ಮೆಯ್ನಿಮಿರ್ದೆದ್ದಿರುವನು.)

ಆಗನ್ತುಕರು :— (ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವದನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ಒಡ್ಡವಣೆಗಾಗುತ್ತಿರುವರು.)

ರಣಧೀರ :— ಶ್ರೀಮನ್ತ್ರವರ್ಯ, ಆ ಕದವನ್ನೊಡೆಮುರಿದು ಒಳನುಗ್ಗಲು ಸಾಧನಸನ್ನಾಹಗಳವಕ್ಕೆ — ಗತಿಯಿರಲಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ...

ರಣಧೀರ :— ಸದ್ದು ! (ಇಳಿದುಬರುತ್ತಿರುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ತಲೆದಗ್ಗಿರುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಬಿರುದಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮೆಯ್ನಡುಗಿ, ಅರುಣಿತೆಯಾಗಿ ಶಿರಬಾಗಿದ್ದು, ಎಳೆನಗೆವೆರಸು ರಣಧೀರನಿಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಮಂಚದತ್ತಣ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಯ್ಸೂಚಿಕೆಯಿಂದ ಅನ್ತರ್ದ್ವಾರದೆಡೆಗೆ ನಡೆಯಿಸಿ ನಿಲಿಸಿ,) ನೀವು ನಿಮ್ಮ ತುಪಾಕಿಗಳನ್ನಾ ಮಂಚದಡಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಗುಂಡುಗರೆಯುಲು ಸಜ್ಜಾಗಿರಿ .... ನೀವು — ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ನಿಮ್ಮ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳು ಬರಿದಾಗುವವರೆಗೆ ಆ ಸೋಪಾನದ ಕೆಳಗಣ ಕತ್ತಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡುತ್ತಿರಿ.

ಧಾನುಷ್ಕರು :— (ಏರಿಸಿದ ಪದವಿಲ್ಲಗಳನ್ನು ಎಡವೆಗಲ್ಗಳಿಂದುಗಿದುಕೊಂಡು ತಿರುವನ್ನು ಸೀವಿ ಜೇವೊಡೆದು ಪರಿಕಿಸಿ, ಅಂಬನ್ನೆಳೆದು ಹೂಡಿಕೊಂಡು, ಆಲೀಢರಾಗಿ, ತೆಗೆನೆರೆಯುವರು.)

(ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಆ ಮರ್ಬುಗತ್ತಲೆಯೊಳಗಿಂದ ಮೂರು ಶಸ್ತ್ರಗಳು ರಣಧೀರನಿಗೆ ಮೊನೆಯಿಕ್ಕಿ ರಂಯ್ಯನೆ ಹಾರಿಬರುವುವು.)

ರಣಧೀರ :— (ವಿದ್ಯುಲ್ಲಂಘನದಿಂದ ಹೊಳೆದೆಯ್ದಿ, ಲಿಂಗರಾಜನನ್ನೊರ್ಕೆಲಕ್ಕೆ ನೂಂಕಿ ಉಳಿಹಿಕೊಂಡು, ಬಿಲ್ಗಾರರಿಗೆ ಕಯ್ನೆಗಹುವನು.)

ಸೇನಾಪತಿಗಳು :— (ಬಂದು ಬಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಯ್ಕೊಸಗೊಳ್ವರು.)

ರಣಧೀರ :— ನೀವು ಹತ್ತನ್ನೆಣ್ಣಿಕೊಳ್ಳುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆ — ಅವರು ಹೊರವಾರದಿದ್ದರೆ, ಎಸುಗೆಗಾರಂಭಿಸಿರಿ !

[ಗಾಢ ನಿಶ್ಶಬ್ದತೆ.]

ನಲ್ಲಂಬಿ
ತೊಂಡಾಂಗುಟ್ಟೆ
ಕರುವಿಯನ್ } :— (ಅಂಬೆಗಾಲಿಂದ ಹೊರವಂದೇಳುವರು.)

ಸೇನಾಪತಿಗಳು
ಸೈನಿಕರು } :— (ಹೋಗಿ ಆ ಮೂವರನ್ನೂ ಮುಕ್ಕುರಿಕ್ಕಿ ಸೆರೆಗೊಳ್ವರು.)

ರಣಧೀರ:— ಈ ಇವರಿಗೆ.... ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ದ್ವಾದಶನಾಮಪಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಗಣ್ಡಭೇರುಣ್ಡಧ್ವಜದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಣ್ಣನೆ ಬರೆಯೊತ್ತಿಸಿ ಉಂಡಿಗೆಮಾಡಿ, ಆ ಬಳಿಕ ದಾವಣಿಗಟ್ಟಿಸಿ ನಮ್ಮ ನಾಳ್ಕಡೆಯು ಉಕ್ಕಡಕ್ಕೆಳೆದುಯ್ದು, ಚಪ್ಪರಿಸಿ ತೊಲಗಿಸಿಬಿಡು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿ ಸಂಕೇತವೀಸುವನು.)

ಸೈನಿಕರು :— (ಒಬ್ಬ ಸೇನಾಪತಿಯ ಆಳ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೂವರನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು.)

ರಣಧೀರ :— (ಹೋಗಿ, ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹನ ಕಟಿಬನ್ಧದೊರೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಇಳಿಹಿಕೊಳ್ವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕೆನೆಗೊಂಡ ಪರಮಪ್ರಣಯಾತ್ಮತೆಯ ಪ್ರಸ್ಫುರಿತಾಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಸೇನಾಪತಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆಗುಡುವನು.)

ಸೇನಾಪತಿಗಳು :— (ಸೈನಿಕರನ್ನೊಡ್ಡುವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರೊಡನೆ ರಣಧೀರನಿಗೆ ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ನೋಳ್ಪ್ದ ಹೋಗುವರು.)

ರಣಧೀರ :— (ಆ ಕಟಿಬನ್ಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಹೊರಅಡಿಯಿಂದ,) ಲಿಂಗರಾಜ, ಆಯುಧಶಾಲೆಯೊಂದರ ಬಿಯ್ಯಗದ ಕಯ್ಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆ — ಅವರಿಗೆ ಈವೊಡನೆಯೇ ಹಸ್ತಾವರ್ತಿ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ತವಕದ ಸಡಗರದಿಂದ ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಳು.)

ರಣಧೀರ :— (ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕಂಗನೆ ಕೆರಳ್ದು.) ಎಲಾ ! .... ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡ ಬೇಡವೆ ? ಆ್ಣಾ ? .... ಕಣ್ಕಿವಿಗಳಿದ್ದರಲ್ಲವೆ, ಆತನಿಗೆ ? ನಟ್ಟುವ ಗರುಡಿಯ ಆ .... ಆ ....

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಗಂಭೀರನಾಗಿ, ಖಡ್ಗವನ್ನುವಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂಚಕ್ಕೆ ಉರುಬು ವೋಗುತ್ತಿರುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೧೦

[ಸ್ಥಾನ: ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಅರಮನೆಯೊತ್ತಿನ ಹೊಸ ಆಯುಧಶಾಲೆ.]

(ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರನೇಕರು ಕಟ್ಟೋರಣದಿಂದ ಸಿರುಗೆವಟ್ಟಿರುವ ಹದಗಯ್ದುಗಳನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

(ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ಅನನ್ತರದಲ್ಲಿ, ಉಳಿದವರೊಡನೆ ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು :— (ಆತನಿಗೆ ವನ್ದಿಸಿ, ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಕೇಳಿದಿರಾ, ನಮ್ಮವನ ಗಾಂಪತನವನ್ನು ? ಆ ತಿರಿಕುಳಿ ತೆಲುಂಗರೊಡೆಯನಿಗೆ ಅರಮನೆಯ ಕೋಣೆಮೂಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ — ಬೊಕ್ಕಸಭಂಡಾರಗಳನ್ನೂ ಒಳಗುದೋರಿ, ತನ್ನ ವಿಡಾಯಿ ವಹಣಿಗಳ ಡಂಬಗಾರಿಕೆಯ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅರಮನೆಯನ್ನೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಕೋಳ್ದೆತ್ತುಬಿಡಲು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು .... ಮತ್ತೆ, ಆರೋಗಣೆಗೆ ಓಲಗಕ್ಕೆ, ಸೈನ್ಯದ ಶ್ರಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ವೈಹಾಳಿಯಲ್ಲಿ, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳಿಗೆ — ಎಲ್ಲ ವಕ್ಕೂ ತಪ್ಪದೆ ಆ ಬವಣಿಗನಾ ಆಯ್ಕುಳಿರಾಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಗೌರವದ ಮೊದಲಿಗ ! ತನ್ನರಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಎಡಗ ! — ಹೇಗಿದೆ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನ ಬಿರುದಂತೆಂಬರಗಂಡನ ಈ ಗಂಡುಗಲಿತನದ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯ ಉದ್ದಾಮ ಗೌರವಪ್ರಭಾವ ?

ಒಬ್ಬನು :— ಆತನೊ ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆರು ? ಆ ಭಿಕಾರಿರಾಯನೆ ? — ಓ ! — ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತನ್ನ ಒಳಸಂಚಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಸಮಯನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ !

ಮತ್ತೊಬ್ಬನು :— ಅವನಿಗೆ ರಾಜಗಾಂಭೀರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವರಲ್ಲ, ಅದು ದಿಟವೇನು ?

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಹಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟದ ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಸ್ಕಂಧತೆಯ ಸಂಗಡಿಗನಾಗಿ ತೊಳಲ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತಿರಿಕತನದ ತುಡುಗುಣಿ ಠಾರೆ ತಕ್ಕಡಿಗನಿಗೆ — ರಾಜಗಾಂಭೀರ್ಯವೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? .... ಅತಿಥಿಗೌರವದ ನಂಬುಗೆಯಿಂದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೊಡಗೊಂಡುಯ್ದರೆ — ಅಲ್ಲಿಯ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಕೊಡ ಪೇಳಿಗೆಗಳೊಳಗೆಲ್ಲ ಕಯ್ಯಾಡಿಸಿ, ಧನಕನಕರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ದುರಾಶೆಯ ದುರ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನುಂಗಿಕೊಂಡನು! ಚೀನಾಂಬರದುಕೂಲಕ್ಷೌಮರಲ್ಲಕಾದಿಗಳ ಮಕಮಲ್ಲಿನ ದಿಂಡುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿ, ಎಳವಿಯೆಳವಿ, ಬೆರಲೊತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ನೋಡಿದನು! ಪೊತ್ತಗಳನ್ನು ಬಾಯ್ಬಿಚ್ಚಿ, ಹೊಸಪುತ್ತಳಿನಾಣೆಯಗಳನ್ನು ಕುಡಿತೆಯೆತ್ತಿ ಕೇರಿ ತೂರಿ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಸುರಿದಾಡಿದನು! — ಆ ವಿಷಹಸ್ತದ ವಿಡ್ಡೂರ! .... ಹಂಚಿಗೆ ಹಲ್ಗಿರಿದರೆ, ಅದು ಕನ್ನಡಿಯಾಗುವುದೇನು? .... ಹುಂ, ಅವನು ಹಾಳಾಗಲಿ — ಇತ್ತ, ಆ ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಯ ವಾರ್ತೆಯೇನು?

ಮೊದಲಾತನು :— ಬಂದಿಲ್ಲ.

(ಮೊನೆಗಾರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಮೆಟ್ಟುವಲಗೆಯ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿರುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಅಗ್ರಗಾಮಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಾಯಾತ್ರೆಪೋಗುತ್ತಿರುವನು.)

ಇನ್ನೊರ್ವನು :— ಈ ಲೋಹದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿಬಿಡಲೇಬೇಕಾಗಿಬಂದರೆ, ಅದು ಸುಲಭವಲ್ಲ — ಬೇಗನೆ ತೀರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅದೇನು?

ಮೂರನೆಯವನು :— ಈ ಜಾನಸಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡಸೈನ್ಯವೇ ಬೇಕಾಗುವುದು; ಅದೂ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳ ಕಷ್ಟ — ಶ್ರಮದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಆತನಿಗೆ ನಿಂತು,) ರಾಜ್ಯವು ನಮ್ಮ ಕಟ್ಟಾಳ್ಕೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯವರೊಬ್ಬೊಬ್ಬನೂ ಗರುಡಿಯ ದಟ್ಟವಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಯ್ಯುದ್ಧಕಾರತನದಲ್ಲಿ ರಣವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಹತಪ್ರತಿಭನಾಗಿರಲೇಬೇಕೆಂಬ ಸಭಾನಿಯಮದ ನಿರ್ಬನ್ಧವೇಳುವುದು.

ಮೂರನೆಯವನು :— ನಾವು ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಣ್ಡಲಿ ?—ರಾಮರಾಮ !

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಆಗಳ್ಗೆ ಇದು .... ವರ್ಣವಾರ್ಧಕವಿಷಾದಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟ ಬಲ್ಗಯ್ಯಸೆಣಸಾಳ್ಗಳ ಪ್ರಚಣ್ಡಗೌರವದ ಶೂರಸಭೆಯಾಗುವುದು.

ಅನ್ಯರೆಲ್ಲ :— (ಬೆವರುಗೊಂಡು, ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಅಡ್ಡಾಯುಧವೊಂದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಒರೆಯನ್ನೆಳೆದೀಡಾಡಿ, ಅದರ ಅಲಗನ್ನೂ ಮೊನೆಯನ್ನೂ ಕುಟ್ಟಿಮದ ಶಿಲೆಗೆ ರಭಸದಿಂದ ಪೊಯ್ದು ಕುಟ್ಟಿ ಅದನ್ನ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತ,) ಕಣ್ದಾಗುವುದೆ ? ಕತ್ತಿ ಕಠಾರಿ ಕೊಂತ ಅಂಬು ಮುಂತಾದ ಒಂದೊಂದಾಯುಧವನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಬಾಯಾರ್ಧರೆಗಿಡಿಸಿ ಮೊನೆನೊಂಡುಮಾಡಿ— ಕೂರಿಲಿಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದು ಜೀವಗಳೆದ ಶವವು ಮಾತ್ರವಾಗಿ, ಇವರಂತೆ ಬಾಳ್ತೆಯಳಿದು ನಿರಪಾಯಕರವಾಗುವುದು ! (ಕಯ್ಯ ಅದನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಬಿಸಾಡಿಬಿಟ್ಟು,) ಬಿಲ್ಲ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಗಡಿದಿಕ್ಕುವುದೂ, ಮದ್ದಿನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಜಲಪ್ರಳಯವನ್ನುರ್ಬಿಸುವುದೂ, ಸೇನಾಗಾರದ ಉಗ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಕಿಚ್ಚನ್ನಳ್ವಿಸುವುದೂ, ಇಂತಿವೆಲ್ಲ ಆರೆಗಳಿಗೆಯ ಕೆಲಸ.

ಮೊನೆಗಾರ :— (ತೀವ್ರಗಮನದಿಂದೊಳವರುವನು.)

ಎಲ್ಲರೂ :— (ಆತನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಿರುಮಳೆಯನ್ನು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಸದ್ದು ! .... ಏನದು ?

ಮೊನೆಗಾರ :— ದೊಡ್ಡಿಯ ಮನೆಯ ಗುಪ್ತಪ್ರಯತ್ನ — ವ್ಯರ್ಥವಾಯ್ತು.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಹಾ !

ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು :— (ಬಣ್ಣವಳ್ಗುವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ:— ನಿಮ್ಮ ಈ ಮನ್ತ್ರಾಲೋಚನದ ನಿರ್ಣಯವ್ಯವಸಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾದವು.

ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು:— (ಕಟ್ಟದಿರ್ಸಾಗಿರುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ:— .... (ಮೆಯ್ಬದಿರಿ, ಕಾರ್ಯಜ್ವರಾತ್ಮಕನಾಗಿ, ಸುತ್ತ ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿ, ಕಟುಕಣ್ಮದಿಂದ,) ನೀನು — ಶ್ರೀಮನ್ತರ ಹರ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿದೋಡಿ, ಮದ್ದಿನ ಮನೆಯ ಅಲಗಿನ ಚಾವಡಿಯ ಸೈನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳ ಬಿಯ್ಯಗದ ಕೀಲಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕೊಂಡು — ಓಡಿಯೇಬರಬೇಕು.

ನಿರ್ದಿಷ್ಟನು :— (ಸರಸರಿಸಿ ಹೊರಡುವನು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ,) ಶ್ರೀಮನ್ತರೇ ಇಲ್ಲಿಗೆಯ್ದುತ್ತಿರುವರು.

ಹೊರಟಾತನು :— (ನಿಂತು, ಹಿಂದಿರುಗಿಬರುವನು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಕಿಳ್ಮೊಗನಾಗಿ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದು,) ಆವರೆಗೆ ನಾವು ಹೀಗೆ ಮೆಯ್ಯೆಲಸುತ್ತಿರಬೇಕೇನು? — ಬನ್ನಿರಿ, ನಮಗೆ ಹವಣಾಗು ವಷ್ಟಾಯುಧಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿರೋಣ.

ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು :— (ತಾರುಂಬಳಿಯಿಂದ ದೊಮ್ಮಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಕಯ್ಸುಗಳ್ಗಿರಗುವರು.)

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಕವಲಂಬಿನ ಹೊರೆಯೊಂದನ್ನು ತಬ್ಬಿತಂದು, ಶೃಂಗಗಳೂ ಒಳಮೆಯ್ಯ ಕೂರ್ಪೂ ಬಾಳ್ಗಿಡುವಂತೆ — ಅದನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಪಾಸರೆಗೆ ಕುಟ್ಟಿಕುಟ್ಟಿ ಘಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅಲ್ಲಾಡದಿರುವ ಮೊನೆಗಾರನನ್ನು ಕಂಡು, ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನೀಳ್ಪಿನ ಹಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಮೊಗಂಬೊಕ್ಕು ನಿಂತು,) ಏಕೆ ಮೆಯ್ಗಳ್ಳನಾಗಿರುವೆ?—ನೀನು ಶ್ರೀಮನ್ತರ ಪಕ್ಷದ ಆಪ್ತವೀರನಲ್ಲವೇನು?

ಮೊನೆಗಾರ :— ಅಹುದು ; .... ವೀರನ ಹಸ್ತವು ಈ ಕಯ್ದುಗಳ ಕಳ್ಗೊಲೆಯಿಂದ ಅಪವಿತ್ರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— ಅಂತಹ ಧರ್ಮಗೊಡ್ಡಿನ ಹುಚ್ಚಾಟವು ಈ ಸನ್ದರ್ಭದವಸರಕ್ಕೆ ತೊರವಿಂಪುದಹುದು. — ಬಾ! — ಬಾರಯ್ಯ!

(ಆತನನ್ನು ಕಯ್ದುಡುಕಿ ಆಯುಧಗಳೆತ್ತಣ್ಗೆಳೆಯುತ್ತಿರುವನು.)

(ಸಮಸ್ತಾಯುಧಸಜ್ಜಿತರಾದ ಸೈನಿಕಸೇನಾಪತಿಗಳೊಡನೆ — ದಳವಾಯ್ತನದ ಪಟ್ಟಗುಡುತೆಯಲ್ಲಿ — ಲಿಂಗರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಆಗತರು :— (ಮೊನೆಗಾರನಿಗೆ ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ:— (ಕಯ್ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು,) ಬಾ ಶ್ರೀಮನ್ತ್ರವರ್ಯ, ಈ ಮಹಾ ಸಭೆಯು ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿ ಸನ್ನೆವೆಸಸುವನು.)

ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರು :— (ಕೆಲಬರು ಮುಚ್ಚಿಗೆಡೆದಿರುವರು ; ಪಲರು ಮರ ವಟ್ಟಿರುವರು; ಅರೆಬರು ಬೆಚ್ಚಳಿಸಿರುವರು ; ಬೇರೆಯುವರು ಮೋಹಿತರಾಗಿ ರಣ ಧೀರನಿಗೆ ನಡುದಿಟ್ಟಯಾಗಿರುವರು ; ಅನೇಕರು ಪ್ರಕಂಪಿತಕಳೇಬರರಾಗಿ ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಅರಸುತ್ತಿರುವರು ; ಹಲವರು ಆತನಿಗೆ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಕಯ್ಜೋಡಿಸಿ ಮೊಳ್ಗುತ್ತಿರುವರು ; ಹೆರವರು ತಲೆಕಯ್ಕಾಲ್ಗಳನ್ನಾಡಿಸುತ್ತ ಮಿಸುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು ; ಅನ್ಯರು ಅಧೋವಕ್ತ್ರರಾಗಿರುವರು ; ಗುಂಡಪ್ಪಜೋಯಿಸ — ಒಡಲ್ಗೊಡಹಿ ಆತನನ್ನು ತನಿತ ಪೊಡರ್ಗಂಡಗಳಿಂದ ಬಿರುಗಣ್ಣುತ್ತಿರುವನು.)

ಸೇನಾಪತಿಗಳು :— (ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರನ್ನೆಲ್ಲ — ಓರೊರ್ವನಿಗೂ ಈರಿರ್ವರಂತೆ ಸೈನಿಕರನ್ನೊಡ್ಡಿ — ಬಂದಿವಿಡಿವರು.)

ಮೊನೆಗಾರ :— (ಗಡ್ಡವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಎಡಗಯ್ಗೆ ಕಳಲ್ಚಿಕೊಂಡು, ರಣಧೀರನಾಗುವನು.)

(ತಮ್ಮ ಕಡುಗಾವಲಲ್ಲಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನನ್ನುಳ್ಳ ಹಬ್ಬಸಿಗ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ.)

ಹಬ್ಬಸಿಗರು :— (ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವರು.)

(ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ ದೇವರಾಚಾರ್ಯ ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ ಚೆನ್ನ ರಂಗ — ಪ್ರವೇಶ.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ
ದೇವರಾಚಾರ್ಯ } :— (ಮಹಾರಾಜಾಶಿಷಕ್ಕಾಗಿರುವರು.)
ಪೂಥತ್ತ್ರಯ್ಯ

ರಣಧೀರ :— (ತಲೆವಾಗಿರುವನು.)

ಚೆನ್ನ
ರಂಗ } :— (ದಣ್ಡಪ್ರಣಾಮಗೆಯ್ದು ಎದ್ದಿರುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಚೆನ್ನರಂಗರನ್ನು ಕಂಡು, ಸಕ್ರೋಧನಾಗಿ, ಸೇನಾಪತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇಂಗಿತಗುಡುತ್ತಿರುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ತಡೆ, ಲಿಂಗರಾಜ ; ದೇಹವನ್ನು ಕಾಳ್ಗಿಗವೆಂದುರ ವಣಿಸಬೇಡ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಬೆಳರುತ್ತ,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ಪಕ್ಕದ ನಿಟ್ಟಡಕಿಲ ಮೇಲಡ್ಡಣದ ಮೇಗೆ ದಾಡಿಯನ್ನಿರಿಸಿ,) ... ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಗೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಂತೆ ಅಂದಿನ ಆ — ಸ್ಥಳದ ಹಿರಿಯರ ಸಹಾಯಸಾಧನವದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಕುಲವನ್ನರಿತ ಉಪಧಾಶುದ್ಧ ರಾದ ಆಪ್ತಹಿತರಾದ ಹಳಬರಾರ್ಪವರನ್ನು ಕಟ್ಟ್ಯುದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಹಳೆಯಪಯಿಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯದನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಆ ಮಹಾಜನದ ಮಂತಣದಾಳ್ಕೆಗೆ ಉಚಿತಗಿಡದೆ ಬದ್ಧ ರಾಗುತ್ತಿದ್ದರಹುದು. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತರಿಗೆ ಆ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರವವು ವಿಶ್ವಾಸವು ನೆಮ್ಮುಗೆಯಡರ್ಪು ಬಳೆದಂತೆಲ್ಲ, ಆ ಮಹಾಜನವು ತಮ್ಮಯೆ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಗಳನ್ನು ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು — ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯದನ್ನು ಸೊಮ್ಮು ವೆರ್ಚಿಸಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಬಂದು, ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಆಳ್ವಾತನು ತಮ್ಮ ಸೂತ್ರಧಾರಿತ್ವದ ಕಟ್ಟಾಳ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕಾದ ನಾಮಧಾರಕನೆಂದು, ಆತನ ನೊಸಲಕ್ಕರ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಪ್ರಳಯಾಧಿಕಾರವನ್ನಾಳುವ ದೇಶದಕ್ಷರು ತಾವೆಂದು, ಆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಿಗೆ ಮೇಲಾಳ್ತನದ ಮುದ್ರೆಯ ಶಿಖಾಸರವಾಗಿ ರುವ ಮಹತ್ಕರ್ತವ್ಯಭಾರಗಳು ತಮ್ಮಯೇ ಸಭಾಸನ್ದರ್ಭವೆಂದು, ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಂಡು — ಮಹಾರಾಜಮುದ್ರಾಧಿಕಾರವದನ್ನೇ ಆಕ್ರ ಮಿಸಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು. ಆಬಳಿಕ ಆತನು ತಮ್ಮ ಕಯ್ಯಾಟದ ಬೊಂಬೆಯೆಂಬ .... ಅರಮನೆಗೆ ಪ್ರಜಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾವನ್ತರಿಗೆ ಹಿತಮಿತ್ರರಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಮೊಲಗಳ್ತಲೆಯನ್ನು ಕವಿಯಿಸಿ, ಅವ ರಾರೂ ತಮ್ಮ ಗಾಹುಗನ್ನಚಿದ್ರಗಳ ಒಳಗದನ್ನರಿಯಲಾರದಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನಾಕ್ಷೇಪಿಸದಂತೆ, ತಮಗೆ ಇದಿರ್ವಿಳ್ದು ಅಸಾಧ್ಯರಾಗದಂತೆ

ಮಟ್ಟುಗಟ್ಟಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉಪಯುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕಾದ ಬೆರ್ಚು ಎಂದೆಂಬ ಗಾರುಬುದ್ಧಿಗೆ ಬಿದ್ದರು; ಆತನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಬಲ್ಲವಿಕೆಯ ನಿಪುಣತೆಯ ಬುದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದವರ — ಎಂದರೆ, ಹಳೆಯುಪಯಿಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯವರ — ಚೋದನದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ರಾಜ್ಯಸಂರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದಿಗ್ವಿಜಯಗೊಂಡು ಬಾಳ್ತಿಗೇರಲಾರ್ತಮೆಯ್ಗಲಿತನದ ರಣವಿದ್ಯೆಯ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವದನ್ನಾ ಮಹಾಸಭೆಯು ಆತನಿಗೆ ಕರುಣಿಸುತ್ತಿರದಿರಲಿಲ್ಲ. .... ಹೀಗೆ, ಇಚ್ಛಕದ ಆಸ್ಥಾನಿಕರ ಬಳಗದೂಳಿಗದಿಂದ... ಮಹಾರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನೇ ಇಚ್ಛೆವಂದಂತೆ ಎಳೆದಾಡಿ ಕುಣಿಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಗೌರವಪ್ರಭಾವಗಳ ಮುದ್ರೆಯ ಪ್ರಚಣ್ಡಪದವಿಯದಕ್ಕೇರಿಕೊಂಡ ಆ ಮಹಾಸಭೆಯು ತಾವು ಕೂರದ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತರನ್ನು .... ಕಿತ್ತಿತ್ತಿಯುರುಳಿಸಿ ಬಿಸುಟು .... ಪದಚ್ಯುತರನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಮೇಳವಾಡುವ ದುರಾಗ್ರಹದ ಕಯ್ಮಾಟವದಕ್ಕೂ ವಿಜೃಂಭಿಸಲಾರ್ತ ಬಲ್ಲಿದರಾದರು. .... ಇತ್ತ, ರಾಜ್ಯವು ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿದಂತೆ, ಮರೆವಾಳ್ವವರ ವೈರಿಗಳ ಕಣ್ಟಕರ ಮನ್ತ್ರತನ್ತ್ರಗಳು ವಿಷಮವಾಗುತ್ತ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಗಡರ್ದಂತೆ, ಆ ಮಹಾಸಭೆಯ ಮೂಲಪುರುಷರವರು ನಷ್ಟವಾದಂತೆ, ಹಳೆಯಪಯಿಕದವರ ಹೊಳ್ಳುಜಳ್ಳುಗಜಳಕತನವು ಕಾರ್ಯತಃ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತ — ಅಪಾಯಕರವೂ ಆಗುತ್ತ — ಬಂದು, ನಮ್ಮ ಕಿರಿಯಪ್ಪಾಜಿಯವರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಆ ಮಹಾಸಭೆಯ ವಿಕಾರವಿಲಾಸಗಳ ಉಮ್ಮಹವದನ್ನು ತಲೆಗಿಡಿಸಿ ತೆಪ್ಪರಿಸಿ ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಕಾಲಾನನ್ತರದಲ್ಲಿ — ಹಳೆಯುಪಯಿಕದವರು ಪುನಃ ಪ್ರಬಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಾದರೂ, ಈಚೆಗೆ — ನಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾಯಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನಪಾಯರಾಗಿರುವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು; ಆದರೆ, ಅಧಿಕಾರ

ಐಶ್ವರ್ಯಪದವಿಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಸವಿಗಂಡ — ತಗದವರು ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೀವಿಸಿರಲಾರರಾಗಿ .... ಸ್ವದೇಶಪ್ರೇಮ, ರಾಜಭಕ್ತಿ, ಜೋಳದ ಪಾಳಿ, ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳೊಂದೊಂದನ್ನೂ ತಮಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳ .... ಇಂದಿನ ಈ ದೇಶದಕ್ಷರಿವರು ಆಗಡುತನದ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಮಹಾರಾಜದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಕಯ್ಯಾಡಿ, ಹೀಗಾಗಿರುವರು. ಇಂತಿವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ .... (ತಿರುಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. — ಇಂತಿವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಯಾದವಮಹಾರಾಜಶ್ರೀವಂಶದಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಜಾಲೋಕದ ಮಹಾರಾಜ್ಯದ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು ಪೊಲಗಿಡದೆ ಪೊರೆಯೇರುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜಒಡೆಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು .... ಈಗ .... ಇಲ್ಲಿ .... ಹಳೆಯಪಯಿಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯಿದನ್ನು .... ಮಹಾಸಭೆಯಿದನ್ನು .... ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಮಹಾರಾಜಮುದ್ರೆಯಿಂದ .... ನಿವೃತ್ತಿಗೊಳಿಸಿ.... ಸಭೆಗಿಡಿಸಿ .... ಪರಿಹರಿಸಿ .... ಸಮಾಪ್ತಿಮಾಡಿದುದಾಗಿದೆ !

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ನಕ್ಕು,) ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಮಹಾಸ್ಥಾನದ ಹಳೆಯ ಪಯ್ಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯ ಮಹಾಮುದ್ರೆಯನ್ನೊಡೆದು ಇಲ್ಲ ಮಾಡಲು ಸಾಹಸದೊಟ್ಟ ಕಕ್ಕುಲಿತೆಯ ಮಹಾರಾಜಂದಿರನಿಬರೂ — ಏನೇನೋ ಆಗಿಹೋದರು !

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಇನ್ನೀ ನಿಮೇಷದಿಂದ ಆವನೇ ಆದರೂ ಆ ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರ ಮಹಾಸಭೆಯು ಕಳಿದಿಲ್ಲ. — ಉಂಟು ಎಂದಾಗಲಿ, ತಾನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಭಾಸದನೆಂದಾಗಲಿ, ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ; ಆ ಮಹಾಸಭೆಯಾಗಿದ್ದವರನ್ನು ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೋ ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೋ

ಹೇಗೆಯಾದರೂ ಸೇರುವೆಗೊಳಿಸಲುಜ್ಜುಗಿಸಿದರೆ; ಅದು ಮಹಾರಾಜದ್ರೋಹವಾಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಆಕ್ಷಣವೇ ಇದ್ದೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ತದಣ್ಡನೆಯು ನೆರವೇರಬೇಕೆಂದು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಭಂಜನದಣ್ಡಾಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ.

ಗುಂಡಪ್ಪ :— (ಪ್ರಕೋಪವಿಕಟನಾಗಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— .... ನಂಜರಾಜಯ್ಯ, ನೀನು ನಂಬುಗೆಗಳ್ಳನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಒಳಬೊಕ್ಕಸದ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಯ್ತಿರಿಸಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳವು ಗೆರೆದಪ್ಪದ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ತವಾಗಿವೆ; ಅರಮನೆಯ ಸೇನಬೋವರಾ ಕರಣಿಕಚೂಡಾಮಣಿ — ನಿನ್ನಯ ನಚ್ಚಿನ ವೈಲಾರಯ್ಯ — ಅವರ ಕಟ್ಟಣ್ಕೆಯಂತೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ನೀನು ಕೋಳ್ವಡೆದು ಗಳಿಸಿ ರಾಸಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತ ಒಂದುಲಕ್ಷದ ಹದಿನೇಳು ಸಾವಿರದ ಆರುನೂರನಾಲ್ವತ್ತೊಂಭತ್ತು ವರಹ ಮುಪ್ಪಾಗವೂ, ವಸ್ತ್ರ ಕನಕ ರತ್ನಭೂಷಣಪಾತ್ರೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಅವೂ, ಅರಮನೆಗಾದುವು. ತುರುಗೆರೆಯ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾಖಾನ್, ನರಸೀಪುರದ ನಾರಸಿನಾಯಕ, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ನಂಜುಂಡಅರಸು, — ಈ ಮುಂತಾದ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಲಂಚಕ್ಕೆ ನೀನು ಸೆರಗನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಶ್ರೀಮನ್ತಪಟ್ಟದ ಗರುವಿಕೆಯದನ್ನು ಮಣ್ಗೂಡಿಸಿ, ಅರಮನೆಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಖಣ್ಡಣೆಯ ಹಣವನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಸ್ವಕಾರ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದಿದ್ದ ನಿನ್ನ ದ್ರೋಹವದಕ್ಕೆ ಫಲವಾಗಿ ... ಆ ಲಂಚಲೆಕ್ಕದ ಹೊನ್ನಗಳೊಡನೆ ಮಧುರೆಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕರುವಿಯನ್ನನು ತೆತ್ತ ಲಕ್ಷಾನ್ತರ ವರಹಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಸೂರೆಗೊಂಡ — ನಿನ್ನ ಕೊಳ್ವಾತನ ಸ್ವಾನುಭವದ ಉತ್ಕೋಚಪಾಣ್ಡಿತ್ಯವದಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚುವಣಿಗೆಯ ಪಾರಿತೋಷಿಕವಾಗಿ ಆ ಹೊನ್ನಗಳನ್ನೂ .... ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂತ್ತ ಅನಾಥರಸಹಾಯರವರಿಗೆ ಸತ್ಸಮಾರಾಧನ

ಮಾಡಿ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. .... ಮಿಕ್ಕುಳಿದ ನಿನ್ನ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಸ್ವಯಾರ್ಜಿತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರಿಂದ ಗಣನೆಗೊಂಡು, ... ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯನಾಟಕರಸಾಸ್ವಾದನಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ... ವಿದ್ವತ್ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಪೋಷಕನಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಬರ್ದುಂಕನ್ನು — ಅರಮನೆಯ ಬೇಹುಕಾರರ ಕಡುಗಾವಲಲ್ಲಿ — ಸದ್ವಿನಿಯೋಗಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರು. .... ಇನ್ನು, ನೀವು; ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸಮುಖದ ಸೆಜ್ಜೆವಳರಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ.

ಚೆನ್ನ :— ನಮಗೆ ಆ ಕಯ್ಮೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವು, ಬುದ್ದಿ.

ರಣಧೀರ :— ಎಲಾ !

ಚೆನ್ನ :— ಹೌದು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ, ಅದು ಕಂಡಿತ; ನಾವು, ನಾನು — ಈ ರಂಗ, ಈವೊತ್ತಿನ ಹಾಂಗೇಯೆ ಬುದ್ದಿಯವರಿಗೆ ಕಯ್ಯಾಳಿಗಿದ ಜೀತಗಾರರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇವೆ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ಅದೇಕೆ ?

ಚೆನ್ನ :— ಬುದ್ದಿ, ಮಾಸ್ವಾಮಿ, ಸಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಊಳಿಗವಾದರೆ, ನಾವು ಆ — ಕುಡುತೆಯನ್ನ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು !

ರಣಧೀರ :— ಅದರಿಂದ ?

ಚೆನ್ನ :— ದಂಡಿನ ಕುಡುತೆ ಅದೇಯೆ ನಮಗೆ ಸಾಕಾಗಿಹೋಯ್ತು, ಬುದ್ದಿ; ನಾವು ಆ — ಇನ್ನು ಯಾವ ಕುಡುತೆಯನ್ನುವೆ ತೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— ನೀವಾ ಸೆಜ್ಜೆವಳ್ಳನ ಕುಡುತೆಯುದರಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರಾದರೆ, ...

ಚೆನ್ನ :— (ದಿಟ್ಟನಾಗಿ,) ಅದಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವು, ಮಾಸ್ವಾಮಿ !

ರಣಧೀರ :— .... ಆವೊಡನೆಯೇ — ಲಿಂಗರಾಜ, ಇವರನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆತ್ತಿಸಿಬಿಡು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಚೆನ್ನ, ರಂಗ :— (ಸನ್ತ್ರಸ್ತರಾಗಿ,) ಬುದ್ಧಿ! ಬುದ್ಧಿ! ಮಾಸ್ವಾಮಿ! ಮಾಸ್ವಾಮಿ!

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಸದ್ದು!

ರಣಧೀರ :— (ಆಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದು,) ನೆಲೆಗಡಿವಡೆದು ಆಲೆಗಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂಡುವಟ್ಟ ಕಬ್ಬಿನ ಜೀವರಸವದು ಸುಣ್ಣಗಾರಕ್ಕೆ ಮೆಯ್ಯೊಗ್ಗಿಟ್ಟು ತನಿಗುದಿಪದಿಂದ ಸಕ್ಕರೆಯಾಗಿಯೇ — ಅಣ್ಣೆವಾಲನ್ನು ಧನ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ, ಪುರೋಹಿತರೆ.

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಆ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ್ಯದ ಪರಮಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೆ ಅಲ್ಲವೆ, ಇಕ್ಷುವಾಟಿಗಳ ಪ್ರಪಂಚ?

ರಣಧೀರ :— (ಅವನತೋತ್ತಮಾಂಗನಾಗುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ, ದೇವರಾಚಾರ್ಯ, ಪೂಧತ್ತಯ್ಯ :— (ಕೆಯ್ಮುಗಿದು, ಮಹಾರಾಜಾಶೀರ್ವಾದವನ್ನರ್ಥಯಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ ೧೧

[ಸ್ಥಾನ:— ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮನೆ.]

(ಊಳಿಗದಾಳ್ಗಳೊಡನೆ ಲಿಂಗರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಆಳ್ಗಳು :— (ಗೋಡೆಯ ಚಿತ್ರಪಟಗಳು ಕನ್ನಡಿಗಳು ರನ್ನಗಂಬಳಿಗಳು ಶಯ್ಯೆ ಸುಖಾಸನಗಳು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಹೊರಗಣ್ಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಮೊದಲ್ಗೆಯ್ವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಸುಖಾಸನವೊಂದನ್ನು ಚೆನ್ನಿಡಿದು ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಅತ್ತಲಿತ್ತ ಈಳ್ದಾಡುತ್ತಿರುವನು.)

(ದೊಡ್ಡಮ್ಮ —ಓಡಿಬರುವಳು.)

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಒಳವಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ,) ಏನಿದು ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಆಳ್ಗಳನ್ನು ಹೊರವೀಸಿ, ಆಕೆಗೆ ಕೆಯ್ಮುಗಿದು,) ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಂದಣವನ್ನಟ್ಟಿರುವರು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕೆಚ್ಚನೆ ಮಲರ್ದು, ತಲೆವಾಗುವಳು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ನಡುಗಿ, ಮ್ಲಾನವದನೆಯಾಗಿ,) ನಮ್ಮೂರಿಗೆ !

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಆಹುದು, ತಾಯಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಹೋಗಿ, ಸುಖಾಸನಾಸೀನೆಯಾಗಿ,) ಏನೆಂದರವರು ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಆಕೆಯು ಇಚ್ಛೈಯಿಸುವಲ್ಲಿಗೆ ಸುಖಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿಬಿಡು — ಎಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಆಗಳ್ಗೆ, ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಿರಿ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ನನ್ನಂತಹ ಸಾಧಾರಣರ ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ಗವದು, ತಾಯಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಾವು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೋಗಲೆಳಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಎಲ್ಲಿಗೆಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕುಡುವುದು ಆಳ್ವೆಸದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಹುದು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಅವಾಙ್ಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅದೃಢಸ್ವರದಿಂದ,) ನಮ್ಮನ್ನು ಅರಮನೆಯ ಅಂತವುರಕ್ಕೆ ಪಯಣಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಮುಗುಳ್ನುವಟ್ಟು, ಕಿರುದನಿಯಿಂದ,) ಏಕೆ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಕ್ರುದ್ಧೆಯಾಗಿ,) ಏಕೆ? ಏಕೆ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— .... ಅರಿಸಿನ ವಿವಾಹದ ರಾಣಿಯರ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ‘ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ’ ಎಂಬುದೇನು ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಶಿರವನಲ್ಲಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ,) ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ... ಅಹುದು, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— .... (ಕರಿಕರಿಗಂದಿ, ಕಣ್ಬನಿದುಂಬಿ,) ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಂಗಾರದವರ ಸಾಲ್ಗೇರಿಗಳಿಲ್ಲವೆ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಹಾ ! .... ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— (ಆಕ್ರೋಶದಾವೇಶದಿಂದ ಹಲ್ಮೊರೆದು, ಸುಖಾಸನದ ತೋಳ್ಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಮುಟ್ಟಿಯಿಂದ ಗುದ್ದಿ, ನೆಲವನ್ನೊದೆದು,) ಈ ನಡೆನುಡಿವಳಿಗಳಿಂದ ಜಂಕಿಸಿ ಬಿಪ್ಪಂಡಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನೊದೆದು, ಹುಚ್ಚಡಸುವಂತೆ ಹೀಗೆ ಕುಣಿಯಿಸಿ, ಕಟ್ಟುಬ್ಬೆಗಕ್ಕೊಡ್ಡಿ, ಪಾಡಳಿಯಿಸಬೇಕೆಂಬುದೂ ರಣಧೀ .... ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ದಿವ್ಯಾಜ್ಞಾಪನವೇನು ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಚಿನ್ಮಾತ್ಮತೆಯ ಬಿರುದಿಟ್ಟಿಯಿಂದ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಏನೋ ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನಿಮ್ಮ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರಲ್ಲವೆ, ಕೋಪತಾಪಾದಿಗಳಡಸಿ ಉಳ್ಳಲುಗುವುದು? ಆತನು ಮರದಿಂದಲೋ,

ಗಣ್ಡಶೈಲದಿಂದೆಯೋ ಕಡೆದ ಕಂಡರಿಸಿದ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎರಕವೊಯ್ದ, ಪರಮಾಧ್ಭುತಯನ್ತ್ರ — ಕೀಲಾಟದ ರಾಜವಿಗ್ರಹವದು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಚೇತನಗೊಂಡು,) ಅದೇನೆಂದಿರಿ, ತಾಯಿ?

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ನೀವು ಆ .... ವಿಕೃತವೇಷದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಾ — ನಿಮ್ಮ ಆನರ್ತಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ನಟ್ಟವಿಗ ದಳವಾಯಹುದು ಎಂದೆವು, ಅಷ್ಟೆ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ತಾಯಿ, ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆ .... ಕಟ್ಟಾಣತಿಯಂತೆ ಆಚರಿಸಲುಳ್ಳವನು ನಾನು ; ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾದಿತ್ವದ ಭಾರವು ಆದ್ಯನ್ತವಾಗಿ ನಿಮ್ಮದು ಮಾತ್ರ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ :— ಆ ಭಂಗಾರದವರ ಸಾಲ್ಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆಂದಾಯ್ದು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿರುವ ನೆಲೆವಾಳ್ತಿಯ ಭವನವನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ತಿದ್ದಿ ಒಪ್ಪಿ ಮುದ್ರಿಸಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಳಿಯಟ್ಟಿ, ಎಷ್ಟು ವಿನಾಡಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಮಹಾಶಯ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಮುಕುಳಕರಪುಟನಾಗಿ, ಮಣಿದು,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾತಾಯಿ.

ಪ್ರವೇಶ ೧೨

[ಸ್ಥಾನ:— ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಅರಮನೆ, ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಒಳಸಾಲೆ.]

(ಕಿತ್ತಲಗಿನ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಕಡುಗಾವಲು; ರಾಯಸಿಗರು ಮುದ್ರೆಯುಳಿಗದವರು ತಂತಮ್ಮ ಸಾಧನಸನ್ನಾಹಗಳೊಡನೆ ಅನುವಾಗಿರುವರು ; ಇದಿರೊಡ್ಡಣೆಯ ಎರಡು ಭದ್ರಾಸನಗಳ ನಡುವೆ ಹಿರಿಯಕಾಲ್ಮಣೆ ; ಅದನ್ನೊಳಕೊಂಡ ರಾಯಗೆಂಪಿನ ಮಕಮಲ್ಲಿನ ಗವಸಣಿಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷದ್ಯೂತದ ಸಾಧನೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಆಸ್ಥಾನದ ನೆತ್ತಕಾರರು ಸುವಿಧಾನದಿಂದ ಪಾಳಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಪೆರಸಾರುವರು.)

(ಲಿಂಗರಾಜನ ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಎಲ್ಲರೂ :— (ಲಿಂಗರಾಜನಿಗೆ ತಕ್ಕತಕ್ಕಂತೆ ವನ್ದಿಸುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಮಹಾರಾಜಪತಾಕಾಮುದ್ರೆಯ ಕೆಂದೆರೆಗೆ ಮುಗಿದ ಸೀಡುಂಗಯ್ಯಿಂದ ಬಾಗಿ ವನ್ದಿಸಿ, ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನನ್ನು ಉಪಚಿತರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಲ್ಮಣೆಗುಯ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪುದೋರಿ,) ಆವ ಬಣ್ಣಗಳ ಆಕೃತಿಗಳ ಆಳವಿನ ಆಟಗಾಯ್ಗಳು ದಾಳಗಳು ಫಲಂಕವು ಆಡುವ ಹಸೆಯು ನಿಮಗೆ ವಿಜಯಮಂಗಳಕರವೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯನ್ನುಳ್ಳವೋ, ಅವನ್ನಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪರಿಕಿಸಿದ ಬಳಿಕ — ಹಾಸಂಗಿಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಅನುಗೂಡುವಂತೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ದಾಳದ ರಂಗವನ್ನು ಸಮತಳವಾಗಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮತ್ತಣ್ಗೆ ಇಳಿಜಾರಾಗಿ ಅಥವಾ ಏರುತವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಆಯ್ಕೆಗೊಂಡ ಶಾರಿಕೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ನೆತ್ತವಲಗೆಯ್ಯಮೇಗಿರಿಸಿ, ದಾಳವಾಡುವ ಮೆಲ್ನೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ತುದಿವೆರಲಿಂದೆ ಚಪೇಟಾಗ್ರದಿಂದ ಮಡಿದಂಗುಲಿಗಳಿಂದ ಪರ್ವಗಳಿಂದ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇಂಗಯ್ಯಿಂದ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಅವುಂಕಿ ಎಳನಿನೋಡಿ, ಅದನ್ನು ಸಯ್ಯು ಸಮಸ್ಥಾನಕ್ಕಿರಿಸಿ ; ದಾಳಗಳನ್ನೆರಡೂ ಕಯ್ಗಳಲ್ಲಿ ತೂಗಿ, ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ —ತಳದ ಮೇಲೆ, ಹೆಬ್ಬೊಟ್ಟು ಸುಟ್ಟುಂಬೆಗಳಿಂದ ಸೆರಲ್ಚುತ್ತ, ಬೆರಲ ಕಂಡಿಕೆಗಳ ಮೇಗೆ ನಿಲಿಸಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ತಾಣಗಳಿಂದ

ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ತೂಕವಾಡಿ, ಕಿವಿಗಳ್ಗೆತ್ತಿ ಮಿಡಿಮಿಡಿದು—ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ; ಒಂದೊಂದರ ನಾಲ್ಮೊಗಗಳನ್ನೂ ನಿಟ್ಟಯ್ಸಿ; ಆ ಜತೆಯನ್ನು ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸೆಹೊಸೆದು ಕಾಲ್ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತೆಂಟು ಬಾರಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಳ್ವಿಟ್ಟಾಡಿ, ಬಿದ್ದ ದಾಯಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ; ಕಡೆಗೆ ಆ ದಾಳಗಳನ್ನು ಸವಡಿಸಿ ಅಷ್ಟಾಪದಕ್ಕಿರಿಸುವನು.)

ನೆತ್ತಕಾರರು :— (ಮುಂದುವಂದು, ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನ ಲಿಂಗರಾಜನ ಕಣ್ಣಾಳ್ಕೆಯಲ್ಲಿ — ಆಯ್ಪಟ್ಟ ಅವನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತಿನವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದಟ್ಟಿಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಿನ್ನಡೆವರು.)

ನೆತ್ತಕಾರರ ಗುರಿಕಾರ :— (ಬರುಗಯ್ಯೊರಿ, ಮುಂಚಿ, ಆ ಕಾಯ್ಗಳನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಉತ್ತರಿಗೆಯಿಂದ ತೊಡೆತೊಡೆದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವುಣ್ಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಆ ಚತುಷ್ಕಗಳನ್ನು ವ್ಯೂಹರಚನೆಯಿಂದ ಒಡ್ಡಿ, ದಾಳಗಳನ್ನೂ ನಿಮ್ಮಳಿಕೆಗಾಗಿಸಿ ಆ ಹಸೆಯ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ಕಯ್ಮುಗಿದು ಬಾಗಿ, ಪೆಡವೋಗಿ ತನ್ನವರೊಡನಾಗುತ್ತಿರುವನು.)

(ಸೂಳಾಯ್ತರ ಕಂಬಿಗರ ವನ್ದಿಮಾಗಧರ ಪ್ರವೇಶ.)

ಸೂಳಾಯ್ತರು
ಕಂಬಿಗರು } :— (ಬೆತ್ತಗಳನ್ನು ನೆಲಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿ, ಪೊಂಗಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಘಟ್ಟಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನೇರೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು,) ಹೋ ! ಅವಧಾನ ! ಸಾವಧಾನ ! ಹೋ ! ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಗಳು ಬಿಜಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ! ಹೋ ! ಅವಧಾನ ! ಸಾವಧಾನ ! ಹೋ ! ....

ವನ್ದಿಮಾಗಧರು :— (ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ, ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನುಗ್ಗಡಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಹೋಗಿ ಆ ಕೆಂದೆರೆಯನ್ನೊರ್ಕೆಲಕ್ಕೆಳೆದು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

(ಸಪರಿವಾರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನೊಡನೆ ಮಾತುಗುಟ್ಟುತ್ತ — ಗರುಡಿಗಾಡಿಯ ಬಣ್ಣಗುಡುತೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯನ ಬೆಂಗಾಪಿನಲ್ಲಿ ರಣಧೀರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಲಿಂಗರಾಜ
ಸೇನಾಪತಿಗಳು } :— (ಸೇನಾನಿಯಮುದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವರು.)

ಪೆರರು :— (ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುವರು.)

(ಆಗನ್ತುಕರ ಬೆಂಬಳಿಯಲ್ಲಿ — ಕುಚ್ಚಯ್ಯ, ಸರ್ವಾಯುಧಸಜ್ಜಿತರಾದ ಬಿಚ್ಚಲಗಿನ ತೆಲುಂಗದಣ್ಣನಾಯಕ, ಆತನ ಸೇನಾಪತಿಗಳು, ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ, ದೇವರಾಚಾರ್ಯ — ಪ್ರವೇಶ.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ, ರಣಧೀರ :— (ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜವಂಶದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ, ದೇವರಾಚಾರ್ಯ :— (ಕಯ್ಮುಗಿದು, ಪಳವಾತಿನಿಂದ ಹರಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಲಿಂಗರಾಜ, ತೆಲುಂಗ ದಣ್ಣನಾಯಕ :— (ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಗಳೊಡನೆ ಸೇನಾನಿಯಮದ ವೀರವನ್ದನಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಅನ್ಯರು :— (ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ, ರಣಧೀರ :— (ಏಳುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನ ಆದಲೆಯ, ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಚತರದ, ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಸೀನನಾಗುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಇದಿರದರಲ್ಲಿ ಉಪವಿಷ್ಟನಾಗುವನು.)

ತೊಟ್ಟಿಲಯ್ಯ :— (ಪಟ್ಟೆಯವನ್ನು ಹೆಗಲ್ಗೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ರಣಧೀರನ ಭದ್ರಾಸನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ರಾಯಸಿಗರ ಗುರಿಕಾರ :— (ಹೋಗಿ ಜಮಳದೋಲೆಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— (ಮುಂಚಿ, ಕಯ್ಯ ಓಲೆಗಳನ್ನಾಧಾರಗೊಂಡು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನುವದಿಸುತ್ತ,)

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸೋಮವಂಶೋದ್ಭವರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರವೀಟಿ ರಾಮರಾಜುರಂಗಪರಾಜುನರೇನ್ದ್ರರವರ ಪೌತ್ರರೂ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋಪಾಲರಾಜುಭೂಪಾಲರವರ ಪುತ್ರರೂ, ಆಗಿರುವ.... ಘನಗಿರಿಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾ

ರೂಢರಾಗಿ ಪೃಥ್ವೀಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಿರುವ .... ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀವೀರಪ್ರತಾಪೇತ್ಯಾದಿಬಿರುದಾಂಕಿತ .... ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವೂ, — ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಯಾದವಮಹಾರಾಜವಂಶೋದ್ಭವರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾಮುಂಡಿಕಾಪದಾರವಿನ್ದವರಪ್ರಸಾದಸಂಜೀವನಸಿದ್ಧರಾದ ಸುಗುಣಗಂಭೀರ ಶ್ರೀಬೋಳಚಾಮರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪೌತ್ರರೂ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಆಯ್ವಡಿ ಶ್ರೀಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪುತ್ರರೂ, ಆಗಿರುವ .... ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಿರುವ .... ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಮೊನೆಗಾರ ಸುಗುಣಗಂಭೀರ ರಾಜಕನ್ದರ್ಪ ಶರಣಾಗತಪರಿಪಾಲಕ ಸಂಗೀತಲೋಲ ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಾಕರೇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತ....ಶ್ರೀಮಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಪಾದಾರವಿನ್ದಮಧುಕರಾಯಿತಚಿತ್ತ ಅಸಹಾಯಶೂರ ಕಲಿಯುಗಭೀಮ ಶ್ರೀರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವೂ ; — ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಬರೆದು, ತಂತಮ್ಮ ಮಹಾಮುದ್ರೆಗಳಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಿ, ಕಯ್ವರ್ತಿಸುವ ಭಾಷಾಪತ್ರದ ವಿವರವೆಂತೆಂದರೆ, —

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರ ಹಿರಿಯರಾ ಪ್ರಭುಗಳಾಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೈಭವಕ್ಕೆ ವಳಿತವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ಣಾಟಮಣ್ಡಲಾಧಿಪತ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಿಾ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವೂ, ಈಗಳಿಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರುವ ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವೂ, ದೇಶಕೋಶಗಳಿಂದ ಮಿತ್ರಸಾಮನ್ತಾದ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿ, ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೫೩೨ನೆಯ ಸೌಮ್ಯಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಬಹುಳ

ದಶಮಿಾ ಗುರುವಾರದಂದು ... ಆಳುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕಿರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯವರು .... ಆಳಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸ್ವಾಧೀನಾನುಭವಗಳಿಗೆ ದೊರೆವಟ್ಟು, ಆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಶ್ರೀವಂಶಕ್ಕೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಟ್ಟಾಳ್ಕೆಯಿಂದ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಈ ಬಿತ್ತರಿಗೆಯು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಯ್ವಂದುದೆಂಬುದು ಆರಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದಾಗಳೇ ಈ ಸನ್ದರ್ಭಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ— ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅರಿತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ .... ಅಂದಿನ ಪ್ರಬುದ್ಧರು ಈಗ ವೃದ್ಧರಾಗಿ, ಈ ಹರಿಬವನ್ನು ಸಂಶಯವಿವಾದಗಳಿಗೆಡೆಯಿರದಂತೆ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿಕುಡಬಲ್ಲರಹುದು ; ಆದರೆ, ಈ ರಾಜಧಾನಿಯ ದೇಶದ ಆವಾವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆದಕಿ ಸೋದಿಸಿದರೂ ಅಂತಹರೊಬ್ಬರೂ ಅಳವಡದಿರುವುದು ಅತ್ಯನ್ತವಿಷಾದಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತ, ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವು ಆಳಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಸವನಿಸಿದ ಆ ಪ್ರಕರಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹೊರಟು, ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಕೆಯಿಂದ ಬಳೆದು ಪಸರಿಸಿ ಹರವರಿ — ದಿಗನ್ತವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ, ನೂರಾರು ಬಣ್ಣಗತೆಗಳು ಮಸಗುತ್ತಿರುವುವು ; ಅಂತವುಗಳಲ್ಲಿ ... ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ ಮಹಾರಾಯರವರ ಪೂರ್ವಜರಾ ಆಳಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀವೀರಪ್ರತಾಪೇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತ — ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಚತುಸ್ಸಮುದ್ರಾಧೀಶ್ವರ — ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀವೇಂಕಟಪತಿ ದೇವಮಹಾರಾಯರವರು ಈ ಪಟ್ಟವಣೆಯೊಡವೆರಸು ಕರ್ಣಾಟಕ

ಮಣ್ಡಲಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ತಮಗೆ ವಳಿತರಾದ ಮಣ್ಡಲಿಕರಾಗಿರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾತ್ರ ನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸೊಮ್ಮಿನ ಮಹಾಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನಿರೂಪವಟ್ಟಿದ ಸಮಯಬದ್ಧತೆಯ ಸ್ವರ್ಣಶಾಸನವೊಂದನ್ನು ಆಳಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮಣ್ಡಲೇಶ್ವರರಷ್ಟೇ ಆಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದೂ .... ಒಂದಹುದು. ಈ ಜನೋಕ್ತಿಯು — ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರು ಇತ್ತಣ್ಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಸೂಚನೆಯು ಡಂಗುರವೆದ್ದ ಕ್ಷಣದಿಂದ — ಪ್ರಬಲ .... ಕಡುಕೂರಿತ್ತಾಗಿ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅರಮನೆಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾನಾವಿಕಾರಗಳ್ಗೊಡ್ಡಿ, ಒಳತೋಟಿಗೆ ಅಪಾಯ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ತಟ್ಟುತಾರಿಂದುರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಂಜಡವು ಆರಿಕೆಯಾದೊಡನೆಯೇ ಆಳುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರ ಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಅರಮನೆಯ ಶಾಸನಪತ್ರಭಂಡಾರಗಳು ಬೊಕ್ಕಸಗಳು ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಚಾವಡಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಟ್ಟರಸಿನೋಡಿ, ಆ ಉಕ್ತ ಸ್ವರ್ಣಶಾಸನದ ಪ್ರವಾದವೂ ನಿರಾಧಾರವಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡುದಾಯ್ತು ; ಇಂತೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರ ಪ್ರಧಾನಕಾರ್ಯಕರ್ತರೀ ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಚೋಳಿ ವೇಂಕಟಪತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿವರು, ಆರಿಗೂ ಸೋವುಗುಡದ ಅಭ್ಯಾಗತರಾಗಿಬಂದಿದ್ದು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಒಳಗುಗಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ನಕ್ಕು, ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಮೊಗಗೆಂಪುಮಸಗಿ, ಕತ್ತುಬಗ್ಗಿಸಿ,) ಅಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— ಹೀಗೆ ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವು ಆಳಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಎಂತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದೆಂಬ ಆ ಸತ್ಯವೃತ್ತಾನ್ತವು ಮುಚ್ಚುಳ್ಗೆರೆದೋರದ ತಟ್ಟುರ್ಚ್ಚಲೊಡೆಯಲಸದಳವಾಗಿರುವ ವಜ್ರಸಂಪುಟದೊಳಗಣ ಗಹನವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರು ಕರ್ಣಾಟಕಮಣ್ಡಲದೊಡೆತನದ ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಳುವ ಅಧಿರಾಜಪದವಿಯ ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕುಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮುದ್ರೆಗೊಟ್ಟ .... ಮಹಾನಿರೂಪವನ್ನು ಆಳುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜಒಡೆಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಕೊಂಡರಾದರೂ, ತಮ್ಮ ಶ್ರೀವಂಶದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ತಮಗೆ ಬಂದಿರುವ ಏನಾವುದನ್ನೂ ಕಾರಣಪ್ರಮಾಣಗಳ ಸಲತರಿಸಲಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆ ಬೀಳ್ಕಗುಡುವ ಅಧಿಕಾರವು ತಮಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ವಿಷಣ್ಣವಿನಯದಿಂದ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು .... ಕೊಟ್ಟಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರು ನೆತ್ತದ ಅದೃಷ್ಟಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಸೊಮ್ಮು ಆರ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಬೇಕೆಂದು ಪಣಗಟ್ಟಿ, ಕಟ್ಟೊಟ್ಟಂಬದ ಕಟ್ಟಾಣತಿಯನ್ನು ಮುದ್ರೆಗೊಳಿಸಿರುವರಾಗಿ, ಆಳುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜಒಡೆಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಆ ಸಮುಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಗಿ ಅನುಮತಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. .... ಅತ್ತ, ಆಳುವ ಅಧೀಶ್ವರ ಮಹಾರಾಯ

ರವರೊಡನೆ ಮಾಂಡಲಿಕಪಟ್ಟವನ್ನು ಳಿಹಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಾಗಿ, ಏತಕ್ಕೇ ಆದರೂ, ಜೂದಿಗೆ ಅಕ್ಷವಾಡುವ ಧೃಷ್ಟತೆಯ ಅನೀತಿಯ ವಿಲಗದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ; ಇತ್ತ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಮಹಾ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯ ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಜಾವಳಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಮಾನವು ಗೌರವವು ಧರ್ಮವು ಶಕ್ತಿಯು ಸತ್ತ್ವವು ಕಲಿತನವು ಪ್ರಭಾ ವತೆಯು ಮೆಯ್ಗೊಂಡಿರುವ ಎರೆವೆಟ್ಟಿನ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವಿದೀ ಪವಿತ್ರ — ಪರಮಪೂಜ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ದುರೋದರಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಮಾಡಿ ಒಡ್ಡಬೇಕಾಗಿರುವ ....

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಕಿಳ್ಮೊಗನಾಗಿರುವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ
ಕುಚ್ಚಯ್ಯ
ತೆಲುಂಗದಣ್ಣನಾಯಕ
ಆ ಸೇನಾಪತಿಗಳು } :— (ಕುಪಿತರಾಗಿರುವರು.)

ರಣಧೀರ :— (ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ, ಅಧೋವದನನಾಗುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— (ಎಳ್ಚರ್ತು,) .... ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಹಣ್ಣಾಗುವ ಆಟ ಗಾಯನ್ನು ಪರಿಣಾಯಮಾಡುವ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಗೆಲ್ಲುವ ಸೌಭಾಗ್ಯರು ; ಆ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಈ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರಶ್ರೀ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವೂ, ಇದಕ್ಕೆ ವಳಿತವಾಗಿರುವ ಪಟ್ಟಶಿಖಾಸರ ದೇಶಕೋಶಮಿತ್ರಸಾಮನ್ತರು ಮುಂತಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ತವೂ, ಸಾಂಗಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ಕಯ್ಯೈಡೆಯಾಗುವುವು. .... ಸೋಲ್ತವರು ತಮಗೆ ಒಲವರಂಗೊಂಡ ಪಕ್ಕುವಣಿಗಳೊಡನೆ ಈ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀ ಶೂರಮಹಾರಾಜ್ಯದ ಹೊರಗಡಿಯನ್ನು ದಾಂಟಿ ಹೊರಟುಹೋಗು ವುದೂ, ಮತ್ತೆ ಈ ಮಹಾರಾಜ್ಯದ ಎತ್ತಣ ಮೇರೆಗೆರೆಯನ್ನೂ ಜೀವಾವಧಿ ಒಳವುಗದಿರುವುದೂ — ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. .... ಜೈತ್ರ ರನ್ನು ದ್ಯೂತಸಮಾಹ್ವಯದ ಕೋಟಲೆಯ ತೊಡಂಕಿಗೆ ತೊಡರಿಸು

ವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮರುಜೂಜಿಗೆ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯಗಳಿಗೆ ಮನಮಾತುಮಾಟಗಳಿಂದ ಹೇಗೆಯೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಎಡರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಆವ ಕಣ್ಟಕಸಂಕಟ ಗಳನ್ನೂ ಎಂತಾದರೂ ಸಾರ್ಚುವ ದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ತಾವು ಆಜೀವನವೂ ಅಪರಿಚಿತರೇ ಆಗಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಸೋಲ್ಮೆವಟ್ಟವರು ಬಾಸೆ ವೊತ್ತು ಬದ್ಧರಾಗಿರಲೇಬೇಕು. .... ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೀರ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಮಹಾರಾಯರವರ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನವೂ — ಆಳುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರ ಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜಒಡೆಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹಾಸನ್ನಿ ಧಾನವೂ ಐಕಮತ್ಯದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಎಂಬುಕಯ್ವುದುಂಟಾದರೆ, ತಂ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವಗಳನ್ನು ಧೀರೋದಾತ್ತಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಪಿತರ ರನ್ನು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸರ್ವಸನ್ತತಿಯನ್ನು ರಾಯತನವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಮಾಡಿ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ, ... ಶ್ರೀಧರ್ಮತನಯಾದಿ ಪಾಣ್ಡವಸನ್ತತಿಯಿಂದ ಪರಿಪೂತವಾಗುತ್ತಬಂದಿರುವ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯ ಪರಮೋದ್ದಾಮಪ್ರಚಣ್ಡತೇಜಃಪ್ರಭಾವದ ಈ ಶ್ರೀ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಕಯ್ಮುಟ್ಟಿಯೂ — ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗುಡಬೇಕು. (ಸಾರ್ದೆಯಿದ್ದವಂದು, ಕೆರದ ಓಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಲ್ಮಣೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ, ಎಡಬಲದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ ರಣಧೀರರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದಹಸ್ತಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಅಶ್ರುಪೂರಿತವಿಲೋಚನ ನಾಗಿ, ಕಂಪಿತಸ್ವರದಿಂದ,) ಗೆಲ್ಲಸೋಲುಗಳ ಎತ್ತೆತ್ತಲಾದರೂ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹನು ನಿಮ್ಮಿರ್ವರಿಗೂ ಚಿರಾಯುರಾರೋಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯ ಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯಸುಖಸನ್ತೋಷಮಂಗಳೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ದಯೆ ಗೆಯ್ದು ಸಮೃದ್ಧಿಮಾಡಿ ಪೊರೆದು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ !

**ರಣಧೀರ
ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ** } :— (ತಟ್ಟನೆದ್ದು, ಆತನಿಗೆ ಕಯ್ಮುಗಿದು ತಲೆವಾಗಿರುವರು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ :— (ಆಶೀರ್ವಾದಪರನಾಗಿರುವನು.)

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ :— (ಚಿಚ್ಚರದಿಂದ ಆತನ ಬೆನ್ಗೆಯ್ದಿ, ಸ್ವರಗೂಡುವನು.)

ಸಮಸ್ತರೂ :— (ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕಟ್ಟುವಳಿಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸುವರು.)

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ
ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ } :— (ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ
ರಣಧೀರ } :— (ಆಸೀನರಾಗುವರು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ
ದೇವರಾಚಾರ್ಯ } :— (ತಮ್ಮ ಸೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳ್ಳಿರುವರು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಮುಂಬರಿದು, ಆಯೆರಡು ಓಲೆಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಓದಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ತಲೆವಾಗಿ, ಅವನ್ನು ಹಿಂದಣಂತೆ ಇರಿಸಿ, ತನ್ನೆಡೆಗಾಗುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ರಾಯಸದ ಮುದ್ರೆಯೂಳಿಗದ ಜನರನ್ನೊಡಗೊಂಡುಹೋಗಿ, ರಾಯಸಿಗರ ಗುರಿಕಾರನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಹಿರಣ್ಮಯಕಣ್ಕ್ಕವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೊಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಆವೋಲೆಗಳನ್ನು — ತ್ರಿಪೌರುಷವಡೆದ ತನ್ನ ಹೆಸರ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಿಂದೆ — ಋಜುಮಾಡುವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಅಧೀಶಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಲಿಂಗರಾಜನಿಗೀವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಆ ಜವಳಿಯೋಲೆಗಳನ್ನೂ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ ಮುದ್ರೆಯೂಳಿಗದವರಿಗೆ ನೀಡಿ, ಅವುಗಳ್ಗೆ ಅವರು ಮುದ್ರೆಯನ್ನಂಕಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಆ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನಿಗೆ ಕಯ್ಕೊಳಿಸಿ, ಆ ಲೇಖಗಳನ್ನು ರಣಧೀರನಿಗೊಪ್ಪಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಕಾಲ್ಮಣೆಯ ಮೇಗಣ ಆ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು, ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಂತೆಯೇ ಸ್ವನಾಮಾಂಕವನ್ನು ಕಯ್ಬರೆದು, ಓಲೆಗಳನ್ನು ಲಿಂಗರಾಜನ ಆನುಂಗಯ್ಗಳಿಗಿರಿಸುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಹೋಗಿ, ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ, ಅದರ ಸೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜಮುದ್ರೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಹಿಂದಣಂತೆಯೇ ತುಳಿಲ್ಗೆಯ್ದು, ಮುದ್ರೆಯೂಳಿಗದವರನ್ನು ಹೊದ್ದಿ, ಅವರಿಂದ

ಆವೋಲೆಗಳಿಗೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿಸಿ, ಹಿಂದಿರುಗಿಹೋಗಿ, ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರವನ್ದನಗಳೊಡನೆ ಮಹಾರಾಜಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಅದರೆಡೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಬಂದು, ರಾಯಸದ ಗುರಿಕಾರನೊಪ್ಪಿಸಿದ ರತ್ನಖಚಿತಹೈಮಕೋಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೊಳಕೊಳಿಸಿ ಮುಚ್ಚಣವಿಕ್ಕಿ, ಅವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೂ ರಣಧೀರನಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ
ರಣಧೀರ } :— (ಏಳುವರು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ
ದೇವರಾಚಾರ್ಯ } :— (ಎದ್ದಿರುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ
ರಣಧೀರ } :— (ಹೋಗಿ, ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜವಂಶದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಮುಂದುವೋಗಿ, ಗದ್ದುಗೆಯ ಯಾಳಿಯ ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಆಣೆವತ್ತಳೆಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು,) ನಾವು ಹೀಗೆಂದು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಶಪಥಮಾಡುವೆವು.

ರಣಧೀರ :— (ಪಾದಪೀಠದ ಪರಿಸರದಲಿ ಬೀರಮಂಡಿಗಿಳಿದಿರುತ್ತ, ಸೂರುಳೋಲೆಯನ್ನದರ ಮೇಗಿರಿಸಿ, ಕಯ್ಮುಗುಳ್ಚಿ, ಅಭಿವಾದನಶೀರ್ಷನಾಗಿ,) ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಪಾದಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ, ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಟ್ಟಿರುವೆನು. (ಪಾದಪೀಠವನ್ನು ಕಯ್ಮುಟ್ಟುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :—(ಹಿಂಚಿಬಂದು,)
ರಣಧೀರ :— (ಎದ್ದು,) } :— (ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜವಂಶದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವರು.)

ಸರ್ವರೂ :— (ತಮತಮಗೆ ನಿಬನ್ಧನೆಯಾದಂತೆ ವನ್ದಿಸುವರು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ
ದೇವರಾಚಾರ್ಯ } :— (ವ್ಯಥೆಗಾಗಿರುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ
ರಣಧೀರ } :— (ಭದ್ರಾಸನಗಳನ್ನೈಯ್ದುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯು :— (ಆಸೀನನಾಗಿ, ಕಯ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಚೋಳಿ ವೇಂಕಯ್ಯನಿಗೀವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಆ ಕೋಶದೊಳಗಣ ಓಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ, ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ:— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕಯ್ಮುಗಿದು ಬಾಗಿ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಮಾನವಜೀವನಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ — ಆವ ಪಥಿಕನ ಮುಂದಾರಿಯು ಏಕೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲಿ ಎತ್ತಣ್ಗೆ ಹೇಗೆ ತಿರುಗುವುದು ಎಂಬ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲಜ್ಞಾನವದು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಿಳ್ಕಲರಿದು; ಈಗಳಿನ ಈ ಪಂತವೊಡ್ಡಿನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪ್ರಕರಣವಿದು ಅಂತಹ ಗಹನಾತ್ಮಕ—ಕಡಿದಾಗಿರುವ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಹುದು. ... ಎಂತಹುದಾದರೂ ಕುಲಧನವನ್ನೊಪ್ಪುಗೊಳ್ಳುವ ಕೆಚ್ಚಾಳ್ತನದ ಅಧಿಕರ್ತನು ತನ್ನ ಹಿಂವಣ ಹಿರಿಯುರವರಂತೆ ಅದನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಬಳೆಯಿಸಿ ಪ್ರಬಲಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಕಟ್ಟಾರ್ಪಿನ ಬಲ್ಪಿನ ಬಲ್ಮೆವನ್ತನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ತನಗವತರಿಸಿದಂತೆಯಾದರೂ ತನ್ನ ಸನ್ತತಿಯುವರಿಗೆ ಕಯ್ವರ್ತಿಸಿ ಬಳಿಕೊಳಿಸಿ, ಋಣಮುಕ್ತ ಚರಿತಾರ್ಥ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕು; ಈ ಮೂಲಕರ್ತ್ರವ್ಯಪರಿಪಾಲನದಿಂದ ಪೂರ್ವಜರನ್ನಾರಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸನ್ತಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಾನೂ ಆರಾಧ್ಯನಾಗಿ ಸಲುವಳಿಯಾಗುವ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯ ಮಾನಕ್ಕೆ ಪರಿತೋಷಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನೋಂತನಾಗುವುದು. ಒಂದೊಂದು ಕುಲಧನವದನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪದುಳಗೆಯ್ದಿರಿಸಿದ ಮೂಲಪುರುಷರ ಪರಮಾಗ್ರಹದ ವೇಗದಿಂದಾದರೂ ಓರೊರ್ವ ಆಳ್ವಾತನೂ ಸಲಹಿ ಪೊರೆಯೇರಿಸಿ ಹಿರಿದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಟ್ಟು ಜಜ್ಜಿಗಿಸುತ್ತಿರುವುದದು ಕುಲವನುಳ್ಳವನಿಗೆ ಸಂಕೇತ—ಪರ್ಯಾಯ

— ತಾರಕಧಾರಕಪೋಷಕವಾಗಿದೆ. ಇಂತಿವುಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ
ಶ್ರೀವಂಶದಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮಾಗತವಾಗಿರುವ ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನ
ವಿದನ್ನು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕುಡುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ನನ
ಗಿಲ್ಲವಾಯ್ತು. ಈಗಳಿನ ಈ .... (ಕಾಲ್ಮಣೆಗೆ ಬೆರಲೆತ್ತಿ,) ಇದಕ್ಕೆ—
ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಹದಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ
ಕೊಂಡಿರುವುದು ಈ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವಿದನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀ
ಶೂರಮಹಾರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಉಳಿಹಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ; ಈ—
ಧರ್ಮದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ — ಗೆಲವು ಅವ ಪಕ್ಷಕ್ಕಾದರೂ, ... ನಾನೂ
ನನ್ನ ಸನ್ತತಿಯವರುತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಿರ್ವಿ
ವಾದವಾಗಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಅಧಿರಾಜ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ
ಮುದ್ರೆವೊತ್ತ ಸಾಮನ್ತರಹುದು. ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಾವನ್ತ
ಮನೆತನದವರಾಗಿಯೂ — ಅದಟಲೆದು, ಬಲಗರ್ವದ ಕಾಮುಕರ
ದಿಂದ .... ಉದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಶ್ರೀಪಾದಪೀಠಕ್ಕೆ
ಬಾಗಲೊಲ್ಲದೆ ಸ್ವತನ್ತ್ರರಾಗಲೆಳಸುತ್ತ .... ತಮ್ಮಯ ಎದೆಗೊಬ್ಬ
ತನದಿಂದ ಮತ್ತಿನ ಮರೆವಾಳ್ವರಿಗೂ ಪ್ರಭುದ್ರೋಹದ ವಿಷವನ್ನು
ಸವಿದೋರುತ್ತ, ಮಾಮುಸಕದಿಂದ ಬೆರೆದಾಡುತ್ತ ದುರ್ದಾನ್ತರೆನಿ
ಸಿರುವ ಆ — ದುರಾತ್ಮರವರನ್ನು ಕಳನಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸಿ ಹಿಡಿ
ದೆಳತಂದು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಶ್ರೀಪಾದಪೀಠಕ್ಕುರುಳಿಸಿ, ಮಹಾ
ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಅವರೂ ವಿನಮ್ರರಾಗಿ ಬೆಸವಾಳುತ್ತಿರುವಂತೆ
ಸೊಕ್ಕನ್ನಿಳಿಹಿ, ಮರಹುಗುತ್ತದಿಂದೆಳ್ಚರಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿವೇಳ್ದು,
ಬಗ್ಗಿಸಿಯೊಪ್ಪಿಸುವ ಚರಿತಾರ್ಥತೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದಂತೆ ನಾನೂ ಶಕ್ತಿ
ಮೀರಿ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸಲುಳ್ಳವನು ; ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ
ಯವರ ಸಾಮನ್ತಸಾರ್ಥಕರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ
ದಕ್ಷಿಣಭುಜದಣ್ಡನಾಗಿರುವೆನೆಂಬ ಒಳ್ಪಿನ ಸಮ್ಮಣದ ತೇಜ
ಸ್ವಿತೆಯ ಬಿರುದು ಆದಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಪರಮಸೌಭಾಗ್ಯವದಾಗಿದೆ.

— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಇಂದಿನ ಈ .... ದಾಳದಾಟವು ಎತ್ತಣ್ಗೆ ಆವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೊಡ್ಡಬಹುದಾದರೂ, ನಾನೂ ನನ್ನ ತನುಮನೋಧನಸರ್ವಸ್ವವೂ ನನ್ನವರೂ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆಯೂ ತಪ್ಪದ ವಿಧೇಯವಶವರ್ತಿಗಳು ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯಿಡನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಿನ್ನಯ್ಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಮುಕುಳಿತಹಸ್ತನಾಗಿ, ತಲೆವಾಗುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಕರಗಿ, ಶಿರದೂಗುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಉಪವಿಷ್ಟನಾಗುವನು.)

**ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ
ರಣಧೀರ** } :— (ಆಡಲಾರಂಭಿಸುವರು.)

ಅಖಿಲರೂ :— (ನಿಶ್ಚಲ, ನಿಶ್ಶಬ್ದ.)

**ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ
ಕುಚ್ಚಯ್ಯ** } :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಇರ್ವಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ನಸುಬಾಗಿ, ತವಕದಾತಂಕದಿಂದ, ಕಣ್ಪರಣವಾಗಿ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಕಿರಿದುಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕ, ಡವ್ವನೆದ್ದು, ಈಷತ್ಕಂಪಿತಸ್ವರದಿಂದ,) ನಿಮ್ಮ ಕೆಂಪಿನ ಸಾರಿಯು ಆವ ತಗಹು ಸೆರೆ ಕೋಲೆಗಳಿಗೂ ಮೆಯ್ಗುಡದೆ ಬೀದಿವರಿದು ಪಗಡೆಯ ಕೋಟೆಯನ್ನಡರಿ ನೀವು ವಿಜಯರಾಜ್ಯೇಶ್ವರನಾದರೂ, ಇನ್ನೂ ಆಡುತ್ತಿರುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜ !

ರಣಧೀರ :— (ಎದ್ದಿರುತ್ತ,) ಜಯಪರಾಜಯಗಳವು ದೈವಾಯತ್ತವಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಆತನಿಗೆ ಅಭಿವನ್ದಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಲೆದೂಗಿ, ಆಸೀನನಾಗಿ, ಬಲಗಯ್ಯ ಅರ್ಧಚನ್ದ್ರನಿಂದ ಕಣ್ಗಳನ್ನವುಂಕಿಕೊಂಡಿರುವನು.)

(ಗಾಢನಿಶ್ಶಬ್ದತೆ.)

ಮಹೀಶೂರಜನರೆಲ್ಲ :— (ಅಲರ್ದಿರುವರು.)

**ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ
ಕುಚ್ಚಯ್ಯ** } :—(ಬಾಷ್ಪಗರೆಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವಚ್ಛವಗಳಾಗಿರುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಕಯ್ಯಳಿಹಿ, ಮೆಯ್ನಟ್ಟನಾಗಿ, ತಿರುಗಿ,) ಎಲ್ಲಿ, ಆ ಒಪ್ಪಾಚಾರದ ಪತ್ರಿಕೆ?

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ನಡುಗಿ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ !

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— ಎಲ್ಲಿ, ... ಅದು ?

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಅಧೋವದನನಾಗಿರುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಬದ್ಧಭ್ರುಕುಟಿಯಾಗಿ, ಎದ್ದುನಿಂತು,) ನಿನಗೆ ಮೆಯ್ಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲವೇನು ? .... ಹುಂ ! (ಕಯ್ಯೊಡ್ಡುವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಾಡದಿರುವನು.)

ಕುಚ್ಚಯ್ಯ :— (ದಡದಡನೆ ಭದ್ರಾಸನವನ್ನು ಬೆನ್ನಬಳಸಿಹೋಗಿ, ಆತನ ನಡುಗಟ್ಟಿನ ಉತ್ತರಿಗೆಯ ಸೆಕ್ಕಿನಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೀಳ್ದೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ನಿಡುನಡೆಯಿಂದ ಹೊರವರುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಹಿಂದಿರುಗಿಹೋಗಿ, ಆಸೀನನಾಗಿ, ಕಯ್ಯಾಸಿ ರಣಧೀರನನ್ನು ಉಪವಿಷ್ಟಮಾಡಿ,) ಶ್ರೀಮನ್ತರೆ !

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಮುಂದುವರಿದೆಯ್ದುತ್ತ,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಕೋಶದೊಳಗಿಂದ ಆ ಆಣೆಯೋಲೆಯನ್ನೆಳೆದು, ಲಿಂಗರಾಜನ ಸಜ್ಜನಂಜಲಿಗಿರಿಸಿ,) ಬರೆಯಿರಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ರಾಯಸಿಗರ ಗುರಿಕಾರನು ಹರಿತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದ ಕಣ್ಣವನ್ನು ಕಯ್ಗೊಂಡು ಅನುವಾಗುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— .... ಮೇಲಣ ವ್ಯವಸ್ಥಾಕರಣದಂತೆ ನೆರವೇರಿದ ಧರ್ಮದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾ .... ನಮಗೆ ಸೋಲುವೆಯಾಗಿ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರವರಿಗೆ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಸಾದಿಕೆಯಾದುದರಿಂದ, ಕರ್ಣಾಟಕಮಣ್ಡಲಾಧಿಪತ್ಯದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀರಣಧೀರಕಣ್ಠೀರವನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರವರಿಗೂ ಅವರಕುಲಸನ್ತತಿಗೆ — ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ

ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಸಾರೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ಆಚನ್ದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ....
(ತಿರುಗಿನೋಡಿ,) ಏಕೆ? — ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೇನು?

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ!

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ನಿಸ್ತೇಜನಾಗಿ, ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರ್ತೀವಿ ಅವಾಙ್ಮುಖನಾಗುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ನೆಗೆದೆದ್ದು, ಮೃದುಮಧುರಕಂಪಿತಸ್ವರದಿಂದ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! — ಅದಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ; ಹಿರಿಯರಿಗಡಸಿದ ಅವಘಡವದನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಸಾರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಶಾಸನಮಾಡುವ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಿನಯ ಅನಾಚಾರಗಳವಕ್ಕೆ ಈ ನನ್ನುವರಿಗೆ ಕಯ್ಯೇಳದಾಗಿದೆ. .... ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— ಹಾ! .... ಅಹುದು. — ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನಿರಿ.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಆ ಲೇಖನವನ್ನಾತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಹೊನ್ನಲೇಖನಿಯಿಂದ ಆವೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತ, ಕುಚ್ಚಯ್ಯನಿಗೆ ತಿರುಗಿ,) ಮುದ್ರೆ.

ಕುಚ್ಚಯ್ಯ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ಬಾಗಿ, ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನ ಕಿಸೆಗೆ ಕಯ್ನೀಡುವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಕಡುಗನಲ್ದು, ಆತನ ಮಣಿಬನ್ಧವನ್ನು ತುಡುಕಿಕೊಂಡೆತ್ತಿ ರಭಸದಿಂದ ಬೀಸಾಡಿಬಿಡುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ತೆಲುಂಗದಣ್ಡನಾಯಕನಿಗೆ ತಿರುಗುವನು.)

ಆ ದಣ್ಡನಾಯಕ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. (ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಗಳೊಡನೆ ಹೋಗಿ, ಪೆರವೋಗುತ್ತಿರುವ ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಮುಸುರಿ, ಬಂದಿವಿಡಿದು, ಆ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಂಡುಯ್ದು ಕುಚ್ಚಯ್ಯನಿಗೀವನು.)

ಕುಚ್ಚಯ್ಯ :— (ಅದನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೊಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಪೂಣ್ಕೆವತ್ತ್ರಳೆಯನ್ನೂ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ ಲಿಂಗರಾಜನ ಬಗಸೆಗಿರಿಸುವನು.)

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಸಜ್ಜಾಗಿ ಸಮೀಪಿಸಿದ ಮುದ್ರೆಯೂಳಿಗದವರಿಂದ ಆ ಓಲೆಗೆ ಮುದ್ರೆಯನ್ನಂಕಿತಮಾಡಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೊಪ್ಪಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಕುಚ್ಚಯ್ಯನ ಸೇರೆಗಯ್ಗೆ ಬಿಸುಟ್ಟು, ಓಲೆಯುನ್ನದರ ಕೋಶಕ್ಕೊಳಕಯ್ದು ಮುಚ್ಚಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಏಳುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಎದ್ದಿರುವನು.)

ಸಕಳರೂ :— (ಹಿಂಜರಿದು ನಿಲ್ವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಮೆಲ್ನಡೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ, ಆ ಶಪಥಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಪಾದಪೀಠಕ್ಕಿರಿಸಿ ಅಮಳ್ಮಾಡಿ, ಮಹಾರಾಜವಂಶದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಬಳಿವರುತ್ತಿದ್ದು, ಆತನನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವನು.)

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ
ದೇವರಾಚಾರ್ಯ } :— (ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ, ಪರಮಾಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನಧ್ಯಯಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ತಲೆಯೆತ್ತದೆ, ಮರನಾಗಿರುವನು.)

ಅನ್ಯರೆಲ್ಲ :— (ತಮತಮಗೆ ಸಿರ್ಧಾರಿತವಾದಂತೆ ವನ್ದಿಸುತ್ತಿರುವರು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು — ಅವನತೋತ್ತಮಾಂಗನಾಗಿದ್ದು, ಎದ್ದು, ತಿರುಗಿನಿಂತು,) ಮಹಾರಾಜ, ಹಲವುಬನ್ನಬವಣೆಗಳ ಕಷ್ಟಕಣ್ಟಕಗಳ ಅವಜ್ಞಾಪಮಾನಗಳ ಅಪಹಾಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಶಾಪಸಂಕಲ್ಪಿತವೀ ನನ್ನ ದುರನ್ತಜೀವನಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ — ನನಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಕುಸುಮಮಾಲೆಗಳನ್ನು, ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು, ದಯೆಗೆಯ್ದಿರಿ.

ರಣಧೀರ :— ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮುದ್ರೆವೊತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಸಾಮನ್ತಿಕೆಯು ಬಲ್ಲಂದದಿಂದ ಆಚರಿಸಿ ಧನ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕರ್ತವ್ಯ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— ಹಾ ! .... ಸಾಮನ್ತ ! — ಸಾಮನ್ತ ! .... ಅಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಜ, ನೀವು ಸಾಮನ್ತನಲ್ಲ; ನನ್ನ ಹಿರಿಯರ ಅಧಿ

ರಾಜ — ಚಕ್ರವರ್ತಿ — ವೈಭವದ ಶಕ್ತಿಯ ಸತ್ತ್ವದ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಭೋಗದ ಕಟ್ಟಾಳ್ಕೆಯ ನೆಲೆಯ ಎಳ್ತರಕ್ಕೆ ಕಣ್ದೆರೆಯಿಸಿ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗದರ್ಶನಮಾಡಿಸಿದ ಪರಮಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕನಹುದು. .... (ಅಶ್ರುವಿಲುಳಿತಾಕ್ಷನಾಗಿ,) ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯು ನಿಮ ಗಾದರೂ ಚಿರಾಯುರಾರೋಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯಸುಖ ಸಂತೋಷಮಂಗಳೋತ್ಸವಗಳನ್ನು .... ಹೀಗೆಯೇ — ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ—ದಯೆಗೆಯ್ದು ಸಮೃದ್ಧಿಮಾಡಿ ಪೊರೆದು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿ!

ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ
ದೇವರಾಚಾರ್ಯ } :— ತಥಾಸ್ತು.

ರಣಧೀರ :— (ಮುಗುಳ್ಗೆಯ್ಯಾಗಿ, ವಿನಮಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ :— (ತಿರುಗಿ, ನತಶಿರನಾಗಿ, ಹೊರಡುವನು.)

ಕುಚ್ಚಯ್ಯ :— (ಕಟ್ಟುರದಿಂದ ಹೋಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಹಿಂದೆಡದಲ್ಲಿ ಪರಿಜನರೊಡನೆ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿರುವನು.)

ತೆಲುಂಗ ದಣ್ಣನಾಯಕ :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಅಂಗರಕ್ಷೆಗೆ ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಬಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಜ್ಜೆಯ ಹಿಂದಣನಾಗಿ ಒಡವೋಗಿ, ಆತನು ಹೊಸಂತಿಲನ್ನು ದಾಂಟಿದೊಡನೆಯೇ ಆತನಿಗೆಅಭಿವನ್ದನಂಗೆಯ್ದು, ಪೆಡಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು, ಆತನು ಅದೃಶ್ಯನಾದತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು, ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವನು.)

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಹೋಗಿ, ರಣಧೀರನಿಗೆ ಕಯ್ಮುಗಿದುಕೊಂಡು, ಕಣ್ಬನಿದುಂಬಿ, ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದಸ್ವರದಿಂದ,) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ!

ರಣಧೀರ :— ಲಿಂಗರಾಜ, ... ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಶ್ರೀಪಾದಪೀಠಕ್ಕೆ ಎರಡುಲಕ್ಷವರಹಗಳ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಲು ಸಂವರಣೆಗೊಂಡಿರು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— (ಪ್ರಫುಲ್ಲನಾಗಿರುವನು.)

ರಣಧೀರ :— ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿರುವ ಆ ಹಬ್ಬಸಿಗಜನರ ದಳವದನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಮೆಯ್ಯಾಗ್ಗಿಹಿಮಾಡಿ, ನೀನೇ ಪ್ರಸ್ಥಾನದಣ್ಡನಾಯಕನಾಗಿ, ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ನಮ್ಮ ಗಡಿಗಳ ತೂರಲ ಹೊರಎಲ್ಲೆಗೆರೆಯನ್ನು ದಾಂಟುವವರೆಗೆ ಊಳಿಗಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿರು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ಜನಾನ್ತಿಕದಲ್ಲಿ,) ಬಳಿಯನಾಗಿರು, ಲಿಂಗರಾಜ ; ಏತರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಗೆಯೂ ಕೊರತೆಯನ್ನೊಡ್ಡದಿರಬೇಕು.

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ಜನಾನ್ತಿಕದಲ್ಲಿ,) ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ರಣಧೀರ :— (ಪ್ರಕಾಶ,) .... ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ— ತಳ್ಳಂಕವು ಬೇವಸವು ಮನಕತವು ಹೊದಕುಳಿಯು ಖೇದಸನ್ತಾಪ ಸಂಕಟಗಳು ಎಂತೂ ಅಡಸದಂತೆ ನೀವು .... ಇನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರೆಂದು ನಂಬಿರುವೆವು .... ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಬಹಳ ನೊಂದವರು, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ !

ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯ :— ನೊಂದವರು ? .... (ನಕ್ಕು,) ಅಹುದು, ನೊಂದವರು ; — ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹುಚ್ಚನೂ ಅಹುದಲ್ಲವೆ ?

ಲಿಂಗರಾಜ :— (ರಣಧೀರನಿಗೆ ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸಿ, ಚೋಳಿವೇಂಕಯ್ಯನನ್ನು ಕಯ್ಪಿಡಿದೊಡಂಗೊಂಡು ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುವನು.)

ರಣಧೀರ :— (ಮನನಾತ್ಮಕನಾಗಿದ್ದು,) ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಸೌಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಲೌಕಿಕಕರ್ತ್ರವ್ಯಸಹೃದಯತೆಗಳನ್ನು ಪುದುಂಗೊಳಿಸಿ ಸವಡಿಗಟ್ಟಿ — ಇನ್ನಾದರೂ ಮಾರೊಡ್ಡದಿರಬೇಕು ! (ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ನೀಂಟಿಸುತ್ತ ... ಕಂಬನಿಯೊರೆತು, ಒಯ್ಯನೆ ತಲೆವಾಗಿ, ಮನ್ದಗಮನದಿಂದ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೆಯ್ದಿ, ಮಹಾರಾಜವಂಶದ ವೀರವನ್ದನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ಕಯ್ಮುಗಿದುಕೊಂಡು, ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ, ಧ್ಯಾನಾರೂಢನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ :— (ಮುಂಚಿ,)
ಶ್ರೀರಮಣನ ಪಾಲನತ |
ತ್ತ್ವರಾಧನವಿಧಿಗೆ ನೃಪತಿ ನೆರೆವಂತಾಳ ||
ಲ್ಕಾರಯ್ಕೆಗಂಕುಶತ್ವಕೆ |
ಹೇರಿಗನಹಿಪತಿಯೆ ಪಟ್ಟಗದ್ದುಗೆ ಪುರುಳಿಂ ||

ಮದವೇಗಂ ಕಳದಂತು ರಾಜ್ಯಪದಮಂ ನಿರ್ವಾಹಿಪಂ ಭೋಗಭಾ |
ಗ್ಯದ ಸಪ್ತಾಂಗದ ತಾಪಸಂ ಜನಪದೀಕ್ಷಾತ್ಮಂಗೆ ದರ್ಭಾಸನಂ ||
ಮೊದಲಿಂದಿನ್ನೆಗವೊಳ್ಪಿನಿಂ ಭುವನಮಂ ತಾಪೂರ್ತುದಂ ಪಚ್ಚುಕೊಂ|
ಡದಟಿಂದಾಳ್ದರ ಸಯ್ಪು ಮೆಯ್ವಡೆದುದೀ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ ||

ಇನ್ನೆಗವಾಳ್ದ ಪೀಳಿಗೆಯ ಮನ್ನೆಯರಾತ್ಮಗುಣಪ್ರಭಾವತೇ |
ಜನ್ನೆಲೆಗೊಂಡು ಪಜ್ಜಳಿಪವೋಲ್ ಸಿರಿಗೆಯ್ದು ಮಹಾಸನಂ ಕರು ||
ತ್ತಿನ್ನಿದನೇರುವಗ್ಗೆ ತಗುಳ್ದಾಣೆಯ ದುರ್ಗುಣವಿಾತಿಯೆಲ್ಲಮಂ |
ತನ್ನೊಳವೈಮೆಯಳ್ಪಿ ಪರಮಾಹುತಿಗೊಳ್ಗಿಮ! ರಕ್ಷಣಾರ್ಥದಿಂ ||

ಪ್ರಜೆಗಳ್ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂ ಭಕ್ತಿಯಿನಪರಿಮಿತೈಶ್ವರ್ಯಶಕ್ತಿಪ್ರಭಾವ |
ವ್ರಜಮಂ ಮುದ್ರಾಮಹಾಸಮ್ಮತಕೆ ಬೆರಸಿ ಬಿಳ್ತಿರ್ಪ ಸುಕ್ಷೇತ್ರವಿಾಸಾ ||
ಮಜವಿದ್ವಿಷ್ಟಾಸನಂ ಪಟ್ಟದ ಪಣೆಗೆ ಬೆಸಂಬೊತ್ತು ನೋನ್ಪಾತನಿಂಪೆಂ |
ಪಜಡತ್ವಂ ಧರ್ಮಮರ್ಥಾಭ್ಯುದಯಮುಭಯಮಿಾ ಸತ್ಫಲಶ್ರೀಯನೀಗುಂ ||

ಅರಮನೆ ಕಲಾರವ್ಯಂ ಕಟ್ಟೋಲಗಂ ಸಮಯಾತ್ಮಕಂ |
ಪರಿಜನಬಲಂ ಚಿಹ್ನಂ ರಾಜ್ಯಾಂಗಮುಂ ಬಿರುದಂಕವಿಾ ||
ಮೆರೆವಣಿಗೆ ತಾಂ ಬಾಹ್ಯಂ ಪೂಜಾರ್ಥದಿಂ ಮಸಗುತ್ತಿರಲ್ |
ದೊರೆ ಪಡೆದಪಂ ತನ್ನಂ ಸಿಂಹಾಸನಂ ವರವಿಾವುದಂ ||

ಕಲಿಯುಗಭೀಮಂಶಕ್ತ್ರಿ ರಣಧೀರತೆ ಗೆಲ್ವಸಹಾಯುಶೌರ್ಯಮುಂ |
ಕಲಿಯು ಕಿಲುಂಬಣಂ ಪುಗದ ತೇಜದ ಬೀರದ ಮನ್ತ್ರದೇಳ್ಗೆ ಸಂ ||
ಕಲಿಸಿಯೆಲರ್ಚಿ, ಕಣ್ಟಕರ ಸೋದಿಪ ಸತ್ತ್ವದುರುಂಬು ತಿರ್ದ್ದಿ, ಜೊ |
ಕ್ಕಳಿಸುಗೆ! ರನ್ನಸಿಂಗವಣೆಯಿಾ ಕುಲಪೀಠಕೆ ಸಾಲ್ವ ಗಂಡನಂ ||

ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣ್ಣಾಟದೇಶಂ ಬಿದಿ ಪಡೆದ ಮಹಾಸೃಷ್ಟಿಯೊಳ್ ಸ್ವರ್ಗಮಾಯ್ತಿ
ನ್ನೀಮಾತಂಗಾರಿಪೀಠಂ ಬರೆ ಜನಪದಕೇನ್ದ್ರಂ ಮಹೀಶೂರರಾಜ್ಯ ||
ಕ್ಕಾಮುಂ ಬಾಳ್ದಾಳ್ವೊಡಾಡುಂ ಬೊಲನಿದೆ! ಎನುತುಂ ಜೆಲ್ವು ಸತ್ಯಂ ಶುಚಿತ್ವಂ |
ಪ್ರೇಮಂ ಸ್ವಸ್ವಾತ್ಯದಿಗಳ್ ನೇರ್ಸಲಸಿದುವೆನೆತೀ ನಾಡು ಧನ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಂ ||

ಶ್ರೀವಾಕ್ಯಕ್ತಿಗಳಾರ್ಪ ತೊಳ್ತಿರೆ ಮಹೀಶೂರಪ್ರಥಾರಾಜ್ಯರಾ |
ಣೀವಾಸಕ್ಕೆನಲಾಳ್ವ ಯಾದವನೃಪಂ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಂಗಮಿಾ ||
ದೇವರ್ ತತ್ಪ್ರಜೆಗಳ್ಗಮೆಲ್ಲಜನಕಂ ಸಂವ್ಯಾಪ್ತಮುಕ್ಕಾವಗಂ |
ಶ್ರೀವೃತ್ತಂ ಪ್ರಭುವೀರಮನ್ತ್ರಮಹಿತಂ ಭದ್ರಂ ಶುಭಂ ಮಂಗಳಂ ||

ರಣಧೀರ:— (ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಾಗಿ ಮುಗಿದ ನೀಡುಂಗಯ್ಗಳಿಂದ ವನ್ದಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ಸಂಸರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಆಧಾರಗಳು.

೧

K. A. 65. (ರಾಜಾವಳೀಕಥೆ) P. ೪೭೧. K N R :— " ಶ್ರೀರಂಗರಾಯು ಕಾರ್ಪಣ್ಯವ ಬಿಡಿಸಿ " ....

K A. 273. ವೈಸೂರು ಧೊರೆಗಳ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯುದಯ ವಿವರ. (ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಶ್ಯಾನುಭಾಗರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಆತನ ವಂಶದವರು ಬರೆದುದು). P. 18. K N R :— " ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ಕಾಣಿಶಿಕೊಳ್ಳಲ್ಲಾಗಿ ಯಾತ್ರನಿಗೆ ಅಭಯುವಿತ್ತು "....

೨

K B. 336. ವೈಸೂರು ಧೊರೆಗಳ ವಂಶಾವಳಿ. P. ೩೨ (ಹಿವ್ಮೊಗ). K N R. :— " .... ಕಡಾಂಬಿಯ —ಂಗಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಮುದ್ರಾಧಾರಣ ಪಂಚಸಂಸ್ಕಾರಮಂ ಪಡೆದು ಯಾ .... ಯೊಳ್ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಅಂಬರೀಷರುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕನೆನಿಸಿ ಶಾಲೀವಾಹನ ಶಕ ವರುಷ ಸಾವಿರದ ಐನೂರು ಅರವತ್ತೊಂದನೆಯ ಪ್ರಮಾ .... ತಮ್ಮ ತಂಡೆಯಾದ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಸ ವಡೆಯರು ವೈಕುಂಠವನ್ನೈದಿದ ಪುಣ್ಯದಿವಸದೊಳ್ ಅವರ ಚರ್ಮಕೈಂಕರ್ಯಮಂ ವೇದೋಕ್ತಪ್ರಕಾರ .... '

೩

K B. 336. P. ೩೬ (ಹಿವ್ಮೊಗ) :— " ಆಮೇಲೆ ಯಿಕ್ಕೇರಿಯುವರ ನಿಯೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಯಿದ್ದು ಹನುಮಪ್ಪ ನಾಯಕನ .... ಲಾಖಾನನ ಧಮ್ಮನೆ ಮೇಲೆ ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಖಾನಖಾನನಿಗೆ ಈ ಹುದ್ದೆಯುನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈತನು ನಲವತ್ತುಸಾವಿರ ಕುದುರೆ ಸಹಾ .... "

B R Rao. I. P. 83 :—" ಇಕ್ಕೇರಿ ವೀರಭದ್ರನಾಯಕನು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ನಿಯೋಗಿಗಳಾದ **ಹೂವಯ್ಯ, ಫುರುಷೋತ್ತಮಯ್ಯ** ಎಂಬಿಬ್ಬರ ಸಂಗಡ ಬಿಜಾಪುರದ ಪಾದಷಾಹರ ಬಳಿಗೆ .... "

B R Rao. I. P. 75 :— " ದೊರೆಗಳವರಿಗೆ ಆಪ್ತರಾದ ಕಾವೇರಿ ಹೆಬ್ಬಾರುವ ಮಿಂಚು ಹೆಬ್ಬಾರುವ .... "

For other names see P. 75, 76, 80, 81, 82.

೪

Wilks I. 1810. P. 66 :— " Chundragherry and Chingleput, the occasional places of residence and nominal capitals of the last nominal Rayeel; who, after long secreting himself in Drauveda, escaped in 1646 across the peninsula to claim the protection of the Chief of Bednore."

Page 67. (for the prophecy.)

Page 57 :— " In consequence of a succession of revolutions and misfortunes in Drauveda, Sree Rung Rayeel, the representative of the house of Vijeyánuggur, fled from that country in the year 1646, and took refuge with the Raja of Bednore, formerly a servant of his family, who availed himself of this useful pageant to extend his own dominions and the semblence of re-establishing the royal house of his liege lord and now appeared before Seringapatam with an army sufficiently powerful to invest the place.

" Dud Deo Raj is accused by the historians of Bednore of having employed bribery as well

as military prowess for the purpose of inducing this army to raise the siege, and retreat in confusion and dismay to Bednore."

೫

K A 65. ರಾಜಾವಳೀಕಥೆ. P. ೪೭೨ :— " ಹಳೇಬೀಡರಸು ಮಕ್ಕಳು ಕುಸುಮಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಕಮಲಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಯೆಂಬೀರ್ವರರಸಿಯುರಾಗಿರೆ ದೊಡ್ಡಿಯೆಂಬ ಭಂಗಾರದವರಂ ಕೂಡಿ ಸುಖಮಿದ್ದುರ್ ಸಂತಾನಂ ಯಿಲ್ಲದರಿಂ ಬಂಗಾರದ ದೊಡ್ಡಿ ಹೆಸರಿಂ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಣ್ಗೆ ಕಾಲ್ವೆಯುಂ ಮಾಡಿಸಿ ...."

೬

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ 49 :— " ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ ವರ್ಷ ೧೫೭೬ ಸಂದ ಜಯಸಂವತ್ಸರದ ಫಾಲ್ಗುಣ ಬಹುಳ ೭ ಸೋಮವಾರದಲ್ಲು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜೊಡೆಯರವರು ಪ್ರಿಥ್ವೀರಾಜ್ಯಂಗೈಉತ್ತಿರಲು ಹುರದ ಪ್ರಭು ಮಾಧವನಾಯಕರ ಕುಮಾರರು ದಳವಾಯಿ ಲಿಂಗರಾಜೈಯನವರು ನಾರಸಿಂಹ್ವಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಂಗರಂಗ ವೈಭೋಗ ಅಮ್ರುತಪಡಿ ಆರೋಗಣೆ ದೀಪಾರಾಧನೆಗೆ ಸರಗೂರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಲುವ ನರಸೀಪುರದ ಗ್ರಾಮ ೧ಕ್ಕೆ ಸಲುವ ಚತುಸೀಮೆಯಂನು ಕೊಟ್ಟ ದಾನಶಾಸನ."

B. R. Rao (Vol. I. P. 88.) says that ಲಿಂಗರಾಜ was appointed ದಳವಾಯಿ in the 8th year of K N R's reign and that he (ಲಿಂ) held that office only 18 months (Vol. I. P. 94)— whereas in the above inscription (Hg. 49) ಲಿಂ is very much alive in 1654 (16 years after K N R's installation) and

still ದಳವಾಯಿ. Was this ಲಿಂಗರಾಜ (Hg. 49) quite a different person from K N R's ದಳವಾಯಿ (ಲಿಂ)?, If so, who was K N R's ದಳವಾಯಿ ಲಿಂಗರಾಜ? And to whom was the ಲಿಂಗರಾಜ (of the inscription) ದಳವಾಯಿ? Investigate.

ಲಿಂ was only ಸೇನಾಧಿಪತಿ and **not** a full-fledged ದಳವಾಯಿ? (B R Rao I. P. 88 says "ಈ ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯನು ಕೆಲವು ದಿವಸ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ") see ವಂಶರತ್ನಾಕರ.

೭

ಯೆಡತೊರೆ 5 :— "ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ರಾಜಶ್ರೀ ವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯರು ಸುಕದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗಯ್ಯುತ್ತಂಯಿರಲಿಕಾಗಿ ಶದ್ದಕ್ಷಣ ಭುಜದಂಡನಾದ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಮಹಿಶೂರ ನರಸರಾಜ ಭೂಪಾಲರು ನಾವು ನಂಮ ಪುರೋಹಿತ **ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ**ರು ಮೊದಲಾದ ನರಸರಾಜಪುರದ ಅಶೇಷ ವಿದ್ವನ್ಮಹಾಜನಂಗಳಿಗೆ ...."

Ch. 42 :— ".... ಈ ದಿನದಲ್ಲು ನಾವು ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತ **ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟ**ರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ...."

೮

ಚೆನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ 158 :— "ಕಾನಕಾರನ ಹಳ್ಳಿಯ .... ವಿಜಯಪುರದ ಪಾತ್ಸಾಹನರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ...."

ಚೆನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ 159 :— "ತುಂಗಣಿನಾಡಸ್ಥಳದ ಕಾನಕಾರನಹಳ್ಳಿಯ ...."

ಚೆನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ 165 :— "ಕಾನಕಾರನಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭು"

ಚೆನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ 163 :— "ಕಾನಿಕಾರನಹಳಿಯ"

ಚೆನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ 171 :— "ಕಾಣಿಕಾರನಹಳ್ಳಿಯ"

Correct name is ಕಾಣಿಕಾರನಹಳ್ಳಿ.

೯

ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ (K. 1605) : Read Introduction and ಸಪ್ತಮಾಶ್ವಾಸಂ (PP. 106–117) and VI and VIII. ಆಶ್ವಾಸಂಗಳ್. (Titles 25–188, P. 179).

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯ— P. 114.

ಕೆಳದಿ people dubbed Mysoreans as ಮಾಯಾಪಿಗಳು and ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು.

Envoys :— ಬಿಳಿಗಿ ಕೋಣಪ್ಪಯ್ಯ, ಹಾರೋವಾಬರಸಯ್ಯ and ಹೂವಯ್ಯ, ಪಟ್ಟಣಸೆಟ್ಟಿ.

ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚರಿತ್ರೆ (K. 2454) PP. 71 to 96.

೧೦

ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನ ಬಿರುದುಗಳು :— ಕೊಪ್ಪ : ಶ್ರೀಮದ್ದೆಡವ ಮುರಾರಿ | ಕೋಟಿಕೋಳಾಹಳ | ವಿಶುದ್ಧವೈದಿಕಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕ | ಶಿವಗುರುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣರಾದ .... ; ಶೃಂಗೇರಿ || : ಶ್ರೀಮದ್ಯಡವಮುರಾರಿ | ಕೋಟಿಕೋಲಾಹಲ | ವಿಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (ಪಕ) ಪನತತ್ಪರ | ಗೋದೇವದ್ವಿಜಸಂರಕ್ಷಕ (ಗೋದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರತಿಪಾಲಕ) ಶಿವಭಕ್ತಿಪರಾಯಣ (ಶಿವಗುರುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣ) | ಕೆಳದೀನಗರಾಧೀಶ .... ; ಶ್ರೀಮದೆಡವಮುರಾರಿ, ಕೋಟಿ ಕೋಲಾಹಲ, ಏಕಾಂಗವೀರ, ದೋನೇಜ, ದೋಖಂಡೆರಾಯ, ವೈರಿ ಸಪ್ತಾಂಗಹರಣ, ಬಲವಂತ, ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರಾಧೀಶ್ವರ, ವಿಶುದ್ಧಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ, ಸೂರಿನಿಕರಕಲ್ಪದ್ರುಮ, ಗೋದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಪಾಲಕ, ಶಿವಗುರುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣ, ರಾಜಮುದ್ರಾಧಿಕಾರ .... (?)

K A 265. (P. 45) : ಚಿಕ್ಕ ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕನ ಮಗ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ನಾಯಕರ ಕುಮಾರ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ.

K A 265: ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಯರ ವಂಶಾವಳಿ. **P. 45:** " ಆ ತರುವಾಯ ವಿಕಾರಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲು ರಾಯರ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥಾವರ ಸೋಂದೆ ಬಿಳಿಗಿ ತರೀಕೆರೆ ಮುಂತಾದ ಧೊರೆಗಳ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಬೇಲೂರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯಗೆ ಯಿಟ್ಟು ರಾಯರ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಆ ರಾಯರಿಂದ ರಾಮಬಾಣವೆಂಬ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು etc., etc.,

೧೧

ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಬಿರುದುಗಳು: ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ, ರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ರತಾಪ, ಶ್ರೀವೀರ, ಶ್ರೀರಂಗರಾಯದೇವಮಹಾ ರಾಯರಯ್ಯರವರು ....

ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನ ಸಹಾಯಕರು: ಐಗೂರು, ತರಿಯಕೆರೆ, ಹರ ಪನಹಳ್ಳಿ, ಚಿಂತನಕಲ್, ಮದ್ದಗಿರಿ, ಸೋದೆ, ಬಿಳಿಗಿ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಣಾಟ ಕದ, ತುಳುವ ಕೊಂಕಣ ಕೊಡಗು ಮಲೆಯಾಳಗಳ ದೊರೆಗಳು.

೧೨

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ 12: SRL grants in ಶಕ 1586 (1664 A. D.) lands to " ಭಾರ್ಗವಗೋತ್ರ ಜೈಮಿನಿಸೂತ್ರ ಸಾಮಶಾಖಾಧ್ಯಾಯಿ ಆಯಿನ ಪಿಟ್ಲವೆಗಪಕು ಪೌತ್ರುಡುನ್ನು ತಿರುವೆಂಗಟ ಯಕು ಪುತ್ರುಡುನ್ನಯಿನ ಚೋಳಿವೆಂಕಟಪತಿಕಿ ವ್ರಾಯಿಂಚಿಯಿಚ್ಚಿನ ಭೂದಾನಧರ್ಮಶಾಸನ .... " (ಶಾಸನ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿದೆ.) SRL: " ಶ್ರೀಮದಾತ್ರೇಯಗೋತ್ರಾಪಸ್ತಂಬಸೂತ್ರ ಯಜುಶ್ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯು ಲುನ್ನು ಸೋಮವಂಶೋದ್ಭವುಲುನ್ನೈನ ಆರಿವಿಟಿ ರಂಗಪರಾಜಯ್ಯಗಾರಿಕಿ ಪೌತ್ರುಲುನ್ನು ಗೋಪಾಳರಾಜಯ್ಯಗಾರಿಕಿ ಪುತ್ರುಲುನ್ನೈನ ಶ್ರೀಮ ದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀವೀರರಂಗರಾಯ ದೇವ ಮಹಾರಾಯಲಯ್ಯವಾರು ಘನಗಿರಿಸ್ಥಲಮಂದು ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾ ಧ್ಯಕ್ಷುಲಯೀ ಪೃಥ್ವೀಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮೇಲುಚು .... "

ಬೇಲೂರು 122: " ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶ್ವರಾ .... ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ವರ್ಷಂಬುಲು ೧೫೮೧ ಅಗು ನೇಟಿ ಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ೧೫ಲು ಶ್ರೀ ವೀರರಂಗರಾಯದೇವಮಹಾರಾಯಲಯ್ಯವಾರು ವೇಲಾಪುರಿಸ್ಥಳಮಂದು ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢುಲೈ .... ತಿರುವೇಂಗಳಪ್ಪ ಪುತ್ರುಡುನ್ನು ಅಯಿನ ಕುಚ್ಚಯ್ಯಕು ಪಾಲಿಂಚಿನ ಭೂದಾನ ಧರ್ಮಶಾಸನಮೆಟ್ಲನನು.... ಬೊಕ್ಕಸಮುಃ ಕುಚ್ಚಯ್ಯಕು ಪಾಲಿಂಚಿನ ....

ಕೋಲಾರ 225. S R L has no titles.

ಕೋಲಾರ 163. (ಶಕ ೧೫೬೬) ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಂಗ ದೇವ ಮಹಾರಾಯ ಅಯ್ಯವಾರು.

೧೩

Character of S R L 's rule :— His reign was cast in difficult times. Between his ministers and chief vassals—the chiefs of Gingee, Tanjore and Madura—he had no easy time. But he was evidently a man endowed with political insight and vigour. He tried to alternately subdue them and use them against the common enemy. Though his efforts were not crowned with success, justice required he should be given credit for putting them forth. The Empire at last gave way in his reign. His recognised capital was taken; he himself was compelled to flee for his life; and his vassals were also reduced and their kingdoms subverted before long.

S R L was evidently a pious ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ. (See

ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ.) His grants etc., to Iyengars. ಕೋಲಾರ 86:— ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯನಮಃ ವಿಶುಸಂವತ್ಸರಂ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ೧೨ ಸ್ಲು ಶ್ರೀಮನ್ ನಲಾನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ವೆಂಕಟಾರ್ಯುಲಯು ವಾರಿಕಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯುಲುವಾರು ಪೆಮ್ಮಿಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಂ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕಂಗ ಯಿಚಿತಿಮಿ ಶಿಲಾಶಾಸನಂ ಶ್ರೀ || S R L daily worshipper of ಚೆನ್ನಕೇಶವ.

S R L was a lover of poets and a warm patron of authors and writers.

S R L is a pathetic figure on the stage of Vijayanagar History. He had from the first year of his rule to engage himself in war to maintain his regal position. He was neither well-served by those immediately arcund him (such was Mallai and others) nor by those far away in the provinces (such as the Nayaks of Gingee and Madura). Sivappa of Keladi rendered loyal service to him. Similarly Kanthirava was true to him. The conduct of these two redeem an otherwise traitorous chapter in South Indian History. By himself, S R L was evidently a man blessed with no mean political insight, though he appears to have been singularly unfortunate in some of his instruments. Mallai as a soldier was evidently a great mistake. S R L paid heavily for the folly of selecting him to oppose Mir-Jumla. His

quarrel with Venkatadri (ದಾಮರ್ಲ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ) was probably unavoidable ; but, with some tact, might, perhaps, have been avoided with advantages to himself, when he was on the threshold of his career as sovereign. He fought for his territories again and again, and he deserved to succeed more fully than the Fates evidently allowed him.

೧೪

Chief feudatories of S R L :—Mysore— ರಣಧೀರ ; Madura Nayaks–ತಿರುಮಲನಾಯಕ (1623-1659); Tanjore Nayaks — ವಿಜಯರಾಘವ (his son ಮನ್ನಾರದಾಸ) ; Gingee — Name unknown ; Keladi—ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ.

Minor subordinate chiefs : ಮಾಗಡಿ — ಇಮ್ಮಡಿ ಕೆಂಪೇಗೌಡ ; ಸುರಗಿ—ದೇವಪ್ಪನಾಯಕ ; ಕೋಲಾರ—ಓಬಿ ರಾಜ ರಮಣರಾಜಯ್ಯ ; ಹದಿನಾಡಪ್ರಭು—ತಿರುಮಲನಾಯಕನ ಮಗ ಲಿಂಗ ರಾಜಯ್ಯ ; ಪಾವುಗಡ—ವೀರಹೊಟ್ಟೆನೃಪ ; ಅರಕಲ್ಗೂಡು—ವೇಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕ.

ತಿರುಮಲ negotiated with Muhamadans and betrayed S R L and his brother feudatories. His policy proved disastrous to himself and to the Empire. It destroyed the Empire, it wrought ruin to the three Nayak-ships of Gingee, Tanjore and Madura ; and it brought

incalculable loss and misery on the inhabitants of the Empire generally.

ವಿಜಯರಾಘವ was loyal to the core to S R L and this virtue brought on him the vengeance of his neighbour (Madura). He was attacked in his own Capital and he died bravely fighting for King and Country. His son ಮನ್ನಾರದಾಸ also fell with him. His womenfolk put themselves to death. (This incident after ತಿರುಮಲ's death in 1659.)

೧೫

The drama must be dated somewhere in ಪುಷ್ಯ or earlier months (see ನಂಜರಾಜಯ್ಯ's dismissal and ಬಂಗಾರದೊಡ್ಡ ಕಾಲುವೆ dates) because Tirumla died on 16–2–1659.

ನೋಡಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

1) ವಂಶಾವಳಿಗೂ ವಂಶರತ್ನಾಕರ (K 89) ಕ್ಕೂ ಭೇದಗಳು.

2) Wilks (25–97, 25–98).

3) (a) Epigraphia Carnatica (all vols.) (34: from 10 to 23.)
   (b) Archeological Reports. (Up to date)

4) ವಂಶಾವಳಿ (Mss. K 62. K B. 336.)

5) Other manuscripts and printed books (K 392, 1131, 1137; K 2196, 989, 467; K 2799.)

6) Mysore Gazeteer (old.) (34–105 & 106.)
   Mysore Gazeteer (new.) (34–205, 206.)

7) Mysore and Coorg. L. Rice (34–103)

8) Imperial Gazeteer of India (34–103)

9) Aravidu Dynasty. Fr. Henry Heras (25–188)

10) (a) ಮೈಸೂರುದೇಶದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸುಲಭಪಾಠಗಳು by RI.
    (b) ,, ,, ,, by KK.

11) (a) M. Shama Rao's History (old)
    (b) ,, Modern Mysore. (25–192)

12) Sources of Vijayanagar History by S. Krishnaswamy Iyengar.

13) ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯು—K 582.

14) ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯು.

15) ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚರಿತ್ರೆ. (Mss.)

16) ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜ ವಿಜಯು.

ಸಂಸಕವಿಯ ನಾಟಕಗಳು

೧. ಬಿರುದಂತೆಂಬರ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಸುಗುಣಗಂಭೀರ ಪುಟಗಳು ೧೬೬

'ಬಿರುದಂತೆಂಬರ ಗಂಡ' – ಇದು ಒಂದು ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕ.

ಕಡಲೆಯ ನಂಜಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಮೈಸೂರಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೊಬ್ಬನು ಇಮ್ಮಡಿ ತಿಮ್ಮರಾಜ ಒಡೆಯರಿಗೆ 'ಬಿರುದಂತೆಂಬರ ಗಂಡ' ನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟ ರಾಜಭಕ್ತಿಯ ವೀರಚರ್ಯೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

'ಸುಗುಣಗಂಭೀರ' – ಇದು ಹದಿನಾರು ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ.

ತೊರೆಮಾವಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ದುರ್ಗೇಶ್ವರನ ಮಗನು ಪರಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ, ಆ ಕಾಮದಿಂದ ಒಂದು ಕೊಲೆಮಾಡಿ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನ ತಂಗಿಯ ಪ್ರೇಮಜೀವನ ನಾಶವಾದದ್ದು; ಅಲ್ಲದೆ ತೊರೆಮಾವಿನ ಹಳ್ಳಿಯವರನ್ನು ಮೈಸೂರ ಅರಸರು ಸೋಲಿಸಿ, ಅವರಿಂದ 'ಸುಗುಣ ಗಂಭೀರ' ಬಿರುದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು – ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥೆ.

ಸಂಸರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಪುಟದೊಂದಿಗೆ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ.

೨. ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು ಪುಟಗಳು ೨೪೧

'ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು' – ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ.

ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು ಅರಮನೆಯ ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರ ಕೈಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದರು, ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಸುಕ್ಷೇಮಕ್ಕೂ ದಳವಾಯಿ ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು ಏನೇನು ಮಾಡಿದನು, ರಣಧೀರನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದ ವಿಕ್ರಮರಾಜಯ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಮನೆಯ ದ್ರೋಹ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೈಯೊಳಗುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ಮೈಸೂರಿನ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಬಲನಾದನೆಂಬು

ದನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಡುವ ತಂತ್ರ ಪ್ರತಿತಂತ್ರಗಳ ವೀರ್ಯವತ್ತಾದ ನಾಟಕ.

ಸಂಸರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಪಟದೊಂದಿಗೆ — ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ.

೩. ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ

ಪುಟಗಳು ೨೦೦

'ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ' – ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ.

ಮೈಸೂರನ್ನು ದಳವಾಯಿ ವಿಕ್ರಮರಾಜಯ್ಯನ ವಿಷಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮೋಚನಗೊಳಿಸಿದ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು ತಮಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಪಯಿಕದವರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯವರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಅಡಗಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನಲ್ಲದೆ ದಿಕ್ಕುಕೆಟ್ಟ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಈ ನಾಟಕ. ಭಂಗಾರದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೂ ರಣಧೀರನಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಣಯದ ಪ್ರಸಂಗ ಈ ನಾಟಕದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಗ.

ಸಂಸರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಪುಟದೊಂದಿಗೆ— ಮೂರೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ.

೪. ವಿಗಡವಿಕ್ರಮರಾಯ

ಪುಟಗಳು ೧೦೮

'ವಿಗಡವಿಕ್ರಮರಾಯ'–ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ, 'ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು' ನಾಟಕದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ.

ದಳವಾಯಿ ವಿಕ್ರಮರಾಜಯ್ಯನು ಮೈಸೂರಿನ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜ ಒಡೆಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ, ರಣಧೀರನನ್ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಆಯ್ದು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕೊಲೆಯಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು.

ಈ ವಿಕ್ರಮರಾಜಯ್ಯನ ಸಮಗ್ರಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಂಸರು ಹೇಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರ 'ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮಚರಿತೆ' ನೋಡಿ.

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸೈಯಂಗಾರ' ಪ್ರಕಟಣೆ.) ಒಂದೂಕಾಲು ರೂಪಾಯಿ.

೫ ವಿಜಯ ನಾರಸಿಂಹ ಪುಟ ಸುಮಾರು ೧೨೮

‘ ವಿಜಯ ನಾರಸಿಂಹ ’ – ೨೦ ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ. ಇದು ‘ ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮರಾಯ ’ ಆದ ಅನಂತರದ ನಾಟಕ.

ಒಂದುಕಡೆ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯವರು, ಒಂದುಕಡೆ ವಿಜಾಪುರದವರು ಒಂದುಕಡೆ ನಾಡಗೌಡಗಳು, ಬೇರೊಂದುಕಡೆ ವಿಕ್ರಮರಾಯನ ತುಂಗ ರಾಯ, ಇವರೆಲ್ಲರ ದ್ವೇಷದ ರೋಷದ ದ್ರೋಹದ ಒಳಹೊರಮುತ್ತಿಗೆ ಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ವಿಜಯಿಯಾದ ರಣಧೀರನ ‘ ಭೂಮೀಶೋತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿಪ್ರಕರಣ ’ ವು ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು.

(ಪಿ. ಟಿ. ಐ. ಬುಕ್‘ಡಿಪೋದವರ ಪ್ರಕಟಣೆ.) [ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿದೆ.]

“ ಸಂಸಕನಿಯ ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮಚರಿತ ”

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಬರೆದುದು

ವಿಕ್ರಮರಾಯನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ‘ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು’, ಅವನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ‘ ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮರಾಯ ’, ಅವನ ಮರಣಾನಂತರದ ‘ ವಿಜಯ ನಾರಸಿಂಹ ’- ಈ ಮೂರರಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿಕ್ರಮರಾಜಯ್ಯನ ಸಮಗ್ರಚಿತ್ರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಪುಸ್ತಕ.

ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಪುಟಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕಾಣೆ.

ಸಂಸಕವಿ

(ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ)

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಬರೆದುದು

ಒಳಗಿನ ವಿವರ

೧. ಸಂಸರ ಜೀವನವೃತ್ತಾಂತ
೨. ಸಂಸರ ಕೃತಿಗಳು
೩. ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ನಾಟಕಗಳು
೪. ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವ ಆರು
೫. ಸಂಸರ ಪದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳು
೬. ಸಂಸರ ಪದಪ್ರಪಂಚ
೭. ಪಂಡಿತನ ಮರಣಶಾಸನ

ಸುಮಾರು ೧೬೦ ಪುಟಗಳು [ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿದೆ]

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ
ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಸಂಸಕವಿಯ ನಾಟಕಗಳು

೧. **ಬಿರುದಂತೆಂಬರ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಸುಗುಣಗಂಭೀರ**

ಮೊದಲನೆಯದು ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕ.

ಎರಡನೆಯದು ಹದಿನಾರು ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ.

ಸಂಸರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಪಟದೊಂದಿಗೆ — ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ.

★

೨. **ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು**

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ.

ಸಂಸರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಪಟದೊಂದಿಗೆ — ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ.

★

೩. **ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ**

ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರವೇಶಗಳ ನಾಟಕ.

ಸಂಸರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಪಟದೊಂದಿಗೆ — ಮೂರೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ.

★

"ಸಂಸಕವಿಯ ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮಚರಿತ"

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಬರೆದದ್ದು

'ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು' — 'ವಿಗಡವಿಕ್ರಮರಾಯ' — 'ವಿಜಯ ನಾರಸಿಂಹ' ನಾಟಕಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ವಿಕ್ರಮರಾಯನ ಸಮಗ್ರಚಿತ್ರ.

★